

DESTINATIONSANALYS AV ÖRNSKÖLDSDVIKS KOMMUN

Utifrån GSTC:s Destinationsstandard

Sammanfattning

Analysen visar att Örnköldsvik har mycket goda förutsättningar för långsiktig och hållbar utveckling av platsen. Kommunen har starka natur- och kulturvärden, ett aktivt näringsliv och föreningsliv samt en etablerad regional samverksstruktur genom Höga Kusten Destinationsutveckling AB.

Samtidigt visar analysen att många initiativ, strategier och utvecklingsprocesser idag bedrivs parallellt utan en fullt ut sammanhållen struktur för samordning, prioritering och strategiska avvägningar. Utmaningen handlar därför inte främst om brist på ambitioner eller aktiviteter, utan om att tydligare koppla samman det arbete som redan sker.

I takt med att frågor kopplade till platsattraktivitet, livskvalitet, näringslivsutveckling, natur- och kulturmiljöer, friluftsliv och besöksnäring blir allt mer sammanlänkade ökar behovet av ett mer samlat arbetssätt. Analysen pekar därför på vikten av att stärka samordningen, formulera en gemensam riktning, utveckla arbetssätt för strategiska avvägningar och använda uppföljning som stöd för långsiktiga beslut. Tillsammans skapar detta bättre förutsättningar för Örnköldsviks fortsatta utveckling som en attraktiv plats att bo, leva, verka och besöka.

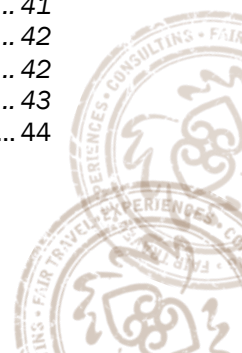
Jeppe Klockareson

Sustainability Advisor, Auditor
and Trainer

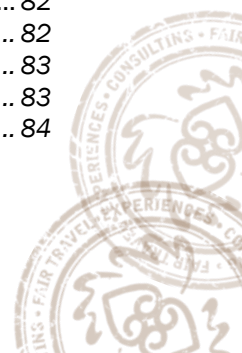

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

SAMMANFATTNING	6
<i>Vad beslutsfattare bör ta med sig .....</i>	<i>9</i>
INLEDNING OCH BAKGRUND	11
<i>Syfte och Mål .....</i>	<i>12</i>
AVGRÄNSNINGAR OCH DEFINITIONER	13
<i>Så ska analysen läsas .....</i>	<i>14</i>
METOD OCH DATAINSAMLING	16
<i>Dokumentstudier .....</i>	<i>16</i>
<i>Enkätundersökning.....</i>	<i>17</i>
<i>Resultat från enkätundersökningen – företagens perspektiv .....</i>	<i>17</i>
<i>Rundabordssamtal .....</i>	<i>21</i>
<i>Analys och sammanställning.....</i>	<i>21</i>
ÖRNSKÖLDSDVIKS KOMMUN – PLATS, FÖRUTSÄTTNINGAR OCH ROLL SOM DESTINATION	22
<i>Geografi och befolkning.....</i>	<i>22</i>
<i>Geografi och Natur .....</i>	<i>22</i>
<i>Kultur och Kunskap.....</i>	<i>23</i>
<i>Näringslivsstruktur.....</i>	<i>23</i>
<i>Etablering och Utveckling.....</i>	<i>23</i>
<i>Örnsköldsvik som Destination i Höga Kusten .....</i>	<i>24</i>
HÖGA KUSTEN DESTINATIONSUTVECKLING – REGIONAL STRUKTUR OCH SAMVERKANSPLATTFORM	25
<i>Uppdrag och roll i regionen.....</i>	<i>25</i>
<i>Vision, mission och Strategi 2030.....</i>	<i>25</i>
<i>Organisation och arbetssätt .....</i>	<i>26</i>
<i>Huvudsakliga verksamhetsområden.....</i>	<i>26</i>
<i>Relevans för Örnsköldsviks kommun.....</i>	<i>27</i>
HÅLLBAR DESTINATIONSLEDNING.....	28
SAMMANFATTANDE ANALYS – SEKTION A: DESTINATIONSLEDNING	29
A1 – ANSVAR FÖR DESTINATIONSFÖRVALTNING	32
<i>Nuläge.....</i>	<i>32</i>
<i>Organisation, roller och ansvar.....</i>	<i>32</i>
<i>Samordning och arbetsformer.....</i>	<i>33</i>
<i>Sammanfattande analys och utvecklingsbehov .....</i>	<i>33</i>
A2 – STRATEGI OCH HANDLINGSPLAN FÖR DESTINATIONSFÖRVALTNING	35
<i>Nuläge.....</i>	<i>35</i>
<i>Organisation, roller och ansvar.....</i>	<i>36</i>
<i>Samordning och arbetsformer.....</i>	<i>36</i>
<i>Sammanfattande analys och utvecklingsbehov .....</i>	<i>37</i>
A3 – ÖVERVAKNING OCH RAPPORTERING	38
<i>Nuläge.....</i>	<i>38</i>
<i>Organisation, roller och ansvar.....</i>	<i>38</i>
<i>Samordning och arbetsformer.....</i>	<i>39</i>
<i>Sammanfattande analys och utvecklingsbehov .....</i>	<i>39</i>
A4 – FÖRETAGSENGAGEMANG OCH HÅLLBARHETSSTANDARDER	41
<i>Nuläge.....</i>	<i>41</i>
<i>Organisation, roller och ansvar.....</i>	<i>42</i>
<i>Samordning och arbetsformer.....</i>	<i>42</i>
<i>Sammanfattande analys och utvecklingsbehov .....</i>	<i>43</i>
A5 – INVÅNARENGAGEMANG OCH FEEDBACK.....	44

Nuläge.....	44
Organisation, roller och ansvar.....	44
Samordning och arbetsformer.....	45
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	45
A6 – BESÖKARNAS ENGAGEMANG OCH FEEDBACK	47
Nuläge.....	47
Organisation, roller och ansvar.....	47
Samordning och arbetsformer.....	48
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	48
A7 – MARKNADSFÖRING OCH INFORMATION	50
Nuläge.....	50
Organisation, roller och ansvar.....	51
Samordning och arbetsformer.....	51
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	52
A8 – HANTERING AV BESÖKSVOLYMER OCH AKTIVITETER.....	53
Nuläge.....	53
Organisation, roller och ansvar.....	54
Samordning och arbetsformer.....	54
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	55
A9 – PLANBESTÄMMELSER OCH EXPLOATERINGSKONTROLL.....	57
Nuläge.....	57
Organisation, roller och ansvar.....	58
Samordning och arbetsformer.....	58
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	59
A10 – ANPASSNING TILL KLIMATFÖRÄNDRINGAR.....	61
Nuläge.....	61
Organisation, roller och ansvar.....	62
Samordning och arbetsformer.....	62
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	63
A11 – RISK- OCH KRISHANTERING	65
Nuläge.....	65
Organisation, roller och ansvar.....	66
Samordning och arbetsformer.....	66
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	67
SOCIOEKONOMISK HÅLLBARHET	69
SAMMANFATTANDE ANALYS – SEKTION B: SOCIOEKONOMISK HÅLLBARHET	70
B1 – MÄTNING AV TURISMENS EKONOMISKA BETYDELSE.....	72
Nuläge.....	72
Organisation, roller och ansvar.....	73
Samordning och arbetsformer.....	73
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	73
B2 – ANSTÄNDIGA ARBETSVILLKOR OCH KARRIÄRMÖJLIGHETER.....	75
Nuläge.....	75
Organisation, roller och ansvar.....	76
Samordning och arbetsformer.....	76
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	77
B3 – STÖD TILL LOKALA ENTREPRENÖRER OCH RÄTTVIS HANDEL.....	78
Nuläge.....	78
Organisation, roller och ansvar.....	79
Samordning och arbetsformer.....	79
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	80
B4 – STÖD TILL LOKALSAMHÄLLET.....	82
Nuläge.....	82
Organisation, roller och ansvar.....	83
Samordning och arbetsformer.....	83
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	84

B5 – FÖREBYGGANDE AV EXPLOATERING OCH DISKRIMINERING	86
Nuläge.....	86
Organisation, roller och ansvar.....	87
Samordning och arbetsformer.....	87
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	88
B6 – EGENDOMS- OCH NYTTJANDERÄTT	89
Nuläge.....	89
Organisation, roller och ansvar.....	90
Samordning och arbetsformer.....	90
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	91
B7 – TRYGGHET OCH SÄKERHET	92
Nuläge.....	92
Organisation, roller och ansvar.....	92
Samordning och arbetsformer.....	93
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	94
B8 – TILLGÄNGLIGHET FÖR ALLA.....	95
Nuläge.....	95
Organisation, roller och ansvar.....	96
Samordning och arbetsformer.....	96
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	97
KULTURELL HÅLLBARHET.....	98
SAMMANFATTANDE ANALYS – SEKTION C: KULTURELL HÅLLBARHET	99
C1 – SKYDD AV KULTURELLA TILLGÅNGAR.....	101
Nuläge.....	101
Organisation, roller och ansvar.....	101
Samordning och arbetsformer.....	102
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	103
C2 – KULTURELLA FÖREMÅL.....	104
Nuläge.....	104
Organisation, roller och ansvar.....	104
Samordning och arbetsformer.....	105
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	105
C3 – IMMATERIELLT KULTURARV	107
Nuläge.....	107
Organisation, roller och ansvar.....	107
Samordning och arbetsformer.....	108
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	109
C4 – LOKALSAMHÄLLET'S TILLGÅNG TILL NATUR- OCH KULTUROMRÅDEN	110
Nuläge.....	110
Organisation, roller och ansvar.....	111
Samordning och arbetsformer.....	111
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	112
C5 – IMMATERIELLA RÄTTIGHETER OCH KULTURELL ÄGANDERÄTT	113
Nuläge.....	113
Organisation, roller och ansvar.....	113
Samordning och arbetsformer.....	114
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	114
C6 – BESÖKSHANTERING PÅ KULTURPLATSER.....	115
Nuläge.....	115
Organisation, roller och ansvar.....	116
Samordning och arbetsformer.....	116
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	117
C7 – TOLKNING AV BESÖKSMÅL	118
Nuläge.....	118
Organisation, roller och ansvar.....	118
Samordning och arbetsformer.....	119

Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	119
MILJÖMÄSSIG HÅLLBARHET	121
SAMMANFATTANDE ANALYS – SEKTION D: MILJÖMÄSSIG HÅLLBARHET	122
D1 – SKYDD AV KÄNSLIGA MILJÖER	124
Nuläge.....	124
Organisation, roller och ansvar.....	125
Samordning och arbetsformer.....	125
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	126
D2 – BESÖKSHANTERING I NATUROMRÅDEN.....	128
Nuläge.....	128
Organisation, roller och ansvar.....	129
Samordning och arbetsformer.....	129
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	130
D3 – ANSVARSFULL INTERAKTION MED VILDA DJUR.....	131
Nuläge.....	131
Organisation, roller och ansvar.....	132
Samordning och arbetsformer.....	132
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	133
D4 – ARTUTNYTTJANDE OCH DJURVÄLFÄRD.....	134
Nuläge.....	134
Organisation, roller och ansvar.....	135
Samordning och arbetsformer.....	135
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	136
D5 – ENERGIBESPARING	137
Nuläge.....	137
Organisation, roller och ansvar.....	138
Samordning och arbetsformer.....	138
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	139
D6 – HÅLLBAR VATTENFÖRVALTNING	140
Nuläge.....	140
Organisation, roller och ansvar.....	141
Samordning och arbetsformer.....	141
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	141
D7 – VATTENKVALITET	143
Nuläge.....	143
Organisation, roller och ansvar.....	144
Samordning och arbetsformer.....	144
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	144
D8 – AVLOPPSVATTEN.....	146
Nuläge.....	146
Organisation, roller och ansvar.....	146
Samordning och arbetsformer.....	147
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	147
D9 – AVFALLSHANTERING.....	149
Nuläge.....	149
Organisation, roller och ansvar.....	150
Samordning och arbetsformer.....	150
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	151
D10 – VÄXTHUSGASUTSLÄPP OCH BEGRÄNSNING AV KLIMATFÖRÄNDRINGAR.....	152
Nuläge.....	152
Organisation, roller och ansvar.....	153
Samordning och arbetsformer.....	153
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	154
D11 – TRANSPORTER MED LÅG MILJÖPÅVERKAN	156
Nuläge.....	156
Organisation, roller och ansvar.....	157

Samordning och arbetsformer.....	157
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	158
D12 – LJUS- OCH BULLERFÖRORENINGAR.....	160
Nuläge.....	160
Organisation, roller och ansvar.....	161
Samordning och arbetsformer.....	161
Sammanfattande analys och utvecklingsbehov	162
SAMMANFATTANDE SLUTSATSER OCH REKOMMENDERAD VÄG FRAMÅT FÖR ÖRNSKÖLDSEVIK	163
PRIORITERADE ÅTGÄRDER OCH GEMENSAM GENOMFÖRANDERIKTNING	166
Underlag till lokal handlingsplan – Örnsköldsviks kommun.....	166
Genomförandelogik för prioriterade åtgärder	167
Lokal rådighet och regional samverkan.....	169
Green Team som sammanhållande struktur.....	171
ÖVERSIKT – PRIORITERADE ÅTGÄRDER OCH GENOMFÖRANDE	172
1. ETABLERA EN SAMMANHÅLLEN STRUKTUR FÖR DESTINATIONSLEDNING	173
Åtgärd 1.1 – Etablera ett tvärsektoriellt Green Team.....	173
Åtgärd 1.2 – Integrera arbetssättet i ordinarie styrning.....	177
2. FORMULERA EN GEMENSAM RIKTNING FÖR ÖRNSKÖLDSEVIKS UTVECKLING.....	179
Åtgärd 2.1 – Formulera gemensamma utvecklingsramar	179
Åtgärd 2.2 – Identifiera strategiska fokusområden och prioriteringar.....	180
3. SÄKERSTÄLL SAMLAD BEDÖMNING VID STRATEGISKA BESLUT	182
Åtgärd 3.1 – Etablera arbetssätt för strategiska avvägningar.....	182
4. STÄRK KOPPLINGEN MELLAN PLATSUTVECKLING OCH ATTRAKTIVITET	185
Åtgärd 4.1 – Integrera attraktivitet och användning tidigt i planering och utveckling.....	185
5. ANVÄND TILLGÄNGLIGHET SOM STRATEGISK PRINCIP I DESTINATIONS- OCH PLATSUTVECKLING	187
Åtgärd 5.1 – Integrera tillgänglighet i planering, utveckling och beslut.....	187
6. STÄRK KULTURENS OCH PLATSIDENTITETENS ROLL I UTVECKLINGEN.....	189
Åtgärd 6.1 – Integrera kultur och platsidentitet i strategisk utveckling.....	189
7. STÄRK FÖRETAGENS ROLL I ÖRNSKÖLDSEVIKS UTVECKLING	191
Åtgärd 7.1 – Stärk dialog, samverkan och gemensam utveckling	192
8. UTVECKLA UPPFÖLJNING OCH BESLUTSSTÖD FÖR DESTINATIONENS LÅNGSIKTIGA UTVECKLING.....	194
Åtgärd 8.1 – Definiera gemensamma principer för uppföljning och beslutsstöd	194
9. STÄRK KOPPLING MELLAN UTVECKLING, KOMMUNIKATION OCH TROVÄRDIGHET	196
Åtgärd 9.1 – Stärk sambandet mellan platsens värden, genomförande och kommunikation	196
SÅ BIDRAR ÅTGÄRDERNA TILL ÖRNSKÖLDSEVIKS LÅNGSIKTIGA UTVECKLING.....	198
FRÅN ANALYS TILL GENOMFÖRANDE	200
BILAGOR	201
KÄLLFÖRTECKNING	201

SAMMANFATTNING

Denna hållbarhetsanalys har genomförts för att ge Örnsköldsviks kommun ett samlat, strukturerat och praktiskt användbart underlag för hur destinationens utveckling kan stärkas som en integrerad del av kommunens långsiktiga samhällsutveckling. Analysen bygger på internationellt vedertagna kriterier för hållbar destinationsutveckling och omfattar dokumentstudier, dialoger, rundabordssamtal, enkätundersökning riktad till besöksnäringens företag samt kompletterande underlag från uppdragsgivaren.

Samlad nulägesbild

Analysen visar att Örnsköldsvik har mycket goda förutsättningar för långsiktig och hållbar utveckling av platsen och besöksnäringen. Kommunen har starka natur- och kulturvärden, ett aktivt näringsliv, ett engagerat föreningsliv, välutvecklade friluftsmiljöer samt en central roll inom världsarvet Höga Kusten.

Analysen visar samtidigt att många av de frågor som påverkar kommunens långsiktiga utveckling redan hanteras inom olika verksamheter, processer och samverkansstrukturer, men att de inte alltid kopplas samman utifrån ett gemensamt destinations- och platsutvecklingsperspektiv. Detta gäller exempelvis frågor kopplade till platsutveckling, centrum- och landsbygdsutveckling, natur- och kulturmiljöer, friluftsliv, tillgänglighet, näringslivsutveckling, evenemang och besöksnäring.

Den huvudsakliga utmaningen ligger därmed inte i brist på ambition, engagemang eller aktiviteter. Tvärtom visar analysen att det redan finns ett stort antal verktyg, strukturer och initiativ på lokal och regional nivå. Utmaningen handlar i högre grad om att skapa tydligare kopplingar mellan dessa, stärka samordningen och utveckla en gemensam riktning för hur platsen långsiktigt ska utvecklas.

Turismens roll i platsens utveckling

En central slutsats i analysen är att turism och besöksnäring inte bör betraktas som ett separat utvecklingsområde vid sidan av kommunens övriga utveckling. Frågor som rör naturmiljöer, kulturmiljöer, friluftsliv, tillgänglighet, attraktiva livsmiljöer och lokal service är samtidigt viktiga för invånare, företag och besökare.

Många av de kvaliteter som gör Örnsköldsvik attraktivt som besöksmål är också viktiga för platsens attraktivitet som boende- och etableringsort. Detta innebär att utvecklingen av besöksnäringen i hög grad behöver ses som en del av kommunens bredare och långsiktiga samhällsutveckling.

Samtidigt innebär detta att olika intressen ibland behöver vägas mot varandra. Frågor kopplade till markanvändning, naturvärden, friluftsliv, tillgänglighet, investeringar och utveckling av besöksmål innebär både möjligheter och avvägningar. Analysen visar därför på behovet av tydligare arbetssätt för att hantera dessa frågor samlat och långsiktigt.

Företagens och föreningslivets roll i genomförandet

Såväl företag som föreningsliv utgör centrala delar av platsens utveckling och attraktivitet. Det är genom företag, föreningar, arrangörer, kulturaktörer och ideella krafter som många av de upplevelser, aktiviteter och mötesplatser som definierar Örnköldsvik skapas och utvecklas.

Enkätundersökningen visar att många företag redan arbetar aktivt med frågor kopplade till hållbarhet, kvalitet, värdskap och lokal utveckling. På motsvarande sätt bidrar föreningslivet till att skapa engagemang, aktiviteter, identitet och social sammanhållning som stärker platsens attraktivitet för både invånare och besökare.

Analysen visar samtidigt att dessa aktörer ännu inte involveras mer systematiskt i kommunens långsiktiga utvecklingsarbete. Det finns därför potential att stärka dialogen, samverkan och den gemensamma riktningen utan att skapa nya administrativa strukturer eller omfattande nya processer.

Relation till Höga Kusten och regional destinationsutveckling

Örnköldsvik är en central del av destinationen Höga Kusten och ingår i ett regionalt sammanhang där Höga Kusten Destinationsutveckling AB har en viktig roll inom destinationsutveckling, marknadsföring, företagsutveckling, hållbarhetsarbete och uppföljning.

Detta är en tydlig styrka. Genom den regionala samverkan finns redan flera av de verktyg, arbetssätt och utvecklingsinsatser som krävs för att stärka destinationens långsiktiga hållbarhet och konkurrenskraft.

Den regionala samverkan stärks när kommunen har en tydlig lokal riktning för hur platsen ska utvecklas. En tydligare lokal struktur för samordning, prioritering och strategiska avvägningar stärker kommunens möjligheter att bidra aktivt till den regionala destinationsutvecklingen samtidigt som lokala behov och prioriteringar blir tydligare i den gemensamma utvecklingen.

Huvudsakliga slutsatser

Örnköldsvik har i hög grad de grundläggande byggstenar som krävs för långsiktig och hållbar utveckling av platsen och besöksnäringen. Det som främst behöver stärkas är kopplingarna mellan befintliga initiativ, processer och aktörer.

Det finns särskilt behov av att:

- stärka intern samordning och tvärsektoriell dialog
- integrera destinationsperspektivet tydligare i kommunens ordinarie styrning och utvecklingsprocesser
- formulera en gemensam riktning för Örnköldsviks utveckling
- utveckla arbetssätt för strategiska avvägningar och prioriteringar
- stärka kopplingen mellan platsutveckling, attraktivitet och livskvalitet
- integrera tillgänglighet som en naturlig del av utvecklingsarbetet
- ge kulturens och platsens identitet en tydligare roll i utvecklingen
- stärka företagens och föreningslivets delaktighet i genomförandet
- utveckla uppföljning som stöd för beslut och prioriteringar
- stärka kommunikation, delaktighet och långsiktig trovärdighet

Rekommenderad väg framåt

Rapportens rekommendationer fokuserar på att skapa bättre förutsättningar för genomförande snarare än att formulera ytterligare strategier eller styrdokument.

Ett centralt förslag är att etablera en tvärsektoriell struktur genom ett Green Team som stärker samordning, dialog och strategiska avvägningar inom kommunens ordinarie arbete. Green Team föreslås fungera som ett praktiskt samordningsforum och inte som en ny organisatorisk nivå eller beslutsfunktion.

Parallellt rekommenderas att kommunen formulerar gemensamma utvecklingsramar och strategiska fokusområden som kan fungera som stöd för framtida prioriteringar och beslut.

Kommunen rekommenderas utveckla arbetssätt som stärker kopplingen mellan platsutveckling, attraktivitet, tillgänglighet, kultur, företagsutveckling och hållbarhetsarbete, samtidigt som uppföljning och kommunikation utvecklas stegvis i samverkan med befintliga regionala strukturer.

Rapporten rekommenderar att kommunen stärker sin förmåga att samordna, prioritera och skapa långsiktiga förutsättningar för utveckling tillsammans med andra aktörer. Kommunens roll är främst att skapa riktning, samla relevanta perspektiv och stärka genomförandeförutsättningarna – inte att ta över ett större operativt ansvar för destinationsutvecklingen.

Sammanfattande bedömning

Sammantaget har Örnsköldsvik mycket goda möjligheter att utvecklas på ett sätt som stärker platsens långsiktiga attraktivitet, livskvalitet och hållbarhet.

För att detta ska ske över tid krävs dock att utvecklingen i högre grad utgår från en gemensam riktning och ett mer sammanhållet arbetssätt. Förutsättningarna för detta finns redan till stor del på plats genom kommunens befintliga organisation, etablerade arbetssätt, regional samverkan inom Höga Kusten, ett aktivt näringsliv och ett starkt föreningsliv.

Den viktigaste uppgiften framåt är att tydligare koppla samman de resurser, aktörer och initiativ som redan finns – snarare än att skapa fler system eller projekt. På så sätt kan Örnsköldsvik stärka sin roll som en attraktiv plats att bo, leva, verka och besöka – samtidigt som utvecklingen sker inom ramen för platsens långsiktiga värden och förutsättningar.

VAD BESLUTFATTARE BÖR TA MED SIG

Rapporten ska inte läsas som ett förslag om fler projekt, fler strategier eller nya organisatoriska nivåer. Istället bör Örnsköldsviks kommun skapa bättre samordning, tydligare prioriteringar och starkare genomförandeförmåga genom att i högre grad koppla samman befintliga initiativ, aktörer och arbetssätt.

Följande utgångspunkter är vägledande i rapportens rekommendationer:

1. Detta handlar om samordning – inte om att skapa nya organisatoriska nivåer.

Förslaget om Green Team innebär inte en ny beslutsnivå eller ytterligare administration. Syftet är att stärka kvaliteten i befintliga beslut genom tidigare dialog, bättre helhetsperspektiv och tydligare samordning mellan frågor som påverkar platsens utveckling.

2. Många av verktygen finns redan.

Örnsköldsvik har redan tillgång till flera av de verktyg, strukturer och samarbeten som krävs för hållbar destinationsutveckling genom kommunens befintliga processer, Höga Kusten Destinationsutveckling, regional samverkan, företagsnätverk och föreningsliv. Utmaningen handlar i första hand om att använda och koppla samman dessa mer systematiskt.

3. Turism är en del av samhällsutvecklingen – inte ett separat område.

Frågor som rör naturmiljöer, kulturmiljöer, friluftsliv, tillgänglighet, attraktivitet och platsidentitet är viktiga för både invånare, företag och besökare. Turismens utveckling behöver därför ses som en integrerad del av kommunens bredare utvecklingsarbete.

4. Kommunens viktigaste roll är att skapa riktning och göra avvägningar.

Kommunens viktigaste roll är att skapa förutsättningar för samordning, formulera en gemensam riktning och göra strategiska avvägningar. Kommunen ska inte genomföra all utveckling, men har en central roll i att samla aktörer, tydliggöra prioriteringar och skapa långsiktiga förutsättningar för platsens utveckling.

5. Attraktivitet och livskvalitet är nära sammanlänkade.

De kvaliteter som gör Örnsköldsvik attraktivt för besökare är i stor utsträckning samma kvaliteter som gör kommunen attraktiv att bo och verka i. Beslut som stärker natur-, kultur- och livsmiljöer bidrar därför ofta till flera mål samtidigt.

6. Företag och föreningsliv är avgörande för genomförandet.

Det är genom företag, föreningar, kulturaktörer, arrangörer och lokala initiativ som många av platsens kvaliteter blir synliga och upplevda i praktiken. Ett långsiktigt utvecklingsarbete förutsätter därför dialog, delaktighet och gemensamt ansvarstagande.

7. Höga Kusten är en styrka – men förutsätter en tydlig lokal riktning.

Den regionala samverkan genom Höga Kusten Destinationsutveckling är en viktig tillgång. Samtidigt visar analysen att kommunen behöver tydliggöra sin egen viljeinriktning och sina prioriteringar för att fullt ut kunna dra nytta av det regionala samarbetet.

8. Uppföljning ska stödja beslut – inte skapa nya system.

Fokus bör ligga på att följa upp det som behövs för att fatta bättre beslut och följa utvecklingen över tid. Där det är möjligt bör befintliga regionala och nationella system användas framför att bygga nya parallella strukturer.

9. Kommunikation bygger på handling.

Trovärdig kommunikation handlar i allt högre grad om att kunna visa faktisk utveckling, konkreta resultat och långsiktigt arbete. Verktyg som Höga Kusten-löftet, tillsammans med konkreta resultat från företagsutveckling och regional samverkan, bidrar till en trovärdig kommunikation om destinationens utveckling.

INLEDNING OCH BAKGRUND

Höga Kusten har under lång tid arbetat för att stärka sin position som en attraktiv och hållbar destination. Samarbetet mellan kommuner, destinationsbolag, regionala aktörer och näringsliv har successivt utvecklats, och hållbarhetsfrågorna har fått en alltmer central roll i strategier, prioriteringar och beslut kopplade till besöksnäringens utveckling.

Mot denna bakgrund har Höga Kusten Destinationsutveckling AB (HK Dest), i samverkan med ägarkommunerna, Höga Kusten Turism och andra regionala aktörer, initierat en fördjupad hållbarhetsanalys inom ramen för destinationen Höga Kusten. Syftet är att skapa en gemensam och strukturerad förståelse för nuläget, tydliggöra roller och ansvar samt identifiera prioriterade utvecklingsområden för det fortsatta arbetet.

Analysen är en del av ett större gemensamt initiativ där kommunerna Kramfors, Härnösand, Sollefteå och Örnsköldsvik, tillsammans med HK Dest, Höga Kusten Turism, Bygdsam och Region Västernorrland, samverkar för att långsiktigt utveckla Höga Kusten som destination. Arbetet tar sin utgångspunkt i internationellt etablerade ramverk för hållbar destinationsutveckling, med särskilt fokus på Global Sustainable Tourism Council's (GSTC) destinationsstandard.

Arbetet baseras på Global Sustainable Tourism Council's (GSTC) Destination Standard v2.0 (svensk version), en globalt erkänd standard för hållbar destinationsutveckling. Standarden används som analytiskt ramverk för att systematiskt belysa hur hållbarhetsfrågor hanteras inom och i relation till besöksnäringen, samt hur dessa frågor samspelar med bredare samhällsprocesser på lokal och regional nivå. Analysen omfattar fyra huvudområden:

- A. Destinationsledning
- B. Socioekonomisk hållbarhet
- C. Kulturell hållbarhet
- D. Miljömässig hållbarhet

Analysen genomförs kommunvis, där varje kommun utgör ett eget geografiskt analysområde. Samtidigt betonas helheten – destinationen Höga Kusten – som ett sammanhängande system där regionala, kommunala och lokala insatser behöver samspela för att skapa långsiktig effekt. Den kommunvisa ansatsen möjliggör både jämförbarhet och lokal fördjupning, samtidigt som den bidrar till ett gemensamt destinationsperspektiv.

Denna rapport avser Örnsköldsviks kommun och utgör ett besluts- och utvecklingsunderlag för kommunens fortsatta arbete med besöksnäringen som en integrerad del av den lokala samhällsutvecklingen. Rekommendationer och åtgärdsförslag riktas till flera aktörer, men rapportens huvudsakliga mottagare är Örnsköldsviks kommun.

SYFTE OCH MÅL

Syftet med denna hållbarhetsanalys är att skapa en gemensam, strukturerad och faktabaserad bild av hur hållbarhetsfrågor hanteras i relation till besöksnäringens utveckling i Örnsköldsviks kommun, och hur dessa samspelar med kommunens bredare arbete med samhällsplanering, platsutveckling och lokal utvecklingskraft. Analysen tar sin utgångspunkt i internationellt vedertagna principer för hållbar destinationsutveckling och syftar till att identifiera styrkor, utvecklingsområden och möjliga vägar framåt.

Analysen ska fungera som ett stöd för fortsatt samverkan mellan Höga Kusten Destinationsutveckling AB, Örnsköldsviks kommun, Region Västernorrland och andra relevanta aktörer inom ramen för destinationen Höga Kusten. Fokus ligger på att tydliggöra hur olika insatser, styrdokument och arbetssätt samspelar i praktiken, samt var det finns behov av ökad samordning, förtydligade roller eller kompletterande verktyg.

Ett centralt mål är att bidra till ökad samsyn kring turismens roll i den lokala samhällsutvecklingen och hur besöksnäringen kan utvecklas på ett sätt som stärker lokalsamhälle, näringsliv, kulturmiljöer och naturvärden över tid. Analysen ska därmed inte ses som en utvärdering av enskilda aktörer, utan som ett gemensamt lärande underlag för fortsatt utveckling.

Mer konkret syftar analysen till att:

- ge Örnsköldsviks kommun ett samlat beslutsunderlag för hur besöksnäringen och turismrelaterade frågor kan integreras i kommunens övergripande planering och utvecklingsarbete,
- stödja Höga Kusten Destinationsutveckling AB i sitt uppdrag att samordna och driva destinationsutveckling med utgångspunkt i Global Sustainable Tourism Council's (GSTC) destinationsstandard som internationellt referensramverk,
- identifiera gap mellan befintliga strategier, planer och faktisk tillämpning på lokal nivå,
- peka ut möjliga utvecklingsinsatser och rekommendationer som kan ligga till grund för fortsatt arbete, prioriteringar och dialog mellan berörda aktörer, inklusive omsättning av analysens resultat i en lokal handlingsplan.

Analysen är ett steg i ett längre utvecklingsarbete och utgör inte ett slutmål i sig. Resultaten är avsedda att användas som ett levande underlag för fortsatt planering, dialog och uppföljning, snarare än som en slutlig bedömning.

AVGRÄNSNINGAR OCH DEFINITIONER

Denna analys utgår från Global Sustainable Tourism Council's (GSTC) destinationsstandard och GSTC Destination Program som analytiskt ramverk. Metodiken används för att skapa en helhetsbild av hur turismens utveckling, påverkan och förvaltning samspelar med samhällsplanering, näringsliv, kultur och miljö inom ett geografiskt område.

Avgränsning – poängbedömning enligt GSTC Destination Program

GSTC Destination Program omfattar normalt även en poängbedömning av nuläget utifrån programmets kriterier. I arbetet inom Höga Kusten har det överenskommit att en sådan poängbedömning inte ska genomföras inom ramen för denna analys. Rapportens resultat bygger därför på en kvalitativ bedömning av nuläge, identifierade gap och utvecklingsbehov, baserad på dokumentstudier, dialoger och insamlad empiri, snarare än på en kvantitativ poängsättning.

Analysen fokuserar därmed inte enbart på besöksnäringens verksamheter i snäv bemärkelse, utan på hur turism som samhällsfenomen hanteras, styrs och integreras i bredare strukturer för lokal och regional utveckling. Detta inkluderar frågor om styrning, samverkan, ansvarsfördelning, planering, uppföljning och genomförande, där flera aktörer och sektorer är involverade.

I GSTC:s metodik används begreppet destination för att beskriva ett geografiskt avgränsat område där turismens utveckling och påverkan behöver samordnas över organisatoriska och sektoriella gränser. I en svensk kontext kan begreppet uppfattas som otydligt eller förknippat med en specifik organisation, exempelvis ett destinationsbolag. I denna rapport används därför begreppet destination uteslutande som en analytisk beteckning för ett geografiskt område, inte som en juridisk person eller formell organisation.

För Örnsköldsvik innebär detta att analysen avser Örnsköldsviks kommun som geografiskt område, medan ansvar, mandat och genomförande är fördelade mellan flera aktörer på lokal, regional och nationell nivå. Det görs därmed tydlig åtskillnad mellan:

- det geografiska område som analyseras,
- de aktörer som verkar inom området,
- samt de roller och ansvar som dessa aktörer har i relation till turismens utveckling.

I rapporten används begreppet besöksnäring för att beskriva de företag och verksamheter som direkt producerar, förmedlar eller möjliggör upplevelser för besökare, såsom boende, måltider, aktiviteter, evenemang och besöksservice. Dessa benämns genomgående som besöksnäringens företag.

Begreppet turism används i en bredare bemärkelse för att beskriva resande, vistelse och besöksrelaterade flöden, samt deras samlade effekter på samhälle, miljö och lokalsamhälle. Denna distinktion används konsekvent i rapporten för att tydliggöra när fokus ligger på näringen och företagen, respektive på turismens bredare samhällspåverkan.

I rapporten används begreppet hållbar turismutveckling snarare än hållbar turism. Anledningen är att hållbarhet i rapporten betraktas som en pågående utvecklingsprocess, inte ett färdigt tillstånd eller en specifik typ av turism.

Hållbar turismutveckling avser därför det långsiktiga arbete genom vilket turismens ekonomiska, sociala, kulturella och miljömässiga effekter balanseras och förbättras över tid, i samspel med lokalsamhällets behov och förutsättningar.

Begreppet hållbar turism används endast när det krävs av etablerade internationella ramverk eller citerade definitioner, och ska i dessa fall förstås som en förkortad benämning på just hållbar turismutveckling.

Höga Kusten Destinationsutveckling AB (HK Dest) är initiativtagare till analysen och har haft en central roll i att möjliggöra genomförandet. HK Dest verkar på regional nivå med uppdrag att samordna, stödja och utveckla besöksnäringen och destinationsutvecklingen inom Höga Kusten. Samtidigt är Örnsköldsviks kommun huvudmottagare av analysen, i egenskap av ansvarig aktör för samhällsplanering, lokal utveckling och samordning inom kommunens geografiska gränser.

De rekommendationer som presenteras i rapporten riktar sig därför i första hand till Örnsköldsviks kommun och den samverkansstruktur som kommunen använder för att arbeta med turism- och besöksnäringens frågor, där det regionala destinationsarbetet som bedrivs av HK Dest behöver omsättas och förankras lokalt. Analysen syftar inte till att omfördela ansvar mellan aktörer, utan till att synliggöra hur befintliga roller, arbetssätt och verktyg kan samverka tydligare och mer effektivt.

Rapporten gör inga anspråk på att värdera enskilda organisationers prestationer, utan fokuserar på strukturer, samspel och utvecklingsmöjligheter. Identifierade utmaningar ska ses som underlag för fortsatt dialog och förbättring, inte som kritik av enskilda aktörer. Där så är relevant pekar analysen på möjligheter att stärka kopplingar mellan regionalt destinationsarbete och kommunal tillämpning, i linje med kommunens egna mål, planer och prioriteringar.

SÅ SKA ANALYSEN LÄSAS

Analysen är strukturerad utifrån Global Sustainable Tourism Councils (GSTC) destinationsstandard och är uppdelad i fyra huvudområden:

- A. Destinationsledning
- B. Socioekonomisk hållbarhet
- C. Kulturell hållbarhet
- D. Miljömässig hållbarhet

Indelningen är ett analytiskt verktyg och ska inte tolkas som separata eller fristående områden. Tvärtom hänger kriterierna nära samman och påverkar varandra. Frågor om styrning, ansvar och samverkan i avsnitt A har exempelvis direkt betydelse för hur åtgärder inom kultur, miljö och näringsliv kan planeras, prioriteras och genomföras i praktiken. På samma sätt är socioekonomiska och kulturella frågor ofta tätt sammankopplade med hur natur- och kulturmiljöer används, skyddas och kommuniceras.

Analysen utgår från ett nuläge och syftar till att synliggöra både sådant som redan fungerar väl och områden där det finns utvecklingspotential. Bedömningarna ska därför inte läsas som kritik av enskilda aktörer, utan som en sammanvägd analys av strukturer, arbetssätt och förutsättningar inom det geografiska området Örnsköldsviks kommun, i relation till den samverkande destinationsstruktur som Höga Kusten utgör.

För varje kriterium redovisas:

- en sammanställning av hur nuläget bedöms utifrån tillgängligt underlag
- en analys av styrkor, luckor och utvecklingsbehov
- samt rekommendationer som pekar på möjliga vägar framåt.

Rekommendationerna är vägledande och ska ses som stöd för fortsatt dialog, prioritering och samverkan. De anger inte vem som ska göra vad, utan pekar på vilka typer av insatser som kan behövas och vilka aktörer som kan vara centrala i det fortsatta arbetet, inklusive hur analysens resultat kan omsättas i fortsatt planering och handlingsinriktat arbete.

Det är också viktigt att betona att analysen bygger på flera olika källor: dokumentstudier, enkätsvar, intervjumaterial och inspel från rundabordssamtal. Dessa ger tillsammans en bred bild, men innebär också att detaljeringsgraden kan variera mellan olika kriterier. Där underlaget är mer omfattande blir analysen mer konkret, medan andra delar snarare pekar på behov av fördjupning och fortsatt kunskapsinhämtning.

Avsnitt A–D ska därmed läsas som ett sammanhängande analysblock, där helheten är viktigare än enskilda formuleringar. Målet är att ge Örnsköldsviks kommun och dess samverkande aktörer ett gemensamt kunskapsunderlag för att ta nästa steg i arbetet med en långsiktigt hållbar utveckling av besöksnäringen som en integrerad del av samhällsutvecklingen.

METOD OCH DATAINSAMLING

Denna hållbarhetsanalys har genomförts med utgångspunkt i Global Sustainable Tourism Council's (GSTC) destinationsstandard, version 2.0 (svensk översättning). Standarden utgör ett internationellt erkänt ramverk för att analysera hur hållbarhetsfrågor hanteras i relation till turism och destinationsutveckling, med fokus på styrning, socioekonomiska aspekter, kultur och miljö.

Analysen följer i huvudsak GSTC:s metodik för hållbar destinationsutveckling, GSTC Destination Program. Detta program beskriver ett strukturerat arbetssätt för hur destinationsstandardens kriterier kan omsättas i analys, dialog, prioritering och lärande på destinationsnivå. Metodiken har använts i ett stort antal internationella destinationer och har även tillämpats i flera svenska sammanhang.

Metodiken är utformad för att ge en sammanhållen och jämförbar bild av hur hållbar destinationsutveckling hanteras och förvaltas på platsnivå. I denna analys används destinationsstandardens och metodikens som ett analytiskt stöd för att belysa hur olika samhällsfunktioner, styrdokument och arbetssätt samspelar i relation till besöksnäringens utveckling. Fokus ligger därmed på strukturer, samordning och arbetssätt, snarare än på att bedöma enskilda aktörers prestationer eller graden av måluppfyllelse.

Analysen har sin huvudsakliga grund i dokumentstudier och dialog med relevanta aktörer, kompletterat med kvantitativa och kvalitativa datakällor. Detta inkluderar genomgång av styrdokument och planer, rundabordssamtal samt, som stödjande underlag, intervjuer och en enkät riktad till besöksnäringens företag. Syftet har varit att samla in ett brett och tillräckligt underlag för att beskriva nuläge, identifiera styrkor och utvecklingsområden samt peka på möjliga förbättringsinsatser.

Analysen ska inte ses som en revision, certifiering eller formell granskning, utan som ett strategiskt och lärande underlag för fortsatt utveckling och prioritering inom ramen för Örnsköldsviks kommuns arbete med hållbar destinationsutveckling.

DOKUMENTSTUDIER

Som grund för analysen har ett omfattande antal styrande och stödjande dokument granskats. Dessa inkluderar bland annat kommunala strategier och planer, regionala styrdokument, destinationsövergripande strategier, handlingsplaner, policies, SWOT-analyser samt andra relevanta underlag kopplade till besöksnäring, hållbar utveckling och samhällsplanering.

Flera av dokumenten har varit under pågående utveckling vid tidpunkten för analysen, vilket har beaktats i bedömningarna. Dokumentstudierna har använts för att förstå hur ansvar, mål och arbetssätt är formulerade, samt hur dessa relaterar till GSTC:s destinationsstandard med tillhörande kriterier och indikatorer.

ENKÄTUNDERSÖKNING

ENKÄTUNDERSÖKNING SOM DATAKÄLLA I ANALYSEN

En enkät riktad till företag inom besöksnäringen i Örnsköldsvik och Höga Kusten har genomförts som en del av underlaget till destinationsanalysen. Syftet med enkäten har varit att samla in företagets perspektiv på hållbarhetsarbete, destinationsutveckling, samverkan, styrning och upplevda utvecklingsbehov inom destinationen.

Enkäten skickades till 43 företag och besvarades av 14 företag, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 33 %. De svarande representerar flera olika delar av besöksnäringen, där bland annat boendeverksamheter, restaurang- och caféverksamheter, aktivitetsföretag samt verksamheter med koppling till naturturism och landsbygdsutveckling finns representerade. Underlaget omfattar både verksamheter i centralort och landsbygd, vilket bidrar till att enkäten fångar flera olika perspektiv och förutsättningar inom destinationen.

Resultaten visar flera återkommande mönster kopplade till hållbarhetsarbete, samverkan, kommunikation, strategisk tydlighet och destinationens långsiktiga utveckling. Enkäten visar samtidigt att många företag har ett starkt engagemang för destinationens utveckling och en positiv syn på turismens betydelse för lokal ekonomi, attraktivitet och platsutveckling.

Även om resultaten inte ska betraktas som statistiskt representativa för hela destinationens besöksnäring, bedöms underlaget ge relevanta och användbara indikationer på hur delar av näringen upplever nuläge, styrning och utvecklingsbehov inom destinationen. De mönster som framträder i enkäten har därför använts som ett kvalitativt och verksamhetsnära komplement till dokumentstudier, statistik, rundabordssamtal och övriga underlag.

RESULTAT FRÅN ENKÄTUNDERSÖKNINGEN – FÖRETAGENS PERSPEKTIV

RESPONDENTERNAS PROFIL

De företag som besvarat enkäten representerar flera olika delar av besöksnäringen i Örnsköldsvik och Höga Kusten, där framför allt boendeverksamheter och aktivitetsföretag utgör en stor andel av de svarande, tillsammans med restaurang- och caféverksamheter samt verksamheter inom evenemang och övrig service.

Enkäten visar även en tydlig geografisk spridning där en majoritet av företagen är verksamma på landsbygden eller i natur- och kustnära miljöer, medan en mindre andel är lokaliserade i centralorten. Detta innebär att underlaget i hög grad speglar perspektiv från företag med stark koppling till naturturism, friluftsliv, landsbygdsutveckling och platsbaserade upplevelser inom destinationen.

Svarsfrekvensen uppgick till 33 %, vilket är relativt högt för denna typ av företagsenkäter och ger ett användbart kvalitativt underlag för analysen. Resultaten ska samtidigt inte ses som statistiskt representativa för hela destinationens besöksnäring, utan som ett kvalitativt stöd för att identifiera återkommande perspektiv, behov och upplevelser bland de företag som valt att delta.

ÖVERGRIPANDE BILD AV HÅLLBARHETSARBETE

Enkätsvaren visar att hållbarhetsarbete upplevs som viktigt av många företag inom destinationen, men att arbetet i stor utsträckning bedrivs praktiskt och verksamhetsnära snarare än genom formaliserade system eller certifieringar. En majoritet av företagen uppger att de saknar hållbarhetscertifiering, medan endast en mindre andel har certifiering eller planerar att införa detta.

I de öppna svaren framkommer samtidigt ett tydligt engagemang kring frågor kopplade till naturmiljö, resurshushållning, social hållbarhet och destinationens långsiktiga utveckling. Flera företag beskriver att de försöker arbeta hållbart i sin vardag, men att det finns ekonomiska och praktiska utmaningar kopplade till att prioritera långsiktiga hållbarhetsinsatser i mindre verksamheter.

Resultaten visar även att många företag upplever att hållbar destinationsutveckling är viktigt för destinationens framtida attraktivitet och konkurrenskraft. Samtidigt framkommer ett behov av tydligare vägledning, struktur och samordning kring vad hållbarhetsarbete konkret innebär i praktiken och hur företag kan få stöd i utvecklingen av sitt arbete.

SAMVERKAN, STÖD OCH TYDLIGHET

Enkäten visar att många företag känner till att det finns strategier och arbete kopplat till hållbar destinationsutveckling inom Höga Kusten, men samtidigt framkommer betydande variationer kring hur tydligt detta arbete upplevs och hur involverade företagen känner sig i processerna.

Nästan hälften av företagen uppger att de endast ibland blivit involverade i framtagande eller uppföljning av strategier och policyer, medan en relativt stor andel uppger att de inte deltagit alls. Samtidigt upplever många att information och rapportering kring hållbarhetsarbetet endast når fram delvis eller att de är osäkra på hur arbetet bedrivs.

I flera frågor framträder också en relativt hög grad av osäkerhet kring kommunens arbete med krisberedskap, klimatfrågor, planprocesser och långsiktig styrning. Detta indikerar att många företag upplever begränsad insyn i hur olika strategiska frågor hanteras och följs upp.

Samtidigt visar svaren att det finns en tydlig vilja till samarbete och dialog mellan företag, destinationsbolag och offentliga aktörer. Flera företag efterfrågar mer långsiktig samordning, tydligare ansvarsfördelning och bättre kommunikation kring destinationens utveckling och prioriteringar. I fritextsvaren återkommer även behovet av tydligare stöd till hållbart företagande och bättre koordinering mellan olika initiativ och aktörer.

UPPLEVDA STYRKOR OCH MÖJLIGHETER

Trots identifierade utmaningar visar enkäten på en tydligt positiv syn på destinationens utvecklingsmöjligheter och besöksnäringens betydelse för Örnsköldsvik och Höga Kusten. Samtliga svarande företag uppger att turismen bidrar positivt till lokal ekonomi och sysselsättning, där en stor majoritet bedömer bidraget som betydande.

Naturmiljöerna och världsarvet framträder som några av destinationens tydligaste styrkor. I de öppna svaren lyfts särskilt Höga Kustens naturvärden, Skuleskogens nationalpark, kustlandskapet och kombinationen mellan stad, landsbygd och natur som viktiga tillgångar för destinationens attraktivitet och utveckling.

Många företag upplever också att turismen bidrar till att stärka och bevara lokala traditioner och kulturmiljöer. Samtidigt finns en relativt positiv syn på destinationens arbete kring inkludering, tillgänglighet och samhällsnytta, även om flera företag saknar tydlig uppfattning kring vissa delar av arbetet.

I svaren framkommer även en tydlig framtidsstro och en vilja att utveckla destinationen vidare genom ökad samverkan, förbättrad infrastruktur, stärkt hållbarhetsarbete och bättre möjligheter att utveckla turism året runt. Företagen lyfter särskilt fram behovet av bättre transporter, ökad tillgänglighet och satsningar som stärker kopplingen mellan stad, landsbygd och kustmiljöer.

UPPLEVDA UTMANINGAR OCH OSÄKERHETER

Ett återkommande mönster i enkäten är att många företag uttrycker osäkerhet kring flera strategiska och organisatoriska frågor kopplade till destinationens utveckling. Detta gäller bland annat frågor relaterade till krisberedskap, klimatarbete, plan- och tillståndprocesser samt hur olika strategiska prioriteringar genomförs i praktiken.

Det framkommer även att flera företag upplever begränsat stöd eller begränsade incitament kopplade till hållbarhetsarbete, tillgänglighet och lokalt företagande. Exempelvis uppger en majoritet att kommunen inte i tillräcklig grad prioriterar lokala produkter och tjänster i upphandlingar, samtidigt som flera företag efterfrågar tydligare stöd till företag som arbetar aktivt med hållbarhetsfrågor.

I fritextsvaren återkommer mer konkreta utmaningar kopplade till infrastruktur, transporter, tillgänglighet och långsiktig planering. Företagen lyfter bland annat behovet av bättre kopplingar mellan buss, tåg och båttrafik, förbättrade transporter inom kommunen samt behovet av att utveckla destinationen även utanför högsäsong.

Det framkommer också en viss oro kring exploatering av naturmiljöer, slitage på populära besöksmål och behovet av att balansera ökad turism med långsiktig hållbarhet och bevarande av natur- och kulturvärden. Samtidigt pekar flera svar på att företag upplever otydlighet kring ansvarsfördelning, kontaktvägar och hur olika utvecklingsinitiativ samordnas inom destinationen.

Sammantaget visar resultaten att det finns ett tydligt engagemang och en stark vilja att bidra till destinationens utveckling, men också ett behov av ökad tydlighet, samordning och långsiktig struktur för att stärka samverkan och skapa bättre förutsättningar för hållbar destinationsutveckling.

ENKÄTENS ROLL I RAPPORTEN

Enkätundersökningen utgör ett kompletterande underlag i analysen genom att bidra med företagens perspektiv på hållbar destinationsutveckling och destinationens utvecklingsarbete i praktiken.

Enkäten skickades till 43 företag och besvarades av 14 företag, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 33 %. Detta innebär att underlaget ger relativt tydliga indikationer på återkommande upplevelser, behov och utvecklingsområden bland de företag som deltagit, även om resultaten inte ska betraktas som statistiskt representativa för hela destinationens besöksnäring.

De mönster som framträder i enkätsvaren har analyserats tillsammans med övriga delar av underlaget, såsom dokumentstudier, statistik, rundabordssamtal och övrig datainsamling. Enkäten har därmed fungerat som ett verksamhetsnära och kvalitativt komplement i bedömningen av nuläge, samverkan, styrning och utvecklingsbehov inom destinationens fortsatta arbete med hållbar destinationsutveckling.

RUNDABORDSSAMTAL

Som en del av analysarbetet har ett rundabordssamtal genomförts med representanter från kommunala verksamheter, offentliga aktörer, civilsamhälle, besöksnäring, näringsliv, akademi och andra relevanta intressenter med koppling till destinationens utveckling. Syftet med samtalet har varit att samla in erfarenheter, perspektiv och reflektioner som kompletterar dokumentstudier och övrig datainsamling, samt att skapa en ökad förståelse för hur hållbar destinationsutveckling upplevs och hanteras i praktiken.

Rundabordssamtalet har utformats som en strukturerad dialogprocess och inte som en workshop för gemensamt beslutsfattande eller framtagande av färdiga lösningar. Fokus har istället legat på att skapa utrymme för diskussion, erfarenhetsutbyte och reflektion kring destinationens nuläge, utmaningar, styrkor och framtida utvecklingsbehov.

Upplägget har kombinerat gemensamma diskussioner i helgrupp med samtal i mindre grupper, vilket har möjliggjort både bredare dialog och mer fördjupade resonemang inom olika teman och perspektiv. Samtalen har bidragit till att synliggöra både gemensamma utgångspunkter och skillnader i hur destinationens utveckling upplevs av olika aktörer.

Deltagandet i rundabordssamtalet omfattade aktörer från flera olika delar av destinationens samhällsstruktur och utvecklingssystem, vilket har bidragit till ett bredare underlag än enbart ett offentligt eller destinationsorganisatoriskt perspektiv. Samtidigt ska samtalet inte ses som heltäckande för samtliga perspektiv inom destinationen, utan som ett kvalitativt komplement till övriga delar av analysen.

De iakttagelser och perspektiv som framkommit genom dialogerna har analyserats tillsammans med dokumentstudier, enkätresultat och övriga underlag. Rundabordssamtalet har därmed utgjort en viktig del av analysprocessen genom att bidra med ökad förståelse för frågor kopplade till samverkan, ansvarsfördelning, prioriteringar, genomförandeförmåga och upplevda utvecklingsbehov inom destinationens fortsatta arbete med hållbar destinationsutveckling.

ANALYS OCH SAMMANSTÄLLNING

All insamlad information har sammanställts och analyserats i relation till respektive kriterium och indikator i GSTC:s destinationsstandard. Bedömningarna bygger på en samlad avvägning av dokumentation, statistik, enkätsvar, intervjumaterial samt dialoger.

Analysen syftar till att:

- synliggöra befintliga arbetssätt och styrkor,
- identifiera områden där samordning, struktur eller uppföljning kan utvecklas vidare,
- samt peka på möjliga utvecklingsvägar och rekommendationer anpassade till lokal och regional kontext.

Resultatet presenteras i form av en kriteriebaserad analys, kompletterad med sammanfattande slutsatser och rekommendationer. Analysen ska ses som ett underlag för fortsatt dialog och utveckling, snarare än som en slutlig bedömning.

ÖRNSKÖLDSDVIKS KOMMUN – PLATS, FÖRUTSÄTTNINGAR OCH ROLL SOM DESTINATION

GEOGRAFI OCH BEFOLKNING

Örnsköldsviks kommun är belägen i den norra delen av Västernorrlands län och utgör tillsammans med övriga kommuner i Höga Kusten en del av ett av Sveriges mest profilerade besöksområden. Kommunen är Sveriges tionde största till ytan och omfattar en centralort, flera serviceorter, kust- och skärgårdsmiljöer samt omfattande skogs- och landsbygdsområden. Kommunen har drygt 55 000 invånare och fungerar som en viktig regional nod för näringsliv, transporter, offentlig service och utbildning.

Liksom många andra kommuner i norra Sverige står Örnsköldsvik inför långsiktiga utmaningar kopplade till demografi, kompetensförsörjning och attraktivitet. Frågor om inflyttning, företagsetableringar och tillgång till arbetskraft har därför en central roll i kommunens utvecklingsarbete. Samtidigt skapar kombinationen av starkt näringsliv, god tillgänglighet, kust- och skärgårdsmiljöer samt närheten till världsarvet Höga Kusten goda förutsättningar för fortsatt utveckling av både platsen och besöksnäringen.

GEOGRAFI OCH NATUR

Örnsköldsvik kännetecknas av mötet mellan kust, skärgård, berg, skogar och inland. Kommunen rymmer några av Höga Kustens mest välkända naturmiljöer och har en tydlig profil inom friluftsliv och naturbaserade upplevelser. Världsarvet Höga Kusten/Kvarkens skärgård utgör en central del av kommunens identitet och attraktionskraft. På den svenska sidan omfattar världsarvet främst kust- och skärgårdsområdena, medan den pågående landhöjningen har lämnat tydliga geologiska spår långt in i landet och upp längs dalgångarna, vilket präglar stora delar av kommunens landskap och naturvärden.

En av kommunens viktigaste naturtillgångar är Skuleskogens nationalpark, som tillsammans med världsarvet utgör en av Höga Kustens mest betydelsefulla naturmiljöer. Nationalparken erbjuder vandring, naturupplevelser och geologiska miljöer som lockar besökare från både Sverige och andra länder. Genom kommunen passerar även Höga Kustenleden, vilket stärker kopplingen mellan centralort, naturmiljöer och destinationens övriga besöksmål.

Utöver de mer välkända besöksmålen finns ett omfattande nätverk av leder, fiskevatten, skidspår, skoterleder, friluftsområden och naturreservat som används av både invånare och besökare. Skyttisområdet utgör ett tydligt exempel på hur tätortsnära natur och friluftsliv integreras i kommunens vardag och stärker förutsättningarna för ett året-runt-utbud.

KULTUR OCH KUNSKAP

Örnsköldsviks identitet präglas av samspelet mellan kustkultur, industrihistoria, friluftsliv, skärgård och inland. Längs älvdalarna har skogsbruket och de skogliga näringarna format kulturmiljöer och lokalsamhällen, samtidigt som den samiska kulturhistorien blir allt tydligare i kommunens inre delar.

Kommunens skärgårdsmiljöer, med Ulvön och Trysunda som särskilt framträdande exempel, utgör viktiga delar av både den lokala identiteten och Höga Kustens samlade destinationsprofil. Här möts kulturhistoria, fiske, båtliv och levande skärgårdssamhällen med natur- och friluftsupplevelser.

Kommunen har även ett brett kulturutbud genom bland annat Örnsköldsviks museum och konsthall, High Coast Art Valley samt flera kulturhistoriska miljöer kopplade till industrihistoria, jordbruk och kustsamhällen. Kulturmiljöerna kompletteras av starka immateriella kulturvärden såsom surströmmingstraditionen, kustkultur, berättelser och lokala traditioner som bidrar till destinationens särprägel.

NÄRINGSLIVSSTRUKTUR

Örnsköldsvik har ett av norra Sveriges starkaste och mest diversifierade näringsliv. Kommunen har omkring 6 500 företag och en tydlig exportprofil med verksamheter inom bland annat tillverkningsindustri, bioekonomi, teknik, forskning, upplevelser och besöksnäring. Flera internationellt verksamma företag har sin verksamhet i kommunen, vilket gör näringslivet till en viktig motor för lokal och regional utveckling.

Industrin spelar en särskilt betydelsefull roll och står för en stor andel av Sveriges samlade nettoexport. Samtidigt har kommunen utvecklat starka profiler inom musikproduktion, kreativt skapande och friluftsliv. Kopplingen till Fjällräven och företagets historia i Örnsköldsvik har bidragit till att stärka kommunens identitet som friluftskommun och utgör idag även en del av besöksnäringens erbjudande.

Näringslivsstrukturen innebär också att kommunen har en relativt stor andel affärsresenärer och yrkesrelaterade besök jämfört med många andra delar av Höga Kusten, vilket bidrar till att stärka efterfrågan på boende, restauranger och service över hela året.

ETABLERING OCH UTVECKLING

Örnsköldsvik genomgår flera större utvecklingsprocesser som syftar till att stärka kommunens attraktivitet för både invånare, företag och besökare. Satsningar inom stadsutveckling, kultur, evenemang och bostadsförsörjning utgör centrala delar av kommunens långsiktiga utvecklingsarbete. Exempel är utvecklingen av Stadsdel 2030 med Vegakvarteren och

Lungvikstrand samt planerna för Kulturkvarteret, vilka syftar till att skapa ett mer levande centrum med nya bostäder, mötesplatser, hotell och kulturfunktioner.

Kommunens tillgänglighet har också stärkts genom Botniabanan, resecentrum, flygplats och den fortsatta utvecklingen av kollektivtrafik och infrastruktur. Tillsammans med Hägglunds Arena, hotellutbud, handel och kulturinstitutioner bidrar detta till att skapa förutsättningar för ett bredare året-runt-erbjudande och en ökad attraktionskraft för såväl invånare som besökare.

ÖRNSKÖLDSVIK SOM DESTINATION I HÖGA KUSTEN

Position och profil

Örnsköldsvik kan beskrivas som Höga Kustens största stads- och servicenod. Kommunen kompletterar destinationens starka natur- och världsarvsprofil genom att erbjuda ett brett utbud av service, handel, kultur, idrott, evenemang, boende och transporter. Kombinationen av stad, skärgård, världsarv, näringsliv och friluftsliv gör kommunen till en viktig del av destinationens samlade erbjudande.

Kommunens roll är särskilt viktig för utvecklingen av ett starkare året-runt-erbjudande inom Höga Kusten, där affärsresande, evenemang, kultur och stadsliv kompletterar de mer säsongsberoende natur- och friluftsupplevelserna.

Viktiga besöksmål och områden

Skuleskogens nationalpark, världsarvet Höga Kusten, Ulvön och Trysunda utgör några av kommunens mest profilerade besöksmål. Dessa miljöer bidrar tillsammans till destinationens internationella attraktionskraft genom att kombinera natur, kulturhistoria, kustlandskap och friluftsliv.

Centralorten erbjuder samtidigt ett bredare utbud av hotell, restauranger, handel, kulturinstitutioner, bad- och upplevelseanläggningar samt evenemangsarenor. Områden som Köpmanholmen och Nätraområdet bidrar ytterligare genom kopplingarna mellan konst, kulturmiljöer, industrihistoria, skärgård och världsarv.

Året runt-aktiviteter och evenemang

En av Örnsköldsviks största styrkor som destination är möjligheten att erbjuda aktiviteter och reseanledningar under stora delar av året. Natur- och friluftsupplevelser, skärgård, vandring och världsarv dominerar sommarhalvåret, medan idrott, evenemang, konferenser, affärsresande, kultur och handel bidrar till aktivitet även under övriga delar av året.

Analys av kommersiell gästnattstatistik visar att Örnsköldsvik har en något jämnare säsongsfördelning än destinationen som helhet. Kommunens säsongsindeks uppgick till 2,9 år 2024 jämfört med 3,1 för Höga Kusten totalt, vilket indikerar att kommunen har relativt goda förutsättningar att bidra till destinationens utveckling mot ett mer balanserat året-runt-resande.

HÖGA KUSTEN DESTINATIONSUTVECKLING – REGIONAL STRUKTUR OCH SAMVERKANSPLATTFORM

UPPDRAG OCH ROLL I REGIONEN

Höga Kusten Destinationsutveckling AB (HK Dest) är ett kommunalt bolag som ägs gemensamt av Härnösand, Kramfors, Sollefteå och Örnsköldsviks kommuner. Bolaget bildades 2014 och har genom ägardirektiv i uppdrag att samordna och driva den strategiska utvecklingen av besöksnäringen i Höga Kusten samt ansvara för destinationsmarknadsföring och samordnad turistservice.

HK Dest verkar inom ett bredare destinationssystem där kommunerna, Region Västernorrland, Länsstyrelsen Västernorrland, Höga Kusten Turism, företag, föreningar och andra aktörer tillsammans bidrar till destinationens utveckling. Bolaget har därmed en central roll som samordnande aktör mellan offentlig sektor, näringsliv och andra intressenter med koppling till besöksnäring och platsutveckling.

Arbetet bedrivs i nära samverkan med regionala och nationella aktörer och omfattar såväl strategiska utvecklingsfrågor som marknadsföring, kunskapsutveckling, statistik, projektledning och destinationsövergripande samordning.

VISION, MISSION OCH STRATEGI 2030

Missionen för Höga Kusten är att vara en attraktiv, hållbar och tillgänglig plats dit allt fler längtar. Visionen uttrycks genom formuleringen *"Alltid en nivå till"*, vilket speglar ambitionen att kontinuerligt utveckla destinationens kvalitet, värdskap, attraktionskraft och långsiktiga hållbarhet.

Den gemensamma Strategi 2030 anger den övergripande riktningen för destinationens utveckling och omfattar mål kopplade till ekonomisk utveckling, miljömässig hållbarhet, lokal livskvalitet och kvalitet i besökarupplevelsen. Strategin bygger på en ambition att utveckla besöksnäringen på ett sätt som stärker både destinationens konkurrenskraft och dess långsiktiga hållbarhet.

Som grund för utvecklingsarbetet lyfts fem centrala värden fram: naturen, tid att vara, smakerna, kulturarvet och gemenskapen. Dessa värden fungerar som vägledning för destinationens prioriteringar inom marknadsföring, produktutveckling, samverkan och investeringar.

Strategi 2030 togs fram gemensamt av besöksnäringens aktörer under 2021 och utgör en strategi för destinationen Höga Kusten som helhet snarare än för en enskild organisation. Utifrån strategin tar kommunerna, HK Dest, Höga Kusten Turism, Länsstyrelsen och andra aktörer fram egna verksamhetsplaner och aktiviteter som bidrar till genomförandet.

ORGANISATION OCH ARBETSSÄTT

HK Dest är en relativt liten och specialiserad organisation med kompetens inom destinationsutveckling, kommunikation, marknadsföring, exportarbete, turistservice, statistik och analys.

Bolagets styrelse består av politiska representanter från ägarkommunerna medan ledningsgruppen utgörs av respektive kommuns tillväxtchef. Genom denna struktur skapas en direkt koppling mellan destinationens utvecklingsarbete och kommunernas strategiska prioriteringar.

Arbetet bedrivs genom egen verksamhet, utvecklingsprojekt, nätverk och samverkan med offentliga och privata aktörer. En central samarbetspartner är Höga Kusten Turism som samlar destinationens medlemsföretag och bidrar med ett företagsnära perspektiv i destinationsutvecklingen. Mellan HK Dest och Höga Kusten Turism finns ett formaliserat samarbete som syftar till att stärka samordningen mellan destinationsutveckling, marknadsföring och näringslivets behov.

Organisationens arbetssätt bygger i stor utsträckning på samverkan, kunskapsdelning och gemensamma utvecklingsinsatser där olika aktörer bidrar med sina respektive roller och ansvarsområden.

HUVUDSAKLIGA VERKSAMHETSOMRÅDEN

HK Dest:s verksamhet kan delas in i fyra huvudsakliga områden:

- **Destinationsutveckling**, vilket omfattar arbetet med Strategi 2030, samverkan mellan offentliga och privata aktörer, kompetensutveckling, projektledning samt utvecklingsinsatser som stärker destinationens långsiktiga konkurrenskraft.
- **Marknadsföring**, vilket omfattar utveckling och kommunikation av varumärket Höga Kusten på nationella och internationella marknader samt arbete med målgrupper, kampanjer och destinationsprofilering.
- **Stöd till branschen**, vilket inkluderar marknadsförings- och kommunikationsstöd, statistik och analys, utbildningsinsatser samt arbete med destinationens varumärkesplattform.
- **Turistservice**, vilket omfattar samordning av destinationens besöksinformation genom digitala kanaler, destinationswebb, mobilapplikation samt ett nätverk av InfoPoints och andra former av lokal turistservice.

RELEVANS FÖR ÖRNSKÖLDSVIKS KOMMUN

Som en av fyra ägarkommuner är Örnköldsvik en integrerad del av destinationen Höga Kusten och därmed direkt kopplad till HK Dest:s strategier, utvecklingsarbete och prioriteringar.

Örnköldsvik har en central betydelse för destinationens utveckling genom sin storlek, sitt näringsliv, sina kommunikationer och sin funktion som regional nod i den norra delen av Höga Kusten. Kommunen utgör en viktig entré till destinationen genom E4, Botniabanan och Örnköldsvik Airport samt genom närheten till flera av destinationens mest välkända natur- och friluftsområden.

Kommunen har samtidigt en betydande roll i utvecklingen av destinationens året-runt-erbjudande genom kombinationen av stad, skärgård, världsarv, naturturism, kultur, idrott, handel och evenemang. Områden som Skuleskogens nationalpark, Skuleberget, Ulvön, Örnköldsviks skärgård och världsarvets kustlandskap bidrar tillsammans till destinationens attraktionskraft och profilering.

Strategi 2030 betonar vikten av hållbar platsutveckling, lokal förankring, värdskap och samverkan som grund för destinationens fortsatta utveckling. För Örnköldsvik innebär detta att kommunens arbete med samhällsplanering, näringslivsutveckling, kultur, naturvård, infrastruktur och service har en direkt koppling till destinationens utveckling och konkurrenskraft.

Genom den gemensamma destinationsorganisationen ges Örnköldsvik möjlighet att koppla lokala prioriteringar till en större regional utvecklings- och varumärkesplattform samtidigt som företag och andra aktörer får tillgång till gemensam marknadsföring, statistik, analyser, utbildningar, nätverk och utvecklingsinsatser på destinationsnivå.

HÅLLBAR DESTINATIONSLEDNING

Avsnitt A fokuserar på hur arbetet med hållbar destinationsutveckling organiseras, styrs, samordnas och följs upp. Här behandlas frågor som rör ansvarsfördelning, strategisk styrning, samverkan, delaktighet, uppföljning och hur olika aktörer tillsammans arbetar för att skapa långsiktiga förutsättningar för destinationens utveckling.

En välfungerande destinationsledning är en grundförutsättning för att arbete inom socioekonomisk, kulturell och miljömässig hållbarhet ska få genomslag över tid. Det handlar inte enbart om att strategier, planer och mål finns på plats, utan också om hur dessa omsätts i praktiken genom tydliga roller, fungerande samverkan, prioriteringar och kontinuerlig uppföljning.

I GSTC Destination Standard omfattar destinationsledning både formella styrprocesser och den bredare samverkan som krävs mellan offentliga aktörer, näringsliv, civilsamhälle och andra intressenter för att hantera turismens utveckling på ett långsiktigt och hållbart sätt.

Avsnittet belyser därför hur hållbarhetsfrågor integreras i styrning, beslutsfattande och utvecklingsarbete, samt hur dialog, samverkan och ansvarsfördelning fungerar i praktiken. Fokus ligger särskilt på att förstå hur befintliga strukturer och arbetssätt bidrar till, eller begränsar, förmågan att arbeta långsiktigt och samordnat med hållbar destinationsutveckling.

Avsnitt A ska läsas som en analys av system, arbetssätt och samverkansstrukturer snarare än som en bedömning av enskilda organisationer eller individer. Syftet är att skapa en samlad förståelse för nuläget samt identifiera utvecklingsområden som kan bidra till ett mer långsiktigt, tydligt och integrerat arbete med hållbar destinationsutveckling.

SAMMANFATTANDE ANALYS – SEKTION A: DESTINATIONSLEDNING

Sektion A analyserar hur ansvar, styrning och samordning för hållbar turismutveckling fungerar i Örnsköldsviks kommun och i vilken utsträckning detta skapar förutsättningar för ett långsiktigt, sammanhållet och strategiskt arbete. En central utgångspunkt i analysen är att turism inte bör betraktas som ett avgränsat utvecklingsområde, utan som en integrerad del av kommunens övergripande samhällsutveckling. Turismens påverkan på markanvändning, infrastruktur, service, natur- och kulturmiljöer, attraktivitet och livskvalitet innebär att destinationsutveckling behöver hanteras i nära relation till kommunens långsiktiga utvecklingsmål.

En central fråga som återkom genom dokumentstudier, enkätsvar och rundabordssamtal är inte enbart hur turismen ska utvecklas, utan vilken roll turismen ska spela i Örnsköldsviks framtida utveckling. Flera deltagare uttryckte att det ännu inte finns en fullt ut gemensam och förankrad bild av vilken destination Örnsköldsvik vill vara, vilka värden som ska prioriteras eller hur turismens utveckling ska bidra till platsens övergripande utveckling.

Detta framstår som en av de mest grundläggande strategiska frågorna inom sektion A. Så länge det saknas en tydlig och gemensam målbild för destinationens önskade utveckling blir det också svårt att prioritera mellan olika satsningar, att avgöra vilka typer av besökare, aktiviteter och investeringar som långsiktigt är mest önskvärda samt att skapa en sammanhållen kommunikation kring platsens identitet och erbjudande.

Analysen visar samtidigt att det finns flera viktiga styrkor att bygga vidare på. Örnsköldsvik är en del av destinationen Höga Kusten och omfattas av en väl etablerad regional struktur genom Höga Kusten Destinationsutveckling AB (HK Dest). Det regionala samarbetet skapar goda förutsättningar för marknadsföring, kunskapsuppbyggnad, företagsdialog och destinationsutveckling, samtidigt som kommunen har tillgång till ett starkt varumärke och ett etablerat nätverk för samverkan kring besöksnäringens utveckling.

Det finns även ett tydligt engagemang hos både offentliga aktörer och näringsliv kring destinationens framtid. Rundabordssamtalen präglades av hög delaktighet och ett stort intresse för frågor som rör platsutveckling, hållbarhet, attraktionskraft och samverkan. Detta utgör en viktig grund för fortsatt utveckling.

Samtidigt visar analysen att ansvar, roller och arbetsformer fortfarande är fördelade över flera verksamheter och nivåer utan att fullt ut hållas samman genom en etablerad struktur för destinationsledning. Mycket arbete genomförs redan idag, men ofta inom olika processer och organisatoriska sammanhang. Konsekvensen blir att samordningen i hög grad bygger på dialog, personliga nätverk och enskilda initiativ snarare än på en gemensam struktur med tydligt mandat att samla, prioritera och följa upp destinationens utveckling över tid (A1).

Denna organisatoriska situation påverkar också möjligheten att omsätta den strategiska riktningen i ett gemensamt och långsiktigt arbete för destinationens utveckling. Örnsköldsvik verkar inom ramen för den regionala utvecklingen av Höga Kusten, men det finns behov av att tydligare definiera den lokala rollen inom destinationen. Frågor om vad som särskiljer Örnsköldsvik, vilka värden som ska utvecklas och hur turismen ska bidra till kommunens övergripande mål om attraktivitet, livskvalitet och hållbar utveckling är ännu inte fullt ut konkretiserade i en samlad och långsiktigt förankrad strategisk riktning (A2).

Avsaknaden av en tydligt formulerad målbild påverkar även flera andra delar av destinationsledningen. Inom marknadsföring och kommunikation (A7) framträder exempelvis en situation där HK Dest kommunicerar destinationen utifrån ett regionalt perspektiv, medan den

lokala berättelsen om Örnsköldsviks identitet och prioriteringar inte alltid är lika tydligt definierad. Detta innebär att kommunikationen riskerar att utvecklas snabbare än den lokala strategiska riktningen. Om det inte finns en gemensam bild av vilken destination man vill vara blir det också svårt att avgöra vilka budskap som ska prioriteras, vilka värden som ska lyftas fram och vilka förväntningar som ska skapas hos besökare.

Liknande samband återfinns inom besökshantering och planering. Här finns det god lokal kunskap om besöksflöden, platserns användning och lokala förutsättningar, men att denna kunskap i begränsad utsträckning används inom ett gemensamt system för styrning och prioritering (A8). Utan en tydlig målbild blir det svårt att avgöra vilka typer av utveckling som bör stimuleras, var ökad användning är önskvärd och vilka miljöer som kräver större hänsyn eller återhållsamhet över tid.

Detta blir även tydligt inom fysisk planering (A9), där flera deltagare under rundabordssamtalen uttryckte att turismens perspektiv ofta kommer in sent i processerna, ibland först när viktiga vägval redan gjorts eller beslut redan fattats. Turismens perspektiv riskerar därmed att bli reaktivt snarare än integrerat i planeringen från början. Detta begränsar möjligheten att använda destinationsutveckling som en aktiv del av kommunens långsiktiga samhällsplanering och att tidigt identifiera synergier eller målkonflikter mellan olika utvecklingsintressen.

När analysen breddas till klimatanpassning (A10), risk- och krishantering (A11), invånardialog (A5), besökarfeedback (A6) och företagsengagemang (A4) framträder ett liknande mönster. Det finns fungerande strukturer och relevanta initiativ inom respektive område, men kopplingarna mellan dem är fortfarande begränsade. Resultatet blir att många viktiga frågor hanteras parallellt snarare än som delar av ett sammanhållet system för destinationsledning.

Sammantaget visar sektion A att Örnsköldsvik har många av de byggstenar som krävs för en långsiktigt hållbar destinationsutveckling. Den centrala utmaningen handlar inte om avsaknad av initiativ, engagemang eller samverkan. Utmaningen handlar snarare om att skapa en tydligare gemensam riktning för vilken roll turismen ska spela i kommunens framtida utveckling och att omsätta denna riktning i gemensamma värderingar, styrning, planering, uppföljning och prioritering.

Utvecklingsbehovet handlar därför i första hand om att stärka destinationsledningen som system genom att:

- tydliggöra ansvar, roller och samordning inom destinationsutvecklingen (A1)
- formulera och förankra en gemensam lokal strategisk riktning för turismens utveckling i relation till kommunens övergripande mål (A2)
- stärka kopplingen mellan uppföljning, analys och prioritering (A3)
- utveckla mer långsiktiga strukturer för företagsengagemang och genomförande (A4)
- samt stärka sambanden mellan kommunikation, planering, besöksflöden, klimatanpassning och riskhantering (A7–A11)

Genom att utveckla dessa samband kan turismens utveckling i högre grad bli ett integrerat verktyg för platsutveckling, snarare än ett parallellt utvecklingsspår. Detta är en viktig förutsättning för att kunna hantera framtida målkonflikter, prioritera resurser och säkerställa att utvecklingen sker i balans med platsens förutsättningar, invånarnas behov och långsiktiga hållbarhetsmål.

Utan en sådan gemensam riktning finns en risk att utvecklingen fortsatt drivs genom enskilda initiativ och parallella processer, där viktiga strategiska avvägningar görs utan en tydlig gemensam målbild för vilken destination Örnköldsvik vill vara och vilken funktion turismen ska fylla i kommunens långsiktiga utveckling.

A1 – ANSVAR FÖR DESTINATIONSFÖRVALTNING

Detta kriterium behandlar hur destinationen organiserar ansvar, samordning och genomförandeförmåga för hållbar turismutveckling. Fokus ligger på om det finns fungerande strukturer som säkerställer att socioekonomiska, kulturella och miljömässiga frågor hanteras långsiktigt och i samverkan mellan offentlig sektor, näringsliv och civilsamhälle.

Ett tydligt ansvar för destinationsledning är en grundförutsättning för att strategier, uppföljning, företagsengagemang och åtgärder inom hållbar turismutveckling ska kunna omsättas i praktiken. A1 har därmed starka kopplingar till flera efterföljande kriterier, särskilt strategisk inriktning (A2), uppföljning och rapportering (A3), företagsengagemang (A4), invånarengagemang (A5) samt hantering av besöksvolym och påverkan (A8).

NULÄGE

Örnsköldsviks kommun utgör en central del av destinationen Höga Kusten och har under lång tid arbetat med frågor som påverkar besöksnäringens utveckling genom samhällsplanering, näringslivsutveckling, kultur, infrastruktur, platsutveckling och service. Samtidigt är turismen inte ett avgränsat verksamhetsområde utan påverkas av beslut och processer inom stora delar av den kommunala organisationen.

Höga Kusten Destinationsutveckling AB (HK Dest) har en viktig roll som regional samverkansplattform och destinationsorganisation för hela Höga Kusten. Bolaget arbetar med destinationsutveckling, marknadsföring, kunskapsutveckling och samverkan mellan destinationens kommuner och näringsliv. Därmed finns redan idag en etablerad struktur för samarbete på destinationsnivå.

Dokumentstudier, enkätresultat och rundabordssamtal visar samtidigt att destinationsutvecklingen påverkas av ett stort antal aktörer, processer och beslut på lokal, regional och nationell nivå. Flera deltagare beskriver att många relevanta insatser redan genomförs, men att helhetsbilden ibland är svår att överblicka och att kopplingen mellan olika initiativ inte alltid är tydlig.

Destinationens utmaning handlar därför inte främst om att skapa nya aktörer eller nya initiativ, utan om att säkerställa att befintliga resurser, processer och utvecklingsinsatser samverkar mot gemensamma mål.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Det finns i grunden en tydlig ansvarsfördelning mellan kommunen och HK Dest. Kommunen ansvarar för samhällsplanering, myndighetsutövning, offentlig service och långsiktig platsutveckling medan HK Dest ansvarar för destinationsutveckling, samverkan, marknadsföring och utvecklingsinsatser riktade mot besöksnäringen.

Samtidigt visar analysen att hållbar destinationsutveckling berör betydligt fler aktörer än dessa två. Flera kommunala verksamheter, företag, föreningar, markägare, kulturaktörer och regionala organisationer påverkar destinationens utveckling och besöksnäringens förutsättningar.

Det innebär att ansvaret för destinationens långsiktiga utveckling i praktiken är distribuerat över ett större destinationssystem. Ingen enskild aktör har ensam rådighet över alla de frågor som påverkar destinationens attraktivitet, hållbarhet och utveckling.

Rollerna i huvudsak är kända och accepterade, men att det finns ett utvecklingsutrymme kring hur ansvar, prioriteringar och gemensamma mål tydliggörs mellan olika aktörer över tid.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samordning sker idag genom etablerade samarbeten mellan kommunen, HK Dest, företag, föreningar och andra aktörer. Flera forum och nätverk används för dialog, informationsutbyte och gemensamma utvecklingsfrågor.

Rundabordssamtalet visar samtidigt att mycket av samordningen fortfarande bygger på personliga relationer, informella kontaktytor och enskilda initiativ. Detta har skapat flexibilitet och möjliggjort många positiva samarbeten, men innebär också en viss sårbarhet när nyckelpersoner byts ut eller prioriteringar förändras.

Flera diskussioner berörde behovet av att stärka den långsiktiga samordningen mellan destinationsutveckling, samhällsplanering, näringslivsutveckling och andra strategiska utvecklingsområden. Det framkom även önskemål om tydligare strukturer för uppföljning, gemensamma prioriteringar och återkoppling kring destinationens utveckling.

Destinationen redan har många av de komponenter som krävs för en fungerande destinationsförvaltning, men att dessa inte alltid hålls samman genom ett gemensamt och systematiskt arbetssätt.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

A1 visar att Örnsköldsvik har en stark grund för hållbar destinationsutveckling genom etablerade aktörer, hög lokal kompetens, välutvecklad samverkan och en tydlig koppling till den regionala destinationsorganisationen HK Dest.

Samtidigt visar analysen att destinationens utveckling påverkas av ett stort antal aktörer, processer och beslut som sträcker sig långt utanför besöksnäringens traditionella ansvarsområden. Utmaningen handlar därför inte främst om brist på engagemang eller aktivitet, utan om hur dessa olika delar hålls samman i ett gemensamt destinationsperspektiv.

Det finns en risk att frågor som är viktiga för destinationens utveckling hanteras inom respektive verksamhetsområde utan att deras samlade betydelse för besöksnäringen synliggörs. Detta gäller exempelvis frågor kopplade till samhällsplanering, kompetensförsörjning, kulturmiljöer, naturmiljöer, infrastruktur och attraktivitet.

Utvecklingsbehovet handlar därför främst om att stärka samordningen mellan befintliga strukturer och aktörer, tydliggöra gemensamma prioriteringar samt skapa bättre förutsättningar för uppföljning och gemensamt lärande över tid. En mer formaliserad tvärsektoriell struktur för destinationsrelaterade frågor skulle kunna minska beroendet av personburen samverkan och samtidigt stärka kopplingen mellan strategi, genomförande och uppföljning.

Sammantaget visar analysen att Örnsköldsvik har goda förutsättningar att vidareutveckla sitt arbete med hållbar destinationsförvaltning. Den viktigaste utvecklingsfrågan är inte att skapa nya funktioner, utan att stärka förmågan att samla, koordinera och styra de många initiativ och processer som redan idag bidrar till destinationens utveckling.

A2 – STRATEGI OCH HANDLINGSPLAN FÖR DESTINATIONSFÖRVALTNING

Detta kriterium behandlar hur destinationsutveckling formuleras, förankras och styrs genom strategier och handlingsplaner, samt hur dessa relaterar till bredare samhällsplanering och hållbar utveckling. Fokus ligger på i vilken utsträckning det finns en långsiktig, gemensamt förankrad strategisk inriktning för turismens utveckling, hur denna är anpassad till lokala förutsättningar och hur den omsätts i praktiskt genomförande.

En fungerande strategi för destinationsförvaltning ska enligt GSTC Destination Standard inte enbart ange ambitioner för besöksnäringen, utan också tydliggöra hur turismens utveckling relaterar till socioekonomiska, kulturella och miljömässiga frågor i samhället i stort. Strategin behöver även kopplas till ansvarsfördelning, prioriteringar, uppföljning och genomförande, vilket gör A2 nära sammankopplat med kriterierna om organisering (A1), uppföljning och rapportering (A3), företagsengagemang (A4) samt hantering av besöksvolym och platsanvändning (A8).

NULÄGE

Örnsköldsvik verkar inom ramen för flera etablerade strategiska strukturer som påverkar destinationens utveckling. På regional nivå finns Höga Kustens destinationsstrategi 2030, framtagen genom en gemensam process mellan kommunerna, Höga Kusten Destinationsutveckling AB (HK Dest) och ett flertal andra offentliga och ideella aktörer.

Strategin anger den långsiktiga inriktningen för destinationens utveckling och omsätts därefter lokalt genom respektive kommuns styrning, planering och utvecklingsarbete. Parallellt med destinationsstrategin har HK Dest även utvecklat Höga Kusten-löftet, som utgör destinationens gemensamma värdegrund och ett gemensamt förhållningssätt för företag, organisationer, invånare och besökare. Medan destinationsstrategin anger den långsiktiga riktningen för utvecklingen, beskriver Höga Kusten-löftet de gemensamma värderingar och förhållningssätt som ska prägla destinationens utveckling.

Många av de frågor som är centrala för hållbar destinationsutveckling behandlas redan inom befintliga kommunala och regionala processer. Samtidigt framkommer att dessa perspektiv ofta hanteras inom respektive verksamhetsområde snarare än inom en gemensam strategisk struktur för destinationens utveckling.

Rundabordsamtal, dokumentstudier och enkätresultat visar att det finns en hög medvetenhet om turismens betydelse för kommunens utveckling och attraktivitet. Samtidigt återkom flera diskussioner till behovet av att tydligare koppla samman olika strategier, initiativ och utvecklingsprocesser för att skapa en mer samlad riktning för destinationens framtida utveckling.

Analysen indikerar därmed att utmaningen inte främst handlar om avsaknad av strategier, utan om hur befintliga strategier, mål och prioriteringar hålls samman och omsätts i ett gemensamt destinationsperspektiv.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

HK Dest har en etablerad roll som regional destinationsorganisation med ansvar för att förvalta destinationens gemensamma strategiska inriktning samt för destinationsutveckling, samverkan, marknadsföring och företagsutveckling. Kommunen ansvarar samtidigt för att omsätta denna inriktning inom de lokala styr-, planerings- och utvecklingsprocesser som påverkar destinationens långsiktiga utveckling, exempelvis fysisk planering, infrastruktur, kulturmiljöer, naturmiljöer, samhällsservice och näringslivsutveckling.

Strategiska frågor som påverkar destinationen är därmed fördelade mellan flera aktörer och organisatoriska nivåer. Detta innebär att genomförandet av destinationsstrategiska ambitioner i hög grad är beroende av samordning mellan kommunala verksamheter, regionala aktörer, företag och civilsamhälle.

Denna ansvarsfördelning är i huvudsak känd, men det finns ett utvecklingsutrymme kring hur strategiska prioriteringar omsätts i praktiskt genomförande och hur destinationens utveckling följs upp över tid. Särskilt viktigt blir detta i frågor där olika samhällsintressen behöver vägas samman och där beslut inom ett område får konsekvenser för andra delar av destinationens utveckling.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samordning kring destinationsutveckling sker idag genom etablerade samarbeten mellan kommunen, HK Dest, företag, föreningar och andra aktörer. Många frågor hanteras genom projekt, nätverk, dialogforum och ordinarie kommunala processer.

Samtidigt visar analysen att flera strategiska frågor fortfarande hanteras sektorsvis och utifrån respektive verksamhets perspektiv. Detta innebär att samband mellan exempelvis turism, kompetensförsörjning, samhällsplanering, kulturmiljöer, naturmiljöer, tillgänglighet och lokal attraktivitet inte alltid synliggörs eller vägs samman i ett gemensamt strategiskt perspektiv.

Rundabordssamtalet präglades av en bred samsyn kring behovet av att stärka kopplingen mellan destinationens utveckling och kommunens långsiktiga utveckling som plats att bo, leva, verka och besöka. Diskussionerna berörde återkommande frågor kring hur olika satsningar bidrar till lokal nytta, vilka målgrupper som långsiktigt bör prioriteras och hur olika utvecklingsinitiativ förhåller sig till destinationens natur-, kultur- och samhällsvärden. I detta arbete kan Höga Kusten-löftet fungera som en gemensam referenspunkt för de värden och förhållningssätt som den långsiktiga utvecklingen bygger på.

Merparten av de komponenter som krävs för ett strategiskt destinationsarbete finns redan på plats. Utvecklingsbehovet handlar därför främst om att skapa tydligare kopplingar mellan befintliga strategier, mål, uppföljningssystem och utvecklingsprocesser.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

A2 visar att Örnsköldsvik har goda förutsättningar för ett långsiktigt strategiskt destinationsarbete genom etablerade styrdokument, regional samverkan och ett brett engagemang i frågor som påverkar destinationens utveckling.

Samtidigt visar analysen att destinationens utveckling påverkas av ett stort antal strategier, planer och prioriteringar som inte alltid hålls samman genom en gemensam och tydligt operationaliserad målbild för platsens utveckling. Risker är därför inte brist på strategiskt arbete, utan att olika initiativ utvecklas parallellt utan att deras samlade effekter synliggörs och värderas.

En central iakttagelse från rundabordssamtalet är att diskussionen om turismens utveckling i högre grad behöver utgå från frågan om vilken utveckling destinationen vill skapa och varför. Ökad tillväxt, fler besökare och nya investeringar behöver alltid relateras till den nytta de skapar för lokalsamhället, destinationens attraktivitet och platsens långsiktiga hållbarhet – de är medel, inte mål i sig.

Detta blir särskilt relevant i relation till frågor som rör besöksflöden, naturanvändning, kust- och skärgårdsmiljöer, kulturmiljöer, kompetensförsörjning, transporter och framtida investeringar. Samtliga dessa områden innebär både möjligheter och potentiella målkonflikter som behöver hanteras inom ramen för en gemensam strategisk riktning.

Utvecklingsbehovet handlar därför främst om att stärka kopplingen mellan destinationens olika strategiska processer, skapa tydligare prioriteringar samt utveckla former för uppföljning och lärande över tid. Det handlar främst om att säkerställa att befintliga strategier samverkar och omsätts i praktiskt genomförande.

En strategisk riktning handlar inte enbart om mål och prioriteringar, utan också om en delad förståelse för vilka värden som ska prägla destinationens utveckling. Höga Kusten-löftet utgör här den värdegrund som stödjer genomförandet av destinationens strategiska inriktning genom ett gemensamt förhållningssätt för företag, organisationer, invånare och besökare.

A2 utgör därmed ett nyckelkriterium för det fortsatta arbetet. Förmågan att skapa en gemensam riktning för hur turism, platsutveckling, livskvalitet, näringslivsutveckling och hållbar samhällsutveckling ska samspela över tid kommer att vara avgörande för destinationens långsiktiga utveckling och för genomförandet av flera efterföljande kriterier inom GSTC-ramverket.

A3 – ÖVERVAKNING OCH RAPPORTERING

Detta kriterium behandlar hur destinationen följer upp, analyserar och använder information för att styra och utveckla turismens påverkan över tid. Fokus ligger på i vilken utsträckning det finns tydliga mål, indikatorer och rutiner för uppföljning, samt hur resultat används i beslutsfattande och prioriteringar.

A3 har en nära koppling till både strategisk inriktning (A2) och organisering och ansvar (A1), då uppföljning förutsätter tydliga mål, definierade roller och en gemensam förståelse för vad som ska följas upp – och varför.

NULÄGE

Örnsköldsvik och Höga Kusten har tillgång till ett brett underlag av statistik, analyser och uppföljningsdata som direkt eller indirekt berör destinationens utveckling. Detta omfattar bland annat statistik från HK Dest, besöksundersökningar, attitydundersökningar, kommunala styr- och uppföljningssystem, klimatrelaterade underlag, Agenda 2030-indikatorer och andra rapporter kopplade till samhällsutveckling, näringsliv, kultur, miljö och attraktivitet.

Det finns därmed en relativt god tillgång till kunskap om destinationens utveckling. Samtidigt visar analysen att uppföljningen i stor utsträckning sker genom flera parallella system och aktörer, snarare än genom ett samlat destinationsövergripande system för hållbar destinationsutveckling.

Rundabordssamtalet visade att flera aktörer upplever att det finns mycket data och kunskap, men att den inte alltid samlas, analyseras och återkopplas på ett sätt som tydligt stödjer gemensamma prioriteringar. Flera diskussioner berörde behovet av att bättre använda befintlig statistik och lokalkunskap som underlag för beslut, planering och långsiktig utveckling.

Snarare än mer information handlar A3 om att strukturera det som redan finns.

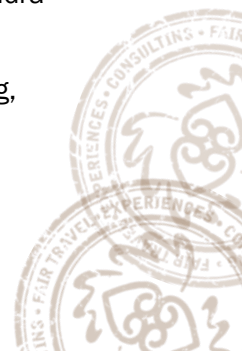
ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Ansvar för uppföljning och rapportering är i dag fördelat mellan flera aktörer och nivåer. HK Dest arbetar med statistik, analyser och uppföljning på destinationsnivå, medan kommunen följer upp frågor inom sina ordinarie verksamhetsområden, exempelvis samhällsplanering, näringsliv, miljö, klimat, kultur, folkhälsa och ekonomi.

Det innebär att många relevanta indikatorer redan finns, men att de inte alltid kopplas samman i ett gemensamt destinationsperspektiv. Turismens påverkan synliggörs ofta indirekt genom andra system, snarare än som ett eget sammanhållet uppföljningsområde.

En stark grund i befintliga uppföljningssystem finns redan, men att ansvar för sammanvägning, analys och strategisk användning av data kopplat till destinationens utveckling behöver

tydliggöras ytterligare. Detta gäller särskilt i frågor där flera aktörer delar ansvar, exempelvis besöksflöden, klimatpåverkan, natur- och kulturmiljöer, kompetensförsörjning och lokal nytta.

En central fråga blir därför hur uppföljning från HK Dest, kommunala system, företag, föreningar och andra aktörer kan kopplas samman så att den stärker både lokal planering och destinationsövergripande utveckling.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samordning kring uppföljning sker i dag genom etablerade samarbeten, statistikdelning, projekt, dialoger och löpande kontakt mellan kommun, HK Dest och andra aktörer. Dessa former ger viktiga kunskapsunderlag, men saknar i flera delar en tydlig gemensam struktur för analys, återkoppling och prioritering.

Rundabordsamtalet visade att det finns en medvetenhet om behovet av att bättre koppla samman strategi, ansvar, uppföljning och beslut. Flera deltagare beskrev att mycket kunskap finns hos lokala aktörer, företag, föreningar, markägare och kommunala verksamheter, men att denna kunskap inte alltid samlas i en gemensam analys.

Detta är särskilt relevant i frågor där utvecklingen behöver följas över tid, exempelvis besöksmönster, platsbelastning, hållbarhetsarbete hos företag, invånarnas upplevelser, besökarnas beteenden och effekter på natur- och kulturmiljöer.

Uppföljningen i nuläget riskerar att bli mer beskrivande än styrande. När data inte tydligt kopplas till mål, ansvar och beslut blir det svårare att avgöra vilka indikatorer som är viktigast, hur resultat ska tolkas och vilka åtgärder som bör prioriteras.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

Analysen visar att Örnsköldsvik har god tillgång till statistik, analyser och kunskapsunderlag som är relevanta för hållbar destinationsutveckling. Utvecklingsbehovet handlar därför inte främst om mer data, utan om bättre samordning, analys och användning av den kunskap som redan finns.

I nuläget sker uppföljning till stor del inom olika system och verksamhetsområden. Detta innebär att kunskap riskerar att användas sektorsvis, snarare än som del av ett samlat system för hållbar destinationsförvaltning. Konsekvensen blir att data kan beskriva utvecklingen utan att fullt ut fungera som ett aktivt styrningsverktyg.

Kopplingen mellan A1, A2 och A3 är därför central. För att uppföljning ska bli styrande krävs tydliga roller, en gemensam strategisk riktning och en överenskommelse om vilka resultat som är viktigast att följa över tid. Utan denna koppling riskerar uppföljning att bli ett parallellt kunskapsflöde snarare än en integrerad del av destinationsledningen.

Ett viktigt utvecklingssteg är att skapa en tydligare struktur där befintliga data och analyser används för att:

- prioritera insatser,
- identifiera målkonflikter,
- följa utveckling över tid,
- stärka återkopplingen till företag, invånare och andra aktörer,
- samt stödja strategiska beslut och resursfördelning.

Detta behöver inte nödvändigtvis innebära omfattande nya system. Snarare handlar det om att samla befintliga underlag, tydliggöra ansvar för analys och återkoppling samt skapa gemensamma arbetssätt för hur kunskap används i praktiken.

Att följa upp, analysera och använda information för att styra och utveckla turismens påverkan över tid blir därmed ett nyckelkriterium för hela rapporten. Många av de utvecklingsbehov som identifieras i senare kriterier – exempelvis företagsengagemang, besökshantering, klimat, energi, vatten, avfall och transport – återkommer ytterst till frågan om mätbarhet, uppföljning och användning av data. Örnsköldsvik har goda förutsättningar att ta nästa steg, men det kräver att uppföljning utvecklas från att vara främst beskrivande till att bli ett mer aktivt verktyg för styrning, lärande och prioritering.

A4 – FÖRETAGSENGAGEMANG OCH HÅLLBARHETSSTANDARDER

Detta kriterium behandlar hur destinationen skapar förutsättningar för företag att delta i, bidra till och genomföra hållbar turismutveckling i praktiken. Fokus ligger på tillgång till stöd, kompetens, samverkan och tydlighet i förväntningar, samt hur företag involveras i strategiska och operativa processer.

Ett aktivt företagsengagemang är en central förutsättning för att hållbarhetsambitioner ska få genomslag i praktiken. Företagen utgör den operativa nivån i besöksnäringen, där strategier, riktlinjer och mål omsätts till faktiska produkter, tjänster och upplevelser. A4 har därför tydliga kopplingar till strategisk inriktning (A2), uppföljning och rapportering (A3), marknadsföring och kommunikation (A7) samt flera kriterier inom de socioekonomiska och miljömässiga delarna av analysen.

NULÄGE

Företagen i Örnsköldsvik och Höga Kusten utgör en central del av destinationens hållbarhetsarbete. Det är i företagens dagliga verksamhet som frågor kopplade till resursanvändning, värdskap, arbetsvillkor, lokala samarbeten, besökarupplevelser och platsens värden omsätts i praktiken.

Det finns redan idag ett betydande engagemang bland företag och andra aktörer inom destinationen. Företag deltar i nätverk, projekt, dialoger och utvecklingsinsatser, och många arbetar i praktiken med frågor som har tydlig koppling till hållbarhet, även om arbetet inte alltid är formaliserat genom mål, indikatorer eller certifieringar.

Samtidigt visar dokumentstudier, enkätresultat och rundabordssamtal att hållbarhetsarbetet på företagsnivå är ojämnt strukturerat. Många företag har begränsat med tid, resurser och kapacitet att arbeta systematiskt med hållbarhetsfrågor, särskilt när frågorna kräver dokumentation, uppföljning och långsiktig utveckling.

Höga Kusten-löftet utgör en viktig plattform för destinationens gemensamma värdegrund och ansvarstagande. Löftet, som ägs och utvecklas av HK Dest, kan fungera som ett gemensamt förhållningssätt för företag, organisationer, invånare och besökare i relation till platsens natur-, kultur- och samhällsvärden.

Samtidigt saknas idag en fullt utvecklad gemensam struktur för hur företagens hållbarhetsarbete kan stödjas och utvecklas mer systematiskt över tid. Responsible Tourism Program (RTP) illustrerar en rådgivarledd metodik som hjälper företag att stegvis strukturera och utveckla sitt hållbarhetsarbete utifrån den egna verksamhetens förutsättningar. RTP används här enbart som ett exempel på hur ett mer långsiktigt och verksamhetsnära företagsstöd kan utformas och är inte ett befintligt eller beslutat arbetssätt inom Höga Kusten.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

HK Dest har en viktig roll i att skapa förutsättningar för företagsengagemang genom destinationsutveckling, marknadsföring, kommunikation, nätverk, projekt och kunskapsspridning. Bolaget ansvarar även för destinationsstrategin och Höga Kusten-löftet, vilka tillsammans utgör viktiga verktyg för destinationens strategiska inriktning och gemensamma värdegrund.

Kommunen har samtidigt en viktig roll genom näringslivsutveckling, samhällsplanering, kultur, evenemang, föreningsliv, miljöarbete och andra funktioner som påverkar företagets förutsättningar. Företagens hållbarhetsarbete berör därför flera delar av destinationssystemet och kan inte enbart hanteras som en fråga för destinationsbolaget.

Det finns flera aktörer och initiativ som stödjer företagets utveckling, men att arbetet fortfarande i stor utsträckning bygger på projekt, nätverk och enskilda insatser snarare än på en sammanhållen struktur för hållbar företagsutveckling på destinationsnivå.

Det finns också ett utvecklingsutrymme kring hur företagets hållbarhetsarbete kopplas till destinationens övergripande mål, uppföljning och kommunikation. Här blir relationen mellan A2, A3 och A4 särskilt viktig: företagen behöver förstå vilken riktning destinationen arbetar mot, hur deras insatser bidrar och hur utvecklingen följs upp över tid.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samverkan med företag sker idag genom nätverk, projekt, möten, dialoger, marknadsinsatser och andra utvecklingsinitiativ. Dessa arbetsformer skapar viktiga mötesplatser och bidrar till erfarenhetsutbyte, men de ger inte alltid en tydlig och långsiktig struktur för hur företagets hållbarhetsarbete ska utvecklas över tid.

Rundabordssamtalet visade att det finns ett stort värde i de befintliga samverkansformerna, men också ett behov av att stärka kopplingen mellan företagets praktiska hållbarhetsarbete och destinationens gemensamma riktning. Flera diskussioner berörde behovet av tydligare stöd, mer konkret vägledning och bättre möjligheter att dela erfarenheter mellan företag.

Hållbarhetsfrågor riskerar att bli för övergripande om de inte översätts till företagets faktiska vardag. För att stödet ska upplevas som relevant behöver det vara konkret, verksamhetsnära och anpassat till små och medelstora företags förutsättningar.

Här finns en viktig möjlighet att utveckla samspelet mellan Höga Kusten-löftet och en mer strukturerad metodik för företagsutveckling. Höga Kusten-löftet kan ge företagen en gemensam utgångspunkt för ansvarstagande, medan en framtida rådgivarledd metodik, exempelvis inspirerad av RTP, kan bidra med det verksamhetsnära stöd som krävs för att omsätta detta i praktiken.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

A4 visar att Örnsköldsvik och Höga Kusten har en stark grund för företagsengagemang genom aktiva företag, etablerade nätverk, destinationssamverkan och en gemensam värdegrund genom Höga Kusten-löftet.

Företagens hållbarhetsarbete bedrivs samtidigt utifrån varierande förutsättningar och saknar ofta en gemensam struktur för uppföljning, lärande och utveckling över tid. Viljan finns redan hos företagen – det som saknas är förutsättningarna att omsätta den i ett långsiktigt och praktiskt hållbarhetsarbete.

Ett centralt utvecklingsbehov är därför att tydligare koppla företagens arbete till destinationens övergripande mål och strategiska inriktning. Det förutsätter att företagen får stöd i att förstå sin roll, prioritera relevanta åtgärder och följa sin utveckling på ett sätt som stärker både den egna verksamheten och destinationens samlade hållbarhetsarbete.

Det finns också behov av mer strukturerade former för erfarenhetsutbyte, kompetensutveckling och uppföljning. En framtida metodik inspirerad av Responsible Tourism Program (RTP) eller liknande arbetssätt skulle kunna bidra till att stärka företagens förmåga att arbeta mer systematiskt med uppföljning, praktisk hållbarhetsutveckling och, på sikt, även gemensam mätbarhet och benchmarking. En sådan metodik bör dock ses som en möjlig utvecklingsväg och inte som ett befintligt system inom destinationen.

Samtidigt finns en möjlighet att i högre grad använda Höga Kusten-löftet som en gemensam utgångspunkt för företagens hållbarhetsarbete. Tillsammans med mer strukturerade arbetssätt för företagens hållbarhetsutveckling kan det skapa en tydligare koppling mellan destinationens strategiska inriktning, företagens praktiska hållbarhetsarbete, besökarinformation och extern hållbarhetskommunikation.

Utvecklingen inom EmpCo och Green Claims Directive förstärker dessutom behovet av att företagens hållbarhetsarbete blir mer dokumenterat, uppföljningsbart och verifierbart. Det räcker inte att kommunicera ambitioner – destinationen och företagen behöver i högre grad kunna visa vad som görs, hur utvecklingen följs upp och vilka resultat som uppnås.

Företagen utgör den operativa nivån i besöksnäringen, där strategier, riktlinjer och mål omsätts till produkter, tjänster och upplevelser. Ett aktivt företagsengagemang är därför en förutsättning för att destinationens hållbarhetsambitioner ska få genomslag i praktiken. A4 har därmed tydliga kopplingar till strategisk inriktning (A2), uppföljning och rapportering (A3), marknadsföring och kommunikation (A7) samt flera kriterier inom de socioekonomiska och miljömässiga delarna av analysen.

Örnsköldsvik har goda förutsättningar att stärka företagens roll i hållbar destinationsutveckling. Nästa steg handlar om att omsätta det befintliga engagemanget i ett mer samordnat, långsiktigt och verksamhetsnära stöd som gör det enklare för företagen att bidra till destinationens gemensamma hållbarhetsmål.

A5 – INVÅNARENGAGEMANG OCH FEEDBACK

Detta kriterium behandlar hur destinationen arbetar med delaktighet, dialog och inflytande för olika intressenter i utvecklingen av besöksnäringen. Fokus ligger på i vilken utsträckning invånare, näringsliv, civilsamhälle och andra berörda grupper ges möjlighet att bidra till, påverka och ta del av turismens utveckling, samt hur deras perspektiv beaktas i planering och beslutsfattande.

En inkluderande och transparent dialog är en central förutsättning för långsiktig hållbar destinationsutveckling, särskilt i geografiskt stora kommuner där turismens påverkan berör många olika intressen. A5 har därför nära kopplingar till strategisk styrning (A2), samordning och ansvar (A1), uppföljning och rapportering (A3) samt till företagsengagemang och genomförande (A4).

NULÄGE

I Örnsköldsviks kommun finns flera etablerade former för dialog och informationsutbyte som direkt eller indirekt berör besöksnäringen. Dialog sker genom kommunala samrådsprocesser, föreningsdialoger, näringslivsdialoger, landsbygdsutveckling, platsutvecklingsprocesser samt olika former av projekt och utvecklingsinitiativ.

På regional nivå genomför Höga Kusten Destinationsutveckling AB återkommande attitydundersökningar och dialoginsatser som syftar till att följa invånarnas syn på turismens utveckling. Dessa utgör ett viktigt komplement till kommunens egna dialogformer och bidrar med kunskap om lokal acceptans, upplevd påverkan och invånarnas inställning till destinationens utveckling.

Det finns en stark tradition av samverkan och lokalt engagemang inom kommunen. Många frågor som påverkar destinationens utveckling diskuteras redan idag i olika forum och processer, och det finns ett aktivt föreningsliv samt ett stort engagemang för platsens framtida utveckling.

Samtidigt framkommer att turismens utveckling sällan behandlas som ett eget och sammanhållet dialogområde. Frågor som berör besöksnäringen integreras ofta i bredare diskussioner om samhällsutveckling, attraktivitet, service, kultur, natur och näringsliv. Detta innebär att invånarnas syn på turismens utveckling inte alltid fångas upp, analyseras och återkopplas på ett systematiskt sätt.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Ansvar för dialog och delaktighet är fördelat mellan flera aktörer och nivåer.

Kommunen ansvarar för invånardialog inom ramen för sitt bredare samhällsuppdrag och genomför återkommande dialoger inom exempelvis samhällsplanering, landsbygdsutveckling, kultur, föreningsliv och andra utvecklingsfrågor. HK Dest ansvarar samtidigt för dialog och kommunikation kopplad till destinationens utveckling på regional nivå.

Det finns flera fungerande strukturer för att samla in synpunkter och perspektiv från invånare och andra intressenter. Däremot finns det i nuläget ingen tydligt definierad struktur för hur dessa perspektiv systematiskt ska sammanställas, analyseras och användas som underlag för destinationsutveckling.

Det innebär att värdefull kunskap om lokal acceptans, upplevda möjligheter, utmaningar och målkonflikter riskerar att stanna inom respektive process eller verksamhetsområde istället för att bidra till en samlad förståelse av destinationens utveckling.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Dialog och delaktighet sker idag genom flera parallella processer och arbetsformer som i många fall fungerar väl inom sina respektive områden.

Rundabordssamtalet visade dock att dialog ofta sker i samband med specifika frågor, projekt eller utvecklingsinitiativ snarare än som en kontinuerlig del av destinationsförvaltningen. Flera diskussioner berörde vikten av att skapa bättre förståelse för hur invånare i olika delar av kommunen upplever turismens utveckling, vilka effekter som upplevs som positiva respektive negativa och hur dessa perspektiv kan användas i planering och prioritering.

Det framkom också att det finns en risk att dialog främst sker med redan engagerade grupper och aktörer, medan andra perspektiv kan vara svårare att fånga upp. Detta gäller särskilt i en geografiskt stor kommun där förutsättningarna skiljer sig mellan tätort, landsbygd, kust- och skärgårdsområden.

Det som framför allt saknas är en bättre struktur för att samla, analysera, återkoppla och använda kunskapen. Det handlar också om att skapa en gemensam förståelse för vilka värden som ska prägla destinationens utveckling, så att invånarnas perspektiv blir en aktiv del av den gemensamma riktning som beskrivs i A2.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

Örnsköldsvik har en stark grund för dialog, delaktighet och lokal förankring genom etablerade kommunala processer, ett aktivt civilsamhälle och regionala initiativ såsom Höga Kustens återkommande attitydundersökningar.

Dialogens resultat behöver i högre grad omsättas i beslut och prioriteringar. I nuläget sker dialog inom många olika processer, men utan att perspektiven alltid samlas och analyseras i ett gemensamt destinationsperspektiv.

En central iakttagelse är att invånarperspektivet riskerar att bli reaktivt snarare än proaktivt. Synpunkter fångas ofta upp när konkreta frågor, projekt eller målkonflikter uppstår, medan det finns färre strukturer för att kontinuerligt följa hur invånarnas syn på turismens utveckling förändras över tid.

Kopplingen till A1, A2 och A3 blir därför särskilt viktig. Invånarnas erfarenheter och perspektiv behöver inte bara samlas in utan också bidra till den gemensamma riktning och de värden som ska prägla destinationens långsiktiga utveckling. Dialog skapar i sig inte hållbar utveckling. Det

avgörande är hur kunskapen används för att formulera strategier, prioritera insatser, identifiera målkonflikter och följa upp utvecklingen över tid.

Utvecklingsbehovet handlar därför främst om att:

- stärka kopplingen mellan dialog och destinationsutveckling,
- tydliggöra hur invånarperspektiv används i planering och beslutsfattande,
- skapa bättre återkoppling kring hur inkomna synpunkter hanteras,
- samt använda attitydundersökningar och andra dialogformer mer systematiskt som underlag för uppföljning och prioritering.

En mer sammanhållen struktur för dialog, analys och återkoppling skulle kunna bidra till ökad transparens, bättre beslutsunderlag och starkare legitimitet i destinationens utveckling. Samtidigt skulle den stärka kopplingen mellan invånarperspektiv, strategisk styrning och praktiskt genomförande.

Sammantaget visar analysen att Örnsköldsvik har goda förutsättningar att vidareutveckla arbetet med invånardialog och delaktighet. Nästa steg handlar främst om att gå från dialog som aktivitet till dialog som strategiskt beslutsunderlag och integrerad del av destinationens långsiktiga styrning och utveckling.

A6 – BESÖKARNAS ENGAGEMANG OCH FEEDBACK

Detta kriterium behandlar hur destinationen samlar in, följer upp och använder besökares synpunkter och upplevelser, inklusive aspekter kopplade till hållbarhet. Fokus ligger på om det finns fungerande system för feedback, hur resultaten används och i vilken utsträckning besökare informeras om hållbarhetsfrågor och sitt eget ansvar som gäster på destinationen.

Ett strukturerat arbete med besökarfeedback är en viktig del i att förstå hur turismen upplevs i praktiken och hur utvecklingsinsatser påverkar både kvalitet och hållbarhet över tid. Kriteriet har tydliga kopplingar till uppföljning och rapportering (A3), marknadsföring och information (A7) samt hantering av besöksvolym och påverkan (A8).

NULÄGE

I Örnsköldsvik och Höga Kusten som destination samlas besökarfeedback in genom flera olika kanaler. Dessa omfattar nationella och regionala undersökningar, företagens egna kundundersökningar, digitala omdömen på bokningsplattformar, sociala medier samt löpande dialog mellan besökare och företag.

Det finns därmed en betydande mängd information om hur destinationen upplevs av sina besökare. Samtidigt sker insamlingen i stor utsträckning decentraliserat, där olika aktörer samlar in och använder information utifrån sina egna behov och verksamheter.

Destinationen har också under flera år arbetat med Höga Kusten-löftet, som tydliggör besökarens ansvar för natur, kultur, lokalsamhälle och framtida generationer. Löftet utgör ett viktigt verktyg för att kommunicera att hållbar destinationsutveckling är ett gemensamt ansvar där även besökaren har en aktiv roll.

Besökarfeedback sammanställs och analyseras i begränsad utsträckning som ett gemensamt kunskapsunderlag på destinationsnivå. Kunskap finns, men den används främst inom respektive verksamhet eller organisation snarare än som underlag för samlad destinationsutveckling.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

HK Dest har en central roll i destinationens kommunikation och marknadsföring och har därmed goda möjligheter att nå besökare före, under och efter vistelsen. Detta skapar viktiga förutsättningar både för att kommunicera hållbarhetsbudskap och för att samla in kunskap om besökarnas upplevelser.

Samtidigt är ansvar för insamling och användning av besökarfeedback fördelat mellan flera aktörer. Företagen har ofta den närmaste kontakten med gästen och samlar in värdefulla erfarenheter och synpunkter, medan regionala och nationella aktörer bidrar med statistik och analyser på en mer övergripande nivå.

Kommunen har också viktiga roller genom arbete med platsutveckling, service, infrastruktur och samhällsplanering, vilka alla påverkar besökarupplevelsen.

Det saknas en tydligt definierad struktur för hur dessa olika kunskapskällor regelbundet ska sammanställas, analyseras och användas som underlag för prioriteringar och utvecklingsinsatser på destinationsnivå.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Arbetet med besökarfeedback präglas idag av flera parallella initiativ snarare än av en samordnad struktur. Företagens erfarenheter, digitala omdömen, regional statistik och andra former av feedback används i olika sammanhang men sammanförs sällan till en gemensam analys.

Detta begränsar möjligheten att identifiera återkommande mönster, följa förändringar över tid och förstå hur olika utvecklingsinsatser påverkar besökarupplevelsen.

Rundabordssamtalet visade samtidigt att det finns ett stort intresse för hur destinationen upplevs av sina besökare och hur denna kunskap kan användas för att stärka både kvalitet och hållbarhet. Diskussionerna visade också att besökarperspektivet inte enbart bör användas för att mäta nöjdhet, utan även för att förstå frågor kopplade till platsanvändning, hållbarhet, naturmiljöer, värdskap och lokal acceptans. Besökarfeedback kan ge viktig kunskap om hur destinationens hållbarhetsbudskap och vägledning uppfattas och i vilken utsträckning de bidrar till ett mer ansvarsfullt besökande.

Utvecklingsbehovet handlar främst om att skapa bättre strukturer för lärande och uppföljning snarare än att samla in ytterligare data.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

A6 visar att Örnsköldsvik och Höga Kusten har god tillgång till besökarfeedback och flera etablerade kanaler för dialog med gäster. Destinationen har dessutom en tydlig grund för att kommunicera hållbarhetsengagemang genom Höga Kusten-löftet, vilket stärker besökarens roll som medskapare i destinationens utveckling.

Utmaningen ligger därför inte i att skapa fler informationskanaler eller samla in mer feedback, utan i att bättre använda den kunskap som redan finns. I nuläget används besökarfeedback främst operativt inom enskilda verksamheter, medan den strategiska användningen på destinationsnivå är mer begränsad.

Kopplingen till A3 blir särskilt viktig. För att feedback ska bidra till lärande och utveckling behöver den integreras i destinationens uppföljning och analys. Besökarperspektivet bör användas som ett komplement till statistik, invånardialoger och företagens erfarenheter för att skapa en mer heltäckande bild av destinationens utveckling.

Det finns även en tydlig koppling till A7 och A8. Besökarfeedback kan bidra med viktig kunskap om hur information uppfattas, hur besöksflöden fungerar i praktiken och hur olika miljöer och upplevelser påverkas av turismen. Detta blir särskilt relevant i arbetet med naturmiljöer, kulturmiljöer och platser med höga besöksflöden.

Utvecklingsbehovet handlar därför främst om att:

- skapa en tydligare struktur för att sammanställa och analysera besökarfeedback på destinationsnivå,
- använda resultaten mer systematiskt i planering, prioritering och uppföljning,
- stärka kopplingen mellan besökarperspektiv, invånarperspektiv och företagens erfarenheter,
- samt vidareutveckla kommunikationen kring besökarens ansvar och roll, samt följa upp hur denna kommunikation uppfattas och omsätts i praktiken.

Sammantaget visar analysen att destinationen har goda förutsättningar att utveckla ett mer kunskapsbaserat och lärande arbetssätt där besökarfeedback inte enbart används för att mäta nöjdhet, utan också för att förstå, styra och utveckla destinationen över tid. Genom att kombinera besökarnas erfarenheter med övriga kunskapsunderlag kan Örnsköldsvik skapa bättre förutsättningar för en långsiktigt hållbar och väl förankrad destinationsutveckling.

A7 – MARKNADSFÖRING OCH INFORMATION

Detta kriterium behandlar hur destinationen kommunicerar om sina erbjudanden, värden och hållbarhetsambitioner genom marknadsföring och besöksinformation. Fokus ligger på om kommunikationen är korrekt, ansvarsfull och i linje med destinationens långsiktiga mål, samt i vilken utsträckning den bidrar till ökad förståelse för platsens förutsättningar, värden och begränsningar.

Kriteriet har tydliga kopplingar till strategisk inriktning (A2), företagsengagemang (A4), besökarengagemang (A6) och hantering av besöksvolym och påverkan (A8).

NULÄGE

Höga Kusten Destinationsutveckling AB (HK Dest) ansvarar för destinationsövergripande marknadsföring och kommunikation på regional nivå. Kommunikation sker genom digitala kanaler, kampanjer, pressarbete och samverkan med företag och kommuner. Innehållet bygger i stor utsträckning på destinationens natur- och kulturvärden, upplevelseutbud och platsens identitet, samtidigt som hållbarhetsfrågor, ansvarstagande och värdskap successivt fått en tydligare plats i kommunikationen. Höga Kusten-löftet utgör i detta sammanhang ett gemensamt ramverk för hur dessa värden kommuniceras till besökare och andra målgrupper.

Örnsköldsvik är en viktig del av destinationen Höga Kusten och omfattas därmed av den regionala positioneringen och kommunikationen. Samtidigt kommunicerar kommunen även platsen genom egna kanaler kopplade till samhällsutveckling, näringsliv, kultur, attraktionskraft och inflyttning. Flera aktörer bidrar därmed till bilden av platsen, både ur ett destinationsperspektiv och ur ett bredare samhällsperspektiv.

Det finns idag en stark grund för kommunikation och marknadsföring, men också att kopplingen mellan den regionala destinationsberättelsen och Örnsköldsviks egna utvecklingsambitioner inte alltid är fullt ut tydliggjord. Flera av de dokument som analyserats lyfter fram turismens betydelse för attraktivitet, tillväxt och platsutveckling, men det framkommer samtidigt begränsat med resonemang kring vilken roll turismen ska spela i kommunens långsiktiga utveckling och vilka värden som särskilt ska prioriteras.

Rundabordssamtalen visade att denna fråga uppfattas som central av flera aktörer. Det finns ett starkt engagemang för besöksnäringens utveckling, men också en återkommande diskussion kring vad turismen ytterst ska bidra till, vilken utveckling som eftersträvas och vilken destination Örnsköldsvik vill vara inom ramen för Höga Kusten.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

HK Dest har en tydlig operativ roll för destinationskommunikation på regional nivå, inklusive kanalval, innehållsproduktion och kampanjplanering. Detta skapar en professionell och samlad kapacitet för att nå ut till besökare och marknader nationellt och internationellt.

Örnsköldsviks kommun ansvarar samtidigt för sin egen kommunikation kopplad till platsutveckling, näringsliv, kultur, samhällsservice och attraktivitet. Kommunens arbete påverkar därmed i hög grad hur platsen uppfattas av både invånare, företag och potentiella besökare.

Det delade ansvaret skapar goda förutsättningar för en bred och mångfacetterad kommunikation, men ställer samtidigt krav på samordning och gemensam riktning. Idag finns det etablerade samarbeten mellan kommunen och HK Dest, men det saknas en tydligt formaliserad struktur för att säkerställa att kommunikation, platsutveckling och destinationsutveckling konsekvent utgår från samma långsiktiga målbild.

Detta blir särskilt viktigt i frågor där kommunikation påverkar besöksflöden, förväntningar på platsen eller prioriteringar kring vilka typer av utveckling som ska stimuleras.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samordning mellan kommunen, HK Dest och näringslivet sker genom etablerade kontaktytor, projekt, nätverk och löpande dialog. Dessa former möjliggör informationsutbyte och gemensamma satsningar, men är i huvudsak kopplade till specifika initiativ snarare än till en långsiktig och systematisk styrning av kommunikationen.

Kommunikationen fungerar i stort som marknadsföringsverktyg idag, men används i mindre utsträckning som ett aktivt verktyg för destinationsledning och hållbar utveckling. Kopplingen mellan kommunikation, uppföljning, platsutveckling och besöksstyrning framstår som ett område med utvecklingspotential.

Rundabordssamtalen visade också att flera aktörer efterfrågar en tydligare gemensam berättelse kring Örnsköldsviks roll och identitet inom Höga Kusten. Diskussionerna kretsade återkommande kring frågor om vilken utveckling som eftersträvas, vilka värden som ska lyftas fram och hur turismen ska bidra till kommunens långsiktiga utveckling.

Kommunikationsfrågan handlar i grunden om att skapa samsyn kring destinationens riktning, identitet och gemensamma värderingar – kanalval och budskap är sekundärt. Först när den gemensamma grunden är tydlig kan kommunikationen bli långsiktigt konsekvent och trovärdig.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

A7 visar att det finns en stark och professionell grund för marknadsföring och kommunikation genom HK Dests regionala arbete och genom kommunens egna kommunikationsinsatser. Destinationen har god synlighet och en tydlig position inom Höga Kusten, vilket skapar goda förutsättningar att nå prioriterade målgrupper och marknader.

Samtidigt visar analysen att den centrala utvecklingsfrågan inte i första hand handlar om hur destinationen kommunicerar, utan om vad som ska kommuniceras och varför.

En återkommande fråga under rundabordssamtalen var vilken roll turismen ska spela i Örnsköldsviks långsiktiga utveckling och vilken destination kommunen vill vara. Diskussionerna visade att det finns ett starkt engagemang för besöksnäringen, men också att det saknas en fullt ut gemensam och tydligt formulerad bild av vilka värden som ska prioriteras, vilka målgrupper som är viktigast och vilken utveckling som eftersträvas över tid.

Denna fråga har sin grund i A2, men får ett direkt genomslag i A7. Kommunikation kan aldrig bli tydligare än den strategiska riktning som ligger till grund för den. Om destinationens identitet, prioriteringar och önskade utveckling är otydliga blir det också svårt att skapa en sammanhållen och konsekvent kommunikation.

I praktiken innebär detta att HK Dest kommunicerar destinationen utifrån Höga Kustens regionala positionering och gemensamma varumärke. Detta skapar en stark och tydlig extern berättelse, men innebär samtidigt att Örnsköldsvik behöver vara tydlig med hur den egna platsens identitet, utvecklingsambitioner och prioriteringar ska bidra till och komplettera den regionala berättelsen.

Utvecklingsbehovet handlar i grunden om att tydligare definiera vilken plats Örnsköldsvik vill vara, mer än om enskilda kommunikationsinsatser. Om turismen ska bidra till ökad attraktivitet, inflyttning, företagsutveckling, livskvalitet, kulturutveckling eller andra samhällsmål behöver detta tydliggöras och omsättas i både strategi och kommunikation.

Samtidigt blir det allt viktigare att kommunikation bygger på faktiska förutsättningar, uppföljning och verifierbar information. Utvecklingen inom EmpCo och Green Claims Directive förstärker betydelsen av att destinationer kommunicerar hållbarhet, natur- och kulturvärden på ett balanserat, trovärdigt och underbyggt sätt. Detta gäller särskilt i relation till känsliga naturmiljöer, besöksstyrning och förväntningar på platsens kapacitet, frågor som återkommer i A8 samt i kriterierna D1 och D2.

Utvecklingsbehovet inom A7 handlar därför om att stärka kopplingen mellan kommunikation, strategi, uppföljning och platsutveckling. Det handlar också om att säkerställa att den externa kommunikationen bygger på samma värderingar och prioriteringar som destinationens interna utvecklingsarbete. En tydligare gemensam berättelse om vilken plats Örnsköldsvik vill vara och vilka värden som ska präglade destinationens utveckling.

Sammantaget pekar A7 på att kommunikation behöver ses som mer än ett marknadsföringsverktyg. Den behöver fungera som ett strategiskt verktyg för att förmedla destinationens identitet, skapa samsyn kring utvecklingsriktningen och stödja en långsiktigt hållbar utveckling av platsen.

A8 – HANTERING AV BESÖKSVOLYMER OCH AKTIVITETER

Detta kriterium behandlar hur destinationen arbetar med att följa, styra och vid behov anpassa besöksvolym och aktiviteter över tid och rum. Fokus ligger på om det finns strukturer och arbetssätt som gör det möjligt att balansera turismens utveckling i relation till lokalsamhällets behov, platsens bärformåga samt natur- och kulturmiljöernas tålighet.

A8 har tydliga kopplingar till strategisk inriktning (A2), uppföljning och rapportering (A3), marknadsföring och information (A7) samt till flera kriterier inom de miljömässiga och kulturella delarna av analysen, särskilt C6 (Besökshantering på kulturplatser), D1 (Skydd av känsliga miljöer) och D2 (Besökshantering i naturområden).

NULÄGE

Idag finns det en god lokal förståelse för hur besöksflöden varierar över tid och mellan olika delar av Örnsköldsviks kommun. Kunskapen bygger på statistik, lokal erfarenhet, dialog med företag, föreningar och invånare samt praktisk kännedom om hur olika platser används under året.

Örnsköldsvik skiljer sig från många andra destinationer genom att stora delar av kommunen fortfarande har betydande kapacitet för fler besökare, samtidigt som vissa platser, aktiviteter och perioder upplever en högre koncentration av användning. Frågan handlar därför inte primärt om överturism eller trängsel, utan snarare om hur olika typer av användning påverkar platsens långsiktiga utveckling och hållbarhet.

Rundabordssamtalen visade att flera aktörer ser ett behov av att i högre grad förstå hur besökare använder destinationen, vilka miljöer som påverkas mest och hur olika former av turism bidrar till eller påverkar platsutvecklingen. Diskussionerna berörde bland annat kustnära miljöer, naturturism, friluftsliv, evenemang, motoriserade aktiviteter samt utvecklingen av husbils- och husvagnsturism.

Samtidigt framkommer att uppföljningen av besöksflöden i stor utsträckning sker genom separata datakällor, erfarenhetsbaserad kunskap och lokala observationer. Det saknas i nuläget en sammanhållen metodik för att löpande analysera hur olika typer av besök påverkar naturmiljöer, kulturmiljöer, samhällsfunktioner och lokalsamhället över tid.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Höga Kusten Destinationsutveckling AB har en viktig roll i destinationens marknadsföring, produktutveckling och övergripande destinationsutveckling. Genom kommunikation och utvecklingsinsatser påverkas även hur besöksflöden fördelas mellan olika platser, aktiviteter och säsonger.

Örnsköldsviks kommun ansvarar samtidigt för flera av de funktioner som direkt påverkas av besöksutvecklingen, exempelvis fysisk planering, infrastruktur, natur- och kulturmiljöer, offentlig service och samhällsutveckling.

Det innebär att flera olika verksamheter och aktörer påverkar frågor som rör besöksvolym, belastning och platsanvändning. Ansvarsfrågan hanteras i huvudsak inom respektive verksamhetsområde, samtidigt som det saknas en tydligt etablerad struktur där dessa frågor samlas och hanteras ur ett gemensamt destinationsperspektiv.

Detta innebär att frågor om kapacitet, tålighet, prioriteringar och utvecklingsriktning ofta behandlas separat inom olika processer snarare än som en integrerad del av destinationens samlade styrning.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samverkan kring frågor som rör besöksvolym och platsanvändning sker främst genom löpande dialog, samarbete mellan aktörer och situationsanpassade insatser när behov uppstår.

Inför större evenemang och under perioder med högre belastning sker återkommande avstämningar kring kapacitet, tillgänglighet och praktiska förutsättningar. Dessa arbetsformer fungerar generellt väl och bidrar till att hantera aktuella utmaningar.

Samtidigt finns återkommande formaliserade samverkansformer, såsom destinationsbolagets vår- och höstavstämningar med kommunerna och Länsstyrelsen, där aktuella frågor kring destinationens utveckling diskuteras. Dessa forum utgör dock inte en gemensam struktur för långsiktig analys, systematisk uppföljning och gemensam prioritering av destinationens utveckling.

På regional nivå finns även ett mer strukturerat samverkansarbete kopplat till världsarvet, där dokumentet Hållbar platsutveckling i världsarvet Höga Kusten 2023–2027 utgör ett exempel på hur frågor om besökshantering, platsförvaltning och hållbar användning av världsarvets natur- och kulturmiljöer hanteras inom ett avgränsat geografiskt område. Arbetet bidrar med värdefulla erfarenheter kring besökshantering och platsförvaltning, men omfattar endast delar av Höga Kusten och ersätter därför inte behovet av ett sammanhållet arbetssätt för hela destinationen.

Det finns därmed både formaliserade samverkansforum och mer utvecklade arbetssätt inom delar av destinationen. För Höga Kusten som helhet saknas dock fortfarande en sammanhållen struktur för att systematiskt våga samman kunskap om hur olika miljöer används, hur belastningen förändras över tid och vilka målkonflikter som kan uppstå.

Rundabordssamtalen visade också att frågor om besökshantering ofta diskuteras indirekt genom andra frågor. Diskussioner kring naturvård, markanvändning, husbils- och husvagnsturism, motoriserade aktiviteter, tillgänglighet, service och infrastruktur handlar i praktiken ofta om hur destinationen används och hur olika intressen ska kunna samexistera över tid.

Besökshantering är en tvärssektoriell fråga som berör flera delar av kommunens och destinationens utveckling – inte en isolerad turismfråga.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

A8 visar att det finns en god lokal förståelse för hur besöksflöden varierar över tid och mellan olika delar av Örnsköldsviks kommun. Kunskapen bygger på erfarenhet, lokalkännedom och löpande dialog mellan offentliga aktörer, näringsliv och lokalsamhälle. Samtidigt visar analysen att denna kunskap endast i begränsad utsträckning omsätts i ett sammanhållet och långsiktigt arbetssätt för besökshantering på destinationsnivå.

En central iakttagelse är att frågan om besökshantering i Örnsköldsvik inte i första hand handlar om höga besöksvolymmer eller trängsel i traditionell mening. Utmaningen handlar snarare om hur olika typer av besök, aktiviteter och markanvändning påverkar olika platser över tid, samt hur denna utveckling förhåller sig till destinationens långsiktiga mål och prioriteringar.

Rundabordssamtalen visade att det finns ett stort engagemang för besöksnäringens utveckling, men också en återkommande osäkerhet kring vilken roll turismen ska spela i kommunens framtida utveckling. Flera aktörer lyfte frågan om vilken destination Örnsköldsvik vill vara, vilka typer av besök som ska prioriteras och vilket värde turismen förväntas skapa för platsen. Detta är i grunden en strategisk fråga enligt A2, men den får ett direkt genomslag i A8 eftersom besökshantering ytterst handlar om att omsätta dessa prioriteringar i praktiken.

Om det saknas en gemensam bild av vilken utveckling som eftersträvas blir det också svårt att avgöra vilka besöksflöden som är önskvärda, vilka platser som bör utvecklas, vilka miljöer som kräver större hänsyn och hur marknadsföring och investeringar ska användas för att styra utvecklingen i önskad riktning.

Flera av de frågor som diskuteras inom destinationen är i praktiken besökshanteringsfrågor. Det gäller exempelvis användningen av kustnära miljöer, natur- och friluftsområden, utvecklingen av naturturism samt frågor kopplade till husbils- och husvagnsturism.

Husbils- och husvagnsturismen återkom vid tillfällena under rundabordssamtalen och beskrevs både som en möjlighet och som en utmaning. Diskussionerna visade att frågan inte enbart handlar om antalet besökare, utan om hur dessa besök påverkar infrastruktur, parkering, service, avfallshantering, vattenförsörjning, naturmiljöer och lokal nytta. Detta illustrerar tydligt att besökshantering behöver omfatta hela besökarens användning av platsen och inte enbart fokusera på traditionella turistattraktioner eller besöksmål.

Kopplingen mellan marknadsföring (A7), uppföljning (A3), fysisk planering (A9) och besökshantering (A8) är fortfarande relativt svag. Kommunikation används i huvudsak för att marknadsföra destinationen, men i begränsad utsträckning som ett aktivt verktyg för att påverka när, var och hur besök sker. På motsvarande sätt används tillgänglig kunskap om besöksflöden endast i begränsad omfattning som underlag för långsiktiga prioriteringar kring investeringar, infrastruktur och platsutveckling.

Det finns här också en tydlig koppling till kriterierna C6 (Besökshantering på kulturplatser), D1 (Skydd av känsliga miljöer) och D2 (Besökshantering i naturområden). Det regionala arbetet inom världsarvet visar att flera av dessa frågor redan hanteras inom delar av destinationen, men också att behovet av ett sammanhållet arbetssätt kvarstår för Höga Kusten som helhet. Dessa kriterier handlar i praktiken om hur natur- och kulturmiljöer används, skyddas och utvecklas över tid, medan A8 utgör den övergripande struktur som behövs för att förstå, följa upp och styra användningen av destinationen som helhet.

A8 bör därför ses som den sammanhållande länken mellan strategi, kommunikation, uppföljning och förvaltning av natur- och kulturmiljöer. Utan en tydlig struktur för besökshantering riskerar arbetet inom C6, D1 och D2 att bli reaktivt och platsbundet, där åtgärder genomförs först när påverkan redan blivit tydlig.

Det centrala utvecklingsbehovet handlar inte i första hand om att samla in mer data, utan om att skapa en tydligare struktur där befintlig kunskap och relevant uppföljning används mer systematiskt. Detta innebär bland annat att tydligare definiera vilken utveckling destinationen vill skapa, stärka kopplingen mellan kommunikation och besökshantering, utveckla uppföljningen av besöksflöden samt integrera frågor om naturmiljöers och kulturmiljöers tålighet i den strategiska destinationsutvecklingen.

Sammantaget visar A8 att Örnsköldsvik har goda förutsättningar att utveckla ett mer strategiskt och långsiktigt arbetssätt för besökshantering. Nästa steg handlar inte främst om att hantera fler besökare, utan om att skapa större tydlighet kring vilken utveckling som eftersträvas och hur olika typer av besök ska bidra till platsens långsiktiga attraktivitet, livskvalitet och hållbarhet. När denna riktning blir tydligare stärks också möjligheten att använda marknadsföring, planering, uppföljning och naturförvaltning som samverkande verktyg i destinationens fortsatta utveckling.

A9 – PLANBESTÄMMELSER OCH EXPLOATERINGSKONTROLL

Detta kriterium behandlar hur destinationen styr plats, omfattning och utformning av utveckling genom planbestämmelser, riktlinjer och policys. Fokus ligger på om det finns fungerande ramar som säkerställer att turismrelaterad utveckling sker på ett sätt som tar hänsyn till miljömässiga, socioekonomiska och kulturella konsekvenser, samt om allmänhetens deltagande och transparens säkerställs i plan- och beslutsprocesser.

A9 har tydliga kopplingar till strategisk inriktning (A2), ansvar för destinationsförvaltning (A1) och hantering av besöksvolym och påverkan (A8).

NULÄGE

Örnsköldsviks kommun arbetar med fysisk planering genom etablerade och lagstadgade processer såsom översiktsplanering, detaljplaner och andra styrande dokument för mark- och vattenanvändning. Dessa processer utgör en stabil grund för att väga samman olika samhällsintressen och omfattar generellt hänsyn till miljö, infrastruktur, näringslivsutveckling, bostadsförsörjning, kulturmiljöer och långsiktig samhällsutveckling.

Turismrelaterade etableringar och verksamheter prövas inom ramen för dessa ordinarie plan- och tillståndsprocesser. Det finns därmed formella strukturer för att styra var och hur utveckling får ske.

Samtidigt visar analysen att turism och besöksnäring i begränsad utsträckning behandlas som ett samlat perspektiv i planeringsunderlag och planprocesser. Frågorna hanteras i stället ofta indirekt genom bredare områden såsom friluftsliv, landsbygdsutveckling, naturvård, kulturmiljö, infrastruktur och näringslivsutveckling.

I Örnsköldsvik blir detta särskilt relevant genom kommunens stora geografiska omfattning och de många intressen som samtidigt gör anspråk på mark och vatten. Skogsbruk, industri, energiutveckling, bostadsutveckling, friluftsliv, naturvård, rennäring och besöksnäring verkar ofta inom samma geografiska områden och påverkar därmed varandras förutsättningar.

Däremot synliggörs turismens långsiktiga behov och påverkan i nuläget endast delvis som ett eget perspektiv i dessa processer. Frågor kring besöksflöden, tillgänglighet till attraktiva miljöer, utveckling av besöksinfrastruktur och platsernas framtida användning hanteras ofta inom separata processer snarare än inom ett sammanhållet destinationsperspektiv.

Allmänheten ges möjlighet till insyn och deltagande i planprocesser genom samråd och granskning enligt gällande lagstiftning. Hur tydligt turismens konsekvenser och utvecklingsfrågor synliggörs varierar dock.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Det huvudsakliga ansvaret för planbestämmelser och exploateringskontroll ligger hos kommunen genom politiska beslut och ansvariga förvaltningar. Kommunen ansvarar för att väga samman olika samhällsintressen och säkerställa att utveckling sker i enlighet med lagstiftning och kommunala mål.

Höga Kusten Destinationsutveckling AB har ingen formell roll i plan- och tillståndsprocesser, men påverkar indirekt genom sitt arbete med destinationsutveckling, marknadsföring, platsutveckling och dialog med företag och andra aktörer.

Kommunen använder etablerade plan- och remissprocesser där destinationsbolaget och andra aktörer ges möjlighet att bidra i samhällsplaneringsfrågor. Samtidigt saknas en sammanhållen struktur som säkerställer att destinationens långsiktiga utveckling konsekvent integreras, prioriteras och följs upp i kommunens planeringsprocesser. Turismens perspektiv blir därför fortfarande i stor utsträckning beroende av enskilda projekt, dialoger och personburen kunskap snarare än av återkommande analyser och ett gemensamt destinationsperspektiv i planeringen.

Detta gäller särskilt frågor som rör utveckling av naturbaserade besöksmiljöer, kust- och skärgårdsområden, friluftsliv, leder, besöksservice samt samspelet mellan besöksnäring och andra markanvändningsintressen.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samordningen mellan fysisk planering och destinationsutveckling sker idag genom en kombination av formella planprocesser, projektbaserad samverkan och löpande dialog mellan olika aktörer.

Arbetssätten möjliggör samverkan i specifika frågor, men det saknas en mer kontinuerlig och strategisk arbetsform där frågor om turismens utveckling, markanvändning och platsers framtida funktion behandlas samlat över tid.

Rundabordssamtalen visade att många av de frågor som diskuteras inom destinationen i praktiken är planeringsfrågor. Diskussioner kring naturturism, leder, friluftsliv, kustutveckling, husbils- och husvagnsturism, tillgänglighet, service och attraktivitet handlar ytterst om hur platsen ska användas och utvecklas över tid.

Samtidigt framkom att det finns en osäkerhet kring vilken roll turismen ska spela i denna utveckling. Flera aktörer lyfte att destinationen ännu inte fullt ut definierat vad turismen ska bidra med eller vilken typ av destination Örnsköldsvik långsiktigt vill vara.

Rundabordssamtalen visade också att turismens perspektiv inte alltid kommer in tillräckligt tidigt i planerings- och beslutsprocesser. Flera aktörer beskrev att frågor som berör besöksnäring, platsanvändning och destinationsutveckling ibland aktualiseras först när processer redan är långt gångna eller när beslut i praktiken redan har fattats. Detta begränsar möjligheten att använda turismens perspektiv som ett förebyggande och strategiskt underlag i planeringen och innebär att besöksnäringens behov, möjligheter och potentiella konsekvenser riskerar att beaktas först i ett senare skede.

Detta får direkt betydelse för planeringen. Om den långsiktiga rollen för turismen är otydlig blir det också svårt att avgöra vilka investeringar, etableringar och markanvändningar som bör prioriteras, vilka miljöer som ska utvecklas och vilka områden som kräver större hänsyn eller återhållsamhet.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

A9 visar att Örnsköldsviks kommun har väl fungerande och lagstadgade processer för fysisk planering och exploateringskontroll. Den grundläggande strukturen för att hantera mark- och vattenanvändning är därmed stark.

Analysen visar samtidigt att kopplingen mellan dessa processer och destinationens långsiktiga utveckling fortfarande är relativt svag. Turismens perspektiv beaktas i olika sammanhang, men behandlas sällan som ett samlat strategiskt perspektiv i planering och exploateringsfrågor.

En central iakttagelse är att många av de frågor som identifierats inom destinationsanalysen ytterst handlar om hur platsen ska användas och utvecklas över tid. Detta gäller exempelvis utveckling av naturturism, tillgänglighet till attraktiva miljöer, investeringar i leder och besöksinfrastruktur, hantering av husbils- och husvagnsturism samt balansen mellan rekreation, naturvård, näringsliv och andra markanvändningsintressen.

Kopplingen mellan A9 och de strategiska frågorna i A2 är tydlig. Under rundabordssamtalen framkom återkommande resonemang kring att kommunen ännu inte fullt ut definierat vilken roll turismen ska spela i den framtida samhällsutvecklingen eller vilken typ av destination man långsiktigt vill vara.

En ytterligare iakttagelse från dialogerna är att turismens perspektiv ofta kommer in sent i planerings- och beslutsprocesser. Flera aktörer beskrev att frågor om besöksnäring, platsanvändning, tillgänglighet och besöksflöden ibland aktualiseras först när utvecklingsriktningen redan är satt eller när beslut i praktiken redan fattats. Detta innebär att turismens perspektiv riskerar att få karaktären av remissinstans snarare än att fungera som ett aktivt och strategiskt beslutsunderlag i tidiga vägval. Konsekvensen blir att möjligheten att förebygga målkonflikter, identifiera synergier och integrera besöksnäringens behov i den långsiktiga planeringen begränsas.

Så länge destinationens långsiktiga roll och utvecklingsinriktning är otydlig blir det också svårt att använda fysisk planering som ett aktivt verktyg för destinationsutveckling. Planeringen riskerar då att bli reaktiv och projektstyrd snarare än vägled av en gemensam och långsiktig målbild.

Kopplingen till A8 är samtidigt tydlig. Utan en bättre förståelse för hur olika miljöer används och påverkas över tid blir det svårt att använda planering för att förebygga framtida målkonflikter och styra utvecklingen mot önskade områden och aktiviteter.

Utvecklingsbehovet handlar om att tydligare integrera destinationens utveckling i befintliga processer, snarare än att skapa nya. Det innebär bland annat att:

- tydligare definiera vilken roll turismen ska spela i kommunens långsiktiga utveckling,
- stärka kopplingen mellan destinationsutveckling och fysisk planering,
- säkerställa att turismens perspektiv inkluderas tidigare i strategiska planerings- och beslutsprocesser,

- integrera kunskap om besöksflöden och platsanvändning i planeringsunderlag,
- samt skapa bättre förutsättningar att väga samman turismens behov med andra samhällsintressen.

En sådan utveckling skulle stärka kopplingen mellan strategi, planering och genomförande och skapa bättre förutsättningar för att använda fysisk planering som ett aktivt verktyg i destinationens långsiktiga utveckling.

Sammantaget visar A9 att Örnsköldsvik har goda förutsättningar att integrera destinationsutveckling tydligare i samhällsplaneringen, men att nästa steg handlar om att skapa större tydlighet kring vilken utveckling som eftersträvas, säkerställa att turismens perspektiv inkluderas tidigt i planeringsprocesserna och tydliggöra hur planering, investeringar och markanvändning ska bidra till destinationens långsiktiga målbild över tid.

A10 – ANPASSNING TILL KLIMATFÖRÄNDRINGAR

Detta kriterium behandlar hur destinationen identifierar och hanterar risker och möjligheter kopplade till klimatförändringar, samt i vilken utsträckning klimatanpassning integreras i planering, utveckling och förvaltning av turismrelaterade verksamheter och miljöer. Fokus ligger på om klimatrelaterade risker beaktas i strategier, planbestämmelser och praktiskt genomförande, samt hur information och kunskap om klimatförändringar görs tillgänglig för aktörer och besökare.

Kriteriet har tydliga kopplingar till strategisk inriktning (A2), planering och exploateringskontroll (A9) samt miljörelaterade kriterier i sektion D.

NULÄGE

Klimatförändringar behandlas i flera övergripande styrdokument på kommunal och regional nivå, exempelvis genom klimat- och miljöarbete, risk- och sårbarhetsanalyser samt översiktsplanering. Dessa dokument utgör en viktig grund för att hantera frågor kopplade till samhällsfunktioner, infrastruktur, vattenhantering och bebyggelse.

I en kustkommun som Örensköldsvik är dessa frågor särskilt relevanta. Klimatförändringar kan påverka kust- och vattenmiljöer, förändra förutsättningarna för friluftsliv och naturbaserade aktiviteter samt påverka infrastruktur, transporter och tillgänglighet till olika delar av kommunen. Förändrade nederbördsmonster, ökade risker för extrema väderhändelser och förändringar i ekosystemens funktion kan över tid få betydelse för både lokalsamhälle och besöksnäring.

Turismens specifika sårbarhet och anpassningsbehov synliggörs idag i begränsad utsträckning i befintliga styrdokument. Klimatrelaterade frågor behandlas främst ur ett generellt samhällsperspektiv, medan konsekvenser för besöksnäringen – exempelvis påverkan på naturbaserade upplevelser, kustnära besöksmiljöer, vandringsleder, skärgård, kulturmiljöer eller förändrade säsongsmönster – sällan analyseras samlat som en del av destinationsutvecklingen.

Det framgår också att klimatförändringar i begränsad utsträckning kopplas till frågor om destinationens långsiktiga utvecklingsinriktning. Klimatperspektivet behandlas i huvudsak som en fråga om riskhantering och anpassning, snarare än som en faktor som kan påverka vilka miljöer, upplevelser och utvecklingsmöjligheter som blir mest relevanta för destinationen över tid.

Information om klimatförändringar och hållbarhetsfrågor finns tillgänglig genom olika kommunala och regionala kanaler, men är i begränsad utsträckning riktad mot besöksnäringens företag eller besökare. Kopplingen mellan klimatförändringar och destinationens framtida utveckling framstår därmed som relativt svag i den externa kommunikationen.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Ansvaret för klimatanpassning ligger huvudsakligen hos kommunen genom arbete med planering, riskhantering, miljöfrågor och samhällsutveckling. Detta omfattar även indirekt de miljöer och funktioner som besöksnäringen är beroende av.

Höga Kusten Destinationsutveckling AB har ingen formell roll i kommunens klimatanpassningsarbete, men berörs tydligt genom sitt uppdrag att arbeta med destinationsutveckling, kommunikation och samverkan med företag och andra aktörer inom besöksnäringen.

I nuläget saknas en tydligt etablerad struktur för hur klimatrelaterade risker och anpassningsfrågor kopplade till turism ska hanteras samlat mellan kommunens klimatarbete, samhällsplanering och destinationsutveckling. Konsekvensen blir att frågor som rör exempelvis förändrade förutsättningar för naturturism, påverkan på kustnära miljöer, förändrade besöksmönster eller sårbarhet kopplad till olika typer av besöksupplevelser inte systematiskt integreras i det strategiska arbetet med destinationens utveckling.

Det innebär också att klimatrelaterade frågor i begränsad utsträckning används som underlag för att diskutera destinationens framtida prioriteringar, investeringar eller utvecklingsinriktning. Klimatanpassning blir därmed främst en fråga för enskilda verksamhetsområden snarare än en integrerad del av destinationsledningen.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samordningen mellan klimatanpassning och destinationsutveckling sker idag huvudsakligen indirekt genom att turism omfattas av bredare samhällsprocesser och planeringsunderlag.

Det saknas i nuläget en etablerad arbetsform där klimatanpassning specifikt kopplas till turismens behov, sårbarheter och långsiktiga utvecklingsförutsättningar. Detta innebär att frågor som rör klimatförändringarnas konsekvenser för besöksnäringen i stor utsträckning hanteras inom separata processer snarare än som en integrerad del av destinationsutvecklingen.

I Örnsköldsvik blir detta särskilt relevant då många av destinationens styrkor är nära kopplade till naturmiljöer, kustlandskap, friluftsliv och utomhusbaserade aktiviteter. Förändrade vädermönster, ökade variationer mellan säsonger och förändrade förutsättningar för naturmiljöer kan påverka både besökarupplevelser, tillgänglighet, säkerhet och företagandets förutsättningar över tid.

Kopplingen till A9 är tydlig, då frågor om klimatanpassning behöver integreras i fysisk planering, investeringar och markanvändning. Det gäller exempelvis utveckling i kustnära lägen, tillgänglighet till natur- och rekreationsområden samt långsiktig användning av miljöer som kan påverkas av klimatrelaterade förändringar.

Det finns även en tydlig koppling till A8, där klimatförändringar kan påverka besöksmönster, säsongvariationer och användningen av olika miljöer över tid. Men dessa perspektiv följs inte upp systematiskt eller integreras i destinationens arbete med planering och utveckling.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

A10 visar att det finns en stabil grund för arbete med klimat och klimatanpassning på kommunal nivå, men att kopplingen till turismens utveckling och besöksnäringens specifika förutsättningar fortfarande är relativt begränsad.

I Örnsköldsvik blir detta särskilt viktigt eftersom stora delar av destinationens attraktivitet är nära kopplade till naturmiljöer, kustlandskap, friluftsliv och upplevelser som bygger på platsens landskap och naturresurser. Klimatförändringar kan över tid påverka både dessa miljöer och de förutsättningar som destinationens erbjudande bygger på.

En central iakttagelse är att klimatanpassning i nuläget främst behandlas som en fråga om riskhantering och fysisk planering. Analysen visar samtidigt att klimatförändringar också påverkar destinationens långsiktiga utvecklingsmöjligheter och strategiska vägval. Frågor om vilka miljöer, upplevelser och platser som ska prioriteras, utvecklas eller skyddas över tid blir därmed inte enbart miljöfrågor utan också frågor om destinationens framtida identitet och attraktivitet.

I nuläget saknas en tydlig koppling mellan klimatanpassning och den långsiktiga destinationsutvecklingen. Detta begränsar möjligheten att använda klimatperspektivet som ett aktivt underlag för prioriteringar, investeringar och platsutveckling. Klimatanpassning riskerar därmed att bli ett parallellt arbetsområde snarare än en integrerad del av destinationens strategiska utveckling.

Kopplingen till A9 är central, då fysisk planering utgör ett viktigt verktyg för att hantera klimatrelaterade risker kopplade till markanvändning, exploatering och infrastruktur. På motsvarande sätt finns starka kopplingar till A8, där förändrade klimatförutsättningar kan påverka besöksflöden, säsonger och användningen av olika miljöer över tid.

Det finns även tydliga samband till sektion D, där frågor om naturmiljöers tålighet, biologisk mångfald, vattenmiljöer och långsiktigt skydd blir allt mer betydelsefulla i ett förändrat klimat. Detta skapar ett behov av att följa hur klimatförändringar påverkar både platsens faktiska förutsättningar och de utvecklingsambitioner som formuleras för framtiden.

Utvecklingsbehovet handlar därför om att tydligare integrera klimatanpassning i destinationsutvecklingen som helhet. Det innebär inte enbart att identifiera och hantera risker, utan också att förstå hur förändrade klimatförutsättningar påverkar destinationens framtida möjligheter och inriktning. Klimatperspektivet behöver i högre grad användas som ett underlag för strategiska vägval kring platsutveckling, investeringar, natur- och kulturmiljöer samt utvecklingen av framtida besöksanledningar.

Detta inkluderar att:

- synliggöra hur klimatförändringar kan påverka turismens förutsättningar över tid,
- integrera klimatperspektivet i strategisk planering, markanvändning och investeringar,
- utveckla arbetssätt där klimatrelaterade risker analyseras tillsammans med frågor om besöksflöden, platsutveckling och långsiktig attraktivitet,
- samt tydligare koppla samman klimatanpassning med destinationens övergripande utvecklingsmål.

Det finns samtidigt en möjlighet att betrakta klimatanpassning som en del av destinationens utvecklingsstrategi snarare än enbart som en fråga om riskreducering. För Örnsköldsvik innebär detta att klimatperspektivet behöver integreras i diskussioner om kustnära utveckling,

naturturism, friluftsliv, platsutveckling och långsiktiga investeringar. Ett sådant perspektiv kan bidra till att stärka destinationens förmåga att fatta mer robusta beslut kring framtida utveckling och resursanvändning, samtidigt som det skapar bättre förutsättningar att anpassa destinationens erbjudande till förändrade förutsättningar över tid.

En stärkt samordning mellan kommunens klimatarbete, destinationsutvecklingen och den fysiska planeringen kan bidra till ökad framförhållning, bättre beslutsunderlag och en mer proaktiv hantering av framtida förändringar. Det skapar också bättre förutsättningar att säkerställa att turismens utveckling sker inom ramar som är långsiktigt hållbara och anpassade till ett förändrat klimat.

Sammantaget visar A10 att nästa steg för Örnsköldsvik handlar om att gå från ett generellt klimatanpassningsarbete till en mer integrerad ansats där turismens utveckling, platsens attraktivitet och klimatrelaterade förändringar hanteras samlat som en del av den långsiktiga samhälls- och destinationsutvecklingen. Detta är inte enbart en fråga om att minska risker, utan också om att skapa förutsättningar för en destination som är relevant, attraktiv och hållbar i ett förändrat klimat.

A11 – RISK- OCH KRISHANTERING

Detta kriterium behandlar hur destinationen arbetar med att förebygga, hantera och följa upp risker och krissituationer som kan påverka invånare, besökare och turismrelaterade verksamheter. Fokus ligger på om det finns ändamålsenliga planer, tydliga rutiner för ansvar och kommunikation samt tillgång till resurser för att hantera olika typer av kriser.

Kriteriet omfattar såväl akuta händelser som långsiktiga risker och har tydliga kopplingar till klimatanpassning (A10), trygghet och säkerhet (B7) samt flera miljörelaterade kriterier i sektion D.

NULÄGE

Örnsköldsviks kommun har etablerade strukturer för risk- och krishantering inom ramen för sitt lagstadgade ansvar. Detta omfattar risk- och sårbarhetsanalyser, beredskapsplaner samt rutiner för samverkan med relevanta myndigheter och aktörer vid händelser som kan påverka samhällsfunktioner.

Dessa strukturer är i huvudsak utformade för att hantera risker ur ett brett samhällsperspektiv, såsom extrema väderhändelser, olyckor, störningar i infrastruktur och hälso- och säkerhetsrelaterade incidenter. I en kommun som Örnsköldsvik, med en omfattande geografi, kustnära miljöer, skärgård, större industriella verksamheter och omfattande natur- och friluftsområden, ställs särskilda krav på robusthet, samordning och operativ förmåga.

Turism och besöksnäring omfattas i nuläget främst som en del av detta bredare perspektiv, snarare än som ett eget fokusområde. Analysen indikerar att besöksnäringens perspektiv i många fall kommer in först när risker eller störningar redan identifierats inom ordinarie samhällsprocesser, snarare än som en integrerad del av riskbedömning, beredskap och planering från början.

Det innebär att särskilda förutsättningar kopplade till besökare – såsom tillfällig närvaro, begränsad lokalkännedom, språkliga behov och variationer i antal över året – inte alltid tydligt adresseras i planering och kommunikation. Detta blir särskilt relevant i en destination där stora delar av besöksutbudet är kopplat till naturmiljöer, kustlandskap, skärgård, friluftsliv och aktiviteter där väderförhållanden, tillgänglighet och säkerhetsförutsättningar snabbt kan förändras.

Information om krishantering och säkerhet kommuniceras genom etablerade kanaler, men är i begränsad utsträckning anpassad till besökare, särskilt internationella gäster eller tillfälliga besökare som saknar lokal kännedom och etablerade informationskanaler.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Kommunen har ett tydligt ansvar för risk- och krishantering inom sitt geografiska område, inklusive samordning med regionala och nationella aktörer. Detta omfattar även situationer där besökare påverkas.

Höga Kusten Destinationsutveckling AB har ingen formell roll i kommunens krisberedskap, men har genom sitt uppdrag en viktig funktion som kommunikationskanal gentemot besöksnäringens företag, besökare och externa målgrupper.

I nuläget saknas tydligt definierade roller och ansvarsfördelning för hur destinationsbolaget och besöksnäringen ska involveras före, under och efter en krissituation. Detta gäller särskilt frågor som rör informationsspridning, samordning av budskap, hantering av besöksintensiva miljöer samt situationer där besökare direkt påverkas av störningar eller riskhändelser.

I praktiken bygger samverkan i stor utsträckning på etablerade nätverk, personliga kontakter och operativ dialog snarare än på tydligt dokumenterade arbetsformer och gemensamma rutiner. Detta fungerar ofta väl i vardagen, men kan skapa sårbarheter i situationer där snabb samordning och tydlig ansvarsfördelning blir avgörande.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samverkan vid kriser sker i huvudsak genom kommunens ordinarie strukturer, där etablerade aktörer och funktioner aktiveras utifrån definierade roller och ansvar. Kopplingen till besöksnäringen bygger idag främst på befintliga nätverk och informella kontaktvägar.

Det saknas i nuläget en etablerad arbetsform där risk- och krishantering systematiskt kopplas till besöksnäringens operativa verklighet. Detta gäller exempelvis:

- hur information snabbt når besökare på plats
- hur kommunikation anpassas till olika språk och målgrupper
- hur företag inom boende, aktiviteter, transporter och evenemang involveras i hanteringen
- hur situationer hanteras under perioder med högt besöksstryck
- hur samordning sker mellan destinationens olika geografiska delar vid störningar eller kriser

Förutsättningarna påverkas även av kommunens geografiska omfattning, där besökare rör sig över stora områden och där många natur- och besöksmiljöer ligger långt från centralorten. Detta ställer särskilda krav på kommunikation, samordning och operativ förmåga vid incidenter eller störningar, särskilt i miljöer där tillgången till service, information och samhällsfunktioner kan vara begränsad.

Vid händelser som inträffar under högsäsong eller i besöksintensiva områden kan dessa utmaningar påverka både tydlighet och effektivitet i hanteringen. Det finns i nuläget begränsad struktur för hur större flöden av människor hanteras vid behov av omledning, evakuering eller snabb informationsspridning i områden med många tillfälliga besökare.

Kopplingen till A8 är här tydlig. Kunskap om besöksflöden, rörelsemönster och användning av olika miljöer är central även vid hantering av olyckor, extrema väderhändelser eller andra störningar. Utan kunskap om var besökare befinner sig, vilka miljöer som används och hur rörelsemönster förändras över tid blir det svårt att planera för effektiv kommunikation, evakuering, omledning eller andra åtgärder vid en krissituation.

Det finns även en stark koppling till A10, då klimatrelaterade förändringar och extrema väderhändelser kan öka behovet av operativ beredskap kopplat till kustmiljöer, naturmiljöer, friluftsområden och andra besöksintensiva miljöer.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

A11 visar att det finns en stabil grund i kommunens övergripande arbete med risk- och krishantering, men att turismens och besökarnas perspektiv ännu inte fullt ut integrerats i dessa strukturer.

Den centrala utmaningen ligger i hur planer och ansvarsfördelning omsätts i en kontext där en betydande andel av de som vistas på plats saknar lokalkännedom, kan ha begränsad språklig förståelse och inte är en del av de ordinarie informationskanaler som riktas till invånare.

I Örnsköldsvik förstärks detta av kommunens geografiska omfattning samt av att många besöksmiljöer är lokaliserade i kustnära områden, skärgårdsmiljöer, naturreservat, friluftsområden och andra miljöer där avstånd, tillgänglighet och kommunikation kan påverka möjligheterna till snabb hantering vid en incident eller kris.

En central iakttagelse är att besökare inte enbart utgör en grupp som behöver nås av information vid en krissituation. Besökare påverkar också förutsättningarna för samhällets samlade beredskap genom att tillföra ytterligare människor till transportsystem, boenden, servicefunktioner och kommunikationskanaler. Ett ökat fokus på turismens roll i risk- och krishantering handlar därför både om att skydda besökare och om att förstå hur besöksflöden påverkar samhällets förmåga att hantera störningar och kriser.

Analysen visar att det finns behov av att:

- tydligare integrera besöksnäringens perspektiv i kommunens arbete med risk- och krishantering
- säkerställa att kommunikation i krissituationer når besökare snabbt och på relevanta språk
- tydliggöra roller och ansvar mellan kommunen, destinationsbolaget och besöksnäringens aktörer
- utveckla arbetssätt för att hantera besöksflöden och rörelsemönster vid störningar och kriser
- integrera besöksnäringens aktörer i planering, övning och uppföljning av krishanteringsarbetet

Kopplingen till A10 är central, då klimatförändringar kan innebära ökade risker som påverkar både invånare och besökare. Samtidigt finns tydliga kopplingar till A8, där kunskap om besöksflöden blir avgörande även i en krissituation, samt till B7 där trygghet och säkerhet i besöksmiljöer är en direkt konsekvens av hur väl risker hanteras och kommuniceras.

Utvecklingsbehovet handlar därför om att gå från ett generellt samhällsberedskapsperspektiv till en mer situationsanpassad och integrerad ansats där besöksnäring, besökare och destinationsutveckling tydligare inkluderas i planering, övning och operativ hantering. Det handlar om att säkerställa att turismens perspektiv integreras i befintliga strukturer och processer, inte om att bygga parallella system.

Det fortsatta arbetet med destinationsplanen skapar här en möjlighet att tydligare koppla samman frågor om trygghet, säkerhet, klimatanpassning och destinationsutveckling inom en gemensam strategisk struktur. En utveckling av arbetet inom A8 och A10 blir samtidigt en viktig förutsättning för att stärka den långsiktiga förmågan att förebygga och hantera risker som påverkar både invånare, besökare och verksamheter.

Sammantaget visar A11 att nästa steg för Örnsköldsvik handlar om att stärka den operativa samordningen mellan samhällssäkerhet och destinationsutveckling, med särskilt fokus på hur besökare och besöksnäring inkluderas i ett långsiktigt, praktiskt och robust arbete med risk- och krishantering. Detta skapar bättre förutsättningar att hantera både akuta händelser och långsiktiga förändringar på ett sätt som stärker destinationens trygghet, attraktivitet och motståndskraft över tid.

SOCIOEKONOMISK HÅLLBARHET

Sektion B behandlar hur turismen bidrar till – och påverkar – den socioekonomiska utvecklingen inom destinationen. Fokus ligger på lokal ekonomi, arbetsmarknad, företagande, rättvisa villkor och lokalsamhällets möjlighet att ta del av de värden som skapas genom besöksnäringen. Centralt i sektionen är hur nyttor och kostnader fördelas, samt hur turismens utveckling kan bidra till en långsiktig och lokalt förankrad samhällsutveckling.

Utgångspunkten för socioekonomisk hållbarhet är att besöksnäringen ska bidra till livskraftiga samhällen. Det handlar om hur utvecklingen påverkar människors vardag, möjligheter och framtida förutsättningar – mer än om ren tillväxt. Turismen kan bidra till arbetstillfällen, serviceunderlag, entreprenörskap och investeringar, men utvecklingen behöver samtidigt ske på ett sätt som fungerar tillsammans med andra samhällsintressen och stärker platsens attraktivitet för boende, företagande och inflyttning.

Sektionen omfattar därför frågor som rör lokal ekonomisk nytta, sysselsättning, arbetsvillkor, kompetensförsörjning, företagande, lokala värdekedjor, tillgänglighet, trygghet och social inkludering. Den behandlar även hur destinationen arbetar med att förebygga negativa effekter såsom ojämlikhet, exploatering, diskriminering eller konflikter kring nyttjande av resurser och mark.

En central utgångspunkt i GSTC:s metodik är att socioekonomisk hållbarhet inte enbart handlar om besöksnäringens direkta effekter, utan om hur turismen samspelar med samhällets bredare utveckling över tid. Det innebär att frågor om turismens utveckling behöver relateras till kommunal och regional planering, näringslivsutveckling, utbildning, arbetsmarknad, samhällsservice och invånarnas livsmiljö.

Sektion B bygger vidare på förutsättningarna i Sektion A. Tydlighet i ansvar, strategisk riktning, samordning och uppföljning är avgörande för att arbetet med socioekonomisk hållbarhet ska kunna bli långsiktigt, samordnat och möjligt att följa över tid. Genom kriterierna i Sektion B analyseras därför både strukturer, arbetssätt och praktiska förutsättningar för hur turismens socioekonomiska effekter hanteras och utvecklas inom destinationen.

SAMMANFATTANDE ANALYS – SEKTION B: SOCIOEKONOMISK HÅLLBARHET

Sektion B visar att Örnsköldsviks kommun har goda förutsättningar att använda besöksnäringen som en del av den långsiktiga samhällsutvecklingen. Det finns etablerade samhällsstrukturer, ett aktivt näringsliv, ett starkt föreningsliv och en destination med tydlig identitet och attraktionskraft. Samtidigt visar analysen att kopplingen mellan dessa strukturer och turismens socioekonomiska bidrag kan stärkas och bli mer systematisk.

En central iakttagelse är att många av de frågor som behandlas inom sektion B redan hanteras inom kommunens ordinarie verksamheter och samhällssystem. Detta gäller exempelvis arbetsmarknad, utbildning, trygghet, tillgänglighet, fysisk planering och näringslivsutveckling. Turismens perspektiv är dock i stor utsträckning integrerat, men ofta indirekt i dessa processer, snarare än att utgöra en tydligt definierad del av ett sammanhållet destinationsperspektiv. Konsekvensen blir att besöksnäringens bidrag till lokal utveckling riskerar att bli mindre synligt, samtidigt som möjligheter och målkonflikter inte alltid fångas upp i tid.

Socioekonomisk hållbarhet handlar i hög grad om hur lokalt värde skapas, fördelas och återinvesteras i platsen. Detta omfattar inte enbart turismens direkta ekonomiska effekter, utan även hur lokala företag, leverantörer, kulturutövare, föreningar och andra aktörer ges möjlighet att ta del av de värden som turismen genererar. Frågor om lokal produktion, lokala leverantörskedjor, mat, kultur, hantverk och platsförankrade upplevelser blir därmed viktiga inte bara ur ett ekonomiskt perspektiv, utan också för destinationens identitet, attraktivitet och långsiktiga robusthet.

Här framträder en tydlig koppling mellan lokalt värdeskapande och destinationens kommunikation. Det som marknadsförs och berättas om destinationen behöver också kunna upplevas i praktiken genom lokala företag, produkter, berättelser och upplevelser. Annars riskerar det att uppstå ett glapp mellan destinationens kommunicerade identitet och den faktiska upplevelsen på plats. Detta skapar tydliga samband mellan socioekonomisk hållbarhet och strategisk inriktning (A2), företagsengagemang (A4), besökarnas engagemang och feedback (A6) samt marknadsföring och information (A7).

Det finns redan flera initiativ som kan bidra till att omsätta strategiska ambitioner i praktiskt genomförande. Höga Kusten-löftet ger en gemensam riktning för hur företag och besökare kan bidra till ett ansvarsfullt värdeskapande och ett hållbart nyttjande av platsens värden. Responsible Tourism Program (RTP) representerar samtidigt en möjlig metodik för att stödja företagens långsiktiga utveckling genom erfarenhetsutbyte, uppföljning och praktiskt förbättringsarbete. Ett sådant arbetssätt kan stärka företagsdialog, lokalt värdeskapande och utvecklingen inom områden som lokala inköp, kompetensförsörjning, tillgänglighet och social hållbarhet.

Samtidigt framträder flera strukturella utmaningar. Besöksnäringen består till stor del av små och medelstora företag med varierande resurser och förutsättningar. Många frågor kopplade till arbetsvillkor, kompetensförsörjning, tillgänglighet och långsiktig företagsutveckling hanteras i dag på individuell företagsnivå eller inom bredare samhällssystem, snarare än genom ett samlat destinationsperspektiv. Detta begränsar möjligheten att skapa långsiktiga och gemensamma lösningar på utmaningar som påverkar hela destinationen.

Frågor om trygghet, säkerhet, inkludering och tillgänglighet blir allt viktigare för destinationens utveckling. Även om grundläggande strukturer finns på plats genom lagstiftning och etablerade samhällssystem saknas ofta ett tydligt besökarperspektiv i genomförandet. Detta gäller särskilt tillgänglighet, där tidigare kartläggningar och projekt visar att kunskap finns, men där långsiktig

förvaltning, uppföljning och strategisk utveckling fortfarande är begränsad. Tillgänglighet framträder därför som ett av de tydligaste utvecklingsområdena inom sektionen.

Ett annat återkommande tema är behovet av bättre uppföljning och kunskapsunderlag. Det finns tillgång till statistik, erfarenheter och lokal kunskap, men dessa används i varierande grad som ett aktivt stöd för prioriteringar och strategiska beslut. Detta påverkar möjligheten att förstå hur turismen bidrar till sysselsättning, lokal ekonomi, social hållbarhet och platsutveckling över tid.

Tre övergripande utvecklingsområden framträder:

- stärkt samordning mellan kommun, HK Dest, näringsliv, föreningsliv och andra relevanta aktörer, där socioekonomisk hållbarhet tydligare integreras i destinationsutvecklingen
- tydligare strukturer för uppföljning, analys och användning av data och lokal kunskap som underlag för prioritering och beslut
- ett mer konsekvent genomförande där strategi, gemensamma värderingar, kommunikation och praktiskt genomförande hänger ihop, särskilt i relation till lokalt värdeskapande, kompetensförsörjning, tillgänglighet och platsens långsiktiga attraktivitet

Dessa utvecklingsområden har tydliga kopplingar till Sektion A, särskilt ansvar och samordning (A1), strategisk inriktning (A2), uppföljning (A3) och företagsengagemang (A4). Utan en tydligare struktur riskerar socioekonomiska frågor att fortsatt hanteras inom separata system och processer, vilket försvårar samordning, prioritering och långsiktig utveckling.

Sammantaget visar Sektion B att Örnsköldsvik har goda förutsättningar att använda turismen som en del av en bredare och långsiktigt hållbar samhällsutveckling. Utmaningen ligger främst i att skapa starkare samband mellan strategisk inriktning, gemensamma värderingar och praktiskt genomförande. Genom att stärka dessa samband kan turismen i högre grad bidra till lokal attraktionskraft, stärkt näringsliv, social hållbarhet och långsiktig livskraft i både Örnsköldsvik och Höga Kusten som helhet.

B1 – MÄTNING AV TURISMENS EKONOMISKA BETYDELSE

Detta kriterium behandlar hur destinationen följer upp och synliggör turismens ekonomiska betydelse, inklusive direkta och indirekta effekter på lokal och regional nivå. Fokus ligger på om det finns strukturer för insamling, analys och användning av ekonomiska data kopplade till turism, samt hur denna kunskap används som underlag för strategiska beslut.

Samtidigt kräver kriteriet en realistisk förståelse för vilka delar av denna uppföljning som kan hanteras lokalt, och vilka som förutsätter samverkan med nationella statistiksystem, forskning och akademi.

NULÄGE

I Örnsköldsvik finns tillgång till flera typer av statistik och kunskapsunderlag kopplade till besöksnäringen, främst genom nationella och regionala datakällor såsom gästnattsstatistik, besöksvolymerna och olika former av marknads- och destinationsanalyser. Genom Höga Kusten Destinationsutveckling AB finns även tillgång till regional statistik och uppföljning som används för att följa utvecklingen inom destinationen. Sedan 2025 finns även kommunnivådata från Turismens värdeverktyg (TVV), inklusive turismräkenskaper, som redovisar bland annat turismens ekonomiska omsättning, förädlingsvärde, sysselsättning och spridningseffekter mellan olika branscher.

Det finns därmed en god grundläggande kunskapsbas kring besöksnäringens omfattning och ekonomiska betydelse. Samtidigt ger tillgänglig statistik endast en del av beslutsunderlaget. För att förstå turismens samlade betydelse för kommunens utveckling behöver ekonomiska data kompletteras med analyser av exempelvis kompetensförsörjning, investeringar, platsattraktivitet, lokala värdekedjor och andra utvecklingsperspektiv. En sådan samlad analys kräver resurser, metodik och tvärssektoriell samverkan som idag endast delvis finns etablerad.

Diskussionen kring turismens ekonomiska betydelse i Örnsköldsvik handlar i stor utsträckning om mer än traditionella turismekonomiska mått. Under rundabordssamtalen återkom frågor om platsattraktivitet, inflyttning, stadsliv, kompetensförsörjning och kommunens övergripande utveckling. Detta visar att besöksnäringen i hög grad ses som en del av ett bredare system för platsutveckling snarare än som ett isolerat näringslivsområde.

Samtidigt innebär detta också en utmaning. Om det saknas en tydlig och gemensam bild av vilken roll turismen ska spela i kommunens utveckling blir det också svårt att avgöra vilka ekonomiska effekter som är mest relevanta att följa upp och använda som underlag för beslut.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Höga Kusten Destinationsutveckling AB har en viktig roll i att samla, tolka och kommunicera tillgänglig statistik på destinationsnivå. Arbetet omfattar främst uppföljning av besöksutveckling, marknader och övergripande trender inom destinationen.

Inom kommunen finns samtidigt flera funktioner som arbetar med analyser kopplade till näringsliv, arbetsmarknad, etableringar och samhällsutveckling. Dessa perspektiv berör i många fall även besöksnäringen, men utan att tillgängliga ekonomiska underlag regelbundet sammanställs, analyseras och används som ett gemensamt strategiskt beslutsunderlag.

Idag saknas ett tydligt utpekat ansvar för att sammanställa och använda kunskap om turismens ekonomiska betydelse som ett strategiskt underlag i kommunens övergripande utveckling. Detta innebär att ekonomiska perspektiv kopplade till turism hanteras inom olika processer och verksamheter utan att fullt ut integreras i kommunens styrning och prioritering.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samordningen kring ekonomisk turismdata sker huvudsakligen genom regionala samarbeten och användning av nationellt framtagen statistik, inklusive TVV. Däremot finns ingen etablerad arbetsform där dessa underlag regelbundet analyseras tillsammans med andra perspektiv såsom platsutveckling, kompetensförsörjning, investeringar, attraktivitet och samhällsplanering för att stödja strategiska vägval.

Det saknas i nuläget en etablerad arbetsform där ekonomiska data regelbundet analyseras tillsammans med andra perspektiv såsom platsutveckling, kompetensförsörjning, attraktivitet, investeringar och samhällsplanering.

Konsekvensen blir att ekonomiska underlag i första hand används för att beskriva utveckling och omfattning, snarare än för att stödja strategiska vägval och prioriteringar.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

B1 synliggör en central fråga i Örnsköldsviks fortsatta destinationsutveckling: behovet av att förstå turismens ekonomiska betydelse är stort, men frågan handlar inte enbart om att mäta ekonomiska effekter utan också om att tydliggöra vilken funktion turismen ska fylla i kommunens långsiktiga utveckling.

Analysen visar att tillgången till statistik har stärkts under senare år, bland annat genom kommunnivådata från Turismens värdeverktyg (TVV). Den centrala utmaningen handlar därför

inte främst om att ta fram mer statistik, utan om att använda befintliga underlag mer systematiskt och integrerat i destinationens strategiska utveckling.

Kopplingen till A2 är särskilt tydlig. Utan en gemensam och förankrad bild av vilken roll turismen ska spela i kommunens utveckling blir det svårt att avgöra vilka ekonomiska effekter som bör prioriteras, följas upp och användas som underlag för beslut.

Utvecklingsbehovet handlar därför främst om att:

- identifiera ett begränsat antal strategiskt relevanta nyckeltal och säkerställa att dessa följs upp och används i den löpande destinationsstyrningen,
- stärka kopplingen mellan ekonomiska data och kommunens strategiska mål,
- kombinera statistik med lokal kunskap, företagsdialog och kvalitativa underlag,
- samt tydligare integrera turismens ekonomiska betydelse i frågor som rör platsutveckling, investeringar, attraktivitet och samhällsplanering.

Det finns även behov av att synliggöra värden som inte fullt ut fångas genom traditionell turismstatistik, exempelvis besöksnäringens betydelse för platsens attraktivitet, utveckling av lokala värdekedjor, kompetensförsörjning och kommunens förmåga att attrahera nya invånare, företag och investeringar.

Sammantaget visar B1 att nästa steg handlar om att använda befintlig kunskap mer strategiskt, snarare än att mäta mer. Genom att stärka kopplingen mellan data, målbild och beslut kan förståelsen för turismens ekonomiska betydelse utvecklas från att vara beskrivande till att bli ett mer aktivt verktyg i Örnsköldsviks långsiktiga plats- och destinationsutveckling.

B2 – ANSTÄNDIGA ARBETSVILLKOR OCH KARRIÄRMÖJLIGHETER

Detta kriterium behandlar hur destinationen bidrar till att främja anständiga arbetsvillkor, kompetensutveckling och långsiktiga karriärmöjligheter inom turismen. Fokus ligger på tillgång till utbildning, jämlika arbetsvillkor, inkludering på arbetsmarknaden samt system för uppföljning och hantering av arbetsmiljöfrågor.

Kriteriet berör både näringslivets ansvar och det offentligas roll i att skapa goda förutsättningar för en attraktiv och hållbar arbetsmarknad inom besöksnäringen.

NULÄGE

I Örnsköldsvik finns tillgång till utbildning, arbetsmarknadsinsatser och kompetensutveckling genom kommunala, regionala och nationella strukturer. Dessa omfattar bland annat gymnasieutbildning, vuxenutbildning, arbetsmarknadsinsatser, näringslivsarbete och regionala utvecklingsinsatser som indirekt berör besöksnäringen.

Samtidigt visar analysen att kopplingen mellan dessa strukturer och besöksnäringens specifika kompetensbehov inte alltid är tydlig. Besöksnäringen hanteras i stor utsträckning inom bredare arbetsmarknads- och näringslivsperspektiv, snarare än som ett eget strategiskt kompetensområde.

Företag inom besöksnäringen verkar inom ramen för svensk arbetsrätt, arbetsmiljölagstiftning och kollektivavtal där sådana tillämpas. Detta skapar en grund för anständiga arbetsvillkor. Samtidigt präglas delar av näringen av strukturella utmaningar såsom säsongsvariationer, deltidsanställningar, begränsade resurser i små företag och svårigheter att erbjuda tydliga karriärvägar över tid.

Rundabordssamtalen visade att kompetensförsörjning, rekrytering och arbetskraft är viktiga frågor för destinationens fortsatta utveckling. Frågan kopplades inte enbart till besöksnäringen som bransch, utan även till Örnsköldsviks bredare utmaningar och möjligheter kring attraktivitet, inflyttning, service, platsutveckling och lokalsamhällets långsiktiga livskraft.

Besöksnäringen kan samtidigt fungera som en viktig ingång till arbetsmarknaden för unga, nyanlända och personer som står längre från arbetslivet. Den kan även skapa möjligheter för entreprenörskap, småskaligt företagande och lokal sysselsättning i både centralort, kust- och landsbygdsområden. Dessa värden är viktiga, men synliggörs i begränsad utsträckning som en del av destinationens samlade utvecklingsstrategi.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Ansvar för arbetsvillkor och arbetsmiljö ligger hos företagen som arbetsgivare, medan offentliga aktörer ansvarar för regelverk, utbildning, arbetsmarknadsinsatser och tillsyn.

Örnsköldsviks kommun har en viktig roll genom utbildning, arbetsmarknadsfrågor, näringslivsutveckling, kompetensförsörjning och social hållbarhet. Höga Kusten Destinationsutveckling AB har ingen formell roll kopplad till arbetsvillkor, men fungerar som en viktig plattform för företagsdialog, nätverk, kunskapsspridning och utvecklingsinsatser inom besöksnäringen.

I nuläget saknas en tydligt etablerad struktur där besöksnäringens kompetens- och arbetsmarknadsfrågor hanteras samlat som en strategisk del av destinationsutvecklingen. Frågor om utbildning, rekrytering, arbetsvillkor och karriärmöjligheter hanteras i huvudsak inom generella system, där turismens specifika förutsättningar inte alltid synliggörs.

Det innebär att ansvar och initiativ i praktiken är fördelade mellan flera aktörer och nivåer, vilket begränsar möjligheten att arbeta mer långsiktigt och samordnat med besöksnäringens roll som arbetsmarknad och utvecklingsmotor.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Dialog mellan företag, utbildningsaktörer och offentliga verksamheter förekommer genom olika nätverk, projekt och samverkansforum. Dessa former ger viktiga kontaktytor men är inte alltid långsiktigt strukturerade eller tydligt kopplade till destinationens samlade utvecklingsmål.

Besöksnäringens struktur – med många små företag, varierande säsonger och begränsade administrativa resurser – innebär att enskilda företag ofta har svårt att själva driva långsiktiga frågor kring kompetensutveckling, arbetsmiljö, ledarskap och karriärvägar. Detta förstärker behovet av samordning, gemensamma stödformer och praktiskt användbara verktyg.

Rundabordssamtalen visade att kompetensförsörjning behöver ses i relation till platsens attraktivitet som helhet. Om Örnsköldsvik ska stärka sin roll som destination och samtidigt bidra till lokal utveckling behöver besöksnäringen uppfattas som en relevant och attraktiv arbetsmarknad, inte enbart som en säsong- eller extrajobbsbransch.

Det finns ett behov av att koppla besöksnäringens kompetensfrågor tydligare till företagsutveckling enligt A4. Företagens förmåga att arbeta med hållbarhet, värdskap, kvalitet och långsiktig utveckling är nära kopplad till tillgången på kompetens, stabil personal och goda arbetsvillkor.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

B2 visar att grundläggande förutsättningar för anständiga arbetsvillkor finns genom svensk lagstiftning, arbetsmiljöregler och etablerade arbetsmarknadssystem. Samtidigt visar analysen att besöksnäringens särskilda kompetens- och arbetsmarknadsfrågor ännu inte fullt ut hanteras som en strategisk del av Örnsköldsviks destinationsutveckling.

Utmaningen ligger i att besöksnäringens specifika förutsättningar behöver synliggöras tydligare inom befintliga system. Det gäller exempelvis säsongsvariationer, småskalighet, deltidsarbete, behov av värdeskapskompetens, ledarskap, service, språk och förmåga att hantera hållbarhetsfrågor i praktiken.

En central iakttagelse är att besöksnäringen behöver förstås som mer än en traditionell servicebransch. Den kan bidra till lokal sysselsättning, inkludering, entreprenörskap, platsattraktivitet och inflyttning. För att denna potential ska realiseras krävs dock att arbetsvillkor, arbetsmiljö och utvecklingsmöjligheter upplevs som långsiktigt hållbara och attraktiva.

Detta är särskilt viktigt i en kommun där frågor om kompetensförsörjning, arbetskraft, inflyttning och attraktivitet är nära kopplade till den bredare samhällsutvecklingen. Besöksnäringen konkurrerar om arbetskraft med andra delar av näringslivet, samtidigt som den också kan bidra till att stärka platsens attraktivitet för både boende, besökare och potentiella inflyttare.

Ett viktigt utvecklingsbehov är därför att tydligare integrera besöksnäringens kompetens- och arbetsmarknadsfrågor i kommunens och regionens bredare arbete med kompetensförsörjning, näringslivsutveckling och platsattraktivitet. Det handlar inte om att skapa parallella system, utan om att säkerställa att turismens förutsättningar synliggörs och hanteras inom befintliga strukturer.

Detta innebär bland annat att:

- tydligare synliggöra besöksnäringens kompetensbehov inom befintliga utbildnings- och arbetsmarknadsstrukturer,
- utveckla mer långsiktig dialog mellan företag, utbildningsaktörer och offentliga aktörer,
- stärka kopplingen mellan utbildning, företagets faktiska behov och destinationens utvecklingsmål,
- utveckla mer verksamhetsnära stöd kring ledarskap, arbetsmiljö och hållbarhetskompetens,
- samt lyfta besöksnäringens roll som en del av platsens attraktivitet, serviceutbud och långsiktiga arbetsmarknad.

B2 har därmed tydliga kopplingar till A1–A4. Utan en tydligare destinationsledning, strategisk riktning, uppföljning och företagsdialog riskerar kompetensfrågorna att fortsatt hanteras fragmenterat och reaktivt. Med en mer sammanhållen struktur finns däremot potential att utveckla besöksnäringen som en mer attraktiv, inkluderande och långsiktigt hållbar del av Örnsköldsviks arbetsmarknad och samhällsutveckling.

B3 – STÖD TILL LOKALA ENTREPRENÖRER OCH RÄTTVIS HANDEL

Detta kriterium behandlar hur destinationen bidrar till att stärka lokala entreprenörer, leverantörskedjor och rättvis handel inom besöksnäringen, med syfte att säkerställa att turismens ekonomiska nyttor i hög grad stannar lokalt. Fokus ligger på i vilken utsträckning lokala företag, producenter och tjänsteleverantörer ges möjlighet att bli en del av turismens värdekedja, samt hur detta stöds genom rådgivning, marknadstillträde och samverkan.

Kriteriet har tydliga samband med företagsengagemang (A4), strategisk inriktning (A2), uppföljning av ekonomiska effekter (B1) samt marknadsföring och kommunikation (A7).

NULÄGE

I Örnsköldsvik finns en bred bas av lokala företag, entreprenörer, producenter och upplevelseaktörer som på olika sätt bidrar till besöksnäringens värdekedjor. Detta omfattar bland annat boende, restaurang, handel, kultur, evenemang, naturbaserade upplevelser, livsmedel, hantverk, transporter och service.

Dessa aktörer utgör inte bara en ekonomisk resurs, utan bidrar också till platsens identitet, attraktivitet och upplevelsevärden. Det lokala uttrycket – vad som produceras, serveras, berättas, säljs och upplevs på plats – har en direkt koppling till destinationens trovärdighet och långsiktiga konkurrenskraft.

HK Dest arbetar med att synliggöra företag och upplevelser genom destinationskommunikation, nätverk, kampanjer och samverkansinsatser. Detta skapar viktiga möjligheter för lokala företag att nå marknaden och bli en del av destinationens erbjudande. Samtidigt visar analysen att lokala värdekedjor i stor utsträckning bygger på enskilda initiativ, relationer och projektbaserad samverkan, snarare än på en sammanhållen struktur för hur lokalt värdeskapande ska stärkas över tid.

Rundabordssamtalen visade att frågan om lokal nytta är central för hur turismens utveckling uppfattas. Om turismen ska bidra till Örnsköldsviks långsiktiga utveckling behöver det bli tydligare hur lokala företag, producenter, föreningar och andra aktörer faktiskt får del av de värden som skapas.

Höga Kusten-löftet lyfter fram ansvarstagande, respekt för platsen och omsorg om natur, kultur och lokalsamhälle. Dessa värden har även tydlig relevans för hur lokala värdekedjor och lokalt värdeskapande beskrivs inom destinationen.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

HK Dest har en viktig roll i att synliggöra lokala företag, stimulera samverkan och utveckla destinationens samlade erbjudande. Genom marknadsföring, företagsdialog och utvecklingsinsatser kan destinationsbolaget bidra till att fler lokala aktörer blir en del av besöksnäringens värdekedjor.

Örnsköldsviks kommun påverkar samtidigt lokala värdekedjor genom näringslivsarbete, upphandling, fysisk planering, kultur- och föreningsliv, evenemangsutveckling och andra funktioner som påverkar företagens förutsättningar. Kommunens roll är därför bredare än enbart turism, men har stor betydelse för hur lokalt värdeskapande kan utvecklas.

I nuläget finns det flera relevanta aktörer och initiativ, men arbetet med lokala värdekedjor hålls inte fullt ut samman inom en gemensam struktur. Frågor om lokal produktion, inköp, marknadstillträde, upplevelseutveckling och destinationskommunikation hanteras ofta inom olika processer.

Det innebär att ansvar och möjligheter är spridda mellan flera nivåer. Detta är inte i sig ett problem, men det ökar behovet av tydlig samordning och en gemensam strategisk riktning för hur turismens ekonomiska nytta ska bidra till lokal utveckling.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samverkan sker idag genom nätverk, projekt, företagsdialog, kampanjer och olika former av utvecklingsinsatser. Dessa skapar viktiga möjligheter till kontakt, affärsutveckling och synlighet för lokala aktörer.

Samtidigt visar analysen att arbetet i hög grad är relations- och initiativbaserat. Det finns i nuläget begränsad systematik kring hur lokala företag och producenter identifieras, kopplas samman, stöttas och följs upp som en del av destinationens värdekedjor.

Det finns också ett behov av att tydligare koppla samman det som kommuniceras om destinationen med det som faktiskt erbjuds och konsumeras på plats. Om Örnsköldsvik vill stärka bilden av en plats med stark lokal identitet, levande kultur, naturbaserade upplevelser och hållbar utveckling behöver detta också avspeglas i vilka företag, produkter, berättelser och tjänster som lyfts fram i besökarens faktiska upplevelse.

I detta sammanhang kan en metodik inspirerad av Responsible Tourism Program (RTP) eller liknande arbetssätt utgöra ett stöd för att stärka företagsdialogen, synliggöra lokala leverantörskedjor och skapa en tydligare koppling mellan företagens arbete och destinationens övergripande ambitioner. Hur en sådan metodik utformas behöver utgå från Höga Kustens och Örnsköldsviks lokala förutsättningar.

En sådan metodik skulle kunna stärka kopplingen mellan Höga Kusten-löftet, destinationens strategiska ambitioner och företagens praktiska arbete med inköp, samverkan och lokalt värdeskapande.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

B3 visar att Örnsköldsvik har starka förutsättningar att utveckla mer lokalt förankrade värdekedjor inom besöksnäringen. Det finns företag, producenter, kulturaktörer, föreningar och upplevelseaktörer som redan idag bidrar till både lokal ekonomi och destinationens identitet.

Samtidigt visar analysen att arbetet med att stärka lokala värdekedjor i stor utsträckning sker genom enskilda initiativ och parallella processer, snarare än genom en samlad struktur för hur turismens ekonomiska värden ska skapas, behållas och utvecklas lokalt.

En central iakttagelse är att frågan om lokala entreprenörer och rättvis handel inte enbart handlar om ekonomi. Den handlar också om vilken destination Örnsköldsvik vill vara. Om turismen ska bidra till lokal utveckling, platsidentitet, livskraftiga lokalsamhällen och ökad attraktivitet behöver de lokala värdekedjorna vara en integrerad del av strategin, inte en sidoeffekt av besöksnäringens tillväxt.

Det finns en tydlig koppling till A2. Om destinationen inte fullt ut har definierat vilken roll turismen ska spela i kommunens utveckling blir det också svårt att avgöra vilka lokala värden som ska prioriteras och hur lokala företag ska ges en tydligare plats i utvecklingen. På motsvarande sätt finns en stark koppling till A7, eftersom det som kommuniceras om platsen behöver motsvaras av verkliga, lokalt förankrade produkter, upplevelser och berättelser.

Höga Kusten-löftet kan här bidra till att omsätta destinationens gemensamma värderingar i praktiken genom att tydliggöra hur besökare, företag och destination tillsammans stärker lokal nytta och platsens långsiktiga livskraft. För att detta ska få genomslag behöver löftet kopplas tydligare till konkreta arbetssätt för lokala inköp, samverkan, synlighet och värdeskapande.

I detta sammanhang kan RTP eller liknande metodik vara relevant som inspiration för ett mer systematiskt arbete. En sådan modell skulle kunna bidra till att strukturera företagsdialog, synliggöra lokala leverantörskedjor, följa upp hållbara inköp och stärka kopplingen mellan företagets arbete och destinationens övergripande ambitioner. En sådan metodik behöver utformas utifrån Höga Kustens och Örnsköldsviks förutsättningar och fungera som ett stöd i den ordinarie destinationsutvecklingen, inte som ett fristående program.

Utvecklingsbehovet handlar därför främst om att:

- stärka kopplingen mellan destinationsstrategi, lokalt företagande och ekonomisk retention,
- utveckla mer strukturerade former för företagsdialog, affärsutveckling och samverkan kring lokala värdekedjor,
- synliggöra lokala producenter, kulturaktörer och upplevelseföretag tydligare i destinationens erbjudande,
- använda Höga Kusten-löftet för att koppla samman ansvarstagande, lokal nytta och besökarens val,
- samt utveckla förutsättningarna för RTP eller liknande arbetssätt kan stödja uppföljning, lärande och lokalt värdeskapande.

Sammantaget visar B3 att Örnsköldsvik har goda förutsättningar att använda besöksnäringen som en drivkraft för lokal ekonomi, platsidentitet och samhällsutveckling. Nästa steg handlar inte om fler enskilda initiativ, utan om att skapa bättre förutsättningar för att de många goda initiativ som redan finns kan samverka, förstärka varandra och bidra till större lokal nytta.

B4 – STÖD TILL LOKALSAMHÄLLET

Detta kriterium behandlar hur destinationen möjliggör och uppmuntrar ett ansvarsfullt bidrag från turismens aktörer, besökare och andra intressenter till lokalsamhällets utveckling. Fokus ligger på om det finns strukturer som säkerställer att bidrag sker på ett transparent, respektfullt och långsiktigt sätt.

NULÄGE

I Örnsköldsvik finns ett starkt föreningsliv, ett aktivt civilsamhälle och ett brett lokalt engagemang som bidrar till social hållbarhet, identitet och platsens attraktivitet. Föreningar, kulturaktörer, idrottsrörelsen, byaföreningar, evenemangsarrangörer och lokala initiativ spelar en viktig roll både för invånare och som en del av destinationens samlade erbjudande.

I en svensk kontext är föreningslivet en särskilt viktig samhällsresurs. Det skapar mötesplatser, sammanhållning, aktiviteter, lokalt värdskap och praktisk genomförandekraft i både centralort, landsbygd och mindre lokalsamhällen. Samtidigt visar analysen att denna resurs i ökande grad utmanas av minskat ideellt engagemang, högre krav på organisering och ökad belastning på enskilda eldsjälar.

Besöksnäringen är i flera delar nära sammanlänkad med dessa lokala strukturer. Evenemang, idrott, kultur, friluftsliv, leder, lokala mötesplatser och platsbaserade aktiviteter bygger ofta på föreningslivets och civilsamhällets engagemang. Detta innebär att turismens utveckling påverkar lokalsamhället långt bortom direkta ekonomiska effekter.

Det förekommer redan idag exempel där företag och aktörer inom besöksnäringen bidrar till lokala sammanhang, exempelvis genom sponsorskap, samverkan kring evenemang, stöd till föreningsliv, lokala samarbeten eller deltagande i utvecklingsinitiativ. Besökare bidrar samtidigt indirekt genom konsumtion, deltagande i aktiviteter och användning av lokala tjänster och mötesplatser.

Höga Kusten-löftet lyfter fram ansvar, hänsyn och respekt för platsen. Dessa värden har en tydlig koppling till hur besökare, företag och destination tillsammans påverkar lokalsamhället och dess långsiktiga utveckling.

Samtidigt finns flera etablerade samverkansformer för lokal utveckling, där Bygdsam utgör ett tydligt exempel på samverkan mellan kommunen, företag och civilsamhället. Analysen visar dock inte att dessa strukturer idag används som ett samlat arbetssätt för att systematiskt integrera, samordna och följa upp turismens bidrag till lokalsamhällets prioriteringar och långsiktiga utveckling. Utvecklingsbehovet handlar därför inte om att skapa nya strukturer, utan om att tydligare använda och samordna befintliga samverkansformer för att stärka turismens bidrag till lokalsamhället.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Örnsköldsviks kommun har ett övergripande ansvar för lokalsamhällets utveckling genom sitt arbete med kultur, föreningsliv, samhällsservice, social hållbarhet, landsbygdsutveckling och platsutveckling. Detta utgör en viktig grund för långsiktigt hållbara och attraktiva livsmiljöer.

HK Dest har samtidigt en viktig roll i att koppla samman besöksnäringen med lokala sammanhang genom kommunikation, destinationsutveckling, värdskap, evenemang och samverkan med företag och andra aktörer.

Kommunen har flera etablerade strukturer för lokal utveckling, där Byggsam utgör en central samverkansmodell för landsbygdsutveckling mellan kommunen, företag och civilsamhället. Däremot framgår det inte tydligt hur turismens bidrag till lokalsamhället samordnas, utvecklas och följs upp inom ramen för dessa strukturer. Frågan berör flera aktörer samtidigt men hanteras fortfarande huvudsakligen inom separata processer såsom näringslivsutveckling, föreningsstöd, kultur, evenemang, platsutveckling och destinationskommunikation.

Det innebär att mycket positivt arbete sker, men att möjligheten att skapa större samlad lokal nytta begränsas när insatser och initiativ inte hålls samman i ett gemensamt systemperspektiv.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samverkan mellan besöksnäring och lokalsamhälle sker genom flera etablerade samverkansformer för lokal utveckling, kompletterade av nätverk, personliga relationer, enskilda samarbeten och projektbaserade initiativ. Dessa samverkansformer skapar ofta konkreta och värdefulla resultat, men används endast i begränsad utsträckning som ett samlat arbetssätt för att planera, utveckla och följa upp turismens bidrag till lokalsamhällets långsiktiga utveckling.

Trots detta visade rundabordssamtalen att det finns en tydlig vilja till samverkan mellan näringsliv, föreningsliv, offentliga aktörer och civilsamhälle. Samtidigt framkom behovet av tydligare strukturer för hur lokalsamhällets perspektiv systematiskt ska fångas upp och omsättas i destinationens utveckling.

En viktig fråga är hur turismens utveckling kan bidra till att stärka, snarare än belasta, lokala strukturer. Om evenemang, besöksflöden och upplevelser i hög grad bygger på föreningsliv och ideellt engagemang behöver det också finnas en medvetenhet om hur dessa resurser stöttas, ersätts, avlastas eller långsiktigt utvecklas.

I nuläget finns begränsade former för återkommande dialog kring hur turismens utveckling kan bidra till lokala behov och prioriteringar, exempelvis kopplat till mötesplatser, kulturutbud, evenemang, föreningsliv, service eller social sammanhållning. Detta innebär att turismens sociala effekter riskerar att bli svåra att följa upp och utveckla strategiskt, trots att de i praktiken har stor betydelse för platsens attraktivitet och invånarnas upplevelse av utvecklingen.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

B4 visar att Örnsköldsvik har en stark grund genom ett aktivt lokalsamhälle, ett levande föreningsliv och flera etablerade samverkansformer för lokal utveckling. Samverkansmodeller som Byggsam utgör tydliga exempel på strukturer som skapar goda förutsättningar för dialog och gemensam utveckling. Analysen visar samtidigt att dessa samverkansformer ännu inte används som ett samlat arbetssätt för att systematiskt integrera, samordna och följa upp turismens långsiktiga bidrag till lokalsamhällets utveckling.

En central iakttagelse är att frågan inte enbart handlar om stöd till enskilda aktiviteter eller ekonomiska bidrag. Den handlar om vilken typ av plats turismen bidrar till att skapa. Om turismen ska stärka Örnsköldsvik som plats att bo, leva, verka och besöka behöver kopplingen till invånarnas vardag, föreningsliv, kulturutbud, mötesplatser och lokala sammanhang vara tydlig.

Föreningslivet är här en särskilt viktig resurs men också en sårbarhet. Många av de värden som gör platsen attraktiv bygger på ideellt engagemang, lokal organisering och socialt kapital. Om detta engagemang minskar, eller belastas utan motsvarande stöd, riskerar delar av det lokala värdeskapandet att försvagas. Turismens utveckling behöver därför planeras och utvecklas med hänsyn till föreningslivets långsiktiga förutsättningar.

Genom Höga Kusten-löftet kan destinationen tydligare kommunicera att ansvarstagande inte enbart handlar om natur och miljö, utan också om respekt för lokalsamhället, lokala värden och de människor och organisationer som bidrar till att göra platsen levande.

Kopplingen till dialog och delaktighet med lokalsamhället (A5) är central. Örnsköldsvik har flera etablerade forum och samverkansformer för dialog mellan kommun, föreningsliv, civilsamhälle och andra aktörer. Utvecklingsbehovet handlar därför främst om att säkerställa att turismens perspektiv och bidrag systematiskt integreras i dessa forum och omsätts i destinationens långsiktiga utveckling.

Det finns även tydliga kopplingar till företagens roll (A4) och lokala värdekedjor (B3). Genom mer strukturerade former för företagsengagemang kan besöksnäringens företag ges bättre förutsättningar att bidra till lokala sammanhang på ett sätt som är relevant, transparent och långsiktigt hållbart. Detta kan exempelvis handla om samverkan med föreningsliv, kultur och evenemang som har betydelse för både invånare och besökare.

Utvecklingsbehovet handlar om att stärka kopplingen mellan:

- destinationsutveckling och lokalsamhällets behov,
- föreningsliv och civilsamhälle,
- kultur och evenemang,
- företag och lokala värdekedjor,
- kommunens arbete med attraktivitet och platsutveckling.

Sammantaget visar B4 att Örnsköldsvik har goda förutsättningar att utveckla turismen som en positiv kraft för lokalsamhället. Nästa steg handlar inte främst om att skapa nya initiativ, utan om att stärka samordningen mellan befintliga strukturer, företag, föreningsliv och destinationens utvecklingsarbete. Genom att tydligare integrera turismens perspektiv i dessa samverkansformer kan turismen i högre grad bidra till social hållbarhet, lokal acceptans och ett levande lokalsamhälle utan att öka belastningen på ideella resurser.

B5 – FÖREBYGGANDE AV EXPLOATERING OCH DISKRIMINERING

Detta kriterium behandlar hur destinationen säkerställer att turismen utvecklas i linje med grundläggande mänskliga rättigheter och internationella normer. Fokus ligger på förebyggande arbete mot exploatering, diskriminering, trakasserier och andra former av kränkningar, särskilt gentemot barn, unga, kvinnor, HBTQ+-personer och andra grupper som kan vara särskilt utsatta.

I en hållbar turismutveckling är detta en grundläggande fråga. Turism innebär ökad rörlighet, tillfälliga vistelser och möten mellan människor med olika förutsättningar, vilket kan skapa situationer där risker för utsatthet uppstår. Ett aktivt och förebyggande arbete är därför centralt, där ansvar inte enbart handlar om att följa lagstiftning, utan också om att förstå och hantera de situationer som kan uppstå i praktiken.

NULÄGE

I Sverige finns ett starkt rättsligt ramverk som reglerar mänskliga rättigheter, arbetsvillkor, diskriminering och skydd mot exploatering. Dessa lagar gäller även för besöksnäringens företag i Örnsköldsvik och utgör en viktig grund för skydd, ansvar och skyldigheter.

Samtidigt visar analysen att kopplingen mellan dessa regelverk och ett samlat destinationsperspektiv inte alltid är tydlig. Frågor om exploatering, diskriminering, trakasserier och utsatthet hanteras i huvudsak inom bredare samhällsstrukturer, såsom polis, socialtjänst, arbetsmiljö, arbetsrätt och likabehandlingsarbete, snarare än som en integrerad del av destinationsutvecklingen.

Turismens särskilda förutsättningar innebär dock specifika riskbilder. Tillfälliga besökare, evenemang, kvälls- och nattmiljöer, boendeanläggningar, transporter och situationer där människor befinner sig utanför sina ordinarie sociala sammanhang kan skapa miljöer där utsatthet, trakasserier, exploatering eller olämpliga beteenden kan uppstå.

Under rundabordssamtalen lyftes frågor kopplade till sexhandel, människohandel och initiativ som Hotellkurage som relevanta exempel på hur besöksnäringen kan arbeta förebyggande. Detta visar att det finns en medvetenhet om att hotell, boendeanläggningar och andra aktörer inom besöksnäringen kan spela en viktig roll i att upptäcka tidiga signaler och agera när människor riskerar att fara illa.

Analysen ger inte stöd för att exploatering eller diskriminering utgör ett omfattande destinationsspecifikt problem. Samtidigt visar kriteriet vikten av att destinationen arbetar förebyggande innan problem uppstår.

Sammantaget finns en generell grund för trygghet, respekt och likabehandling genom lagstiftning och samhällssystem. Däremot framstår arbetet med exploatering och diskriminering inom besöksnäringen i nuläget som relativt indirekt och reaktivt, snarare än som en tydligt definierad och förebyggande del av destinationens hållbarhetsarbete.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Kommunen har ett tydligt ansvar för att lagar och regelverk efterlevs, i samverkan med polis, socialtjänst och andra relevanta myndigheter. Detta omfattar även arbete med att förebygga våld, människohandel, sexuell exploatering, diskriminering och annan utsatthet.

Besöksnäringens aktörer – såsom hotell, restauranger, arrangörer, transportföretag och aktivitetsföretag – har samtidigt ett eget ansvar att bedriva sin verksamhet på ett ansvarsfullt sätt. Detta inkluderar att ha rutiner, kunskap och beredskap för att identifiera och hantera situationer där gäster, personal eller andra personer riskerar att fara illa.

HK Dest har ingen myndighetsroll i dessa frågor, men kan ha en viktig funktion som kunskapsspridande och samordnande aktör inom destinationssystemet. Genom sina nätverk och kontaktytor med företag kan destinationsbolaget bidra till att sprida information om relevanta initiativ, synliggöra goda exempel och stärka dialogen mellan företag, kommun och myndigheter.

Denna roll är i nuläget inte tydligt definierad eller systematiskt utvecklad inom ramen för destinationsarbetet. Det innebär att ansvar finns på flera nivåer, men att kopplingen mellan dessa nivåer i praktiken är begränsad.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samverkan sker idag främst genom ordinarie samhällsstrukturer och befintliga kontaktvägar mellan myndigheter, kommunala funktioner och verksamheter. Detta utgör en viktig grund, men innebär samtidigt att frågor kopplade till turismens och besöksnäringens specifika situationer inte alltid hanteras samlat eller förebyggande.

Det saknas i nuläget en etablerad arbetsform där besöksnäringens aktörer regelbundet arbetar tillsammans med dessa frågor ur ett destinationsperspektiv, exempelvis genom gemensamma riktlinjer, erfarenhetsutbyte, utbildningsinsatser eller tydligare rutiner för samverkan och rapportering.

Särskilt relevant är företagens praktiska förmåga att agera i vardagssituationer. Personal inom hotell, restaurang, transport, evenemang och aktiviteter kan vara bland de första som uppmärksammar signaler på utsatthet, exploatering eller diskriminering. Det krävs konkreta kunskaper om vad man ska vara uppmärksam på, mer än allmän medvetenhet.

Initiativ som Hotellkurage visar hur branschspecifika arbetssätt kan bidra till att omsätta ett annars brett samhällsansvar till praktisk handling inom besöksnäringen. Liknande modeller, utbildningar eller rutiner skulle kunna användas som inspiration för att stärka det förebyggande arbetet inom destinationen.

Ett utvecklingsområde är därför att skapa enklare och mer återkommande former för samverkan där företag får stöd i att:

- förstå vilka situationer som kan uppstå i en turismkontext,
- identifiera tidiga signaler på utsatthet, exploatering eller diskriminering,
- veta hur de ska agera och vart de ska vända sig,

- samt integrera dessa frågor i sitt ordinarie arbete med värdskap, trygghet och hållbarhet.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

B5 visar att Örnsköldsvik verkar inom ett starkt rättsligt och institutionellt ramverk som ger goda grundförutsättningar för att skydda mänskliga rättigheter och motverka exploatering, diskriminering och trakasserier.

Samtidigt synliggör analysen en viktig utvecklingspunkt: skillnaden mellan att ha fungerande samhällssystem och att aktivt arbeta förebyggande i en turismkontext. Lagstiftning och myndighetsansvar är nödvändiga, men de fångar inte automatiskt upp de vardagssituationer som kan uppstå i hotell, restauranger, evenemang, transporter och andra miljöer där besökare och tillfälligt närvarande personer rör sig.

Turism innebär specifika situationer där människor befinner sig utanför sina ordinarie sammanhang, där anonymitet kan öka och där relationer mellan besökare, personal och lokalsamhälle kan präglas av tillfällighet och obalans. Om dessa förutsättningar inte beaktas riskerar viktiga frågor att hanteras först när problem redan har uppstått, snarare än att förebyggas.

En central iakttagelse är därför att destinationens arbete med social hållbarhet behöver inkludera ett tydligare förebyggande perspektiv kring exploatering, diskriminering och mänsklig utsatthet. Frågor om sexhandel, människohandel och initiativ som Hotellkurage visar att besöksnäringen har en konkret roll i detta arbete, särskilt genom hotellens och boendeanläggningarnas möjligheter att upptäcka signaler och agera.

Utvecklingsbehovet handlar främst om att:

- stärka kunskap och medvetenhet inom besöksnäringen,
- tydliggöra roller och ansvar mellan företag, kommun, polis, socialtjänst och destinationsorganisation,
- skapa enklare former för samverkan, rapportering och hänvisning,
- sprida relevanta utbildningar, rutiner och initiativ såsom Hotellkurage,
- samt integrera frågorna i företagens arbete med värdskap, trygghet och hållbarhet.

Kopplingen till företagets roll (A4) är central. Hotell, restauranger, transportaktörer, evenemangsarrangörer och aktivitetsföretag utgör ofta de miljöer där tidiga signaler kan upptäckas och där rätt kunskap och rutiner kan göra stor skillnad.

Det finns även tydliga kopplingar till trygghet och säkerhet (B7), destinationsledning (A1) och strategisk utveckling (A2). Utan en tydligare struktur riskerar frågorna att fortsatt hanteras reaktivt och fragmenterat, trots att de är grundläggande för en trovärdig och hållbar destinationsutveckling.

Sammantaget pekar B5 på behovet av att gå från ett implicit till ett mer medvetet och förebyggande arbetssätt. Genom att tydligare förstå och hantera de situationer som kan uppstå i turismens praktiska genomförande kan destinationen stärka trygghet, respekt och långsiktig social hållbarhet för invånare, besökare och verksamma aktörer.

B6 – EGENDOMS- OCH NYTTJANDERÄTT

Detta kriterium behandlar hur destinationen säkerställer att lagar och regelverk kring äganderätt, markanvändning och nyttjanderätt tillämpas på ett sätt som respekterar lokalsamhällets behov, kollektiva rättigheter och långsiktig samhällsutveckling. I ett turismperspektiv är detta särskilt viktigt eftersom turism ofta innebär ett ökat tryck på mark, bostäder och gemensamma resurser.

En hållbar turismutveckling förutsätter att utveckling sker med respekt för lokalbefolkningens tillgång till bostäder, natur- och kulturområden samt möjligheten att bo, leva och verka i destinationen även på lång sikt. Kriteriet berör därmed inte enbart juridiska rättigheter, utan också hur olika intressen vägs samman i praktiken.

NULÄGE

I Örnsköldsviks kommun finns ett tydligt juridiskt ramverk som reglerar äganderätt, planläggning, markanvändning och nyttjanderätt, i linje med svensk lagstiftning. Dessa regelverk tillämpas vid exploatering, byggnation, markanvändning och annan utveckling, inklusive turismrelaterade satsningar. I kommunens översiktsplan har även besöksnärlandskap identifierats som ett planeringsperspektiv för att skapa ökad tydlighet i dialog och avvägningar kring besöksnäringens utveckling och markanvändning.

I kommunens översiktsplan har även besöksnärlandskap identifierats som ett planeringsunderlag för att skapa ökad tydlighet i dialog och avvägningar kring besöksnäringens utveckling och markanvändning.

I nuläget finns inga tydliga indikationer på omfattande konflikter kopplade till markäggande, tvångsförflyttningar eller begränsad tillgång till resurser som direkt följd av turism. Samtidigt präglas Örnsköldsvik av stora geografiska ytor, attraktiva kust- och skärgårdsmiljöer, skogslandskap, friluftsområden och platser med höga natur- och kulturvärden. Dessa miljöer är viktiga både för invånare, näringsliv, friluftsliv och besökare.

Frågor om markanvändning och nyttjanderätt blir mer och mer relevanta i takt med att olika intressen möts inom samma geografiska områden. Det gäller exempelvis naturturism, friluftsliv, skogsbruk, energiutveckling, bostadsutveckling, fritidsboende, föreningsliv, kulturmiljöer och besöksnäringens behov av tillgänglighet, service och infrastruktur.

Rundabordssamtalen visade att flera av de frågor som diskuteras i relation till turismens utveckling i praktiken också är frågor om platsanvändning. Det gäller exempelvis tillgång till leder, kustnära miljöer, uppställningsplatser, natur- och friluftsområden samt balansen mellan lokal användning och ökad besöksnärrvaro.

Samtidigt finns ett bredare förebyggande perspektiv. Erfarenheter från andra destinationer visar att ökad efterfrågan på attraktiva miljöer, fritidsboenden och turismrelaterade investeringar över tid kan påverka bostadsmarknad, markpriser, tillgång till lokala resurser och lokalbefolkningens faktiska möjlighet att nyttja platsen. Även om sådana effekter inte framstår som dominerande i Örnsköldsvik idag, är de relevanta att beakta tidigt i destinationsutvecklingen.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Kommunen har ett tydligt ansvar för fysisk planering, markanvändning, bostadsförsörjning och exploateringsfrågor. Detta omfattar att väga samman intressen kopplade till boende, näringsliv, naturvärden, kulturmiljöer, rekreation, infrastruktur och social hållbarhet.

HK Dest har ingen formell beslutanderätt i plan-, mark- eller nyttjanderätsfrågor, men kan bidra med kunskap om besöksnäringens utveckling, behov och konsekvenser. Det kan exempelvis handla om att synliggöra förändringar i efterfrågan, identifiera områden med ökande besöksflöden eller bidra med perspektiv på hur turism påverkar platserns attraktivitet och användning över tid.

Besöksnäringens företag, föreningar, markägare och lokala aktörer påverkar också utvecklingen genom sina verksamheter, investeringar och praktiska användning av platsen. Frågan om nyttjanderätt berör därför flera nivåer samtidigt och kräver samordning mellan offentliga, privata och civila aktörer.

Turismens perspektiv integreras i nuläget inte systematiskt i planerings- och markanvändningsprocesser. Det innebär att frågor om besöksflöden, tillgänglighet, lokal nytta och långsiktig platsanvändning i varierande grad beaktas beroende på ärende, projekt och enskilda initiativ.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Mark- och planfrågor hanteras huvudsakligen inom ordinarie kommunala processer. Turismens perspektiv inkluderas i vissa fall, men det saknas en tydlig och återkommande struktur där besöksnäringens utveckling systematiskt vägs in i planering, bostadsförsörjning, markanvändning och nyttjande av gemensamma resurser.

Rundabordssamtalen visade att flera målkonflikter och utvecklingsfrågor kopplade till destinationens framtid ytterst handlar om hur platsen används. Diskussioner om naturturism, leder, friluftsliv, husbils- och husvagnsturism, kustnära miljöer, service och tillgänglighet berör alla relationen mellan rättigheter, tillgång, ansvar och långsiktig användning.

Konsekvensen av att dessa frågor inte hanteras samlat är att utvecklingen riskerar att bedömas utifrån enskilda projekt eller lokala situationer, snarare än utifrån kumulativa effekter över tid. Gradvisa förändringar i användning av mark, bostäder, leder, kustmiljöer eller rekreationsområden kan därmed bli svåra att identifiera innan påverkan blivit tydlig.

Det finns därför behov av tydligare arbetssätt där turismens utveckling följs i relation till mark- och bostadsfrågor, där dialog sker mellan berörda förvaltningar och aktörer, och där erfarenheter från andra destinationer används som underlag i planering och prioritering. Detta är särskilt viktigt i ett förebyggande skede, där tidig analys och samordning kan minska risken för framtida konflikter.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

B6 visar att Örnsköldsviks kommun har stabila och välfungerande juridiska ramar för äganderätt, markanvändning och nyttjanderätt. I dagsläget finns inga tydliga tecken på att turismen skapar omfattande konflikter kopplade till dessa frågor.

Samtidigt visar analysen att frågan är strategiskt viktig i ett längre perspektiv. Örnsköldsvik har stora geografiska ytor, attraktiva natur- och kustmiljöer och flera parallella markanvändningsintressen. I takt med att turismen utvecklas kan frågor om tillgång, nyttjande, lokalt inflytande och långsiktig platsanvändning få ökad betydelse.

En central iakttagelse är att turismens påverkan på mark och nyttjanderätt inte enbart uppstår genom stora exploateringar. Den kan också uppstå gradvis genom förändrade besöksflöden, ökat tryck på vissa platser, fler fritidsboenden, förändrad användning av leder och naturmiljöer eller ökad efterfrågan på attraktiva lägen. Dessa förändringar kan vara svåra att fånga om de inte följs upp och analyseras samlat.

Kopplingen till A2 är tydlig. Om Örnsköldsvik inte fullt ut definierar vilken typ av destination kommunen vill vara och vilken roll turismen ska spela i samhällsutvecklingen blir det också svårt att bedöma vilka markanvändningar, investeringar och nyttjanden som bör prioriteras över tid.

Det finns även starka kopplingar till A8 och A9. Besökshantering och fysisk planering blir centrala verktyg för att säkerställa att turismens utveckling sker i balans med lokala behov, natur- och kulturvärden samt andra samhällsintressen. Utan en tydligare samordning riskerar turismens perspektiv att komma in sent, när markanvändning och utvecklingsriktning redan är etablerad.

I ett bredare regionalt perspektiv kan frågor om markanvändning även beröra kollektiva rättigheter och traditionellt bruk. Även om detta inte framstår som en dominerande fråga i de mest besöksintensiva delarna av Örnsköldsvik, är det ett perspektiv som bör beaktas i långsiktig destinationsutveckling där naturturism, friluftsliv, skogsbruk och andra markintressen möts.

Utvecklingsbehovet handlar därför inte främst om nya juridiska strukturer, utan om att tydligare integrera turismens utveckling i kommunens långsiktiga arbete med markanvändning, bostadsförsörjning och platsutveckling. Det innebär bland annat att:

- följa turismens utveckling i relation till markanvändning, bostäder, fritidsboenden och attraktiva miljöer,
- stärka dialogen mellan destinationsutveckling, fysisk planering, markägare, föreningsliv och lokala aktörer,
- integrera kunskap om besöksflöden och platsanvändning i planeringsunderlag,
- samt tidigt identifiera möjliga målkonflikter mellan turism, lokala behov, naturvärden och andra markanvändningsintressen.

Sammantaget pekar B6 på behovet av att gå från ett huvudsakligen reaktivt till ett mer strategiskt och förebyggande arbetssätt. Genom att tidigt integrera turismens utveckling i planerings- och markanvändningsprocesser kan kommunen bättre balansera utveckling med lokal livskvalitet, tillgång till resurser och långsiktig hållbarhet. Detta minskar risken för framtida målkonflikter och stärker förutsättningarna för att turismen ska bidra till Örnsköldsviks utveckling utan att tränga undan de lokala värden och rättigheter som gör platsen attraktiv från början.

B7 – TRYGGHET OCH SÄKERHET

Detta kriterium behandlar hur destinationen arbetar för att förebygga, övervaka och hantera trygghets-, säkerhets- och hälsorisker som berör både invånare och besökare. Ett välfungerande system för trygghet och säkerhet är en grundläggande förutsättning för hållbar turismutveckling och hänger nära samman med samhällsplanering, krisberedskap och långsiktig riskhantering.

I takt med att turismen förändras – med nya aktiviteter, fler besökare i naturmiljöer och tydliga säsongsvariationer – ökar kraven på att trygghet och säkerhet inte enbart hanteras strukturellt, utan också operativt och situationsanpassat. För en destination som Örnsköldsvik blir detta särskilt relevant, där kustmiljöer, skärgård, vinterklimat och naturbaserade aktiviteter innebär särskilda förutsättningar och riskbilder kopplade till väder, is, vatten, mörker, kyla och tillgänglighet över året.

NULÄGE

I Örnsköldsviks kommun finns etablerade strukturer för trygghet, säkerhet och krisberedskap inom ramen för kommunens ordinarie ansvar. Arbetet omfattar bland annat risk- och sårbarhetsanalyser, krisledningsorganisation, räddningstjänst, tillsyn och samverkan med andra myndigheter och aktörer.

Besökare omfattas i huvudsak av samma trygghets- och säkerhetsstrukturer som invånare, vilket utgör en viktig grund för destinationens arbete. Samtidigt skiljer sig många besökares förutsättningar från lokalbefolkningens genom att de ofta saknar lokalkännedom, kunskap om väderförhållanden, naturmiljöer, allemansrättens möjligheter och begränsningar samt förståelse för hur olika platser används och förvaltas.

Flera av de frågor som diskuterats inom destinationsutvecklingen handlar primärt inte om traditionell säkerhet eller krisberedskap, utan om hur besökare använder och förstår platsen. Detta gäller exempelvis nyttjandet av leder, natur- och friluftsområden, kustmiljöer, rastplatser, parkeringar och andra besöksintensiva miljöer där säkerhet, trivsel och hållbar användning i hög grad påverkas av människors beteenden.

Rundabordssamtalen visar också att frågor kopplade till information, vägledning, tillgänglighet och ansvarsfullt besökande återkommer inom flera delar av destinationens utveckling. I detta sammanhang blir trygghet och säkerhet nära sammankopplat med hur väl besökare förstår platsens förutsättningar och vilka förväntningar som kommuniceras före och under besöket.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Kommunen har det övergripande ansvaret för trygghet, säkerhet och krisberedskap, inklusive planering, tillsyn och samverkan med räddningstjänst, polis och andra relevanta aktörer. Detta omfattar även platser och verksamheter som påverkas av turism.

Besöksnäringens aktörer, såsom boendeanläggningar, aktivitetsföretag, transportaktörer och arrangörer, har samtidigt ett ansvar för säkerhet inom sina respektive verksamheter. För många natur- och aktivitetsföretag omfattar detta även ansvar för information, riskbedömningar och vägledning till besökare.

HK Dest har ingen formell roll inom säkerhets- eller krishantering, men har en viktig funktion genom sin kommunikation med besökare och företag. Genom marknadsföring, information, värdskap och samverkan har destinationsorganisationen möjlighet att bidra till ökad medvetenhet kring säkerhet, hänsynstagande och ansvarsfullt beteende.

Denna roll är i nuläget inte är fullt ut definierad som en del av destinationens arbete med trygghet och säkerhet. Det innebär att viktiga frågor kring information, förväntningar och beteendepåverkan riskerar att hamna mellan olika aktörer och ansvarsområden.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samordningen kring trygghet och säkerhet sker idag huvudsakligen genom kommunens ordinarie strukturer och processer. Turismens perspektiv inkluderas i vissa sammanhang, men det saknas en tydlig och återkommande arbetsform där besöksrelaterade trygghets- och säkerhetsfrågor systematiskt identifieras, analyseras och följs upp ur ett destinationsperspektiv.

Rundabordssamtalen visar att flera av de utmaningar som lyfts i praktiken handlar om samspelet mellan besökare, plats och beteende. Frågor om slitage på leder, användning av naturmiljöer, parkeringar, kustnära områden och andra besöksintensiva platser handlar inte enbart om fysisk kapacitet utan också om hur besökare informeras och vägleds.

Det finns därför ett behov av att tydligare koppla samman trygghets- och säkerhetsfrågor med destinationskommunikation, platsutveckling och besökarhantering. Det handlar exempelvis om:

- hur information når besökare före och under vistelsen,
- hur lokala förutsättningar och risker kommuniceras på ett begripligt sätt,
- hur ansvarstagande beteenden uppmuntras,
- samt hur olika aktörer samverkar kring information, värdskap och förebyggande arbete.

I detta sammanhang utgör Höga Kusten-löftet ett relevant stöd för att skapa förståelse för platsens förutsättningar och uppmuntra ansvarsfulla beteenden. Därigenom kan löftet bidra till att minska risker, stärka hänsynstagandet och förbättra upplevelsen för både besökare och invånare.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

Analysen av B7 visar att Örnsköldsvik har goda grundläggande förutsättningar för trygghet och säkerhet genom kommunens etablerade strukturer och ansvarssystem. Besökare omfattas av samma övergripande skyddssystem som invånare, vilket utgör en viktig styrka.

Samtidigt visar analysen att destinationens främsta utvecklingsbehov inte primärt handlar om fler säkerhetsplaner eller nya organisatoriska strukturer. Utmaningen handlar snarare om att tydligare koppla samman trygghet och säkerhet med destinationsutveckling, besökarinformation och platsanvändning.

En central iakttagelse är att trygghet och säkerhet i Örnsköldsvik i hög grad påverkas av besökarnas kunskap, beteenden och förväntningar. I många natur- och friluftsmiljöer blir information, vägledning och förståelse för lokala förutsättningar den viktigaste förebyggande säkerhetsåtgärden.

Utvecklingsbehovet handlar därför om att:

- stärka kopplingen mellan trygghet, säkerhet och destinationskommunikation,
- utveckla arbetssätt där besökarnas beteenden och platsanvändning följs och analyseras,
- integrera trygghets- och säkerhetsperspektiv tydligare i besökarhantering och platsutveckling,
- samt stärka samverkan mellan kommun, destinationsorganisation och näring kring förebyggande information och värdskap.

Kopplingen till A7 är särskilt tydlig, då kommunikation spelar en central roll för hur besökare förstår och använder destinationen. Det finns även nära samband med A8, där hantering av besöksflöden och belastning påverkar trygghet och säkerhet i praktiken, samt med A9, där fysisk planering och utformning av miljöer påverkar både tillgänglighet och riskbild.

Sambanden till A10 och A11 är också viktiga eftersom förändrade klimatförutsättningar, vädervariationer och ökade besöksflöden successivt kan påverka destinationens riskbild och behov av förebyggande åtgärder.

Sammantaget pekar B7 på behovet av att komplettera befintliga strukturer med ett mer besökarorienterat och situationsanpassat arbetssätt. Genom att tydligare koppla samman information, värdskap, platsutveckling och ansvarsfulla beteenden kan destinationen stärka både den upplevda tryggheten och den faktiska säkerheten för invånare och besökare. Höga Kusten-löftet ger här en gemensam grund för att omsätta ambitioner om trygghet, hänsyn och hållbar användning i praktiken.

B8 – TILLGÄNGLIGHET FÖR ALLA

Detta kriterium behandlar hur destinationen arbetar för att säkerställa att platser, anläggningar och tjänster är tillgängliga för alla, inklusive personer med funktionsnedsättning och andra med särskilda tillgänglighetsbehov. Tillgänglighet är en central del av hållbar turismutveckling och har betydelse långt bortom besöksnäringen, då samma miljöer, tjänster och infrastrukturer används av invånare, företag och besökare.

Ett tillgängligt samhälle bidrar till ökad delaktighet, jämlikhet och livskvalitet, samtidigt som det stärker destinationens attraktivitet. I ett destinationsperspektiv handlar tillgänglighet inte enbart om fysisk anpassning, utan även om information, tydlighet, trygghet och möjligheten att fatta välgrundade beslut inför och under ett besök.

För en destination som Örnsköldsvik, där natur- och kulturmiljöer utgör en central del av besöksupplevelsen, blir detta särskilt viktigt eftersom förutsättningarna varierar mellan stadsmiljöer, kustlandskap, öar, vandringsleder och andra naturbaserade miljöer.

NULÄGE

I Örnsköldsviks kommun finns grundläggande regelverk och krav kopplade till tillgänglighet, i linje med nationell lagstiftning samt bygg- och planbestämmelser. Dessa tillämpas främst inom offentlig miljö, samhällsservice och kommunala verksamheter.

Tillgänglighetsfrågan ur ett destinationsperspektiv saknar en tydlig och sammanhållen struktur idag. Tidigare kartläggningar och projekt har genomförts för att analysera tillgängligheten vid olika platser och besöksmål, vilket visar att frågan har uppmärksamats och att kunskap finns tillgänglig. Samtidigt framkommer att resultaten endast delvis har förvaltats och integrerats i ett långsiktigt utvecklingsarbete.

När det gäller besöksmål, naturmiljöer, kulturmiljöer och turismrelaterade verksamheter saknas i dag en samlad bild av tillgänglighetsnivåer och utvecklingsbehov på destinationsnivå. Det är exempelvis inte tydligt:

- vilka platser och upplevelser som är tillgängliga och i vilken omfattning
- vilka anpassningar som finns och hur de fungerar i praktiken
- vilka hinder som kvarstår och vilka som är möjliga att åtgärda
- samt hur tillgänglighetsinformation kommuniceras till invånare och besökare

Samtidigt visar analysen att tillgänglighet ofta förknippas med fysisk anpassning, trots att många besökare i första hand efterfrågar tydlig information om förutsättningarna på plats. För natur- och kulturmiljöer innebär detta att det inte alltid är möjligt eller önskvärt att göra alla miljöer fullt fysiskt tillgängliga, men att det däremot är viktigt att besökare ges tillräcklig information för att kunna fatta informerade beslut utifrån sina egna förutsättningar.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Örnsköldsviks kommun har ett övergripande ansvar för tillgänglighet inom offentlig miljö, samhällsplanering och kommunala verksamheter. Detta ansvar är i huvudsak kopplat till lagkrav och enskilda processer, men har också betydelse för hur platsen fungerar för både invånare och besökare.

HK Dest har en viktig roll i att synliggöra och kommunicera destinationens erbjudanden, men det är i nuläget inte tydligt hur tillgänglighet systematiskt integreras i destinationskommunikation, innehåll eller prioriteringar. Samtidigt innebär destinationsorganisationens roll stora möjligheter att bidra till ökad tydlighet kring vilka upplevelser som finns tillgängliga och vilka förutsättningar som gäller på olika platser.

Ansvar för tillgänglighet inom besöksnäringen ligger samtidigt hos enskilda företag och verksamheter. Detta innebär att arbetet varierar mellan olika aktörer, både vad gäller fysisk tillgänglighet, information och kunskap. Kompetens inom tillgänglighet och funktionsrättsperspektiv som helhet är i begränsad utsträckning integrerad i destinationsutvecklingen.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Arbetet med tillgänglighet sker i dag huvudsakligen inom separata verksamhetsområden. Det saknas en etablerad arbetsform där tillgänglighet behandlas samlat i relation till:

- samhällsplanering
- destinationsutveckling
- kommunikation och information
- natur- och kulturmiljöer
- samt utveckling av upplevelser och besöksmål

Konsekvensen blir att tillgänglighet ofta hanteras som en teknisk eller regelstyrd fråga, snarare än som en kvalitets- och utvecklingsfråga för destinationen som helhet.

Särskilt tydligt blir detta i relation till natur- och friluftsmiljöer, vilka utgör en viktig del av Örnsköldsviks och Höga Kustens attraktionskraft. Här handlar tillgänglighet inte enbart om fysisk anpassning, utan även om hur besökare informeras om exempelvis terrängförhållanden, lutningar, underlag, avstånd, framkomlighet och andra faktorer som påverkar upplevelsen.

Ett utvecklingsområde är därför att arbeta mer tvärsektoriellt, där olika kommunala funktioner, destinationsorganisationen och besöksnäringen tillsammans utvecklar gemensamma arbetssätt för kartläggning, prioritering, kommunikation och uppföljning.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

Örnsköldsvik har flera viktiga förutsättningar för att utveckla ett mer inkluderande och tillgängligt destinationsarbete. Det finns tidigare genomförda analyser, en medvetenhet om frågans betydelse och en destination där natur-, kultur- och friluftsvärden utgör en central del av upplevelsen.

Samtidigt saknas i nuläget en tydlig strategisk struktur för hur tillgänglighet ska utvecklas, följas upp och kommuniceras över tid. Avsaknaden av en samlad ansats innebär att arbetet riskerar att bli fragmenterat, projektberoende och svårt att överblicka för både invånare och besökare.

Tillgänglighet behöver förstås bredare än fysisk anpassning. För många människor handlar möjligheten att ta del av destinationen lika mycket om att få tydlig och relevant information som om själva utformningen av platsen. En väl beskriven upplevelse kan i många fall vara mer inkluderande än en plats där information saknas eller är otydlig.

Ett centralt utvecklingsbehov är därför att lyfta tillgänglighet från regelefterlevnad till en strategisk utvecklingsfråga. Detta innebär bland annat att:

- skapa en samlad bild av destinationens tillgänglighet och utvecklingsbehov
- tydliggöra vilka miljöer och upplevelser som ska prioriteras och varför
- säkerställa kontinuitet i uppföljning och förvaltning
- samt integrera tillgänglighet tydligare i kommunikation, destinationsutveckling och planering

Här finns tydliga kopplingar till A7 (marknadsföring och information), där besökare behöver få relevant och tillförlitlig information inför sitt besök, till A2 (strategisk inriktning), där tillgänglighet behöver ses som en del av destinationens långsiktiga utveckling, samt till A3 (uppföljning), där tidigare genomförda analyser och insatser behöver följas upp över tid.

Höga Kusten-löftet förstärker ambitionen att utveckla destinationen som välkomnande och ansvarstagande, där fler människor ges möjlighet att ta del av natur-, kultur- och samhällsvärden utifrån sina olika förutsättningar. Om fler människor ska ges denna möjlighet behöver tillgänglighet integreras som en naturlig del av både värdskap, planering och kommunikation.

Sammantaget visar B8 att tillgänglighet i dag är en underutvecklad strategisk fråga i destinationsutvecklingen, trots dess stora betydelse för både invånare och besökare. Genom ett mer samlat och långsiktigt arbetssätt finns goda möjligheter att stärka inkludering, användbarhet, attraktivitet och kvalitet i destinationens erbjudande, samtidigt som tillgänglighet blir en naturlig del av destinationens långsiktiga hållbarhetsarbete.

KULTURELL HÅLLBARHET

Sektion C behandlar hur turismens utveckling förhåller sig till kulturarv, kulturella uttryck, identitet och lokala värden inom destinationen. Fokus ligger på hur kulturella tillgångar identifieras, skyddas, används och förmedlas, samt i vilken utsträckning turism bidrar till att stärka – snarare än urholka – platsens kulturella identitet och lokalsamhällets inflytande över sina egna berättelser, miljöer och uttryck.

Utgångspunkten är att kultur inte enbart utgör en resurs för besökare, utan en levande del av platsens vardag och samhällsutveckling. Det handlar om att värna både materiella och immateriella kulturvärden, såsom byggnader, kulturlandskap, traditioner, språk, berättelser, hantverk, mattraditioner, kreativa uttryck och lokala levnadssätt. Samtidigt handlar det om hur dessa värden används, kommuniceras och utvecklas i relation till turism och platsutveckling.

I ett destinationsperspektiv blir detta särskilt viktigt eftersom kultur ofta utgör en central del av platsens attraktionskraft och särskiljning. Det som upplevs som genuint och lokalt – genom mat, dryck, berättelser, kulturmiljöer, människor och vardagsliv – är samtidigt det som skapar identitet och mening för både invånare och besökare. Kulturens roll handlar därför inte enbart om bevarande, utan också om hur platsens värden synliggörs, förmedlas och omsätts i upplevelser på ett sätt som är respektfullt, lokalt förankrat och långsiktigt hållbart.

Samtidigt innebär turismens utveckling att kultur och kulturmiljöer kan utsättas för ökad användning, kommersialisering och förändring. Detta ställer krav på medvetna prioriteringar kring hur kulturarv tillgängliggörs, hur känsliga miljöer används och hur lokalsamhällets rätt till sina platser, berättelser och uttryck säkerställs över tid. Det handlar även om att säkerställa att lokala aktörer ges möjlighet att vara delaktiga i hur platsen representeras och utvecklas.

Sektion C har därför tydliga kopplingar till strategisk inriktning (A2), marknadsföring och kommunikation (A7), hantering av besöksflöden (A8) samt stöd till lokala entreprenörer och värdekedjor (B3). Det som kommuniceras om destinationen behöver också ha en tydlig förankring i platsens faktiska kulturvärden, lokala sammanhang och människor. I annat fall finns en risk att kultur reduceras till en förenklad berättelse eller ett kommersiellt uttryck utan tydlig lokal förankring.

Sektion C bygger även vidare på förutsättningarna i Sektion A. Utan tydlig ansvarsfördelning, samordning och långsiktiga arbetssätt riskerar kulturfrågor att hanteras fragmenterat eller hamna mellan olika verksamhetsområden. Ett fungerande ansvar för destinationsledning – där kommun, destinationsbolag, kulturaktörer, företag och lokalsamhälle samverkar – är därför en grundförutsättning för att kulturella värden ska kunna integreras i destinationsutvecklingen på ett sammanhållet och respektfullt sätt.

Genom kriterierna i Sektion C analyseras hur destinationen arbetar med att skydda och utveckla kulturarv och kulturmiljöer, stärka immateriella kulturuttryck och lokala berättelser, säkerställa lokalsamhällets tillgång till natur- och kulturområden, hantera besök vid känsliga platser samt förmedla korrekt, respektfull och lokalt förankrad information om platsens identitet och betydelse. Analysen belyser både befintliga styrkor och utvecklingsområden, samt hur kultur kan bidra till en mer sammanhållen, attraktiv och långsiktigt hållbar destinationsutveckling.

SAMMANFATTANDE ANALYS – SEKTION C: KULTURELL HÅLLBARHET

Sektion C belyser hur kulturella värden – både materiella och immateriella – identifieras, skyddas, används och utvecklas i Örnsköldsviks kommun. Underlag visar att kommunen har betydande kulturhistoriska tillgångar, starka identitetsbärande miljöer och ett rikt kulturarv som på olika sätt bidrar till platsens attraktivitet, livskvalitet och utvecklingsmöjligheter. Kulturens betydelse är särskilt tydlig genom världsarvet Höga Kusten, kustsamhällena, industrisamhällenas historia, föreningslivet samt de berättelser, traditioner och lokala perspektiv som formar platsens identitet.

En central iakttagelse genom sektionen är att kultur redan idag utgör en viktig del av destinationens identitet och kommunikation. Natur- och kulturvärden samverkar i berättelsen om Höga Kusten och bidrar till att särskilja destinationen från andra platser. Samtidigt visar analysen att sambandet mellan kulturarv, platskommunikation och destinationsutveckling inte alltid är tydligt strukturerat. Kulturvärden används aktivt i berättelsen om destinationen, men ansvaret för hur dessa värden dokumenteras, utvecklas, förmedlas och förs vidare är fördelat mellan många olika aktörer.

Idag det finns etablerade strukturer för skydd och förvaltning av kulturmiljöer och kulturhistoriska värden. Utmaningen ligger i hur kulturens olika dimensioner integreras i ett långsiktigt arbete med platsutveckling och destinationsutveckling, snarare än i brist på skydd eller regelverk. Kulturmiljöer, berättelser, traditioner och lokala uttryck hanteras i stor utsträckning inom sina respektive verksamheter och sammanhang, medan den övergripande samordningen och den strategiska kopplingen till destinationsutvecklingen är mindre tydlig.

Ett återkommande tema genom sektionen är betydelsen av lokala kunskapsbärare och personburen kunskap. Mycket av den kunskap som formar platsens berättelser och identitet förvaltas genom föreningsliv, kulturaktörer, guider, eldsjälarna och lokalsamhället. Detta skapar autenticitet, trovärdighet och lokal förankring, men innebär samtidigt en sårbarhet om kunskap, berättelser och erfarenheter inte dokumenteras, delas och förs vidare över tid. Flera kriterier visar på behovet av att stärka kunskapsöverföring och kontinuitet för att säkerställa att viktiga perspektiv inte går förlorade när personer lämnar sina roller eller engagemang förändras.

Kopplingen mellan kultur och kommunikation blir allt viktigare. Dels hur platsen beskrivs, vilka berättelser som lyfts fram men också vilka perspektiv som synliggörs, påverkar direkt hur destinationen uppfattas av både invånare och besökare. Samtidigt finns en risk att berättelser förenklas eller fragmenteras när många aktörer kommunicerar parallellt utan gemensamma principer eller arbetssätt för kvalitetssäkring, lokal förankring och kunskapsöverföring. Detta gäller inte minst i relation till immateriellt kulturarv, lokala berättelser och platsidentitet, där autenticitet och lokal legitimitet är avgörande för långsiktig trovärdighet.

Ett annat återkommande tema är balansen mellan tillgänglighet, användning och bevarande. Kulturmiljöer och kulturplatser ska vara tillgängliga och användbara för både invånare och besökare, samtidigt som deras värden behöver skyddas över tid. Besökshanteringen vid kulturplatser i huvudsak fungerar väl i relation till dagens användning, men att arbetet ofta bygger på lokalkännedom, informella strukturer och situationsanpassade lösningar snarare än på systematisk uppföljning och långsiktig planering. Detta innebär att förändringar i användning och belastning riskerar att identifieras först när påverkan redan blivit tydlig.

Sektionen visar samtidigt att det finns goda förutsättningar att vidareutveckla arbetet. Det finns ett starkt lokalt engagemang, ett rikt kulturarv och flera aktörer som redan idag bidrar till att bevara, utveckla och synliggöra platsens kulturella värden. Potentialen ligger framför allt i att

skapa starkare samband mellan kulturarv, platsidentitet, kommunikation och destinationsutveckling, så att kulturens olika värden kan användas mer medvetet och samordnat som en del av platsens långsiktiga utveckling. Detta kan bland annat ske genom att vidareutveckla befintliga verktyg och arbetssätt som stärker en gemensam och lokalt förankrad berättelse om destinationen.

För att stärka den kulturella hållbarheten i Örnsköldsviks kommun bedöms det vara särskilt viktigt att:

- tydligare integrera kulturens roll i strategisk destinationsutveckling och platsutveckling,
- stärka kopplingen mellan kulturkompetens, lokala kunskapsbärare och destinationskommunikation,
- utveckla gemensamma arbetssätt för hur platsens berättelser, kulturmiljöer och identitet används, kommuniceras och förvaltas över tid,
- skapa bättre förutsättningar för dokumentation, kunskapsöverföring och kontinuitet,
- samt säkerställa att lokala perspektiv, berättelser och kulturuttryck fortsatt utgör en bärande del av destinationens utveckling och identitet.

Sektion C har därmed tydliga kopplingar till ansvar och samordning (A1), strategisk inriktning (A2), dialog och delaktighet (A5), marknadsföring och kommunikation (A7) samt hantering av besöksflöden och platsanvändning (A8). Hur kulturvärden identifieras, används och kommuniceras påverkar direkt både platsens attraktivitet, lokala legitimitet och långsiktiga hållbarhet.

Sammantaget visar Sektion C att Örnsköldsvik har starka kulturella tillgångar och identitetsbärande värden som redan idag utgör en viktig del av platsens attraktivitet och utveckling. Samtidigt visar analysen att nästa steg handlar om att skapa större samordning, kontinuitet och strategisk tydlighet kring hur kulturarv, platsidentitet och lokala berättelser används och utvecklas över tid. Om sambandet mellan kulturförvaltning, platskommunikation och destinationsutveckling stärks finns goda förutsättningar att använda kultur som en ännu tydligare drivkraft för både lokal utveckling och en långsiktigt hållbar destination.

C1 – SKYDD AV KULTURELLA TILLGÅNGAR

Detta kriterium behandlar hur kulturella tillgångar identifieras, skyddas, förvaltas och vid behov restaureras, med fokus på både byggt kulturarv, kulturlandskap och andra kulturhistoriskt värdefulla miljöer. Kulturella värden utgör en central del av platsens identitet, historia och livsmiljö och är av betydelse för invånare, civilsamhälle, näringsliv och offentlig verksamhet. Skydd och förvaltning av kulturarv är i grunden ett samhällsansvar och sträcker sig långt bortom besöksnäringen, även om turism i vissa fall kan innebära ökad användning, exponering och därmed påverkan.

NULÄGE

Örnsköldsviks kommun har ett rikt kulturarv som omfattar såväl kulturhistoriska miljöer, industrisamhällen, kust- och skärgårdsmiljöer som lokala berättelser, traditioner och kulturella uttryck. Kulturvärdena är nära kopplade till platsens identitet och utveckling och utgör en viktig del av såväl invånarnas livsmiljö som destinationens attraktionskraft.

Kommunen har etablerade planeringsunderlag och processer för att identifiera och beakta kulturmiljövärden i samband med fysisk planering och utveckling. Kulturmiljöer och kulturhistoriskt värdefulla byggnader omfattas av olika former av skydd genom lagstiftning, planbestämmelser och andra styrande dokument. Detta skapar en grundläggande struktur för att hantera kulturarvet i samband med förändring och exploatering.

Samtidigt visar analysen att kulturens roll i destinationsutvecklingen inte alltid framträder som en tydligt samordnad del av platsens långsiktiga utveckling. Kultur används i hög grad som en del av platsens berättelse, marknadsföring och identitet, men det är mindre tydligt hur olika kulturvärden prioriteras, utvecklas och integreras i destinationens övergripande utvecklingsarbete.

Flera av de miljöer, berättelser och uttryck som kommuniceras som en del av destinationens attraktivitet bygger på lokala kulturvärden. Kopplingen mellan skydd, användning, tillgänglighet och långsiktig förvaltning framstår dock inte som fullt ut sammanhållen ur ett destinationsperspektiv.

När kulturmiljöer används i besöksrelaterade sammanhang saknas i nuläget en tydlig och gemensam struktur för hur användning, tillgänglighet, slitage och bevarande ska balanseras över tid. Detta blir särskilt relevant i miljöer där kulturarv utgör en central del av besöksupplevelsen och där påverkan ofta sker gradvis och kumulativt snarare än genom enskilda händelser.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Ansvaret för skydd och förvaltning av kulturella tillgångar ligger i första hand hos kommunen och andra ansvariga myndigheter, med stöd i plan- och bygglagen, kulturmiljölagen och andra relevanta regelverk. Ansvar är samtidigt fördelat mellan flera funktioner och

verksamhetsområden, såsom samhällsplanering, kulturverksamhet, fastighetsförvaltning och andra berörda delar av organisationen.

Det finns i nuläget ingen tydligt formaliserad struktur som samlar kulturarvets olika dimensioner – skydd, användning, utveckling och kommunikation – i ett gemensamt destinationsperspektiv. Konsekvensen blir att kulturmiljöer och kulturvärden hanteras genom flera parallella processer där kopplingarna mellan dessa varierar beroende på fråga och sammanhang.

Höga Kusten Destinationsutveckling har ingen formell roll i skydd eller förvaltning av kulturmiljöer, men påverkar indirekt genom destinationsutveckling, marknadsföring, platsberättelser och urval av vilka miljöer och uttryck som lyfts fram som attraktiva och besöksvärda. Här uppstår ett viktigt samband mellan kulturarv, platsidentitet och kommunikation, där det som kommuniceras till besökare samtidigt påverkar användning, förväntningar och rörelsemönster (koppling till A7 och A8).

Lokala kulturaktörer, föreningar, hembygdsrörelsen och civilsamhället spelar en viktig roll som bärare av kulturarv, berättelser och traditioner. Samtidigt är deras roll inte alltid tydligt integrerad i destinationsutvecklingen eller i arbetet med hur kulturvärden används och utvecklas över tid.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samordning kring kulturella tillgångar sker i dag främst genom ordinarie planeringsprocesser, kulturverksamhet och olika projekt eller utvecklingsinsatser. Det saknas en etablerad och återkommande arbetsform där kulturarvets roll i platsutveckling, destinationsutveckling och besöksrelaterade sammanhang behandlas samlat och långsiktigt.

Detta innebär att frågor som rör användning, tillgänglighet, slitage, platsidentitet och kommunikation ofta hanteras separat snarare än inom ramen för ett gemensamt strategiskt arbetssätt.

Särskilt relevant blir detta i relation till hur kultur kommuniceras och omsätts i besöksupplevelser. Det som lyfts fram genom destinationens berättelser, marknadsföring och upplevelseutbud påverkar direkt vilka platser som används, hur kulturmiljöer belastas och vilka kulturuttryck som ges synlighet och ekonomiskt värde.

Här finns också tydliga kopplingar till lokala entreprenörer och värdekedjor (B3), där kultur, hantverk, mat, berättelser och lokala uttryck utgör en viktig del av destinationens autenticitet och särskiljning. Utan en tydligare samordning riskerar dock kultur att användas främst som innehåll i destinationens berättelse, snarare än som en långsiktigt förvaltat och lokalt förankrad resurs.

Samtidigt finns goda förutsättningar att utveckla arbetet vidare genom att tydligare koppla samman kulturmiljöarbete, destinationsutveckling, lokala aktörer och platsutveckling i ett gemensamt perspektiv.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

C1 visar att Örnsköldsvik har starka kulturella tillgångar som utgör en viktig del av platsens identitet, attraktivitet och utvecklingspotential. Det finns etablerade system för skydd och hantering av kulturmiljöer, samtidigt som kulturvärden redan i dag används aktivt i destinationens berättelse och upplevelseutbud.

Utmaningen ligger i att skapa en tydligare koppling mellan kulturarv, platsidentitet, lokal utveckling och destinationsutveckling, inte i avsaknad av kulturvärden eller skyddsstrukturer. Analysen visar att kultur i nuläget i viss utsträckning hanteras parallellt inom olika verksamhetsområden, snarare än som en tydligt definierad och samordnad del av platsens långsiktiga utveckling.

Detta skapar en otydlighet kring vilka kulturvärden som ska prioriteras, hur de ska användas och utvecklas samt hur balansen mellan tillgänglighet, användning och bevarande ska hanteras över tid.

En central iakttagelse är att kulturens betydelse sträcker sig långt bortom bevarandet av historiska miljöer. Kultur utgör samtidigt en viktig del av destinationens identitet och autenticitet, där lokala berättelser, traditioner, mat, hantverk och kreativa uttryck bidrar till både platsens attraktionskraft och lokalt värdeskapande. Det som möter besökaren genom miljöer, upplevelser och kommunikation behöver därför ha en tydlig lokal förankring och samtidigt hanteras med respekt för platsens långsiktiga förutsättningar.

Hur kultur kommuniceras och används påverkar också vilka miljöer som besöks, vilka berättelser som synliggörs och vilka värden som förstärks över tid. Här finns tydliga kopplingar till marknadsföring och information (A7), hantering av besöksflöden (A8) samt lokala värdekedjor och företagande (B3).

Ett centralt utvecklingsbehov är därför att gå från ett primärt skydds- och förvaltningsperspektiv till ett mer integrerat arbetssätt där kultur ses som en aktiv och levande del av samhälls- och destinationsutvecklingen. Detta innebär behov av att tydligare definiera kulturens roll i destinationens utveckling, skapa en gemensam förståelse för vilka kulturvärden och berättelser som ska prioriteras samt utveckla arbetssätt som kopplar samman skydd, användning, kommunikation och lokal delaktighet.

Det finns även behov av att tydligare integrera kulturaktörer, föreningsliv och civilsamhälle i arbetet, så att kulturmiljöer och kulturella uttryck utvecklas med lokal förankring och legitimitet över tid.

Sammantaget visar C1 att Örnsköldsvik har starka kulturella tillgångar och goda grundförutsättningar, men att nästa steg handlar om att skapa större tydlighet, samordning och strategisk riktning så att kultur blir en mer integrerad och medvetet använd del av destinationens långsiktiga utveckling.

C2 – KULTURELLA FÖREMÅL

Detta kriterium behandlar hur historiska och arkeologiska föremål skyddas, hanteras och förvaltas, inklusive regler för försäljning, handel, visning och gåvor. Syftet är att säkerställa att kulturhistoriskt värdefulla föremål behandlas på ett korrekt, lagligt och etiskt sätt i enlighet med gällande regelverk. Skyddet av kulturella föremål är en del av det gemensamma kulturarvet och utgör i grunden ett samhällsansvar, där turism i vissa sammanhang kan beröra frågan men inte är den styrande utgångspunkten.

NULÄGE

I Örnsköldsviks kommun regleras hanteringen av historiska och arkeologiska föremål genom nationell lagstiftning, främst kulturmiljölagen, samt genom etablerade arbetssätt kopplade till tillsyn, tillstånd och uppföljning. Regelverket är tydligt och gäller oavsett om föremål berörs vid byggnation, markarbeten, utställningar eller annan användning.

Kulturella föremål och samlingar förekommer i flera sammanhang inom kommunen, bland annat genom Örnsköldsviks museum och konsthall, arkiv, andra kulturinstitutioner, föreningsliv och lokala samlingar. Dessa verksamheter bidrar både till bevarande, dokumentation och förmedling av kommunens kulturarv och utgör viktiga delar av platsens historia och identitet.

Örnsköldsviks kulturhistoria omfattar bland annat kustsamhällen, sjöfart, industriutveckling, skogsbruk och lokala samhällens framväxt. Historiska föremål och samlingar bidrar till att dokumentera och bevara denna utveckling och utgör därmed en viktig del av det gemensamma kulturarvet.

Frågor om kulturella föremål hanteras i huvudsak inom etablerade institutionella och myndighetsrelaterade strukturer, medan kunskap om ansvar, regelverk och god praxis varierar mellan olika aktörer utanför dessa sammanhang. Detta gäller särskilt i situationer där kulturhistoriska föremål indirekt berörs genom utvecklingsprojekt, utställningar eller andra publika aktiviteter.

Det finns inga tydliga indikationer på systematiska problem kopplade till illegal handel eller otillåten hantering av kulturhistoriska föremål. Samtidigt saknas i nuläget en tydligare struktur för kunskapsspridning och vägledning till aktörer som normalt inte arbetar med kulturmiljöfrågor men som i vissa sammanhang kan komma i kontakt med kulturhistoriskt värdefulla föremål eller samlingar.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Det formella ansvaret för skydd och hantering av kulturella föremål ligger i huvudsak hos statliga och regionala myndigheter, medan kommunen har en viktig roll genom planering, samverkan och hantering av frågor som berör kulturmiljöer inom sitt geografiska område.

Kommunens ansvar är främst kopplat till plan- och byggprocesser, tillståndsfrågor samt samverkan med relevanta myndigheter när kulturhistoriska värden kan påverkas. Kommunen har dessutom kulturmiljökompetens genom sin museiverksamhet och särskilda tjänstepersoner inom kultur- och kulturarvsområdet, vilka bidrar med kunskap, dokumentation, förmedling och stöd i kulturmiljörelaterade frågor.

Höga Kusten Destinationsutveckling har inget formellt ansvar i dessa frågor. Hanteringen av kulturhistoriska föremål ligger i första hand inom kulturmiljöområdet och de institutioner som ansvarar för bevarande, dokumentation och tillsyn.

Underlag visar samtidigt att det saknas tydliga kontaktvägar mellan kulturmiljökompetens och vissa aktörer inom platsutveckling, föreningsliv och besöksnäring. Detta innebär att frågor om ansvar, regelverk och lämplig hantering i vissa fall blir beroende av enskilda personers kunskap och initiativ snarare än av etablerade arbetsformer.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samordning kring kulturella föremål sker idag främst inom ramen för myndighetsprocesser, kulturinstitutioner och etablerade kulturmiljöstrukturer. Dessa system fungerar i huvudsak väl för sitt syfte och ger en stabil grund för skydd och hantering av kulturhistoriskt värdefulla föremål.

Samverkan mellan kulturmiljökompetens och andra aktörer sker däremot i varierande grad och är ofta beroende av enskilda projekt eller specifika ärenden. Detta innebär att frågor om hantering, dokumentation eller ansvar i vissa fall kan behöva lösas från fall till fall.

I takt med att utvecklingsprojekt, lokala initiativ och olika former av platsutveckling involverar kulturhistoriska miljöer och värden ökar behovet av tydliga kontaktvägar och tillgång till relevant kompetens. Detta gäller särskilt för aktörer som normalt inte arbetar med kulturmiljöfrågor men som kan komma i kontakt med kulturhistoriskt värdefulla föremål eller samlingar.

Här finns goda möjligheter att vidareutveckla arbetet genom kunskapsspridning, vägledning och dialog mellan kulturmiljökompetens och andra berörda aktörer. Ett sådant arbetssätt kan bidra till ökad förståelse för ansvarsfördelning, regelverk och god praxis utan att skapa nya administrativa strukturer.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

C2 visar att Örnsköldsvik verkar inom ett stabilt och välfungerande regelverk för skydd och hantering av kulturella föremål. De grundläggande strukturerna finns på plats genom lagstiftning, myndighetsansvar och etablerade arbetssätt inom kulturmiljöområdet. Det finns heller inga tydliga indikationer på systematiska problem kopplade till otillåten hantering, handel eller förlust av kulturhistoriskt värdefulla föremål.

Analysen visar samtidigt att kunskap om ansvar, regelverk och god praxis i varierande grad återfinns utanför de etablerade kulturinstitutionerna. När kulturhistoriska föremål berörs i samband med utvecklingsprojekt, evenemang, utställningar eller andra aktiviteter kan behov

uppstå av tydligare kontaktvägar, vägledning och kunskapsutbyte mellan kulturmiljökompetens och andra aktörer.

Utvecklingsbehovet handlar därför inte primärt om ytterligare reglering eller nya kontrollsystem, utan snarare om att säkerställa att befintliga regelverk och arbetssätt är kända, förstådda och tillgängliga även för aktörer som normalt inte arbetar med kulturmiljöfrågor. Detta gäller särskilt i sammanhang där kulturhistoriska föremål eller samlingar kan beröras indirekt genom utvecklingsinsatser, utställningar eller andra publika aktiviteter.

Det finns samtidigt ett behov av att tydliggöra hur kulturmiljökompetens kan bidra som stöd i frågor som rör hantering, dokumentation och användning av kulturhistoriska föremål. Ett sådant arbetssätt kan bidra till ökad kvalitet, bättre efterlevnad av regelverk och en mer enhetlig hantering över tid.

Kriteriet har även beröringspunkter med C3 (Immateriellt kulturarv) och C7 (Tolkning och förmedling av kulturarv). Många kulturhistoriska föremål får sin betydelse genom de berättelser, traditioner och sammanhang som omger dem. Dessa aspekter behandlas dock primärt inom C3, medan frågor om hur kulturhistoriska värden kommuniceras, tolkas och förmedlas till invånare och besökare behandlas inom C7.

Sammantaget visar C2 att Örnsköldsvik har goda förutsättningar att säkerställa ett ansvarsfullt skydd av kulturella föremål. Nästa steg handlar främst om att stärka kunskapsspridning, samverkan och tillgång till kulturmiljökompetens, så att kulturhistoriskt värdefulla föremål fortsatt kan hanteras, dokumenteras och förvaltas på ett korrekt, lagligt och långsiktigt hållbart sätt.

C3 – IMMATERIELLT KULTURARV

Detta kriterium behandlar hur immateriellt kulturarv bevaras, utvecklas och synliggörs, såsom traditioner, språk, berättelser, musik, gastronomi, hantverk och andra uttryck för lokal identitet. Immateriellt kulturarv är levande och formas kontinuerligt av de människor som bor och verkar på platsen. Arbetet med detta arv handlar därför i grunden om delaktighet, respekt och lokal förankring. Turism kan i vissa sammanhang fungera som en kanal för synliggörande, men är inte utgångspunkten för hur kulturarvet ska definieras eller utvecklas.

NULÄGE

I Örnsköldsviks kommun finns ett rikt immateriellt kulturarv som är nära kopplat till kustsamhällen, fiskelägen, friluftsliv, föreningsliv, entreprenörskap, industrihistoria, lokala mattraditioner och berättelser om livet i Höga Kusten. Dessa värden lever genom människor, verksamheter, föreningar, kulturutövare och lokalsamhällen snarare än genom formella institutioner.

Många av de värden som idag förknippas med Örnsköldsvik och Höga Kusten bygger på immateriella kulturuttryck. Det handlar om lokala berättelser, kunskap om hav och natur, traditioner kopplade till kustlivet, lokala produkter och maträtter samt de värderingar och levnadssätt som vuxit fram genom generationer. Dessa uttryck bidrar i hög grad till platsens identitet och är samtidigt en viktig del av destinationens attraktionskraft.

Underlag visar samtidigt att det immateriella kulturarvet i begränsad utsträckning är definierat och synliggjort i ett samlat destinationsperspektiv. Många av de värden som präglar platsens identitet används i praktiken inom marknadsföring, värdskap och besöksupplevelser, men utan att det finns en tydlig gemensam struktur för hur de ska dokumenteras, utvecklas eller förvaltas över tid.

Höga Kusten-löftet omfattar förhållningssätt som berör immateriella kulturvärden, däribland ansvarstagande, respekt för platsen och samspelet mellan besökare och lokalsamhälle. Därigenom synliggörs även värden som är knutna till människors relation till platsen, lokala sammanhang och gemensamma förhållningssätt.

Samtidigt visar analysen att användningen av lokala berättelser och kulturuttryck i varierande grad är förankrad i en gemensam struktur eller tydlig vägledning. Det innebär att kultur och identitet i vissa sammanhang riskerar att förenklas eller användas fragmenterat, snarare än att spegla platsens mångfald och lokala perspektiv.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Ansvaret för immateriellt kulturarv är i praktiken fördelat mellan flera olika aktörer. Kommunen har en viktig roll genom kulturpolitik, stöd till kulturliv och arbete med platsutveckling, medan det

immateriella kulturarvet i hög grad bärs och utvecklas av civilsamhälle, föreningar, kulturutövare, företag och lokalsamhällen.

Höga Kusten Destinationsutveckling berörs tydligt genom sitt arbete med platskommunikation, marknadsföring och utveckling av besöksupplevelser där lokala berättelser, identitet och kultur används som en del av destinationens erbjudande.

Här uppstår ett viktigt gränssnitt mellan destinationsutveckling och kulturell förankring. Vilka berättelser lyfts fram? Vilka perspektiv ges utrymme? Hur säkerställs att det som kommuniceras upplevs som relevant, representativt och förankrat i lokalsamhället

Det saknas i nuläget en tydligt formaliserad struktur för samverkan mellan kulturaktörer, platsutveckling och destinationskommunikation kring dessa frågor. Konsekvensen blir att ansvar och innehåll i stor utsträckning blir beroende av enskilda initiativ, projekt eller personburen kunskap.

Samtidigt finns goda förutsättningar att utveckla arbetet vidare genom att tydligare koppla samman destinationsutveckling med lokala kultur- och identitetsfrågor. Här finns även potential att använda en metodik inspirerad av RTP för att stärka företagets arbete med platsförankring, lokal identitet och ansvarsfull användning av lokala berättelser och kulturuttryck i mötet med besökare.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samordning kring immateriellt kulturarv sker idag främst genom projekt, evenemang, nätverk och informella samarbeten. Det finns begränsade strukturer för kontinuerlig dialog mellan kulturaktörer, civilsamhälle, kommunen och aktörer inom destinationsutveckling och besöksnäring.

Det innebär att kunskap, erfarenheter och lokala perspektiv inte alltid tas tillvara systematiskt i hur platsen kommuniceras och utvecklas. Kopplingen mellan kulturarv, platsidentitet och destinationsutveckling blir därmed ofta implicit snarare än tydligt definierad och strategiskt hanterad.

Samtidigt blir dessa frågor allt viktigare i takt med att destinationer i högre grad konkurrerar genom identitet, autenticitet och upplevelser. Hur platsen berättas, vilka värden som lyfts fram och hur besökare introduceras till lokala förhållningssätt påverkar direkt både destinationens attraktivitet och den lokala acceptansen för turismens utveckling.

Det finns därför ett tydligt behov av mer återkommande former för dialog och samverkan kring platsens berättelser, identitet och kulturella uttryck. Detta gäller särskilt i relation till hur lokala perspektiv integreras i marknadsföring, värdskap och besöksupplevelser.

Här finns även möjligheter att vidareutveckla arbetet genom att ge Höga Kusten-löftet en tydligare roll i destinationsutvecklingen, tillsammans med en metodik inspirerad av RTP, för att stärka företagets och besökarnas förståelse för platsens värden, kultur och lokala sammanhang.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

C3 visar att Örnsköldsvik har ett starkt och levande immateriellt kulturarv som utgör en central del av platsens identitet och attraktionskraft. Samtidigt visar analysen att dessa värden i nuläget endast delvis är integrerade i ett samlat och långsiktigt utvecklingsarbete.

Den mest centrala utmaningen handlar om brist på struktur, riktning och gemensam förståelse kring hur platsens identitet och kulturarv ska användas, utvecklas och kommuniceras över tid.

I Örnsköldsvik och Höga Kusten utgör berättelser om kustliv, entreprenörskap, naturrelationer, lokala traditioner och människors vardag en viktig del av destinationens identitet. Hur dessa värden representeras och används påverkar direkt destinationens autenticitet och hur platsen upplevs av besökare.

Detta skapar tydliga kopplingar till strategisk inriktning (A2), marknadsföring och kommunikation (A7) samt företagets roll i destinationsutvecklingen (A4). Om platsens identitet används utan tydlig lokal förankring finns en risk att berättelser förenklas, standardiseras eller tappar kopplingen till de människor och sammanhang som faktiskt bär kulturarvet.

Ett centralt utvecklingsbehov är därför att tydligare definiera och synliggöra vilka värden, berättelser och uttryck som är viktiga för Örnsköldsviks identitet samt att skapa bättre strukturer för dialog och samverkan mellan kulturaktörer, civilsamhälle, företag och destinationsutveckling.

Höga Kusten-löftet och en metodik inspirerad av RTP kan tillsammans bidra till att stärka företagets förankring i platsens värden och stödja en ansvarsfull användning av lokala berättelser och kulturuttryck.

Utvecklingsbehovet handlar samtidigt inte om att centralisera eller standardisera kulturarvet, utan om att skapa bättre förutsättningar för att det kan användas, delas och utvecklas med respekt, autenticitet och långsiktighet.

C3 har därmed tydliga kopplingar till skydd av kulturella tillgångar (C1), kulturella föremål (C2), tolkning och kommunikation av kulturarv (C7), dialog och delaktighet (A5) samt företagsengagemang och destinationsledning (A1 och A4).

Sammantaget visar C3 att Örnsköldsvik har starka identitetsbärande och kulturella värden, men att nästa steg handlar om att skapa tydligare samband mellan kultur, platsidentitet och destinationsutveckling, så att det immateriella kulturarvet blir en mer medveten, förankrad och strategiskt använd del av platsens långsiktiga utveckling.

C4 – LOKALSAMHÄLLET'S TILLGÅNG TILL NATUR- OCH KULTUROMRÅDEN

Detta kriterium behandlar hur lokalsamhällets tillgång till natur- och kulturområden säkerställs i samband med turismens utveckling. Utgångspunkten är att invånare ska ha fortsatt möjlighet att nyttja natur- och kulturmiljöer för rekreation, friluftsliv, kulturutövning och vardagsliv, även när dessa platser samtidigt används av besökare.

Frågan är central för hållbar destinationsutveckling, då samma platser ofta utgör både viktiga livsmiljöer för boende och attraktiva resurser för besöksnäringen. Kriteriet fokuserar därför på hur tillgång följs upp, skyddas och vid behov hanteras över tid, samt hur dialog med lokalsamhället förs kring förändringar i användning och belastning.

NULÄGE

I Örnsköldsviks kommun finns omfattande natur- och kulturområden med stor betydelse för både invånare och besökare. Kustlandskapet, skärgården, Skuleskogens nationalpark, Höga Kustenleden, naturreservat, friluftsområden och kulturmiljöer utgör viktiga delar av både vardagsliv och destinationens attraktionskraft.

Tillgången till dessa miljöer regleras i stor utsträckning genom allemansrätten samt genom kommunal och statlig planering kopplad till markanvändning, naturvård, friluftsliv och kulturmiljö. Detta skapar i grunden goda förutsättningar för öppen tillgång och användning.

Det finns i nuläget få tydliga indikationer på att turismen begränsar lokalsamhällets tillgång till natur- och kulturområden. Tvärtom präglas många miljöer av en lång tradition av gemensam användning där invånare och besökare nyttjar samma platser för rekreation, naturupplevelser och friluftsliv.

Samtidigt saknas i stor utsträckning systematisk uppföljning av hur användningen förändras över tid. Det finns begränsad kunskap om hur ökad synlighet, förändrade besöksmönster eller ökande användning påverkar invånarnas upplevelse av tillgång, trivsel och användning av olika platser.

Detta blir särskilt relevant i de miljöer som samtidigt utgör några av destinationens starkaste besöksanledningar. Påverkan sker ofta gradvis och kumulativt, vilket innebär att förändringar kan vara svåra att identifiera innan de börjar påverka upplevelsen av platsen.

I en destination som Örnsköldsvik, där natur- och kulturmiljöer utgör en central del av platsens identitet, blir frågan därför inte främst om tillgång finns idag, utan om hur denna tillgång ska säkerställas även i takt med framtida utveckling.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Ansvar för natur- och kulturområden är fördelat mellan flera olika aktörer, däribland kommunen, länsstyrelsen, markägare och andra förvaltande organisationer. Dessa arbetar utifrån etablerade regelverk och uppdrag kopplade till naturvård, kulturmiljö, friluftsliv och samhällsplanering.

Det finns samtidigt inget samlat ansvar för att följa upp hur turism och besöksutveckling påverkar lokalsamhällets tillgång till dessa miljöer över tid.

Höga Kusten Destinationsutveckling har ingen formell roll i frågor om markanvändning eller tillträde, men påverkar indirekt genom marknadsföring, utveckling av besöksanledningar och kommunikation kring destinationens natur- och kulturvärden.

Här uppstår ett viktigt samband mellan destinationsutveckling och platsförvaltning. Ökad synlighet och ökade besöksflöden kan skapa nya möjligheter för lokal utveckling, men också förändra hur vissa platser används och upplevs.

Flera aktörer påverkar utvecklingen, men att det saknas en tydligt etablerad struktur för att gemensamt följa upp konsekvenserna ur ett lokalsamhällesperspektiv.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samordning sker i dag främst genom etablerade planerings- och samrådsprocesser samt genom den förvaltning som sker inom natur- och kulturmiljöområdet.

Dessa processer innehåller viktiga former för dialog och avvägningar mellan olika intressen, men är inte specifikt utformade för att kontinuerligt följa relationen mellan lokalsamhälle, besöksutveckling och platsanvändning över tid.

Det saknas i nuläget en återkommande arbetsform där frågor om lokal tillgång, upplevd trängsel, förändrad användning eller belastning systematiskt diskuteras ur ett destinationsperspektiv.

Dialog med invånare förekommer genom olika processer och sammanhang, men är i begränsad utsträckning kopplad till en långsiktig uppföljning av hur natur- och kulturområden används och upplevs i takt med förändrade besöksmönster.

Samtidigt finns goda möjligheter att utveckla mer proaktiva arbetssätt genom att tydligare koppla samman besöksdata, platsutveckling, dialog med lokalsamhället och förvaltning av känsliga miljöer.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

C4 visar att Örnsköldsvik har mycket goda grundförutsättningar för att säkerställa lokalsamhällets tillgång till natur- och kulturområden genom allemansrätt, etablerade planeringssystem och omfattande tillgång till natur- och rekreationsmiljöer.

Den centrala utmaningen är avsaknaden av systematisk kunskap kring hur användning och upplevelse förändras över tid – inte den begränsade tillgången idag.

Analysen visar att många av destinationens viktigaste natur- och kulturmiljöer används av både invånare och besökare utan att detta i nuläget skapar tydliga konflikter. Samtidigt saknas strukturer för att löpande följa hur användningen utvecklas och hur lokalsamhället upplever förändringar i tillgång, belastning och användning.

Ett centralt utvecklingsbehov är därför att tydligare integrera frågor om lokal tillgång och platsanvändning i destinationsledning och uppföljning. Detta innebär bland annat att stärka kopplingen till uppföljning och kunskapsunderlag (A3), utveckla arbetet med besöksflöden och belastning (A8) samt stärka besökshanteringen vid platser där användningen riskerar att öka över tid (C6).

Det finns även tydliga kopplingar till dialog och delaktighet (A5), där invånarnas erfarenheter och upplevelser av platsanvändning behöver fångas upp mer systematiskt som en del av destinationens långsiktiga utveckling.

Utvecklingsbehovet handlar om att skapa bättre förutsättningar för att förstå förändringar i ett tidigt skede och säkerställa att utvecklingen sker inom platsers sociala och fysiska kapacitet, inte om att begränsa användning eller tillgänglighet.

Sammantaget visar C4 att nästa steg för Örnsköldsvik handlar om att gå från en situation där tillgång till natur- och kulturområden i stor utsträckning tas för given, till ett mer aktivt och kunskapsbaserat arbetssätt där användning, belastning och lokal tillgång följs upp som en integrerad del av destinationens långsiktiga hållbarhet.

C5 – IMMATERIELLA RÄTTIGHETER OCH KULTURELL ÄGANDERÄTT

Detta kriterium behandlar hur immateriella rättigheter och kulturell äganderätt hos individer och samhällen respekteras och skyddas i samband med turismens utveckling. Fokus ligger på hur traditioner, berättelser, uttryck, kunskap, symboler och kulturella praktiker används, presenteras och i vissa fall kommersialiseras, samt i vilken utsträckning detta sker med respekt för lokala rättigheter och med faktisk nytta för berörda grupper.

Kriteriet är särskilt relevant i en kontext där kultur används för att skapa attraktiva upplevelser, stärka platsidentitet och bygga kommunikation. Ett grundläggande perspektiv är att kultur inte enbart är en resurs för besöksnäringen, utan en levande del av lokalsamhällets identitet, historia och vardag.

NULÄGE

I Örnsköldsviks kommun finns ett brett spektrum av immateriella kulturuttryck kopplade till kustkultur, föreningsliv, musik, berättelser, gastronomi, hantverk och lokala traditioner. Dessa uttryck bärs i stor utsträckning av civilsamhället, kulturaktörer, företag och lokala nätverk och utgör en viktig del av platsens identitet.

Underlagen visar att många av dessa värden används i platskommunikation, marknadsföring, evenemang och besöksupplevelser. Samtidigt sker detta i stor utsträckning utan en uttalad diskussion om representation, förankring eller kulturell äganderätt. Frågor om vem som definierar platsens berättelser, vilka perspektiv som lyfts fram och hur lokala kulturuttryck används hanteras huvudsakligen genom etablerade relationer och lokal kännedom snarare än genom gemensamma principer eller arbetssätt.

Det finns inga tydliga indikationer på konflikter eller systematiska problem kopplade till immateriella rättigheter. Samtidigt innebär avsaknaden av gemensamma förhållningssätt att hanteringen i stor utsträckning blir beroende av enskilda aktörers kunskap, erfarenhet och lokala förankring.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Ansvar för kulturfrågor är fördelat mellan kommunen, kulturinstitutioner, föreningsliv, kulturutövare och andra aktörer som bidrar till att bära och utveckla platsens kulturarv och identitet.

Höga Kusten Destinationsutveckling har ingen formell roll i frågor om immateriella rättigheter eller kulturell äganderätt, men påverkar indirekt genom platskommunikation, marknadsföring och utveckling av besöksupplevelser där lokala berättelser och kulturuttryck används som en del av destinationens attraktionskraft.

Här uppstår ett viktigt gränssnitt mellan kulturutveckling och destinationsutveckling. De aktörer som kommunicerar platsen är inte alltid desamma som de aktörer som bär, utvecklar eller förvaltar de kulturella uttryck som används. Det saknas dock en tydligt formaliserad struktur för hur dessa perspektiv ska mötas och samverka.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samordning sker idag främst genom informella relationer, projekt, evenemang och etablerade nätverk mellan kulturaktörer, föreningar, företag och offentliga verksamheter. Detta fungerar ofta väl i lokala sammanhang där relationerna är nära och den lokala kunskapen är hög.

Samtidigt ökar betydelsen av dessa frågor i takt med att kultur, identitet och lokala berättelser får en allt större roll i destinationsutveckling och platsmarknadsföring. När lokala kulturuttryck används i externa sammanhang ökar behovet av dialog kring representation, förankring och hur platsens identitet kommuniceras.

Det finns goda förutsättningar att vidareutveckla arbetet genom ökad dialog mellan kulturaktörer, destinationsutveckling och kommunikation. Ett sådant arbetssätt kan bidra till att lokala perspektiv i högre grad integreras i hur platsen presenteras och utvecklas över tid.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

C5 visar att Örnsköldsvik har starka lokala kulturuttryck och berättelser som bidrar till platsens identitet och attraktivitet. Samtidigt hanteras frågor om immateriella rättigheter och kulturell äganderätt i huvudsak informellt genom relationer, lokal kunskap och etablerade normer.

Utmaningen ligger i hur lokala berättelser, traditioner och kulturuttryck representeras och används när platsen kommuniceras och utvecklas, snarare än i juridiska rättigheter eller formella konflikter.

Ett centralt utvecklingsbehov är att skapa en större medvetenhet kring dessa frågor inom destinationsutvecklingen och att stärka dialogen mellan kulturaktörer, kommunikation och platsutveckling. Syftet är inte att begränsa användningen av lokala berättelser eller kulturuttryck, utan att säkerställa att de används med respekt, lokal förankring och förståelse för de sammanhang de kommer ur.

C5 har därmed tydliga kopplingar till immateriellt kulturarv (C3), där kulturuttrycken identifieras och utvecklas, samt till tolkning och förmedling av kulturarv (C7), där dessa berättelser kommuniceras till invånare och besökare. Det finns även nära samband med marknadsföring och kommunikation (A7), där platsens identitet omsätts i praktiken.

Sammantaget handlar utvecklingen inom C5 om att gå från en huvudsakligen implicit hantering till ett mer medvetet och gemensamt förhållningssätt kring hur lokala kulturuttryck används, representeras och kommuniceras. Detta kan bidra till att stärka både autenticitet, lokal delaktighet och långsiktig legitimitet i destinationens utveckling.

C6 – BESÖKSHANTERING PÅ KULTURPLATSER

Detta kriterium behandlar hur besökare hanteras vid och i anslutning till kulturplatser, med hänsyn till platsens karaktär, kapacitet och känslighet. Fokus ligger på om det finns strukturer för att följa upp besöksflöden, hantera påverkan och säkerställa att kulturmiljöer kan nyttjas av både invånare och besökare utan att deras värden försämras över tid.

Besökshantering vid kulturplatser är nära kopplat till både bevarande och tillgänglighet. Ett väl avvägt förhållningssätt behöver ta hänsyn till kulturarvets långsiktiga skydd, lokalsamhällets behov och besökarnas upplevelse, samtidigt som negativa effekter förebyggs snarare än hanteras i efterhand.

NULÄGE

I Örnsköldsviks kommun finns flera kulturhistoriskt betydelsefulla miljöer och platser som används av både invånare och besökare. Dessa omfattar kulturmiljöer i stadsmiljö, historiska kustsamhällen, fiskelägen, kyrkomiljöer, lokala besöksmål samt kulturhistoriska miljöer som är nära sammankopplade med Höga Kustens natur- och landskapsvärden.

Många av dessa miljöer är öppna och tillgängliga utan särskild besöksstyrning eller kapacitetskontroll. Besök sker i huvudsak fritt och bygger på samma grundläggande principer om tillgänglighet och öppenhet som präglar stora delar av det svenska natur- och kulturarvet. I nuläget fungerar detta generellt väl i relation till dagens besöksnivåer.

Samtidigt visar analysen att det finns begränsad systematik kring hur användning, belastning och förändrade besöksmönster följs upp över tid. Flera av destinationens kulturmiljöer används parallellt av invånare, föreningsliv, kulturaktörer och besökare, vilket innebär att förändringar i användning ofta sker gradvis och kan vara svåra att identifiera innan påverkan blir tydlig.

I Örnsköldsvik blir detta särskilt relevant i miljöer där kulturarv, lokalsamhälle och besöksutveckling möts. Kulturplatserna utgör ofta inte enbart besöksmål utan även levande miljöer med betydelse för identitet, vardagsliv och lokalt engagemang. Frågor om användning, tillgänglighet och bevarande behöver därför ses i ett bredare sammanhang än enbart besöksnäringens behov.

Rundabordssamtalen visar att kulturplatser i nuläget generellt inte upplevs som överbelastade, men att det finns en medvetenhet om att ökad exponering, förändrade besöksmönster eller större evenemang kan påverka vissa miljöer över tid. Samtidigt saknas i många fall underlag för att bedöma hur användningen faktiskt förändras eller vilka miljöer som är mest känsliga ur ett långsiktigt perspektiv.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Ansvar för kulturplatser är fördelat mellan flera olika aktörer beroende på ägandeform, skyddsstatus och användning. Kommunen ansvarar för vissa miljöer genom olika verksamheter och planeringsfunktioner, medan andra platser förvaltas av föreningar, stiftelser, kyrkliga aktörer eller privata verksamheter.

I nuläget saknas en samlad funktion eller ett etablerat arbetssätt för besökshantering vid kulturplatser ur ett destinationsperspektiv. Hanteringen sker istället ofta situationsanpassat och bygger på lokal kunskap, erfarenhet och enskilda initiativ.

Höga Kusten Destinationsutveckling har ingen formell roll i förvaltning eller styrning av besök vid kulturplatser, men påverkar indirekt genom marknadsföring, platskommunikation och synliggörande av specifika miljöer och upplevelser.

Här uppstår ett viktigt samband mellan marknadsföring, besöksflöden och långsiktig förvaltning. De platser som lyfts fram som attraktiva behöver samtidigt ha förutsättningar att hantera ökad användning utan att deras kulturhistoriska värden eller funktion för lokalsamhället påverkas negativt.

Guider, arrangörer, föreningar och ideella krafter spelar också en viktig praktisk roll i hur besök genomförs och hur kulturmiljöer används och förmedlas. Deras arbete bygger dock i stor utsträckning på erfarenhet och praxis snarare än på gemensamma riktlinjer eller samordnade arbetssätt.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samordning kring besökshantering sker idag huvudsakligen informellt och vid behov snarare än genom etablerade och återkommande arbetsformer.

Vid evenemang och organiserade aktiviteter sker dialog kring praktiska frågor kopplade till tillgänglighet, hänsyn och användning av platsen, men dessa erfarenheter omsätts endast i begränsad utsträckning till långsiktig uppföljning och gemensamt lärande.

Det saknas i nuläget en systematik för att följa hur kulturplatser används över tid, hur belastningen förändras eller hur upplevelsen påverkas för både invånare och besökare. Detta innebär att förändringar riskerar att identifieras först när påverkan redan blivit tydlig, snarare än i ett tidigt och förebyggande skede.

Samtidigt finns en tydlig koppling mellan kommunikation och belastning. Vad som synliggörs i marknadsföring och platskommunikation påverkar direkt hur människor rör sig och vilka platser som används. Utan en tydligare samordning mellan destinationsutveckling och platsförvaltning finns därför en risk att exponering och faktisk kapacitet utvecklas i otakt.

Det finns samtidigt goda förutsättningar att utveckla mer proaktiva arbetssätt genom att tydligare koppla samman kunskap om besöksflöden, platsutveckling, lokal dialog och

kulturmiljöförvaltning. Detta gäller särskilt vid kulturplatser där lokalsamhälle, kulturarv och besöksnäring möts i samma miljöer.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

C6 visar att besökshanteringen vid kulturplatser i Örnsköldsvik i nuläget huvudsakligen fungerar väl i relation till dagens användning och besöksnivåer. Arbetet bygger dock i stor utsträckning på informella strukturer, lokal kunskap och situationsanpassade lösningar snarare än på systematisk uppföljning och långsiktig planering.

En central iakttagelse är att flera av kommunens kulturmiljöer samtidigt utgör levande miljöer för rekreation, föreningsliv, kulturutövning, lokalsamhälle och besökare. Frånvaron av tydliga problem idag innebär därför inte nödvändigtvis att förutsättningarna är långsiktigt säkrade, särskilt om användningen förändras över tid.

Utvecklingsbehovet handlar därför inte primärt om ökad reglering eller omfattande besöksstyrning, utan om att stärka det förebyggande arbetet kring hur kulturplatser används, kommuniceras och följs upp.

Det innebär bland annat att:

- tydligare identifiera kulturmiljöer som är särskilt känsliga för förändrad användning,
- utveckla kunskap om hur användning, belastning och besöksmönster förändras över tid,
- stärka sambandet mellan marknadsföring, besöksflöden och långsiktig förvaltning,
- samt skapa bättre förutsättningar för samverkan mellan kulturmiljöförvaltning, platsutveckling och destinationsutveckling.

Det finns även ett tydligt samband till lokalsamhällets tillgång till natur- och kulturområden (C4), eftersom många kulturplatser samtidigt utgör viktiga miljöer för invånarnas vardagsliv, rekreation och identitet. Hur dessa miljöer används och utvecklas över tid behöver därför ses ur både ett besöks- och lokalsamhällesperspektiv.

C6 har därmed tydliga kopplingar till skydd av kulturella tillgångar (C1), lokalsamhällets tillgång till natur- och kulturområden (C4), marknadsföring och kommunikation (A7) samt hantering av besöksflöden och belastning (A8). Hur kulturplatser kommuniceras, används och följs upp påverkar direkt både deras långsiktiga bevarande och deras funktion för invånare och besökare.

Sammantaget handlar utvecklingen inom C6 om att gå från ett i huvudsak reaktivt och informellt arbetssätt till en mer medveten, samordnad och långsiktig hantering av hur kulturplatser används och utvecklas över tid, i balans mellan bevarande, tillgänglighet, lokalsamhällets behov och destinationsutveckling.

C7 – TOLKNING AV BESÖKSMÅL

Detta kriterium behandlar hur natur- och kulturmiljöer tolkas och kommuniceras, samt i vilken utsträckning informationen är korrekt, tillgänglig och kulturellt förankrad. Tolkning handlar inte enbart om att förmedla fakta, utan om att sätta in platser i ett sammanhang där deras betydelse, historia och värden blir begripliga för både invånare och besökare.

En genomtänkt tolkning bidrar till ökad förståelse för platsens identitet och sårbarhet, vilket i sin tur kan påverka hur platser används och upplevs. Tolkning är därmed ett centralt verktyg för att förena tillgänglighet, upplevelsekvallitet och långsiktigt bevarande.

NULÄGE

I Örnsköldsviks kommun finns information och tolkning av natur- och kulturmiljöer i flera olika former, bland annat genom skyltning, besökscentrum, digitala kanaler, guider, museer, föreningsliv, evenemang och olika typer av platskommunikation. Tolkningen omfattar såväl världsarvet Höga Kusten som lokala kulturmiljöer, kustsamhällen, industrihistoria, friluftsliv och berättelser kopplade till platsens utveckling och identitet.

Det finns ett starkt engagemang och många aktörer som bidrar till att synliggöra platsens värden. Samtidigt är arbetet i hög grad fördelat mellan olika organisationer, verksamheter och individer, vilket innebär att innehåll, perspektiv och ambitionsnivå varierar.

Naturvärden och landskap ges generellt stort utrymme i kommunikationen, vilket är naturligt med tanke på världsarvets och Höga Kustens starka position. Samtidigt framträder ett behov av att tydligare integrera kulturhistoriska sammanhang, lokala berättelser och människors relation till platsen för att skapa en mer komplett och förankrad bild av destinationen.

Vid rundabordssamtalen framkom även att mycket av den kunskap som används i guidningar, berättelser och lokal tolkning är personburen. Flera viktiga berättelser och perspektiv bärs av engagerade individer, föreningar och lokala eldsjälar. Detta utgör en styrka men innebär samtidigt en sårbarhet om kunskapen inte dokumenteras, förs vidare eller integreras i mer långsiktiga strukturer.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Ansvar för tolkning av natur- och kulturmiljöer är fördelat mellan flera aktörer, där kommunen, Höga Kusten Destinationsutveckling, kulturinstitutioner, föreningar, guider och privata verksamheter alla bidrar med innehåll utifrån sina respektive roller.

Denna mångfald är i grunden en styrka och bidrar till ett rikt och varierat utbud av berättelser och perspektiv. Samtidigt innebär den att språkbruk, innehåll och fördjupning varierar mellan olika sammanhang.

Höga Kusten Destinationsutveckling har en särskilt viktig roll genom sitt ansvar för destinationskommunikation och extern marknadsföring. Detta innebär också ett ansvar i hur platsens identitet, kultur och berättelser representeras och förmedlas till besökare.

I nuläget saknas dock en tydligt formaliserad struktur för kvalitetssäkring, kunskapsöverföring eller gemensamma principer kring hur platsens berättelser och kulturarv används inom destinationsutvecklingen. Samspelet mellan marknadsföring och fördjupande tolkning är heller inte fullt utvecklat, vilket innebär att det som kommuniceras för att väcka intresse inte alltid följs upp av innehåll som ger en djupare förståelse för platsens historia, kultur och sammanhang.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Arbetet med tolkning präglas idag av projekt, lokala initiativ och enskilda aktörers engagemang snarare än av gemensamma riktlinjer eller återkommande arbetsformer.

Det finns begränsad systematik kring hur innehåll utvecklas, följs upp och samordnas över tid samt hur erfarenheter delas mellan aktörer som arbetar med kulturarv, platsutveckling och destinationskommunikation.

Kopplingen mellan marknadsföring och tolkning är i vissa fall svag. Kommunikation syftar ofta till att skapa intresse och attraktionskraft, medan den fördjupande förståelsen för platsens värden, historia och lokala sammanhang inte alltid integreras som en naturlig del av besökarens upplevelse.

Det finns även begränsad uppföljning av hur information uppfattas och används av olika målgrupper. Samtidigt finns goda möjligheter att utveckla mer sammanhållna arbetssätt genom att tydligare koppla samman destinationskommunikation, kulturkompetens, lokala kunskapsbärare, guider och företag inom besöksnäringen.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

C7 visar att Örnsköldsvik har starka förutsättningar för att utveckla en tydlig, platsförankrad och kvalitativ tolkning av natur- och kulturmiljöer. Destinationen har ett starkt varumärke genom Höga Kusten, höga natur- och kulturvärden samt många engagerade aktörer som bidrar till att förmedla platsens berättelser.

Samtidigt framträder ett tydligt utvecklingsbehov kring samordning, kunskapsöverföring och långsiktig riktning.

En central iakttagelse är att arbetet i hög grad är personberoende och bygger på lokalt engagemang. Detta skapar autenticitet och närhet, men innebär samtidigt en sårbarhet om kunskap, berättelser och perspektiv inte dokumenteras och förs vidare över tid.

I en destination där världsarvet, naturen och platsidentiteten spelar en central roll blir det särskilt viktigt att säkerställa att berättelsen om platsen utvecklas i takt med samhället och att lokala

perspektiv fortsatt ges utrymme. Hur platsen beskrivs, av vem och med vilka perspektiv påverkar både besökarnas förståelse och lokalsamhällets relation till destinationsutvecklingen.

Ett centralt utvecklingsbehov handlar därför om att skapa starkare kopplingar mellan destinationskommunikation, kulturkompetens och lokal kunskap. Detta innebär bland annat att:

- stärka lokala perspektiv och kulturell förankring i platskommunikationen,
- utveckla arbetssätt för dokumentation, kvalitetssäkring och kunskapsöverföring,
- tydligare integrera kulturhistoriska och sociala perspektiv i berättelsen om destinationen,
- utveckla Höga Kusten-löftet som ett gemensamt stöd för hur destinationens värden, berättelser och lokala identitet kommuniceras till besökare och används av företag och andra aktörer,
- samt använda tolkning som ett verktyg för ökad förståelse, ansvarsfullt beteende och långsiktig besökshantering.

C7 har tydliga kopplingar till skydd av kulturella tillgångar (C1), immateriellt kulturarv (C3), immateriella rättigheter och kulturell äganderätt (C5), besökshantering på kulturplatser (C6) samt marknadsföring och kommunikation (A7). Hur platsen berättas påverkar direkt hur dess värden förstås, används och utvecklas över tid.

Sammantaget handlar utvecklingen inom C7 om att gå från ett engagerat men delvis fragmenterat arbete till ett mer sammanhållet och strategiskt arbetssätt där platsens berättelser, kultur och identitet används med större medvetenhet, lokal förankring och långsiktighet.

MILJÖMÄSSIG HÅLLBARHET

Sektion D behandlar hur turism och besöksrelaterad användning förhåller sig till naturmiljö, klimat och resursanvändning inom destinationen. Fokus ligger på hur miljömässiga värden skyddas, hur naturresurser används och förvaltas samt i vilken utsträckning påverkan från turism och annan mänsklig aktivitet identifieras, följs upp och hanteras på ett långsiktigt hållbart sätt.

I denna rapport används begreppet destination i metodisk mening och avser det geografiska område och destinationssystem som analysen omfattar. När destination används nedan syftar det därför på arbetet, samverkan och utvecklingen kopplat till det aktuella området och dess berörda aktörer, om inte annat anges.

Utgångspunkten för miljömässig hållbarhet är att naturmiljöer, ekosystem och naturresurser utgör grundläggande förutsättningar för både samhällsutveckling, livskvalitet och långsiktig attraktionskraft. Dessa värden är centrala för invånarnas vardag, för näringslivets utveckling och för platsens funktion och identitet i stort. Turismen är en av flera användare av dessa resurser och delar samma natur, infrastruktur och miljö som de som bor och verkar på platsen. Miljömässig hållbarhet kan därför inte betraktas som en fråga enbart för besöksnäringen, utan behöver förstås som en integrerad del av destinationens och samhällets samlade utveckling.

I många destinationer blir detta särskilt tydligt genom närheten mellan naturmiljöer, samhällsutveckling och besöksrelaterad användning. Klimatförändringar, förändrade nederbördsmonster, ökad belastning på ekosystem, förändrad markanvändning samt konkurrens om naturresurser påverkar både invånare, näringsliv och besökare. Samtidigt innebär utvecklingen att behovet av långsiktig planering, samordning och uppföljning ökar, särskilt i områden där naturmiljöer samtidigt utgör viktiga livsmiljöer, rekreationsområden och attraktiva besöksmål.

Sektion D bygger vidare på förutsättningarna i Sektion A, B och C. Utan tydlig ansvarsfördelning, strategisk inriktning, samordning och uppföljning riskerar även ambitiösa miljöinsatser att bli fragmenterade, kortsiktiga eller reaktiva. Miljömässig hållbarhet har samtidigt nära kopplingar till socioekonomiska frågor, kulturmiljöer, platsutveckling, beredskap och lokal livskvalitet, vilket innebär att arbetet behöver hanteras tvärsektoriellt och integreras i destinationens långsiktiga utveckling.

Genom kriterierna i Sektion D analyseras hur destinationen och berörda aktörer arbetar med skydd av natur- och landskapsvärden, vatten- och avfallshantering, energi- och resursanvändning, utsläpp, transporter samt risk- och krishantering kopplat till miljö och klimat. Analysen syftar till att belysa både befintliga styrkor och områden där ytterligare utveckling kan bidra till att miljöhänsyn integreras tydligare i destinationens långsiktiga utveckling.

SAMMANFATTANDE ANALYS – SEKTION D: MILJÖMÄSSIG HÅLLBARHET

Sektion D visar att Örnsköldsviks kommun har mycket goda grundförutsättningar för miljömässigt hållbar utveckling. Kommunen verkar inom ett omfattande system av lagstiftning, planering, naturvård, vattenförvaltning, klimat- och energiarbete samt teknisk infrastruktur som tillsammans skapar en stabil grund för att skydda och förvalta natur- och miljövärden över tid.

Samtidigt präglas Örnsköldsvik av något som särskiljer kommunen från många andra destinationer. Naturmiljöerna utgör en central del av destinationens identitet, attraktivitet och utvecklingsmöjligheter – inte bara en miljömässig resurs. Kustlandskap, skärgård, skogar, bergsområden, vandringsleder och världsarvsmiljöer är centrala delar av platsens erbjudande och används aktivt i destinationsutveckling, platsmarknadsföring och besökskommunikation.

En genomgående iakttagelse är att naturmiljöer, vattenmiljöer och landskap får en central roll som både resurs och produkt i destinationens utveckling. Ju större betydelse dessa miljöer får för destinationens attraktivitet, desto viktigare blir också frågan om hur användning, belastning och påverkan följs upp och hanteras över tid.

De grundläggande systemen för skydd, tillsyn och förvaltning fungerar i huvudsak väl. Utmaningen handlar därför sällan om avsaknad av regelverk eller ansvarsfördelning. Utmaningen handlar snarare om hur destinationsutveckling, kommunikation, användning och miljöförvaltning kopplas samman i ett gemensamt perspektiv.

Detta blir särskilt tydligt i kriterierna D1–D4 som behandlar naturmiljöer, besökshantering och djurliv. Örnsköldsvik har omfattande naturmiljöer med höga naturvärden och stark attraktionskraft. Analysen visar samtidigt att flera viktiga arbetssätt redan finns, särskilt inom världsarvet och vid vissa prioriterade naturmiljöer. Utvecklingsbehovet handlar främst om hur dessa erfarenheter kan användas mer systematiskt och integreras tydligare i destinationens samlade utveckling.

Påverkan uppstår sällan genom enskilda större exploateringar. I stället handlar det ofta om gradvisa förändringar i användning av leder, utsiktsplatser, kustmiljöer, skärgårdsområden, naturhamnar och andra miljöer där många olika intressen använder samma platser över tid. Det handlar ofta om kumulativa effekter där många mindre förändringar sammantaget påverkar naturmiljöernas långsiktiga förutsättningar.

Inom energi, vatten, avfall och klimat (D5–D10) finns väl fungerande tekniska system, tydliga offentliga strukturer och etablerade stödinsatser. Analysen visar samtidigt att dessa områden huvudsakligen hanteras inom sina respektive verksamheter, medan kopplingen till destinationsutveckling, gemensam uppföljning och strategisk användning av data kan utvecklas ytterligare. Arbetet kan stärkas genom mer systematisk användning av indikatorer, benchmarking och gemensamma kunskapsunderlag. Klimat- och energirådgivningen utgör samtidigt en viktig resurs som kan integreras tydligare i destinationsutveckling och företagsengagemang.

Klimat, transporter och lokal miljöpåverkan (D10–D12) framträder samtidigt som nära sammanlänkade strategiska områden för den fortsatta utvecklingen. Örnsköldsviks natur- och kulturmiljöer är geografiskt spridda och tillgänglighet är en grundförutsättning för att destinationen ska fungera. Samtidigt innebär detta att destinationens utveckling är starkt beroende av transporter och rörelser mellan olika delar av kommunen.

Transportfrågan hanteras i huvudsak utifrån tillgänglighet och infrastruktur, medan sambanden mellan transportflöden, klimatpåverkan, naturanvändning och destinationsutveckling endast i

begränsad utsträckning analyseras samlat. Detta gäller även fritidsbåtar, skärgårdstrafik och andra former av mobilitet som påverkar användningen av natur- och vattenmiljöer.

D12 visar samtidigt att ljus- och bullerperspektivet illustrerar hur utveckling, aktivitet och förändrad användning av platser kan påverka upplevelsequalitet, naturmiljöer och livsmiljöer. Analysen visar att dessa samband huvudsakligen hanteras inom enskilda processer snarare än som en integrerad del av destinationsutvecklingen.

Sammantaget pekar Sektion D därför på ett övergripande utvecklingsbehov som handlar mindre om nya regelverk och mer om att skapa starkare samband mellan de system som redan finns.

Utvecklingsbehovet handlar framför allt om att tydligare koppla samman:

- naturmiljöförvaltning och destinationsutveckling
- kommunikation och faktisk platsanvändning
- besöksflöden och långsiktig tålighet
- resursanvändning och uppföljning
- transporter och klimatpåverkan
- utveckling och långsiktig påverkan

Det innebär i praktiken att:

- naturmiljöernas långsiktiga tålighet behöver integreras tydligare i destinationsutveckling och kommunikation
- användning av natur-, kust- och vattenmiljöer behöver följas upp mer systematiskt över tid
- befintliga data och kunskapsunderlag om energi, vatten, avfall, transporter och utsläpp behöver användas mer aktivt för analys, prioritering, kommunikation och beslutsfattande
- klimat- och energirådgivningens roll kan stärkas som stöd till besöksnäringens omställning
- sambanden mellan utveckling, rörelsemönster och påverkan behöver synliggöras tidigare i planeringen och i strategiska prioriteringar

Sektion D har därmed starka kopplingar till Sektion A, särskilt strategisk inriktning (A2), uppföljning och analys (A3), företagsengagemang (A4), marknadsföring och kommunikation (A7), besöksflöden (A8) samt fysisk planering (A9). Frågan handlar ytterst om hur utveckling, kommunikation och användning styrs och följs upp över tid, mer än om miljöförvaltning i sig.

Sammanfattningsvis visar Sektion D att Örnsköldsvik har mycket starka naturvärden, väl fungerande samhällssystem och goda förutsättningar för långsiktigt hållbar utveckling. Samtidigt innebär naturens centrala roll för destinationens attraktivitet att behovet av samordning, uppföljning och integrerad styrning är stort. Ju viktigare naturmiljöerna är för destinationens utveckling och kommunikation, desto viktigare är också förmågan att förstå och hantera relationen mellan utveckling, användning, påverkan och långsiktig förvaltning. Det är i detta gränssnitt som de viktigaste utvecklingsfrågorna för Sektion D återfinns.

D1 – SKYDD AV KÄNSLIGA MILJÖER

Detta kriterium behandlar hur naturmiljöer och biologisk mångfald skyddas, förvaltas och vid behov restaureras inom destinationen. Utgångspunkten är att fungerande ekosystem och biologisk mångfald utgör grundläggande förutsättningar för livskvalitet, näringsliv och långsiktig samhällsutveckling. Skydd av naturmiljöer är i första hand ett samhällsansvar och en integrerad del av kommunens miljö- och planeringsarbete. Turism är en av flera verksamheter som använder och påverkar naturmiljöer, men inte den enda, vilket innebär att frågan behöver hanteras i ett bredare markanvändningsperspektiv.

NULÄGE

Örnsköldsviks kommun präglas av omfattande naturmiljöer med höga naturvärden. Kustlandskap, skärgård, skogsmarker, bergsområden, vattenmiljöer och stora sammanhängande naturområden utgör centrala delar av både invånarnas livsmiljö och destinationens attraktionskraft. Naturen är samtidigt en av de viktigaste bärarna av platsens identitet och en grundläggande förutsättning för stora delar av destinationens besöksutbud.

Världsarvet Höga Kusten utgör ett särskilt betydelsefullt sammanhang. Områdets geologiska värden, landskapsformer och naturmiljöer är internationellt erkända och utgör en central del av destinationens profilering och attraktionskraft. Samtidigt innebär detta att många av de miljöer som lockar besökare också är miljöer som är känsliga för förändringar i användning och belastning över tid.

Skydd av naturmiljöer sker genom etablerade strukturer såsom naturreservat, Natura 2000-områden, områdesskydd, fysisk planering och tillämpning av miljöbalken. Kommunen, länsstyrelsen och andra offentliga aktörer har tydliga roller i arbetet med att identifiera, skydda och förvalta naturvärden.

Uppföljning av besöksanvändning och belastning sker i vissa naturmiljöer genom etablerade arbetssätt. Inom Länsstyrelsens arbete med *Räkna med friluftsliv i Västernorrland* följs exempelvis besöksantal och belastning över tid på utvalda platser, där flera av Höga Kustens mest välbesökta naturmiljöer ingår. Länsstyrelsen, kommunerna och Höga Kusten Destinationsutveckling har även återkommande dialog kring platser där besöksanvändningen förändras och kring vilka miljöer som bedöms ha kapacitet för ökad respektive minskad exponering i destinationskommunikationen.

Dessa arbetssätt omfattar utvalda platser och miljöer, medan uppföljning av användning, belastning och påverkan i övriga delar av destinationens naturmiljöer sker genom flera olika processer, datakällor och lokala observationer.

Besöksrelaterad påverkan är särskilt relevant i kustnära miljöer, skärgårdsområden, vandringsleder, utsiktsplatser och andra platser där besöksanvändningen successivt kan öka. Påverkan sker ofta genom kumulativa effekter såsom slitage, förändrade rörelsemönster, störningar i känsliga miljöer eller ökade behov av underhåll och infrastruktur, snarare än genom enskilda större exploateringar.

Underlag visar att naturvärden spelar en allt större roll i destinationens kommunikation och marknadsföring. Hur naturmiljöer synliggörs genom destinationskommunikationen påverkar samtidigt vilka platser som uppmärksammas och används av besökare.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Det formella ansvaret för skydd av naturmiljöer och biologisk mångfald ligger hos kommunen och andra offentliga aktörer genom lagstiftning, tillsyn och fysisk planering. Ansvarsfördelningen är i huvudsak tydlig inom respektive verksamhetsområde, såsom miljö, samhällsplanering och naturvård.

Naturmiljöfrågorna hanteras genom flera olika verksamhetsområden och samverkansstrukturer, där kopplingen till destinationsutveckling, platskommunikation och besöksrelaterad användning varierar beroende på område och sammanhang.

Höga Kusten Destinationsutveckling har ingen formell roll i naturvård eller skydd av biologisk mångfald, men påverkar indirekt genom hur naturmiljöer kommuniceras, vilka platser som synliggörs och hur upplevelser utvecklas och marknadsförs. Här finns tydliga kopplingar till marknadsföring och kommunikation (A7) samt hantering av besöksflöden och platsanvändning (A8).

Inom världsarvsområdet finns samtidigt en etablerad samverkan mellan Länsstyrelsen och Höga Kusten Destinationsutveckling genom arbetet med *Hållbar platsutveckling i världsarvet Höga Kusten 2023–2027*. Arbetet omfattar bland annat naturvärden, besöksanvändning, platsförvaltning och utveckling inom världsarvets geografiska område och kompletterar de ordinarie strukturerna för naturvård och destinationsutveckling.

Även Höga Kusten-löftet är relevant i detta sammanhang genom sitt fokus på förståelse för platsens värden, ansvarstagande beteenden och samspelet mellan besökare, företag och lokalsamhälle.

Samordningen mellan miljöarbete, samhällsplanering, platsutveckling och destinationsutveckling sker genom flera olika strukturer och samarbeten. Inom världsarvet finns ett mer tydligt definierat arbetssätt, medan formerna varierar i andra delar av destinationen och beroende på vilka naturmiljöer och användningsintressen som berörs.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samordning kring naturmiljöer sker genom etablerade plan- och tillståndsprocesser samt genom återkommande dialog mellan kommunala, regionala och statliga aktörer. Dessa processer kompletteras av mer riktade arbetssätt för uppföljning och besökshantering i särskilda naturmiljöer.

Länsstyrelsens arbete med *Räkna med friluftsliv i Västernorrland* innebär exempelvis återkommande uppföljning av besöksantal och belastning vid utvalda platser. Länsstyrelsen, kommunerna och Höga Kusten Destinationsutveckling för även återkommande dialog kring

besöksutveckling, belastning och vilka platser som bör ges större eller mindre synlighet i kommunikationen. Inom världsarvsområdet sker dessutom ett mer sammanhållet utvecklingsarbete genom *Hållbar platsutveckling i världsarvet Höga Kusten 2023–2027*.

Arbetsformerna skiljer sig samtidigt mellan olika delar av destinationen och mellan olika typer av naturmiljöer. Uppföljning och gemensam hantering är mer utvecklad för vissa platser och områden, medan andra miljöer främst hanteras inom ordinarie förvaltningsprocesser, enskilda projekt eller när särskilda behov uppstår.

Det finns därmed goda förutsättningar att vidareutveckla arbetssättet genom att stärka kopplingen mellan:

- naturmiljö och destinationsutveckling,
- kommunikation och besöksbeteenden,
- samt uppföljning, planering och långsiktig användning av känsliga miljöer.

Det finns även möjligheter att vidareutveckla befintliga initiativ kopplade till värdskap, platsförståelse och ansvarsfullt beteende. Här kan Höga Kusten-löftet utgöra en viktig plattform för att stärka medvetenheten hos både företag och besökare.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

Analysen av D1 visar att Örnsköldsviks kommun har mycket starka naturvärden och betydande naturmiljöer som utgör en central del av både lokalsamhällets livsmiljöer och destinationens attraktivitet. Naturen är samtidigt en av de viktigaste bärarna av platsens identitet och utgör grunden för stora delar av destinationens besöksutbud, inte minst genom kopplingen till världsarvet Höga Kusten.

Skydd och förvaltning av naturmiljöer sker genom etablerade strukturer, lagstiftning och samverkan mellan kommunala, regionala och statliga aktörer. Analysen visar därför inte på någon avsaknad av grundläggande skyddssystem eller ansvarsfördelning. Det finns dessutom etablerade arbetssätt för att följa besöksanvändning och belastning vid utvalda naturmiljöer samt ett mer sammanhållet utvecklingsarbete inom världsarvsområdet genom *Hållbar platsutveckling i världsarvet Höga Kusten 2023–2027*. Detta visar att flera av de arbetssätt som behövs redan finns och används inom delar av destinationen.

Utvecklingsbehovet handlar därför främst om hur dessa erfarenheter och arbetssätt kan kopplas samman och användas mer systematiskt i ett långsiktigt perspektiv för destinationens naturmiljöer som helhet.

Ett återkommande mönster är att många av destinationens mest attraktiva besöksmiljöer samtidigt är de miljöer som är mest känsliga för ökad användning. Detta gäller exempelvis kustmiljöer, skärgårdsområden, utsiktsplatser, vandringsleder och andra naturmiljöer som utgör viktiga delar av Höga Kustens identitet och attraktionskraft. Påverkan sker ofta gradvis genom förändrade rörelsemönster, ökat slitage och ökade krav på infrastruktur, tillsyn och underhåll snarare än genom enskilda större exploateringar.

Sambandet mellan naturvård, platsutveckling, kommunikation och besöksutveckling hanteras samtidigt olika inom destinationen. Inom världsarvet och vid vissa utvalda naturmiljöer finns mer strukturerade former för samverkan, uppföljning och anpassning, medan motsvarande

helhetsperspektiv inte är lika tydligt utvecklat för destinationens naturmiljöer som helhet. Förmågan att tidigt identifiera och hantera förändringar i belastning och långsiktig användning varierar därför mellan olika platser och sammanhang.

I detta sammanhang blir även relationen mellan kommunikation och faktisk användning särskilt viktig. Naturmiljöer och världsarvsvärden används aktivt i destinationens marknadsföring och profilering, vilket skapar tydliga kopplingar till A7 (Marknadsföring och kommunikation) och A8 (Hantering av besöksflöden). Ju större synlighet och attraktionskraft dessa miljöer får, desto viktigare blir det att säkerställa att användning och påverkan följs upp och hanteras i takt med utvecklingen.

Samtidigt visar tillgänglig statistik att andelen formellt skyddad natur inom kommunen är relativt låg i förhållande till kommunens totala yta. Detta behöver dock tolkas med försiktighet då Örnsköldsvik är en geografiskt mycket stor kommun med omfattande natur- och skogsmarker där naturvärden hanteras genom flera olika planerings- och markanvändningssystem. Observationen förstärker dock vikten av att frågor om skydd, användning och påverkan inte begränsas till formellt skyddade områden, utan även omfattar de naturmiljöer som saknar formellt skydd men som samtidigt används av både invånare och besökare.

Ett centralt utvecklingsbehov handlar därför om att tydligare integrera naturmiljöperspektivet i destinationsledning, platsutveckling och besöksutveckling. Detta innebär bland annat att stärka kopplingen mellan strategisk planering (A2), uppföljning och analys (A3), marknadsföring och kommunikation (A7) samt hantering av besöksflöden och belastning (A8).

Utvecklingsbehovet handlar samtidigt inte primärt om fler skyddsformer eller nya regelverk, utan om att skapa ett mer samordnat och proaktivt arbetssätt där naturmiljöernas långsiktiga förutsättningar vägs in tydligare i hur destinationen utvecklas, används och kommuniceras.

Sammantaget visar D1 att Örnsköldsvik har mycket starka naturvärden och goda förutsättningar för en långsiktigt hållbar utveckling. Samtidigt visar analysen att naturens ökande betydelse för destinationens attraktivitet också ökar behovet av att integrera skydd, användning, kommunikation och besöksutveckling i ett gemensamt perspektiv. Ju viktigare naturen blir för destinationens utveckling, desto viktigare blir också frågan om hur dessa miljöer används, förstås och bevaras över tid.

D2 – BESÖKSHANTERING I NATUROMRÅDEN

Detta kriterium behandlar hur påverkan på naturmiljöer identifieras, bedöms och hanteras, särskilt i relation till mänsklig användning av naturen. Fokus ligger på att förebygga, minimera och vid behov återställa negativ påverkan på ekosystem, landskap och biologisk mångfald. Utgångspunkten är att all användning av naturmiljöer – oavsett om den är kopplad till boende, friluftsliv, näringsliv, infrastruktur eller besök – behöver ske inom ramar som säkerställer långsiktig ekologisk hållbarhet.

NULÄGE

Örnsköldsviks kommun omfattar stora sammanhängande naturmiljöer med skogar, kustlandskap, skärgård, vattenmiljöer och bergsområden. Naturen utgör en central del av destinationens identitet och är samtidigt en av de viktigaste anledningarna till att människor besöker området.

Världsarvet Höga Kusten och närliggande naturmiljöer, inklusive Skuleskogens nationalpark, Höga Kustenleden och kustnära rekreationsområden, utgör några av destinationens mest betydelsefulla besöksmiljöer. Samtidigt innebär deras attraktivitet att användningen koncentreras till ett relativt begränsat antal platser, vilket kan skapa lokala belastningar även om den totala naturarealen är mycket stor.

Påverkan på naturmiljöer hanteras i huvudsak genom miljöbalken, fysisk planering, områdesskydd och olika former av naturvårds- och förvaltningsarbete. Bedömningar av påverkan sker framför allt i samband med exploatering, förändrad markanvändning och större projekt.

Den besöksrelaterade påverkan sker huvudsakligen successivt genom ökad användning av leder, utsiktsplatser, naturhamnar, rastplatser och andra populära besöksmiljöer. Denna typ av påverkan uppstår ofta gradvis genom förändrade rörelsemönster, slitage, erosion, störningar och ökade behov av underhåll snarare än genom enskilda större ingrepp.

Rundabordssamtalen visar att det finns en medvetenhet kring dessa frågor och att flera aktörer arbetar aktivt med information, värdskap och hänsynstagande. Som beskrivits i D1 sker även återkommande uppföljning av besöksantal och belastning vid utvalda naturmiljöer, tillsammans med dialog mellan Länsstyrelsen, kommunerna och Höga Kusten Destinationsutveckling kring besöksutveckling och platserns kapacitet. Arbetssätten varierar samtidigt mellan olika delar av destinationen och omfattar inte samtliga naturmiljöer som används av besökare.

Naturmiljöerna lyfts samtidigt fram mycket aktivt i destinationens marknadsföring och kommunikation. Naturmiljöerna har samtidigt en framträdande roll i destinationens marknadsföring och kommunikation. Vilka miljöer som synliggörs påverkar därmed också besökarnas rörelsemönster och användningen av specifika platser.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Ansvaret för naturmiljöer ligger huvudsakligen hos kommunen, länsstyrelsen och andra offentliga aktörer genom planering, tillsyn, naturvård och områdesförvaltning. Roller och ansvar är i huvudsak tydliga inom respektive verksamhetsområde.

Samtidigt är ansvaret för besökshantering mer fördelat mellan flera aktörer. Kommunen, länsstyrelsen, markägare, föreningar, företag och Höga Kusten Destinationsutveckling påverkar samtliga hur naturmiljöer används och upplevs.

HK Dest har ingen formell roll i naturvårdsförvaltning eller tillsyn, men påverkar indirekt genom marknadsföring, platskommunikation och utveckling av besöksanledningar. Detta innebär att destinationsutvecklingen i praktiken påverkar vilka platser som får ökad synlighet och därmed även potentiellt ökad belastning.

Kommunikation, besöksflöden och naturmiljöernas långsiktiga förutsättningar berör därmed flera aktörers ansvarsområden samtidigt. Samordningen sker genom olika strukturer och samarbeten, där mer etablerade arbetssätt finns inom bland annat världsarvsområdet och vid vissa särskilt uppföljda naturmiljöer, medan formerna varierar i andra delar av destinationen.

Höga Kusten-löftet utgör i detta sammanhang ett viktigt initiativ genom att skapa förståelse för platsens värden, uppmuntra ansvarsfulla beteenden och stärka samspelet mellan besökare, företag och lokalsamhälle. Potentialen att använda Höga Kusten-löftet som ett stöd för besökarinformation, värdskap och ansvarsfullt beteende i känsliga naturmiljöer framstår samtidigt som stor.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samordning kring besöksanvändning i naturmiljöer sker genom ordinarie planerings- och förvaltningsprocesser samt genom mer riktade former för uppföljning, dialog och besökshantering. Vid vissa naturmiljöer följs besöksantal och belastning återkommande, och dialog förs mellan berörda aktörer kring förändrad användning, kapacitet och behov av anpassning. Inom världsarvsområdet finns dessutom ett mer sammanhållet arbete kring hållbar platsutveckling och besökshantering.

Arbetssätten är samtidigt olika utvecklade inom destinationen. Vissa platser omfattas av återkommande uppföljning och samverkan, medan andra miljöer främst hanteras genom ordinarie förvaltning, lokalkännedom och insatser när konkreta behov uppstår.

Behovet av samordning blir särskilt tydligt i områden där många olika intressen möts och där förändringar sker gradvis genom ökad användning snarare än genom tydliga enskilda beslut. Det gäller exempelvis leder, utsiktsplatser, kustmiljöer, naturhamnar och andra miljöer där rekreation, friluftsliv, naturturism och naturvård använder samma områden parallellt.

Kopplingen mellan marknadsföring, platsutveckling och naturmiljöernas faktiska förutsättningar kan utvecklas ytterligare. Vad som kommuniceras och lyfts fram påverkar i praktiken besökares rörelsemönster och belastningen på specifika platser.

Det finns därför potential att utveckla mer sammanhållna arbetssätt där uppföljning, besöksdata, platsutveckling, kommunikation och naturvårdsarbete i högre grad integreras. Här kan även Höga Kusten-löftet bidra genom att stärka kopplingen mellan kommunikation, värdskap och ansvarsfulla beteenden.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

Analysen av D2 visar att Örnsköldsvik har mycket starka naturvärden och omfattande naturmiljöer som i nuläget ger goda förutsättningar för både rekreation och besöksverksamhet. Samtidigt är flera av destinationens mest attraktiva naturmiljöer koncentrerade till ett begränsat antal platser där användningen successivt kan öka över tid.

Analysen visar att det redan finns flera arbetssätt där naturmiljöförvaltning och besöksanvändning kopplas samman. Vid vissa naturmiljöer sker återkommande uppföljning av besöksantal och belastning, och inom världsarvsområdet finns ett mer sammanhållet arbete kring besökshantering och hållbar platsutveckling. Samtidigt varierar graden av systematik mellan olika delar av destinationen, och motsvarande arbetssätt omfattar inte samtliga naturmiljöer där besöksanvändningen kan förändras över tid.

Utvecklingsbehovet handlar därför inte primärt om avsaknad av skydd, regelverk eller fungerande exempel, utan om hur befintliga arbetssätt och erfarenheter kan användas mer sammanhållet i relation till destinationens naturmiljöer som helhet. Ju viktigare naturmiljöerna blir för destinationens attraktionskraft, desto viktigare blir också förmågan att följa hur användningen förändras och att vid behov anpassa kommunikation, besökshantering och förvaltning.

Analysen visar att destinationen redan har viktiga förutsättningar att bygga vidare på. Höga Kusten-löftet ger samtidigt en befintlig plattform för att stärka förståelsen för platsens känslighet och uppmuntra ansvarsfulla beteenden hos både besökare och företag. Detta skapar en viktig koppling mellan kommunikation, värdskap och praktisk besökshantering.

Ett centralt utvecklingsbehov handlar därför om att skapa tydligare samband mellan destinationsutveckling, kommunikation, uppföljning och naturmiljöförvaltning. Detta innebär bland annat att stärka uppföljningen av användning och belastning på särskilt känsliga platser, utveckla kopplingen mellan kommunikation och besöksflöden samt integrera naturmiljöernas långsiktiga tålighet tydligare i destinationsutvecklingen.

Här finns tydliga kopplingar till strategisk inriktning (A2), uppföljning och analys (A3), marknadsföring och kommunikation (A7), hantering av besöksflöden (A8) samt skydd av känsliga miljöer (D1).

Sammantaget visar D2 att Örnsköldsvik har goda förutsättningar att utveckla ett mer sammanhållet och förebyggande arbetssätt där naturmiljöernas långsiktiga bärkraft integreras tydligare i destinationsutveckling, kommunikation och praktisk användning. I en destination där naturen utgör en av de viktigaste konkurrensfördelarna blir detta samtidigt en förutsättning för att säkerställa att naturvärdena kan bevaras och upplevas även på lång sikt.

D3 – ANSVARSFULL INTERAKTION MED VILDA DJUR

Detta kriterium behandlar hur destinationen säkerställer att interaktion mellan människor och vilda djur sker på ett ansvarsfullt, lagligt och icke-invasivt sätt. Utgångspunkten är att vilda djur och deras livsmiljöer ska skyddas från negativ påverkan, och att turism, friluftsliv och rekreation inte får ske på bekostnad av djurens naturliga beteenden eller populationernas långsiktiga livskraft. Kriteriet berör såväl organiserad besöksverksamhet som allmänhetens tillgång till naturmiljöer och är därmed relevant även utanför strikt kommersiell turism.

NULÄGE

I Örnsköldsviks kommun regleras interaktion med vilda djur genom nationell lagstiftning, inklusive jaktlagstiftning, artskyddsförordning och miljöbalken, samt genom etablerade regelverk kopplade till naturvård, friluftsliv och områdesskydd. Dessa regelverk utgör en tydlig grund och gäller oavsett om aktiviteter sker inom turism, friluftsliv eller annan vistelse i naturen.

Kommunen omfattar stora naturmiljöer med skog, kust, skärgård, vattenmiljöer och bergsområden där vilda djur förekommer naturligt. Interaktion mellan människor och djurliv sker i huvudsak genom friluftsliv, vandring, rekreation, naturfotografering, båtliv och olika former av naturbaserade upplevelser. I nuläget framträder inte organiserad djurturism som ett dominerande inslag i destinationens erbjudande, men naturupplevelser och mötet med landskapet är centrala delar av destinationens attraktivitet.

Natur och upplevelser av orördhet, stillhet och landskapets särprägel lyfts återkommande fram i destinationens kommunikation. Detta innebär att fler besökare kan komma att vistas i miljöer där djurliv förekommer, även om djuren inte utgör den primära reseanledningen. Därmed blir frågor om hänsyn, avstånd, störning och beteende i naturen relevanta även när interaktionen med djur är indirekt eller oplanerad.

Information om allemansrätt, naturvett och hänsyn i naturmiljöer förekommer genom olika kanaler, men är huvudsakligen generell och ger endast i begränsad utsträckning vägledning kring hur besökare bör agera vid möten med vilda djur. Det saknas i nuläget en tydlig och samlad kommunikation kring vad ansvarsfull djurobservation innebär i praktiken, särskilt i relation till besökare, guider, företag och aktörer som utvecklar naturbaserade upplevelser.

Höga Kusten-löftet utgör samtidigt en relevant plattform för fortsatt utveckling, eftersom det handlar om att stärka förståelsen för platsens värden, uppmuntra ansvarsfullt beteende och skapa en tydligare relation mellan besökare, företag och lokalsamhälle. I nuläget framstår dock kopplingen mellan löftet och specifika frågor om interaktion med vilda djur som begränsad.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Det övergripande ansvaret för skydd av vilda djur ligger hos statliga och regionala myndigheter, framför allt Naturvårdsverket och Länsstyrelsen, med ansvar för regelverk, tillsyn, artskydd och viltförvaltning. Kommunen har en viktig roll genom fysisk planering, lokal tillsyn och genom hur naturområden tillgängliggörs och används för rekreation och friluftsliv.

Genom beslut kopplade till leder, information, tillgänglighet, friluftsanläggningar och utveckling av naturmiljöer påverkas hur människor rör sig i områden där vilda djur förekommer. Kommunens roll är därmed inte primärt kopplad till viltförvaltning, men till de strukturer som formar människors användning av naturen.

Höga Kusten Destinationsutveckling har ingen formell roll i viltförvaltning eller artskydd, men påverkar indirekt genom hur naturupplevelser och naturmiljöer kommuniceras, vilka platser som synliggörs och hur förväntningar på upplevelsen av naturen formas. Rollen är därför viktig i relation till kommunikation, värdskap och beteendepåverkan.

Det finns i nuläget ingen tydligt etablerad struktur som samlat kopplar samman destinationsutveckling, platskommunikation och frågor om ansvarsfull interaktion med vilda djur. Ansvaret finns därmed på flera nivåer, men kopplingen mellan regelverk, praktisk vägledning och besöksrelaterad kommunikation är inte fullt utvecklad.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samordning kring frågor som rör interaktion med vilda djur sker idag främst genom generella myndighetsstrukturer och bred information om natur, allemansrätt och friluftsliv. Frågor om djurobservation och påverkan från besökare behandlas i begränsad utsträckning som ett eget område inom destinationsutveckling eller platskommunikation.

Det innebär att mycket av den praktiska vägledningen bygger på individers kunskap, erfarenhet och omdöme samt på enskilda aktörers egna rutiner och arbetssätt. I organiserade sammanhang kan det finnas god praxis kring hur aktiviteter genomförs med hänsyn till natur och djurliv, men dessa arbetssätt är inte samlade i någon gemensam struktur eller vägledning på destinationsnivå.

Kopplingen mellan kommunikation, besökarförväntningar och praktisk vägledning kring beteenden i naturmiljöer är samtidigt begränsad. Naturen används som en central del av destinationens attraktionskraft, medan frågor om hur människor bör agera i mötet med vilda djur inte alltid integreras lika tydligt i kommunikationen.

Här finns en tydlig möjlighet att utveckla arbetet genom att koppla samman Höga Kusten-löftet, företagsdialog, värdskap och besökarinformation. Det skulle kunna bidra till att skapa gemensamma principer för ansvarsfullt beteende i naturmiljöer, inklusive hur besökare och aktörer bör agera vid möten med vilda djur.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

Analysen av D3 visar att Örnsköldsvik verkar inom ett tydligt regelverk för skydd av vilda djur och naturmiljöer. Utmaningen ligger i hur befintliga principer omsätts i praktiskt beteende, vägledning och kommunikation inom ramen för destinationsutvecklingen snarare än avsaknad av lagstiftning.

Ett tydligt mönster är att interaktion med vilda djur i Örnsköldsvik i huvudsak sker indirekt genom friluftsliv, rekreation och naturbaserade upplevelser, snarare än genom specialiserad djurturism. Det minskar behovet av omfattande särskilda system, men innebär inte att frågan saknar betydelse. I takt med att naturmiljöer får ökad synlighet och fler människor vistas i landskapet ökar också behovet av tydliga förväntningar på beteende och hänsyn.

Det finns ett glapp mellan den starka kommunikationen av naturen som besöksresurs och den mer begränsade praktiska vägledningen kring hur besökare bör agera i miljöer där djurliv förekommer. Allemansrätten ger en viktig grund, men är generellt hållen och behöver i vissa sammanhang kompletteras med mer situationsanpassad kommunikation, särskilt vid platser, aktiviteter eller säsonger där störningsrisker kan vara större.

Ett centralt utvecklingsbehov handlar därför om att stärka kopplingen mellan kommunikation, kunskap och beteende. Detta innebär bland annat att tydligare integrera ansvarsfull interaktion med djurliv i destinationskommunikation, värdskap och företagsdialog, samt att ge guider, arrangörer och företag bättre stöd i hur de kan kommunicera hänsyn till djurliv i mötet med besökare.

Höga Kusten-löftet kan här fungera som en viktig plattform för fortsatt utveckling. Genom att tydligare koppla löftet till konkreta beteenden i naturen kan destinationen stärka förståelsen för hur besökare och företag genom sitt beteende kan bidra till att minska störningar och skydda djurliv, naturmiljöer och platsens långsiktiga värden.

D3 har tydliga kopplingar till marknadsföring och kommunikation (A7), besökarengagemang och feedback (A6), hantering av besöksflöden (A8), besökshantering i naturområden (D2) samt skydd av känsliga miljöer (D1). Hur naturen kommuniceras påverkar hur människor rör sig, vad de förväntar sig och hur de agerar i mötet med platsens djurliv.

Sammantaget visar D3 att nästa steg för Örnsköldsvik handlar om att gå från en huvudsakligen generell och implicit hantering till ett mer medvetet och praktiskt förankrat arbetssätt där ansvarsfull interaktion med vilda djur blir en tydligare del av destinationskommunikation, värdskap och naturbaserad besöksutveckling.

D4 – ARTUTNYTTJANDE OCH DJURVÄLFÄRD

Detta kriterium behandlar hur destinationen säkerställer att användning av djur och arter sker på ett ansvarsfullt sätt och i linje med gällande lagstiftning och principer för djurvälfärd. Det omfattar både vilda och domesticerade djur samt hur djur förekommer i verksamheter, upplevelser och sammanhang som relaterar till turism, friluftsliv och naturbaserade aktiviteter.

Utgångspunkten är att djurvälfärd och skydd av arter är ett samhällsansvar som gäller oavsett verksamhet eller syfte. Kriteriet handlar därför både om lagstiftning, praktisk tillämpning och hur information, vägledning och beteenden kopplade till djur och natur kommuniceras till företag, invånare och besökare.

NULÄGE

I Örnsköldsviks kommun regleras frågor om djurvälfärd, jakt, fiske och skydd av arter genom nationell lagstiftning och internationella åtaganden. Detta omfattar bland annat djurskyddslagstiftning, jaktlagstiftning, artskydd samt regelverk kopplade till skydd av hotade arter och känsliga naturmiljöer. Regelverken gäller oavsett om aktiviteter sker inom turism, friluftsliv, naturbruk eller annan verksamhet.

Djur och arter förekommer i flera olika sammanhang inom kommunen, exempelvis genom friluftsliv, jakt, fiske, naturguidning, båtliv och andra aktiviteter kopplade till kust-, skärgårds- och skogsmiljöer. Flera av dessa aktiviteter utgör samtidigt viktiga delar av destinationens identitet och attraktionskraft.

Information om allemansrätt, naturvett och hänsyn till naturmiljöer förekommer genom olika aktörer och kanaler. Höga Kusten-löftet utgör samtidigt ett stöd för att kommunicera ansvarsfullt beteende, respekt för naturmiljöer och förståelse för platsens känslighet.

Samtidigt finns begränsad samlad vägledning kring hur besökare och verksamheter bör agera i relation till djurliv och djurvälfärd i praktiken. Detta gäller exempelvis frågor kopplade till djurobservation, fotografering, båtliv i känsliga miljöer, fiske, rörelse i områden med häckande fåglar eller andra situationer där mänsklig aktivitet kan påverka djur och arter.

Natur- och djurnära upplevelser används samtidigt som en del av destinationens attraktionskraft och kommunikation. Detta innebär att förväntningar kring naturmöten och upplevelser kan skapas utan att motsvarande vägledning kring ansvar, hänsyn och beteende alltid följer med kommunikationen.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Det övergripande ansvaret för djurvälstånd och skydd av arter ligger hos statliga och regionala myndigheter, främst Jordbruksverket, Naturvårdsverket och Länsstyrelsen, med ansvar för regelverk, tillsyn och förvaltning.

Kommunen har ansvar kopplat till fysisk planering, lokal tillsyn, information till allmänheten samt frågor som rör naturmiljöer, friluftsliv och markanvändning. Genom planering, leder, informationsinsatser och tillgängliggörande av naturmiljöer påverkar kommunen indirekt hur människor rör sig i landskapet och därmed också hur djurliv påverkas.

Höga Kusten Destinationsutveckling har inget formellt ansvar för djurvälstånd eller artskydd, men påverkar genom hur natur- och djurnära upplevelser kommuniceras och marknadsförs samt genom samverkan med företag och aktivitetsaktörer inom besöksnäringen.

Det finns i nuläget ingen tydlig struktur som samlar frågor om djurvälstånd, artansvar, besöksbeteenden och naturbaserade upplevelser inom ramen för destinationsutvecklingen. Ansvaret blir därmed i stor utsträckning beroende av enskilda aktörers kunskap, erfarenhet och egna rutiner.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samordning sker idag huvudsakligen genom ordinarie myndighetsstrukturer och generell information kopplad till natur, friluftsliv och allemansrätt. Frågor om djurvälstånd och ansvarsfull interaktion med djur behandlas i begränsad utsträckning som ett eget område inom destinationsutveckling och platskommunikation.

Det innebär att vägledning kring beteenden och hänsyn i praktiken varierar mellan olika verksamheter och sammanhang. I vissa organiserade aktiviteter och naturupplevelser finns etablerad kunskap och god praxis, men denna är inte samlad eller konsekvent integrerad i destinationens övergripande arbete.

Samtidigt finns goda möjligheter att utveckla ett mer sammanhållet arbetssätt genom att tydligare koppla samman värdskap, besökarinformation, företagsdialog och kommunikation kring naturens värden och känslighet. Höga Kusten-löftet kan här fungera som en viktig plattform för att vidareutveckla frågor kopplade till hänsyn, djurliv, naturmiljöer och ansvarsfullt beteende i naturbaserade upplevelser.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

D4 visar att Örnsköldsvik verkar inom ett tydligt och i grunden välfungerande regelverk för djurvälstånd och skydd av arter. Utmaningen ligger inte främst i avsaknad av lagstiftning, utan i hur frågor om djurvälstånd, hänsyn och ansvarsfullt beteende integreras i destinationsutveckling, naturbaserade upplevelser och platskommunikation.

Natur- och djurnära upplevelser utgör en viktig del av destinationens attraktionskraft, samtidigt som vägledning kring hur djurliv och känsliga arter ska hanteras i praktiken är relativt begränsad och fragmenterad. Detta gäller särskilt i miljöer där besökare, friluftsliv och naturvärden möts, och där påverkan ofta sker gradvis genom många små handlingar snarare än genom enskilda större händelser.

Analysen visar att det finns ett glapp mellan regelverk, kommunikation och praktisk tillämpning. Djur och natur används som en del av destinationens attraktivitet och profilering, men utan att frågor om djurvälstånd och artansvar alltid synliggörs lika tydligt i kommunikationen. Detta innebär att ansvar i praktiken ofta blir implicit och beroende av enskilda aktörers kunskap och förhållningssätt.

Ett centralt utvecklingsbehov handlar därför om att stärka kopplingen mellan kommunikation, värdskap och praktisk vägledning kring djurvälstånd och ansvarsfullt beteende i naturmiljöer. Det handlar om att synliggöra och tillämpa befintliga principer mer konsekvent inom destinationsutveckling och besöksrelaterade sammanhang, snarare än om nya regelverk.

Höga Kusten-löftet utgör här en särskilt relevant möjlighet. Genom att tydligare koppla löftets budskap till frågor om hänsyn till djurliv, naturmiljöer och platsens känslighet kan destinationen stärka förståelsen för hur företag och besökare kan bidra till att minska påverkan på arter och livsmiljöer.

D4 har tydliga kopplingar till marknadsföring och kommunikation (A7), besökarengagemang (A6), besökshantering i naturområden (D2), ansvarsfull interaktion med vilda djur (D3) samt skydd av känsliga miljöer (D1). Hur naturen kommuniceras påverkar också hur människor förhåller sig till djurliv, naturvärden och platsens långsiktiga hållbarhet.

Sammantaget visar D4 att frågor om djurvälstånd, artansvar och hänsyn till djurliv behöver få en tydligare och mer sammanhållen plats i destinationens utveckling, kommunikation och naturbaserade upplevelser. I takt med att naturen får en allt större betydelse för destinationens attraktionskraft ökar också betydelsen av att säkerställa att användningen sker med respekt för både djurliv och ekosystemens långsiktiga bärkraft.

D5 – ENERGIBESPARING

Detta kriterium behandlar hur energianvändning hanteras på destinationsnivå, med fokus på minskad energiförbrukning, förbättrad energieffektivitet och ökad användning av förnybar energi. Utgångspunkten är att energifrågor är centrala både för miljömässig hållbarhet och för långsiktig samhällsutveckling, och att turismens energianvändning behöver ses i relation till övrig verksamhet i samhället.

Energianvändning påverkar klimat, miljö och kostnader för offentliga aktörer, företag och hushåll. I ett destinationsperspektiv handlar energifrågan därför inte enbart om enskilda verksamheter, utan om hur kommunen, företag och andra aktörer arbetar med mål, stödstrukturer, uppföljning och faktisk förflyttning över tid. Besöksnäringen är en del av denna helhet och använder samma energisystem, infrastruktur och resurser som övriga samhället.

NULÄGE

I Örnsköldsviks kommun hanteras energi- och klimatfrågor genom nationella och regionala mål samt genom kommunala strategier och planer kopplade till klimat, energiomställning och hållbar samhällsutveckling. Arbetet omfattar offentlig verksamhet, näringsliv och hushåll och utgör en viktig grund för energieffektivisering och minskad klimatpåverkan.

Kommunen erbjuder klimat- och energirådgivning till företag och hushåll, vilket skapar en etablerad stödstruktur för arbete med energibesparing, energieffektivisering och omställning. Denna funktion är idag i begränsad utsträckning integrerad i destinationsutvecklingen och i det strategiska arbetet med besöksnäringen.

Flera företag inom besöksnäringen arbetar med energi- och hållbarhetsfrågor genom egna investeringar och initiativ, exempelvis kopplat till uppvärmning, transporter, fastigheter och energieffektivisering. Arbetet sker dock huvudsakligen på verksamhetsnivå och utan gemensam struktur för uppföljning eller erfarenhetsutbyte.

Det saknas i nuläget en samlad struktur för att systematiskt samla in, följa upp eller jämföra energidata från besöksnäringen på destinationsnivå. Därmed finns begränsade möjligheter att skapa en samlad bild av utvecklingen, identifiera trender eller prioritera insatser utifrån faktiska resultat.

Samtidigt finns exempel på arbetssätt och verktyg som skulle kunna stärka uppföljningen framöver. Ett exempel är Responsible Tourism Program (RTP). Inom ramen för ett pågående pilotarbete i Västerbotten prövas hur EarthCheck Benchmarking kan användas som ett komplement till RTP för att skapa gemensamma indikatorer, ökad jämförbarhet och bättre uppföljning över tid. Även om ett sådant arbetssätt inte tillämpas på destinationsnivå i Örnsköldsvik idag illustrerar piloten hur en destinationsgemensam uppföljning kan utvecklas genom frivillig datadelning och gemensamma indikatorer.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Det övergripande ansvaret för energifrågor ligger på nationell nivå genom lagstiftning och styrmedel, medan kommunen har en viktig roll genom planering, energiomställning, rådgivning och stöd till lokala aktörer.

Inom kommunen hanteras energi- och klimatfrågor av flera olika funktioner och verksamheter. Detta ger tillgång till relevant kompetens och etablerade arbetssätt, men innebär samtidigt att energifrågor inte alltid kopplas samman med destinationsutveckling och besöksnäringens behov.

HK Dest har ingen formell roll i energifrågor eller energiförsörjning, men har genom sitt arbete med destinationsutveckling, företagsdialog och kommunikation en viktig funktion i att skapa engagemang, samverkan och kunskapsspridning kring hållbarhetsfrågor inom besöksnäringen.

Underlaget visar samtidigt att det saknas en tydligt etablerad struktur där energifrågor, klimat- och energirådgivning, företagsutveckling och destinationsutveckling kopplas samman genom gemensamma mål, indikatorer och uppföljning.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samordning kring energi- och klimatfrågor sker huvudsakligen inom ramen för kommunens övergripande energi- och klimatarbete. Det finns samtidigt begränsade arbetsformer där kommun, destinationsaktörer och företag inom besöksnäringen systematiskt arbetar tillsammans med energifrågor som en gemensam utvecklingsfråga.

Det innebär att möjligheterna till gemensamt lärande, jämförbarhet och samordnad uppföljning är begränsade. Arbetet riskerar därmed att bli beroende av enskilda initiativ snarare än av långsiktiga och gemensamma strukturer.

Avsaknaden av samlad och jämförbar data innebär också att det är svårt att följa utvecklingen över tid och att identifiera vilka åtgärder som ger störst effekt inom besöksnäringen.

Samtidigt finns goda möjligheter att stärka arbetet genom att tydligare koppla samman kommunens klimat- och energirådgivning med destinationsutveckling och företagsdialog. Här finns samtidigt tydliga möjligheter att utveckla mer datadrivna och uppföljningsbaserade arbetssätt.

Erfarenheterna från Responsible Tourism Program (RTP), tillsammans med det pågående pilotarbetet i Västerbotten där EarthCheck Benchmarking prövas som ett komplement till metodiken, visar hur gemensamma indikatorer och strukturerad datainsamling kan bidra till bättre analys, lärande och prioritering över tid. En sådan utveckling skulle kunna ge bättre förutsättningar för uppföljning, erfarenhetsutbyte och ett mer kunskapsbaserat utvecklingsarbete mellan företag.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

D5 visar att Örnsköldsvik har etablerade mål, strategier och stödstrukturer för energi- och klimatarbete. Utmaningen ligger i hur arbetet kopplas till mätbarhet, uppföljning och gemensam analys i relation till destinationsutvecklingen och besöksnäringen snarare än avsaknad av ambitioner eller verktyg.

Analysen visar att energifrågor i nuläget ofta hanteras som generella hållbarhetsfrågor, medan kopplingen till destinationens strategiska utveckling och uppföljning fortfarande är relativt svag. Kommunen har samtidigt redan tillgång till en viktig resurs genom klimat- och energirådgivningen, men denna potential nyttjas i begränsad omfattning som ett verktyg för att stödja besöksnäringens omställning.

Utan gemensamma arbetssätt för datainsamling och uppföljning blir det svårt att förstå utvecklingen över tid, identifiera effekter av olika insatser och skapa tydliga prioriteringar för fortsatt arbete. Det begränsar också möjligheten att använda energidata som ett aktivt beslutsunderlag inom destinationsledning och strategisk utveckling.

Här finns tydliga kopplingar till uppföljning och rapportering (A3), företagsengagemang (A4) samt kommunikation och kunskapsspridning. Ett viktigt utvecklingsområde är därför att stärka kopplingen mellan befintliga stödstrukturer, företagsengagemang och mer systematisk uppföljning.

Det handlar om att skapa bättre förutsättningar för företag att frivilligt mäta, följa upp och jämföra sin energianvändning på ett mer enhetligt sätt istället för att införa nya krav. Klimat- och energirådgivningen kan här utgöra en viktig resurs genom att bidra med kunskap, vägledning och stöd till företagen, samtidigt som destinationsbolaget kan fungera som en kanal för dialog, mobilisering och erfarenhetsutbyte.

I detta sammanhang illustrerar RTP hur företagsengagemang, rådgivning och systematisk uppföljning kan stärkas genom ett gemensamt arbetssätt. Erfarenheterna från pilotarbetet i Västerbotten visar att gemensamma indikatorer och frivillig datadelning kan skapa ett bättre underlag för uppföljning och gemensam utveckling även inom energiområdet.

Sammantaget pekar D5 på behovet av att gå från ett arbete som främst bygger på mål, strategier och enskilda initiativ till ett mer uppföljningsbaserat och datadrivet arbetssätt, där energifrågor blir en tydligare och mer integrerad del av destinationens långsiktiga utveckling. Genom att bättre koppla samman rådgivning, företagsengagemang, uppföljning och destinationsledning finns goda möjligheter att skapa både miljömässiga och ekonomiska vinster över tid.

D6 – HÅLLBAR VATTENFÖRVALTNING

Detta kriterium behandlar hur vattenresurser förvaltas och skyddas i relation till turism och annan användning, med fokus på långsiktig tillgång, kvalitet och hållbar användning. Utgångspunkten är att vatten är en grundläggande samhällsresurs som används av invånare, näringsliv, besökare och ekosystem samtidigt. Hållbar vattenförvaltning handlar därför om helhetsperspektiv, där turismens användning behöver förstås och hanteras i relation till övriga samhällsfunktioner och miljöhänsyn.

NULÄGE

Örnsköldsviks kommun hanterar vattenförsörjning, avloppsfrågor och skydd av vattenresurser genom kommunens ordinarie tekniska verksamhet, miljöarbete och tillsyn enligt gällande lagstiftning. Arbetet omfattar dricksvattenförsörjning, avloppshantering, dagvattenfrågor samt skydd av vattenmiljöer i samverkan med regionala och nationella aktörer.

Kommunen har generellt god tillgång till vattenresurser och vatten identifieras inte som en begränsande faktor i kommunens utveckling eller i besöksnäringens nuvarande omfattning. Samtidigt används vatten inom flera delar av besöksnäringen, exempelvis inom hotell, restauranger, campingar, gästhamnar, fritidsboenden, spa- och rekreationsverksamheter samt olika natur- och skärgårdsrelaterade aktiviteter.

Turism utgör därmed en del av den samlade vattenanvändningen, men användningen särredovisas inte och följs inte upp specifikt på destinationsnivå. Vattenfrågor hanteras i huvudsak som en del av kommunens övergripande vattenförvaltning och resursplanering, snarare än som en särskild fråga kopplad till destinationsutveckling.

Kommunen erbjuder klimat- och energirådgivning till företag och hushåll. Även om rådgivningen primärt är inriktad mot energi- och klimatfrågor finns potentiella kopplingar till resurseffektivitet och vattenanvändning. Kopplingen mellan dessa stödstrukturer och besöksnäringens arbete med vattenfrågor är i nuläget begränsad.

Det finns även utvecklingsinitiativ som visar på möjligheten att arbeta mer systematiskt med uppföljning av resursanvändning inom besöksnäringen. Inom det pågående pilotarbetet i Region Västerbotten provas hur EarthCheck Benchmarking kan komplettera RTP-metodiken. Vatten är en av de indikatorer som följs upp och arbetet kan på sikt ge relevanta lärdomar även för Örnsköldsvik.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Övergripande ansvar för vattenförvaltning ligger hos kommunen i samverkan med regionala och nationella aktörer. Kommunen ansvarar för planering, drift, tillsyn och skydd av vattenresurser, medan länsstyrelse och vattenmyndigheter ansvarar för regional styrning och uppföljning.

Ansvarsfördelningen är i grunden tydlig inom respektive verksamhetsområde, men är inte särskilt utformad för att hantera turismens roll som resursanvändare inom destinationsutvecklingen.

HK Dest har ingen formell roll i vattenförvaltning, men påverkar indirekt genom destinationsutveckling, platskommunikation och utveckling av besöksanledningar som använder samma resurser och infrastrukturer som övriga samhället.

Det saknas samtidigt en etablerad struktur som tydligt kopplar samman vattenförvaltning, destinationsutveckling och uppföljning av resursanvändning inom besöksnäringen.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samordning kring vattenfrågor sker huvudsakligen inom kommunens ordinarie tekniska och administrativa strukturer. Vattenfrågor hanteras främst som en del av drift, samhällsplanering och miljöförvaltning, snarare än som en strategisk resursfråga inom destinationsutvecklingen.

Det finns i nuläget begränsade arbetsformer där vattenanvändning diskuteras i relation till besöksnäringens utveckling, säsongsvariationer eller förändrade användningsmönster över tid.

Det innebär att möjligheterna att följa utvecklingen på destinationsnivå är begränsade. Utan samlad och jämförbar data blir det svårt att identifiera förändringar, analysera resursanvändning eller skapa tydliga prioriteringar för fortsatt arbete.

Samtidigt finns möjligheter att utveckla mer uppföljningsbaserade arbetssätt genom ökad samverkan mellan kommun, företag och destinationsaktörer. Erfarenheterna från pilotarbetet i Västerbotten visar hur gemensamma indikatorer och strukturerad datainsamling kan bidra till bättre analys, lärande och prioritering över tid.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

D6 visar att Örnsköldsvik har fungerande system och tydliga offentliga strukturer för vattenförvaltning och skydd av vattenresurser. Utmaningen ligger inte främst i avsaknad av system eller kapacitet, utan i hur vattenfrågan synliggörs och följs upp i relation till destinationsutvecklingen och besöksnäringens resursanvändning.

Ett återkommande mönster är att turismens vattenanvändning i nuläget i begränsad utsträckning ingår i destinationens samlade analys och uppföljning av resursanvändning. Utan relevant och jämförbar data blir det svårt att följa utvecklingen över tid, identifiera förändrade

belastningsmönster eller använda vattenfrågor som ett aktivt beslutsunderlag i destinationsutvecklingen.

Här finns tydliga kopplingar till uppföljning och rapportering (A3), där behovet av bättre mätbarhet och analys framträder som centralt.

Ett viktigt utvecklingsområde handlar därför om att stärka förutsättningarna för företag att följa upp och förstå sin vattenanvändning på ett mer enhetligt sätt, så att vattenresursen kan integreras tydligare i destinationens samlade uppföljning av resurseffektivitet. Det centrala är att skapa bättre förutsättningar för företag att frivilligt mäta, följa upp och förstå sin resursanvändning på ett mer enhetligt sätt.

Kommunens klimat- och energirådgivning utgör här en potentiellt viktig resurs, samtidigt som företagssamverkan genom Höga Kusten Destinationsutveckling och Höga Kusten Turism kan bidra till ökad kunskap, erfarenhetsutbyte och spridning av goda exempel kring resurseffektivitet och hållbar verksamhetsutveckling.

På längre sikt kan erfarenheterna från pilotarbetet i Västerbotten ge värdefulla lärdomar om hur frivillig datadelning och gemensamma indikatorer kan bidra till en mer systematisk uppföljning av vattenanvändning. Eftersom arbetet fortfarande befinner sig i pilotfas bör det ses som ett utvecklingsspår snarare än en etablerad modell.

Sammantaget pekar D6 på behovet av att gå från ett arbetssätt där vatten främst hanteras som en teknisk och operativ fråga till ett mer integrerat och uppföljningsbaserat perspektiv, där vattenförvaltning tydligare kopplas till resurseffektivitet, destinationsutveckling och långsiktig hållbar samhällsutveckling.

D7 – VATTENKVALITET

Detta kriterium behandlar hur destinationen övervakar och säkerställer god vattenkvalitet för dricksvatten, rekreation och ekologiska ändamål. Fokus ligger på system för regelbunden uppföljning, öppen rapportering av resultat samt förmåga att agera snabbt vid försämrad vattenkvalitet. Vattenkvalitet är en grundläggande samhällsfråga som berör både invånare, näringsliv och besökare, och utgör en viktig förutsättning för hälsa, miljö och attraktivitet.

Tillgång till rent och säkert vatten är en central del av en hållbar plats. För en destination innebär god vattenkvalitet även förutsättningar för rekreation, naturupplevelser och förtroende hos både invånare och besökare. Arbetet med vattenkvalitet behöver därför ses som en integrerad del av kommunens miljö- och samhällsansvar, där turismens användning av vattenresurser är en av flera påverkansfaktorer.

NULÄGE

I Örnsköldsviks kommun sker övervakning av vattenkvalitet inom ramen för etablerade nationella och regionala system. Dricksvattenkontroll, badvattenövervakning och uppföljning av vattenförekomsternas ekologiska status genomförs enligt gällande lagstiftning och fastställda kvalitetsstandarder. Resultat från provtagning och uppföljning görs tillgängliga genom ansvariga myndigheter och kommunala funktioner.

Kommunen har omfattande kust- och skärgårdsmiljöer, ett stort antal sjöar och vattendrag samt vattenmiljöer med betydelse för friluftsliv, rekreation, naturupplevelser och besöksnäring. God vattenkvalitet är därmed en viktig förutsättning för både livskvalitet och destinationens attraktivitet.

Badvatten kontrolleras regelbundet under säsong och det finns etablerade rutiner för uppföljning, information och åtgärder vid eventuella avvikelser. Även dricksvattnets kvalitet omfattas av kontinuerlig kontroll och uppföljning inom ramen för kommunens ansvar för vattenförsörjning.

Vattenkvalitet hanteras främst som en teknisk och regulatorisk fråga inom etablerade förvaltningssystem. Kunskap, data och resultat används i huvudsak för kontroll, tillsyn och åtgärder, medan kopplingen till destinationsutveckling, platsutveckling och hållbarhetskommunikation är mer begränsad.

Information om vattenkvalitet finns tillgänglig för invånare och besökare, men används i begränsad omfattning som en aktiv del av platsens hållbarhetsprofil eller som ett verktyg för att öka förståelsen för lokala naturresurser och hållbara beteenden.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Det övergripande ansvaret för vattenkvalitet ligger hos offentliga myndigheter. Kommunen ansvarar för lokal vattenförsörjning, provtagning, tillsyn och information, medan nationella och regionala aktörer sätter ramar och följer upp kvaliteten genom lagstiftning och vattenförvaltningssystem.

Ansvarsfördelningen är i grunden tydlig inom respektive område och vattenkvalitet hanteras genom etablerade rutiner och processer. Samtidigt är strukturerna inte utformade för att särskilt koppla vattenkvalitet till destinationsutveckling eller besöksrelaterad användning.

Höga Kusten Destinationsutveckling har ingen formell roll i vattenkvalitetsarbete, men påverkar indirekt genom hur destinationen kommuniceras och hur kust-, skärgårds- och vattenmiljöer används som en del av platsens attraktionskraft. I nuläget finns dock ingen tydlig struktur för hur kunskap om vattenkvalitet integreras i destinationskommunikation eller används för att stärka förståelsen för lokala naturvärden.

Det saknas samtidigt en tydligt etablerad samverkansstruktur där vattenkvalitet, hållbarhetskommunikation och destinationsutveckling behandlas som en gemensam fråga.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samordning kring vattenkvalitet sker främst inom etablerade myndighets- och förvaltningsprocesser, där provtagning, uppföljning och åtgärder hanteras inom respektive ansvarssystem.

Dessa processer fungerar i huvudsak väl och säkerställer att eventuella avvikelser kan identifieras och hanteras. Däremot finns begränsad samordning mellan de aktörer som arbetar med vattenkvalitet och de aktörer som arbetar med platsutveckling, besöksnäring och destinationskommunikation.

Det innebär att den kunskap och de data som samlas in om vattenkvalitet endast i begränsad utsträckning används för att stärka förståelsen för lokala naturresurser, påverka beteenden eller bidra till en bredare hållbarhetsprofil för destinationen.

Samtidigt finns goda möjligheter att utveckla ett mer integrerat arbetssätt där vattenkvalitet tydligare kopplas till platsens naturvärden, besökarupplevelser och kommunikation kring hållbar utveckling.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

Analysen av D7 visar att Örnsköldsviks kommun har väl fungerande system för att säkerställa god vattenkvalitet, med etablerade rutiner för övervakning, provtagning, rapportering och åtgärder vid avvikelser. Detta utgör en stabil grund för att säkerställa både människors hälsa och skyddet av

vattenmiljöer samt skapar goda förutsättningar för rekreation, friluftsliv och andra vattenrelaterade aktiviteter.

En central iakttagelse är att vattenkvalitet i huvudsak hanteras som en teknisk och regulatorisk fråga inom etablerade förvaltningssystem. Det innebär att arbetet med kontroll, uppföljning och åtgärder fungerar väl inom sina respektive strukturer, men att vattenkvalitet i begränsad utsträckning används som en aktiv del av platsutveckling, destinationsutveckling eller hållbarhetskommunikation.

Detta blir särskilt relevant i en kommun där kustmiljöer, skärgård, sjöar och vattennära rekreation utgör viktiga delar av både invånarnas livskvalitet och destinationens attraktivitet. God vattenkvalitet bidrar till upplevelsekvalitet, förtroende och platsens långsiktiga attraktionskraft och bidrar inte bara till miljö och hälsa.

Analysen visar att information om vattenkvalitet finns tillgänglig genom ansvariga myndigheter och kommunala funktioner, men att denna kunskap endast i begränsad omfattning används för att stärka förståelsen för lokala naturvärden eller för att främja hållbara beteenden hos invånare och besökare. Här finns exempelvis potential att tydligare lyfta kvaliteten på lokalt dricksvatten som en hållbar resurs och ett alternativ till flaskvatten, vilket kan bidra till både minskad resursanvändning och ökad förståelse för lokala miljövärden.

Ett centralt utvecklingsbehov handlar därför inte om att skapa nya kontrollsystem eller utöka provtagningen, utan om att bättre nyttja den kunskap som redan finns. Det innebär bland annat att:

- tydligare integrera vattenkvalitet i hållbarhetskommunikation och platsutveckling,
- stärka kopplingen mellan vattenresurser, lokala naturvärden och besökarupplevelser,
- använda befintlig kunskap och data för att öka förståelsen för hållbara beteenden hos invånare och besökare,
- samt skapa starkare samband mellan vattenkvalitet, vattenförvaltning och destinationens långsiktiga attraktionskraft.

Här finns särskilt tydliga kopplingar till marknadsföring och kommunikation (A7), där vattenresursernas kvalitet kan användas mer aktivt för att stärka både platsens hållbarhetsprofil och förståelsen för lokala natur- och miljövärden.

Det finns även kopplingar till vattenförvaltning (D6) och långsiktig klimatanpassning (A10), där förändrade nederbördsmonster, vattennivåer och framtida belastning kan påverka vattenmiljöer och vattenkvalitet över tid.

Sammantaget visar D7 att Örnsköldsvik har starka förutsättningar och väl fungerande system för att säkerställa god vattenkvalitet. Den fortsatta utvecklingen handlar därför främst om att gå från ett väl fungerande kontroll- och uppföljningssystem till ett mer integrerat arbetssätt där vattenkvalitet också används som en strategisk resurs i hållbarhetskommunikation, platsutveckling och långsiktig destinationsutveckling.

D8 – AVLOPPSVATTEN

Detta kriterium behandlar hur avloppsvatten från bebyggelse och verksamheter hanteras, renas och kontrolleras så att utsläpp inte skadar människors hälsa, vattenmiljöer eller ekosystem. Fokus ligger på förebyggande arbete, tekniska lösningar, tillsyn samt efterlevnad av gällande lagstiftning. Avloppshantering är en samhällskritisk funktion som berör invånare, företag och besökare, där turismen utgör en del av den samlade belastningen på systemen.

NULÄGE

I Örnsköldsviks kommun regleras hantering av avloppsvatten genom nationell lagstiftning, framför allt miljöbalken, samt genom kommunala föreskrifter och tillsynsprocesser. Detta omfattar både kommunala avloppssystem och enskilda lösningar, såsom enskilda avlopp och mindre reningsanläggningar.

Kommunen har en geografiskt stor yta med varierande bebyggelsestruktur, där både tätorter, landsbygdsområden, kustmiljöer och fritidshusområden förekommer. Detta innebär att förutsättningarna för avloppshantering varierar mellan olika delar av kommunen och att både kommunala och enskilda lösningar spelar en viktig roll.

Det finns etablerade krav på lokalisering, funktion och rening innan utsläpp till mark eller vatten, och kommunen ansvarar för tillsyn och uppföljning. I områden med kommunalt avloppsnät finns gemensamma reningslösningar som även nyttjas av verksamheter inom besöksnäringen.

Belastningen på avloppssystem kan variera över året, särskilt i kustnära områden och områden med fritidsboenden där användningen förändras mellan säsonger. Påverkan uppstår sällan genom enskilda större förändringar utan snarare genom gradvisa förändringar i användning, bebyggelse och verksamheter över tid.

Det saknas samtidigt en samlad bild av hur belastning, kapacitet och användningsmönster utvecklas i relation till långsiktig platsutveckling, förändrad markanvändning och utvecklingen av olika områden inom kommunen.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Det övergripande ansvaret för avloppshantering ligger hos kommunen genom drift av kommunala system samt tillsyn enligt miljöbalken. Ansvarsfördelningen mellan teknisk verksamhet, miljötillsyn och fysisk planering är i huvudsak tydlig inom respektive område.

Fastighetsägare och verksamhetsutövare ansvarar för att deras avloppslösningar uppfyller gällande krav. Detta gäller både anslutning till kommunala system och drift av enskilda avloppsanläggningar.

Höga Kusten Destinationsutveckling har ingen formell roll i avloppsfrågor, men påverkar indirekt genom utveckling och marknadsföring av platser, verksamheter och miljöer som kan bidra till förändrad användning av områden och infrastruktur.

I nuläget finns dock ingen tydligt etablerad struktur som kopplar samman avloppshantering, platsutveckling och destinationsutveckling i ett gemensamt strategiskt perspektiv.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samordning kring avloppsvatten sker huvudsakligen inom kommunens ordinarie processer för drift, tillsyn, fysisk planering och tillståndshantering.

Dialog med fastighetsägare och verksamheter sker främst i samband med tillsyn, prövning eller utveckling av ny bebyggelse och verksamhet. Processerna fungerar i huvudsak väl inom sina respektive ansvarsområden.

Samtidigt saknas en mer återkommande och strategisk arbetsform där frågor om avloppskapacitet, förändrad användning och långsiktig utveckling följs upp samlat över tid. Detta blir särskilt relevant i områden med en hög andel fritidsboenden, varierande belastning över året eller där flera olika användningsintressen sammanfaller.

Kopplingen mellan fysisk planering (A9), platsutveckling och teknisk infrastruktur är central i detta sammanhang. Utan ett mer sammanhållet perspektiv riskerar frågor om framtida kapacitet och belastning att hanteras först när behov eller problem blivit tydliga.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

Analysen av D8 visar att Örnsköldsviks kommun har fungerande regelverk, tillsyn och tekniska system för hantering av avloppsvatten. De grundläggande förutsättningarna för att skydda människor, vattenmiljöer och ekosystem är därmed på plats.

Utmaningen ligger främst i att avloppsfrågan i huvudsak hanteras som en teknisk och regulatorisk funktion, medan kopplingen till långsiktig platsutveckling, förändrade användningsmönster och framtida belastning är mindre utvecklad i ett strategiskt perspektiv.

En central iakttagelse är att belastningen på avloppssystem och vattenmiljöer kan förändras gradvis över tid, särskilt i områden där fritidsboende, permanentboende, näringsverksamhet och besöksrelaterad användning sammanfaller. Utan en mer samlad uppföljning blir det svårt att långsiktigt bedöma kapacitet, utveckling och behov av förebyggande åtgärder.

Här finns tydliga kopplingar till vattenförvaltning (D6), vattenkvalitet (D7), fysisk planering (A9) och uppföljning och analys (A3). Avloppshantering utgör en central del av den samlade resursförvaltningen och påverkar direkt förutsättningarna för långsiktigt hållbara vattenmiljöer.

Ett centralt utvecklingsbehov handlar därför om att stärka kopplingen mellan tillsyn, data och långsiktig planering. Det innebär bland annat att:

- utveckla bättre förståelse för hur belastning varierar över tid och mellan olika områden,
- tydligare koppla kapacitet och avloppslösningar till fysisk planering och utveckling,
- stärka kunskapsunderlaget kring framtida behov och förändrade användningsmönster,
- samt integrera avloppsfrågor i ett bredare perspektiv på resursanvändning och hållbar platsutveckling.

Det finns även ett fortsatt behov av dialog, information och vägledning till fastighetsägare och verksamheter, särskilt i områden där enskilda avloppslösningar utgör en viktig del av den lokala infrastrukturen.

Sammantaget visar D8 att Örnsköldsvik har goda tekniska och organisatoriska förutsättningar för en hållbar avloppshantering. Den fortsatta utvecklingen handlar främst om att komplettera dagens fungerande system med ett mer långsiktigt och integrerat perspektiv där avloppshantering tydligare kopplas till vattenförvaltning, fysisk planering och platsutveckling över tid.

D9 – AVFALLSHANTERING

Detta kriterium behandlar hur avfall uppstår, hanteras och minskas inom destinationen, med fokus på mätning, förebyggande arbete, återvinning och säker hantering av restavfall. Avfallshantering är en grundläggande samhällsfunktion som berör invånare, företag och besökare. Turismen utgör en del av avfallsflödena, men delar infrastruktur och system med övriga samhällsfunktioner. Ett hållbart avfallssystem handlar därför inte enbart om hantering, utan om att minska uppkomsten av avfall och styra mot mer resurseffektiva beteenden.

NULÄGE

I Örnsköldsviks kommun finns etablerade system för insamling, sortering och behandling av avfall i linje med nationell lagstiftning och regionala riktlinjer. Flera avfallsfraktioner hanteras inom kommunens system och det finns tillgång till återvinningslösningar för både hushåll och verksamheter.

Kommunen arbetar med information och vägledning till invånare och företag kring avfallshantering, sortering, återvinning och nedskräpning. Dessa system utgör en stabil grund för att hantera avfall på ett säkert och strukturerat sätt.

I besöksrelaterade sammanhang – exempelvis vid evenemang, i offentliga miljöer, vid friluftsområden, gästhamnar, boendeanläggningar och under perioder med högre belastning – kan avfallsmängder och behov av sortering variera över tid och mellan platser. Dessa variationer hanteras i huvudsak inom befintliga system, men följs i begränsad utsträckning upp samlat som en del av destinationens utveckling.

Arbetet är i stor utsträckning inriktat på hantering och sortering av avfall som redan uppstår, medan frågor om avfallsförebyggande arbete, matsvinn, engångsartiklar och resurseffektivitet hanteras mer varierande mellan olika verksamheter och aktörer.

Det saknas i nuläget en samlad struktur för att systematiskt följa upp avfallsflöden från besöksnäringen på destinationsnivå. Därmed finns begränsade möjligheter att analysera hur avfallsmängder varierar över tid, vilka insatser som ger effekt och hur avfallsförebyggande arbete kan utvecklas gemensamt.

Samtidigt pågår ett pilotarbete i Region Västerbotten där EarthCheck Benchmarking prövas som ett komplement till RTP-metodiken. Avfall är en av de indikatorer som följs upp och erfarenheterna kan på sikt bidra till utvecklingen av en mer systematisk uppföljning även i Örnsköldsvik.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Kommunen har det övergripande ansvaret för avfallshantering, inklusive planering, insamling, information och uppföljning inom kommunens ansvarsområden. Ansvarsfördelningen är tydlig ur ett operativt perspektiv.

Företag, inklusive verksamheter inom besöksnäringen, ansvarar för sin egen avfallshantering och för att följa gällande krav på sortering, hantering och avfallsminimering. Detta omfattar även ansvar för att arbeta mer resurseffektivt genom exempelvis inköp, rutiner, matsvinnsarbete och minskad användning av engångsmaterial.

HK Dest har ingen formell roll i avfallssystemet, men påverkar indirekt genom destinationsutveckling, kommunikation, företagsdialog och utveckling av besöksanledningar. Genom sin samlande roll gentemot besöksnäringen kan HK Dest samtidigt bidra till ökad medvetenhet, kunskapsspridning och erfarenhetsutbyte kring avfallsförebyggande arbete och resurseffektivitet.

Det saknas i nuläget en tydligt etablerad struktur där kommunens avfallsarbete, destinationsutveckling och företagens praktiska hållbarhetsarbete kopplas samman genom gemensamma mål, uppföljning eller återkommande arbetsformer.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samordningen kring avfall sker främst inom kommunens ordinarie system för drift, tillsyn, information och avfallsplanering. Dialog med företag sker huvudsakligen vid behov, exempelvis i samband med tillsyn, evenemang eller särskilda insatser.

Det saknas samtidigt en mer strategisk och återkommande samordning där avfallsfrågor tydligare kopplas till platsutveckling, besöksflöden och förändrade användningsmönster över tid. Detta innebär bland annat att variationer i avfallsmängder inte systematiskt analyseras ur ett destinationsperspektiv, att erfarenheter från exempelvis evenemang inte alltid omsätts i långsiktigt lärande och att möjligheter till gemensamma lösningar mellan verksamheter är begränsade.

Avfallsfrågor hanteras därmed i huvudsak som en drift- och hanteringsfråga, snarare än som en strategisk del av resursanvändning, företagsutveckling och hållbar destinationsutveckling.

Samtidigt finns goda möjligheter att utveckla arbetet genom stärkt samverkan mellan kommunen, HK Dest och företag inom besöksnäringen. Det kan handla om gemensam kunskapsspridning, erfarenhetsutbyte kring matsvinn och engångsartiklar, stöd vid evenemang samt mer systematisk uppföljning av resursanvändning i företagsledet.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

D9 visar att Örnsköldsvik har fungerande system för insamling, sortering och hantering av avfall. Detta utgör en viktig grundförutsättning för miljö, hälsa och fungerande samhällsservice.

Utmaningen ligger främst i att arbetet fortfarande i stor utsträckning är inriktat på att hantera avfall efter att det uppstått, medan kopplingen till förebyggande arbete, resurseffektivitet och strategisk uppföljning är mindre utvecklad.

Ett återkommande mönster är att det finns begränsad samlad uppföljning av hur avfallsmängder varierar över tid och påverkas av olika typer av användning, inklusive evenemang, besöksflöden, offentliga miljöer och verksamheter inom besöksnäringen. Utan denna koppling blir det svårt att använda data som underlag för prioriteringar, förbättringsarbete och långsiktig styrning.

Här finns kopplingar till uppföljning och rapportering (A3), men framför allt genom behovet av att bättre förstå avfallsflöden, beteenden och förbättringsmöjligheter över tid. Samtidigt är kopplingen till företagsengagemang (A4) central, eftersom mycket av det avfallsförebyggande arbetet behöver ske i verksamheternas praktiska rutiner.

Ett tydligt utvecklingsbehov är att flytta fokus från enbart hantering till mer förebyggande arbete. Det innebär att i högre grad arbeta med minskning av matsvinn, minskad användning av engångsartiklar, bättre sorteringsmöjligheter i besöksrelaterade miljöer samt mer resurseffektiva lösningar inom verksamheter, evenemang och offentliga platser.

Här uppstår också en tydlig koppling till kommunikation och beteendeförändring. Avfall är inte enbart en teknisk fråga, utan också en fråga om hur invånare, besökare och företag agerar i praktiken. Genom tydligare kommunikation, vägledning och gemensamma förväntningar kan avfallsarbetet kopplas närmare till värdskap, platsansvar och hållbar konsumtion.

På längre sikt kan erfarenheterna från pilotarbetet i Västerbotten ge värdefulla lärdomar om hur indikatorer och frivillig datainsamling kan användas för en mer systematisk uppföljning av avfall, energi, vatten och klimatpåverkan. Eftersom arbetet fortfarande befinner sig i pilotfas bör det ses som ett utvecklingsspår snarare än en etablerad modell.

D9 har även tydliga kopplingar till övriga kriterier i sektion D. Avfall påverkar energianvändning (D5), vattenförvaltning (D6), vattenkvalitet (D7) och klimatutsläpp (D10). Ett mer förebyggande och cirkulärt arbetssätt kan därför ge bredare effekter än enbart minskade avfallsmängder.

Sammantaget pekar D9 på behovet av att gå från ett fungerande men huvudsakligen hanteringsorienterat system till ett mer proaktivt och cirkulärt arbetssätt, där avfall ses som en del av den samlade resursanvändningen i destinationen. Genom att stärka kopplingen mellan data, beteende, företagsengagemang och styrning kan Örnsköldsvik skapa bättre förutsättningar för minskad miljöpåverkan och ökad resurseffektivitet över tid.

D10 – VÄXTHUSGASUTSLÄPP OCH BEGRÄNSNING AV KLIMATFÖRÄNDRINGAR

Detta kriterium behandlar hur destinationen arbetar med att minska växthusgasutsläpp och bidra till begränsning av klimatförändringar. Fokus ligger på om det finns tydliga mål, uppföljning och åtgärder för klimatreduktion, samt i vilken utsträckning företag uppmuntras att mäta, minska och rapportera sina utsläpp. Klimatarbetet omfattar både offentlig verksamhet och de delar av näringslivet som bidrar till destinationens utveckling och samlade klimatpåverkan. Utgångspunkten är att klimatarbetet behöver integreras i bredare samhällsprocesser och inte behandlas som en isolerad fråga kopplad enbart till besöksnäringen.

NULÄGE

Sverige har genom ratificeringen av Parisavtalet åtagit sig att bidra till att den globala temperaturökningen begränsas till väl under 2 grader, med strävan mot 1,5 grader. Detta åtagande ligger till grund för nationella klimatmål och lagstiftning, som i sin tur styr regionala och kommunala klimatstrategier.

Örnsköldsviks kommun verkar inom ramen för de nationella klimatmål och den lagstiftning som följer av dessa åtaganden. Kommunen har antagit klimatmål i linje med dessa åtaganden och arbetar med utsläppsreduktion inom flera områden, bland annat kopplat till energi, transporter, upphandling, samhällsplanering och den egna verksamheten.

Det finns strukturer för uppföljning och rapportering av utsläpp på kommunal nivå, ofta kopplade till övergripande klimat- och hållbarhetsarbete. Detta ger en grundläggande bild av utvecklingen över tid och skapar förutsättningar för prioriteringar inom den kommunala verksamheten.

Samtidigt visar analysen att turismens klimatpåverkan i nuläget inte är tydligt synliggjord som en egen del av destinationens utveckling. Utsläpp kopplade till besök uppstår huvudsakligen genom transporter till och från destinationen, resor inom destinationen, energianvändning i boende samt konsumtion av varor och tjänster. Dessa utsläpp ingår i bredare sektorer och följs inte upp som en samlad del av destinationens påverkan.

För Höga Kusten och Örnsköldsvik är detta särskilt relevant eftersom stora delar av destinationens attraktivitet bygger på naturupplevelser, kustlandskap, friluftsliv och geografiskt spridda besöksmål. Besökare anländer huvudsakligen via vägtrafik, tåg och i vissa fall flyg, samtidigt som transporter inom destinationen ofta är en förutsättning för att nå olika upplevelser och besöksmål. Transporter framstår därmed som en sannolikt betydande källa till klimatpåverkan kopplad till besöksnäringen.

Samtidigt arbetar destinationen aktivt med att stärka sin attraktionskraft genom marknadsföring, destinationsutveckling och utveckling av nya besöksanledningar. Detta skapar ett tydligt samband mellan destinationsutveckling och de transportflöden som genereras. Trots detta finns begränsad samlad kunskap om hur besökare reser till och inom destinationen, hur transportmönster förändras över tid eller hur olika strategiska prioriteringar påverkar den samlade utsläppsbilden.

Det innebär att en betydande del av klimatpåverkan kopplad till destinationens utveckling riskerar att förbli osynlig i det strategiska arbetet. Utan denna synlighet blir det svårt att bedöma

hur besöksnäringen påverkar klimatet, vilka delar av utvecklingen som driver utsläpp och vilka åtgärder som ger störst effekt.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Ansvar för klimatarbetet är tydligt fördelat mellan nationell, regional och kommunal nivå. Kommunen har en central roll i att omsätta klimatmål till lokal planering, infrastruktur och genomförande.

Samtidigt är ansvarsfördelningen mindre tydlig när det gäller turismens klimatpåverkan. HK Dest har en viktig roll i destinationsutveckling, kommunikation och prioriteringar inom besöksnäringen, men saknar ett formellt uppdrag för uppföljning eller styrning av växthusgasutsläpp. Genom marknadsföring och utveckling av destinationens attraktivitet påverkar bolaget samtidigt indirekt efterfrågan på resor och de transportflöden som genereras, även om det saknar rådighet över transportinfrastruktur och resenärers val.

Detta skapar ett glapp mellan de aktörer som påverkar efterfrågan, rörelsemönster och utveckling, och de strukturer som följer upp och arbetar med klimatpåverkan. Samtidigt ligger flera av de mest betydande utsläppskällorna utanför destinationens direkta rådighet, exempelvis nationell transportinfrastruktur, flygtrafik och regional kollektivtrafik. Klimatarbetet behöver därför hanteras genom samverkan mellan flera nivåer och aktörer.

Det finns i nuläget ingen tydlig struktur som binder samman dessa perspektiv i ett gemensamt och långsiktigt arbetssätt.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samordning kring klimatfrågor sker främst inom kommunens övergripande arbete och i samverkan med regionala aktörer. Klimatfrågor behandlas i stor utsträckning sektorsvis, exempelvis inom energi, transporter, samhällsplanering och offentlig verksamhet.

Det saknas däremot en sammanhållen arbetsform där klimatpåverkan kopplad till destinationens utveckling diskuteras, följs upp och används som underlag för gemensamma prioriteringar.

Detta innebär att:

- utsläpp kopplade till besök och transporter inte analyseras samlat
- kopplingarna mellan marknadsföring, tillgänglighet och klimatpåverkan är begränsat synliga
- sambanden mellan energi, vatten, avfall, transporter och klimat inte fullt ut tas tillvara
- möjligheter till gemensamt lärande och styrning mellan aktörer är begränsade

Samtidigt finns förutsättningar att på sikt utveckla mer datadrivna arbetssätt genom ökad uppföljning och jämförbarhet inom företagsledet. Erfarenheterna från pilotarbetet i Västerbotten kan ge värdefulla lärdomar om hur EarthCheck Benchmarking kan komplettera RTP-metodiken

för att skapa bättre mätbarhet och uppföljning av bland annat energi, vatten, avfall och växthusgasutsläpp på verksamhetsnivå.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

Genomgången av D10 visar att Örnsköldsvik har etablerade mål och strukturer för klimatarbete, främst kopplade till den kommunala organisationens verksamhet samt till bredare samhällssektorer såsom energi, transporter och samhällsplanering. Det finns därmed en grund för uppföljning och styrning av växthusgasutsläpp på en övergripande nivå.

Samtidigt framträder att klimatpåverkan kopplad till destinationens utveckling endast i begränsad utsträckning synliggörs och analyseras samlat.

En central iakttagelse är att destinationens utveckling i praktiken är nära kopplad till transporter och ökad rörlighet. Marknadsföring, utveckling av nya besöksanledningar, evenemang och ökad synlighet påverkar besöks- och transportflöden och kan därmed också påverka utsläppen från resande. Det finns därmed ett tydligt samband mellan destinationsutveckling, transportmönster och klimatpåverkan.

Samtidigt finns en komplexitet i att transporter är en grundläggande förutsättning för både samhällsutveckling och tillgänglighet i en geografiskt stor destination som Höga Kusten. Klimatarbetet handlar därför om att förstå, följa upp och hantera hur olika typer av utveckling påverkar utsläppsbilden över tid, inte enbart om att minska transporter.

I nuläget saknas en tydlig struktur för att samla och analysera data som speglar dessa samband. Utan mätbarhet och uppföljning blir det svårt att förstå vilka delar av utvecklingen som driver utsläpp, vilka åtgärder som ger effekt och hur prioriteringar kan göras på ett mer informerat sätt.

Här finns en tydlig koppling till A3, där behovet av uppföljning och datadrivet beslutsfattande återkommer. Det finns även starka samband till A2 och A7, där strategiska prioriteringar och kommunikation påverkar vilka målgrupper som attraheras, hur destinationen positioneras och vilka transportmönster som därmed uppstår.

Utvecklingsbehovet handlar därför om att stärka kopplingen mellan destinationsutveckling, transportflöden och klimatpåverkan som en del av ett gemensamt strategiskt arbete. Det innebär bland annat att:

- tydligare synliggöra turismens klimatpåverkan som en del av den samlade utsläppsbilden
- utveckla bättre strukturer för uppföljning och analys av transportmönster och resursanvändning
- stärka kopplingen mellan kommunikation, målgrupper och klimatpåverkan
- skapa bättre förutsättningar för företag att arbeta med mätbarhet och förbättring över tid

D10 har samtidigt tydliga kopplingar till D11, där de strukturer och beslut som skapar transportbehovet analyseras, samt till D5–D9 där energi, vatten, avfall och resursanvändning påverkar den samlade klimatpåverkan. För att klimatarbetet ska bli verkningsfullt behöver dessa perspektiv hanteras samlat snarare än i parallella processer.

Sammantaget visar D10 att Örnsköldsvik har goda förutsättningar att vidareutveckla sitt klimatarbete, men att nästa steg kräver ökad synlighet, mätbarhet och integrering av

destinationens faktiska påverkan. Utan detta riskerar centrala delar av utsläppsbilden att förbli utanför den strategiska styrningen, vilket begränsar möjligheten att arbeta långsiktigt och samlat med klimatfrågorna.

D11 – TRANSPORTER MED LÅG MILJÖPÅVERKAN

Detta kriterium behandlar hur destinationen arbetar för att minska miljö- och klimatpåverkan från transporter till och inom destinationen. Fokus ligger på hur tillgänglighet, infrastruktur och planering skapar förutsättningar för mer hållbara transportval, såsom kollektivtrafik, lågutsläppsfordon samt gång och cykel.

Transporter är en strukturbärande del av hur en plats fungerar – inte bara ur ett klimatperspektiv, utan också för tillgänglighet, attraktivitet och vardagsliv. För en destination innebär detta att transportfrågan behöver hanteras som en integrerad del av platsutvecklingen, där besökares rörelsemönster ses i relation till invånares behov och den befintliga infrastrukturen.

NULÄGE

Höga Kusten har relativt god tillgänglighet genom vägtrafik, järnväg, kollektivtrafik, flyg och sjötrafik. Samtidigt präglas destinationen av stora geografiska avstånd och ett utbud som är utspritt över flera kommuner, kustmiljöer, öar och landsbygdsområden. Samtidigt präglas destinationen av stora geografiska avstånd och ett utbud som är utspritt över flera kommuner, kustmiljöer, öar och landsbygdsområden.

Många av destinationens mest betydelsefulla besöksmål, såsom Skuleberget, Skuleskogens nationalpark, Ulvön, Norrfällsviken, Hemsön, Trysunda och andra natur- och kulturmiljöer, kräver förflyttning mellan olika delar av destinationen. Detta innebär att transporter blir en central förutsättning för att kunna ta del av destinationens utbud.

Infrastruktur för gång, cykel och kollektivtrafik finns, men möjligheterna att resa hållbart varierar mellan olika delar av destinationen. Bilen har fortsatt en central roll för många besökare, både för att nå destinationen och för att ta sig mellan olika besöksmål.

HK Dest bidrar genom destinationskommunikation och information om hur besökare kan resa till och inom destinationen. Återkommande gästundersökningar ger samtidigt värdefull kunskap om besökarnas resvanor och val av transportsätt över tid. Däremot saknas fortfarande ett mer samlat underlag som visar hur besökare faktiskt rör sig mellan olika delar av destinationen, hur olika transportformer används i praktiken och hur dessa rörelsemönster utvecklas över tid.

Under rundabordssamtalen lyftes även den betydelse som husbils- och husvagnsturismen har för destinationen. Denna form av resande skapar möjligheter för destinationen men aktualiserar samtidigt frågor kring parkering, servicepunkter, vattenförsörjning, avfallshantering, avloppslösningar och belastning på natur- och rekreationsmiljöer. Diskussionerna visade också att det finns begränsad kunskap kring hur stort det lokala värdeskapandet är i relation till den belastning som uppstår på gemensam infrastruktur och resurser.

Transportfrågan handlar samtidigt inte enbart om resor till destinationen. Fritidsbåtar, skärgårdstrafik och andra former av mobilitet utgör också viktiga delar av hur destinationen används och upplevs. Dessa transportformer skapar värden och tillgänglighet men påverkar samtidigt naturmiljöer, ljudmiljöer och användningen av kust- och skärgårdsområden.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Ansvar för transportfrågor är fördelat mellan flera nivåer och aktörer.

Kommunerna ansvarar för fysisk planering, lokal infrastruktur, trafikmiljöer samt förutsättningar för gång-, cykel- och lokal kollektivtrafik. Transportfrågor integreras i översiktsplanering, detaljplanering och annan samhällsutveckling.

Region Västernorrland ansvarar för regional kollektivtrafik och regional transportplanering, medan Trafikverket ansvarar för nationell infrastruktur och de större transportstråk som påverkar tillgängligheten till och från destinationen.

Transporter till öar och skärgårdsmiljöer involverar även andra offentliga och privata aktörer genom färjetrafik, sjötransporter och annan service.

HK Dest har ingen rådighet över transportsystemen men påverkar indirekt genom destinationsutveckling, marknadsföring och kommunikation. Genom prioritering av vissa marknader, målgrupper, upplevelser och geografiska områden påverkar bolaget samtidigt efterfrågan på transporter och rörelsemönstren inom destinationen.

Ansvarsfördelningen är i huvudsak tydlig inom respektive område, men det saknas i nuläget en sammanhållen struktur som kopplar samman transportutveckling, destinationsstrategi, klimatpåverkan, naturanvändning och frågor om vilka marknader och målgrupper destinationen långsiktigt vill prioritera.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samordning kring transportfrågor sker huvudsakligen inom samhällsplanering, regional transportutveckling och infrastrukturarbete. Kopplingen till destinationens utveckling sker främst indirekt och ofta genom enskilda projekt eller satsningar.

Det saknas samtidigt en återkommande arbetsform där transportfrågor behandlas samlat i relation till destinationens utveckling, exempelvis kopplat till:

- marknadsprioriteringar och målgrupper
- utveckling av nya besöksanledningar
- evenemang och större besöksflöden
- husbils- och husvagnsturism
- mobilitet mellan destinationens olika besöksmål
- klimatpåverkan och utsläpp
- naturanvändning och belastning på känsliga miljöer

Konsekvensen blir att transportfrågan i stor utsträckning hanteras parallellt inom olika system snarare än som en integrerad del av destinationens strategiska utveckling.

Det innebär också att frågor om vilka besökare som skapar långsiktigt värde, hur olika transportformer påverkar lokalsamhällen och naturmiljöer samt hur tillgänglighet och hållbarhet kan balanseras sällan analyseras i ett gemensamt sammanhang.

Samtidigt finns goda möjligheter att utveckla ett mer sammanhållet arbetssätt genom att tydligare koppla samman destinationsutveckling, transportplanering, klimatarbete, besöksflöden och fysisk planering.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

Genomgången av D11 visar att transporter utgör en av de mest centrala och samtidigt mest komplexa frågorna i relation till Höga Kustens framtida destinationsutveckling. Tillgänglighet är en grundförutsättning för att destinationen ska kunna utvecklas, attrahera besökare och skapa lokal nytta. Samtidigt utgör transporter en betydande källa till miljö- och klimatpåverkan kopplad till destinationens användning.

Ett tydligt mönster är att destinationens utveckling i praktiken är starkt transportberoende. Höga Kustens natur- och kulturmiljöer är geografiskt spridda över ett stort område, vilket innebär att besökare ofta behöver förflytta sig mellan olika platser för att ta del av destinationens utbud. Detta ställer höga krav på fungerande transporter och tillgänglighet.

Samtidigt framträder att sambandet mellan destinationsutveckling, transportflöden och hållbarhet i begränsad utsträckning analyseras samlat. Transportfrågan behandlas främst utifrån tillgänglighet och infrastruktur, medan frågor om vilka marknader som prioriteras, hur besökare faktiskt reser, vilka transportmönster som uppstår och hur dessa påverkar klimat, naturmiljöer och lokal nytta sällan hanteras som en integrerad del av destinationsutvecklingen.

Analysen visar också att kunskapen om besökares faktiska rörelsemönster fortfarande är begränsad. Återkommande gästundersökningar ger viktig information om resvanor och val av transportsätt, men ger inte ett samlat underlag för hur olika målgrupper rör sig mellan destinationens olika delar eller hur användningen av olika transportslag utvecklas över tid. Detta begränsar möjligheten att identifiera vilka åtgärder som ger störst effekt och att prioritera investeringar som stärker både tillgänglighet och hållbarhet.

I detta sammanhang blir husbils- och husvagnsturismen särskilt relevant. Under rundabordssamtalen lyftes att denna form av resande spelar en viktig roll för destinationen och för många lokala företag. Samtidigt aktualiserar utvecklingen frågor kring parkering, servicepunkter, avfallshantering, vattenförsörjning, avloppshantering och påverkan på naturmiljöer. Det aktualiserar även frågan om hur stort det lokala värdeskapandet är i relation till den belastning som uppstår på infrastruktur och gemensamma resurser. Detta illustrerar behovet av att i högre grad analysera sambandet mellan transportformer, nyttjande av platsen och lokal nytta.

Mobilitetsperspektivet omfattar även hur människor använder landskapet och rör sig inom destinationen. Fritidsbåtar, skärgårdstrafik, motoriserade aktiviteter och andra former av mobilitet påverkar hur natur- och vattenmiljöer används och upplevs. I vissa områden sammanfaller friluftsliv, naturturism, boendemiljöer och andra verksamheter, vilket innebär att frågor om tillgänglighet, naturhänsyn och samexistens blir allt viktigare.

Utmaningen handlar därför inte enbart om att erbjuda fler hållbara transportalternativ. Den handlar om att integrera transportperspektivet i själva kärnan av destinationsutvecklingen. Det innebär bland annat behov av att:

- utveckla bättre kunskap om hur besökare faktiskt reser till och inom destinationen

- stärka kopplingen mellan transportflöden, klimatpåverkan och destinationsutveckling
- tydligare analysera sambandet mellan tillgänglighet, marknadsprioriteringar och lokal nytta
- förbättra förutsättningarna för hållbara transportval mellan destinationens olika besöksmål
- integrera frågor om mobilitet, naturanvändning och kapacitet tidigare i planeringen av marknadsföring, evenemang och nya satsningar

Här finns tydliga kopplingar till strategisk inriktning (A2), marknadsföring och kommunikation (A7), besöksflöden (A8), fysisk planering (A9) samt klimatarbetet enligt D10. Medan D10 fokuserar på utsläpp och klimatpåverkan behandlar D11 de strukturer och beslut som skapar själva transportbehoven. För att arbetet ska bli verkningsfullt behöver dessa perspektiv hanteras tillsammans.

Sammantaget visar D11 att Höga Kusten har goda förutsättningar att utveckla ett mer strategiskt och integrerat arbete kring transporter och mobilitet. Nästa steg handlar om att gå från ett huvudsakligt fokus på tillgänglighet till ett bredare systemperspektiv där transportflöden, lokal nytta, klimatpåverkan, naturanvändning och destinationsutveckling vägs samman i ett gemensamt beslutsunderlag.

D12 – LJUS- OCH BULLERFÖRORENINGAR

Detta kriterium behandlar hur destinationen arbetar för att förebygga och begränsa negativ påverkan från ljus- och bullerföroreningar. Fokus ligger på att skydda människors hälsa och livskvalitet, bevara natur- och kulturmiljöers upplevelsevärden samt minimera störningar på ekosystem och djurliv.

Ljus och buller är i stor utsträckning en konsekvens av aktivitet – transporter, evenemang, bebyggelse och rörelse. För en destination innebär detta att frågan inte enbart handlar om enskilda störningar, utan om hur utveckling, användning och intensitet påverkar platsens kvalitet över tid. Arbetet behöver därför kopplas till hur destinationen används i praktiken, både av invånare och besökare.

NULÄGE

I Örnsköldsviks kommun regleras ljus- och bullerfrågor genom nationell lagstiftning, såsom miljöbalken och plan- och bygglagen, samt genom riktlinjer från ansvariga myndigheter. Frågorna hanteras inom fysisk planering, tillsyn, tillståndprocesser och samhällsutveckling.

Bullerfrågor är särskilt relevanta i relation till vägtrafik, hamnverksamhet, industri, byggnation, evenemang och olika typer av motoriserade aktiviteter. Belysningsfrågor hanteras främst i relation till trygghet, säkerhet, framkomlighet och funktion i offentliga miljöer, men belysning påverkar samtidigt upplevelsen av platsen och dess natur- och kulturmiljöer.

I Örnsköldsvik finns en kombination av stadsmiljöer, kust- och skärgårdsområden, landsbygdsmiljöer och naturbaserade besöksmål. Detta innebär att förutsättningarna och känsligheten varierar mellan olika delar av kommunen. I vissa miljöer är ljud- och ljuspåverkan begränsad, medan andra områden periodvis påverkas av koncentrerade besöksflöden, evenemang, transporter eller fritidsaktiviteter.

Även naturbaserade och motoriserade aktiviteter kan vara relevanta i detta sammanhang. Snöskotertrafik, båtliv, fritidstrafik på vatten och andra motoriserade aktiviteter utgör för många en naturlig del av friluftsliv och rekreation, men kan samtidigt påverka upplevelsevärden, ljudmiljöer och användningen av natur- och vattenmiljöer där flera intressen verkar parallellt.

Vid rundabordssamtalen lyftes även att förändrad användning av vissa platser och miljöer kan aktualisera frågor om samexistens mellan besökare, boende och andra användare. Koncentrationer av besökare, fordon eller aktiviteter kan i vissa situationer påverka ljudmiljö, upplevelsequalität och användningen av platsen.

Det finns i nuläget inga tydliga indikationer på att ljus- eller bullerföroreningar utgör ett omfattande eller systematiskt problem i Örnsköldsvik. Samtidigt saknas en samlad uppföljning av hur ökad aktivitet, förändrade rörelsemönster, besöksflöden och utveckling av destinationen påverkar ljud- och ljusmiljöer över tid.

ORGANISATION, ROLLER OCH ANSVAR

Kommunen har det övergripande ansvaret för hantering av ljus- och bullerfrågor genom fysisk planering, tillsyn, miljöprövning och tillståndprocesser. Detta omfattar bland annat villkor för verksamheter och evenemang samt hantering av påverkan i offentliga miljöer.

Statliga myndigheter fastställer riktvärden och vägledning, medan Trafikverket ansvarar för buller kopplat till statlig infrastruktur och större transportstråk.

HK Dest har ingen tillsynsroll, men påverkar indirekt genom utveckling och kommunikation av aktiviteter, evenemang och besöksmiljöer. Genom detta påverkas också var människor rör sig, samlas och vistas över tid, vilket i sin tur kan påverka både ljudnivåer och användningen av offentliga miljöer samt natur- och vattenmiljöer.

Även arrangörer, verksamheter, fastighetsägare och föreningar har ansvar att anpassa verksamhet och användning utifrån gällande krav och hänsyn till omgivningen.

Ansvarsfördelningen är därmed tydlig ur ett regelverksperspektiv, men det saknas i nuläget en struktur som kopplar dessa frågor till destinationens långsiktiga utveckling, användning och prioriteringar.

SAMORDNING OCH ARBETSFORMER

Samordning kring ljus- och bullerfrågor sker främst inom ramen för enskilda ärenden, exempelvis genom bygglov, tillstånd, tillsyn och dialog kring specifika aktiviteter eller verksamheter.

Arbetet är i huvudsak reaktivt och situationsbaserat, där frågor hanteras när behov eller störningar uppstår. Det saknas samtidigt en mer återkommande arbetsform där ljus- och bullerpåverkan behandlas i relation till utvecklingen av Örnsköldsvik som plats och besöksmiljö.

Detta gäller exempelvis i relation till:

- evenemangsutveckling
- förändrad användning av offentliga miljöer
- ökade besöksflöden
- transporter och rörelsemönster
- motoriserade natur- och vattenupplevelser
- utveckling av kustnära och besöksintensiva miljöer

Konsekvensen blir att frågor om ljud- och ljusmiljö i stor utsträckning hanteras separat från övrig destinationsutveckling, snarare än som en integrerad del av platsens långsiktiga användning och upplevelsekvalitet.

Samtidigt finns förutsättningar att utveckla mer förebyggande arbetssätt genom tydligare koppling mellan planering, evenemangsutveckling, mobilitet, naturanvändning och platsutveckling.

SAMMANFATTANDE ANALYS OCH UTVECKLINGSBEHOV

Genomgången av D12 visar att Örnsköldsvik har fungerande regelverk och etablerade processer för att hantera ljus- och bullerfrågor i enskilda ärenden. Det finns därmed en stabil grund för tillsyn, planering och hantering av störningar.

Samtidigt framträder att dessa frågor i begränsad utsträckning integreras i den strategiska utvecklingen av platsen.

Analysen visar att ljus och buller i stor utsträckning är konsekvenser av hur platsen utvecklas och används. Utveckling av evenemang, transporter, besöksmiljöer och fritidsaktiviteter samt ökad synlighet kan medföra större rörelser, högre aktivitetsnivåer och förändrad användning av offentliga miljöer samt natur- och vattenmiljöer.

Det gäller även i miljöer där flera intressen använder samma områden parallellt. Motoriserade aktiviteter på land och vatten, ökad användning av kust- och skärgårdsmiljöer samt koncentrationer av besökare i vissa områden kan påverka naturupplevelser, rekreationsvärden, boendemiljöer och upplevelsequalität. Förändrad användning av platser och koncentrationer av besökare i vissa miljöer illustrerar hur utvecklingen kan aktualisera frågor om samexistens, service, tillgänglighet och upplevd påverkan.

Samtidigt saknas i nuläget en tydlig struktur för att väga dessa konsekvenser mot utvecklingsambitioner och prioriteringar. Frågor om hur ökad aktivitet påverkar boendemiljöer, naturmiljöer, mörkerupplevelser, rekreation och platsens kvalitet behandlas huvudsakligen i enskilda processer snarare än som en integrerad del av destinationsutvecklingen.

Detta skapar ett liknande glapp som i D10 och D11 – mellan utveckling och konsekvens. Det saknas samtidigt i stor utsträckning en samlad förståelse för hur aktiviteter, transporter och förändrade rörelsemönster påverkar platsens upplevelsequalität och användning över tid.

Utvecklingsbehovet handlar därför om att i högre grad integrera ljus- och bullerperspektivet i planering och utveckling av platsen. Det innebär att dessa frågor behöver beaktas tidigare i processer kopplade till:

- evenemang och aktiviteter
- utveckling av besöksmiljöer
- transporter och mobilitet
- motoriserade natur- och vattenupplevelser
- stadsmiljö och offentlig platsanvändning
- koncentration av besöksflöden och aktivitet över tid

D12 har tydliga kopplingar till D11, där rörelser och transportflöden analyseras, samt till D10 där klimatpåverkan behandlas. I D12 synliggörs ytterligare en dimension av samma utveckling – hur intensitet, aktivitet och användning påverkar människors upplevelse av platsen samt miljöer och ekosystem lokalt.

Sammantaget visar D12 att Örnsköldsvik har goda förutsättningar att arbeta mer strategiskt och samlat med dessa frågor. Nästa steg handlar om att tydligare koppla samman platsutveckling, mobilitet, natur- och vattenanvändning, evenemang och upplevelsequalität, så att utveckling, livsmiljö och långsiktig hållbarhet vägs samman i ett gemensamt perspektiv.

SAMMANFATTANDE SLUTSATSER OCH REKOMMENDERAD VÄG FRAMÅT FÖR ÖRNSKÖLD SVIK

Örnsköldsvik har mycket goda förutsättningar att använda turism och destinationsutveckling som en integrerad del av kommunens långsiktiga samhällsutveckling. Kommunen har starka natur- och kulturvärden, omfattande frilufts- och rekreationsmiljöer, en tydlig koppling till världsarvet Höga Kusten samt ett näringsliv och föreningsliv som bidrar till platsens attraktivitet. Det finns etablerade strukturer inom samhällsplanering, miljöarbete, näringslivsutveckling och regional samverkan som skapar en stabil grund för fortsatt utveckling.

Den samlade slutsatsen är att Örnsköldsviks främsta utvecklingsbehov inte handlar om brist på initiativ, ambitioner eller engagemang. Tvärtom finns ett stort antal strategier, planer, projekt och utvecklingsinsatser som på olika sätt bidrar till destinationens utveckling. Det fortsatta utvecklingsarbetet handlar framför allt om att koppla samman dessa delar, skapa tydligare prioriteringar och använda dem som grund för långsiktiga och samordnade beslut.

En av de tydligaste slutsatserna är att frågan om destinationens långsiktiga riktning behöver få en mer central plats i det fortsatta arbetet. Under både dokumentstudier och rundabordssamtal framkom återkommande resonemang kring utveckling, tillväxt, marknadsföring, attraktionskraft och nya besöksanledningar. Men samtidigt framträdde i begränsad utsträckning en gemensamt formulerad bild av vilken typ av destination Örnsköldsvik vill vara på lång sikt, vilka värden som ska prioriteras och vilka målgrupper som destinationen i första hand vill attrahera.

Det handlar inte enbart om att öka antalet besökare eller stärka destinationens synlighet. Det handlar snarare om vilken utveckling som skapar störst långsiktigt värde för platsen, för invånarna, för näringslivet och för de natur- och kulturmiljöer som utgör grunden för destinationens attraktivitet. Utan en sådan gemensam riktning finns en risk att utvecklingen i hög grad drivs av enskilda möjligheter, projekt eller marknadsinitiativ snarare än av en medveten och långsiktig prioritering.

Örnsköldsvik har tillgång till en destinationsstrategi genom Höga Kusten Destinationsutveckling AB (HK Dest), men kopplingen mellan denna strategi, kommunens egna utvecklingsprioriteringar och de långsiktiga vägvalen för platsens utveckling kan stärkas ytterligare. Det handlar i första hand om att skapa större tydlighet kring vilka ambitioner som ska styra utvecklingen och hur dessa omsätts i praktiken, snarare än om fler strategier.

Detta blir särskilt viktigt i relation till frågor som rör transporter, tillgänglighet, markanvändning, naturmiljöer, besöksflöden, evenemangsutveckling och framtida investeringar. Alla dessa områden påverkas av vilka målgrupper destinationen vill attrahera och vilken typ av utveckling som eftersträvas. Ju tydligare denna riktning är, desto enklare blir det att hantera målkonflikter och fatta långsiktigt hållbara beslut.

Det fortsatta utvecklingsarbetet förutsätter också en starkare struktur för samordning och destinationsledning. Ansvar, kunskap och initiativ finns redan inom flera delar av kommunen och hos olika aktörer, men används inte alltid genom ett gemensamt och sammanhållet arbetssätt. En tydligare samordning skulle skapa bättre förutsättningar för att hantera frågor som berör flera verksamhetsområden mer integrerat och långsiktigt.

Etableringen av ett tvärsektoriellt Green Team framstår därför som en av de viktigaste utvecklingsåtgärderna framåt. Syftet är inte att skapa en ny organisation eller ytterligare ett forum, utan att stärka kommunens och destinationens förmåga att arbeta samlat med frågor som berör destinationsutveckling, hållbarhet, platsutveckling, prioriteringar och uppföljning. Ett Green Team kan fungera som den struktur där olika perspektiv möts, målkonflikter synliggörs och strategiska vägval diskuteras innan beslut fattas. På så sätt stärks möjligheten att arbeta mer proaktivt och långsiktigt snarare än reaktivt och sektorsvis.

Företagens roll framträder samtidigt som avgörande för Örnsköldsviks fortsatta utveckling. Det är genom företagens erbjudanden, investeringar, värdskap och innovation som destinationens kvalitet blir konkret och upplevd. Det finns ett betydande engagemang inom delar av näringen, men också att hållbarhetsarbetet i stor utsträckning sker på individuell nivå snarare än som en del av en gemensam struktur för lärande, uppföljning och utveckling. Här finns möjligheter att stärka samverkan mellan kommun, destinationsbolag, företag och andra aktörer.

Tillgänglighet framträder som ett område med utvecklingspotential. Behovet av att göra destinationens natur-, kultur- och friluftsvärden tillgängliga för fler lyftes återkommande under rundabordssamtalen. Detta omfattar såväl fysisk som digital och kommunikativ tillgänglighet. Genom att integrera tillgänglighet tydligare i destinationsutvecklingen skapas förutsättningar för en destination som fungerar bättre för både invånare och besökare, samtidigt som fler människor ges möjlighet att ta del av platsens kvaliteter. Tillgänglighet bör därför ses som en del av destinationens långsiktiga kvalitet och konkurrenskraft.

Vidare visar analysen att frågor kopplade till kommunikation och hållbarhetsbudskap kommer att få ökad betydelse framöver. Naturmiljöer, världsarvsvärden, hållbarhet och ansvarstagande utgör redan idag viktiga delar av destinationens attraktionskraft. Samtidigt utvecklas regelverken inom EU snabbt genom Empowering Consumers for the Green Transition (EmpCo). Detta innebär att destinationer i allt högre grad kommer att behöva kunna styrka de hållbarhetsbudskap som kommuniceras och säkerställa att marknadsföring, strategier och faktiska resultat hänger samman. Förmågan att koppla kommunikation till konkreta åtgärder, uppföljning och verifierbara resultat kommer därför att bli en allt viktigare del av destinationens långsiktiga trovärdighet.

Fysisk planering, markanvändning och platsutveckling kommer att få en allt större betydelse framöver i Örnsköldsvik. Naturmiljöer, kustlandskap, rekreationsområden, friluftsliv, näringslivsutveckling och besöksnäring använder i stor utsträckning samma geografiska resurser. Detta innebär att frågor om kapacitet, användning, tillgänglighet och långsiktig tålighet behöver integreras tidigare och tydligare i planeringsprocesserna.

Örnsköldsvik har redan tillgång till betydande mängder data, statistik och kunskap inom kommunen och hos andra aktörer. Den fortsatta utvecklingen handlar därför främst om att använda befintliga underlag mer samlat och strategiskt som stöd för prioritering, uppföljning och beslut – snarare än att skapa nya system. Ett mer integrerat arbetssätt kring indikatorer, uppföljning och analys skulle samtidigt stärka destinationsledningens förmåga att fatta välgrundade beslut och följa utvecklingen över tid.

Sammantaget har Örnsköldsvik redan de flesta förutsättningar som krävs för att bedriva ett långsiktigt hållbart destinationsarbete. Kommunen har etablerade styrsystem, betydande natur- och kulturvärden, engagerade aktörer och ett omfattande kunskapsunderlag. Den fortsatta utvecklingen handlar därför i första hand om att stärka styrning, samordning och gemensamma prioriteringar samt skapa en tydligare långsiktig riktning för destinationens utveckling. Genom att använda befintliga strukturer mer samlat och strategiskt stärks förutsättningarna att fatta välgrundade beslut utifrån en gemensam helhetsbild och att utveckla turismen på ett sätt som långsiktigt stärker platsens attraktivitet, konkurrenskraft och hållbarhet.

Om dessa förutsättningar stärks finns goda möjligheter att använda turismen som ett verktyg för att skapa långsiktigt värde för invånare, företag och besökare samtidigt som platsens natur-, kultur- och samhällsvärden bevaras och utvecklas. Det skulle också skapa bättre förutsättningar att möta framtida krav på hållbar styrning, uppföljning och trovärdig kommunikation. Om samordningen däremot inte utvecklas finns en risk att arbetet även fortsättningsvis bedrivs parallellt inom olika processer och verksamheter, vilket försvårar prioriteringar, ökar risken för målkonflikter och begränsar möjligheten att fullt ut använda turismen som en strategisk resurs i Örnsköldsviks långsiktiga samhällsutveckling.

PRIORITERADE ÅTGÄRDER OCH GEMENSAM GENOMFÖRANDERIKTNING

De prioriterade åtgärderna utgör ett sammanhängande arbetssätt för hur Örnsköldsviks kommun kan stärka sin förmåga att utveckla destinationen som en integrerad del av kommunens långsiktiga samhällsutveckling och inte som en lista av enskilda insatser.

Analysen visar att det redan idag finns många relevanta initiativ, strategier, utvecklingsprojekt och samverkansstrukturer som påverkar destinationens utveckling. Det handlar om att tydligare koppla samman befintliga arbetssätt, prioriteringar och beslutsprocesser inom ett gemensamt destinationsperspektiv, snarare än om fler aktiviteter eller parallella processer.

Åtgärderna bygger på insikten att turismens långsiktiga betydelse handlar om hur den kan bidra till Örnsköldsviks utveckling som plats att bo, leva, verka och besöka. Ett tydligare gemensamt ställningstagande kring dessa frågor skapar bättre förutsättningar att göra medvetna prioriteringar, hantera målkonflikter och använda turismen som ett verktyg för platsutveckling.

Åtgärderna syftar därför till att skapa bättre förutsättningar för att:

- tydliggöra destinationens långsiktiga riktning och prioriteringar,
- stärka intern samordning och tvärsektoriell dialog,
- etablera en struktur för långsiktig destinationsledning, där ett tvärsektoriellt Green Team utgör en central samordnande funktion,
- integrera turismens perspektiv tydligare i samhällsplanering och platsutveckling,
- stärka företagens roll i genomförandet,
- utveckla tillgänglighet som en integrerad kvalitets- och utvecklingsfråga,
- samt säkerställa att kommunikation och marknadsföring bygger på trovärdighet, uppföljning och faktiska resultat.

Arbetet ska inte ses som ett separat utvecklingsspår för besöksnäringen, utan som en förstärkning av kommunens ordinarie styrning och platsutveckling, där frågor om attraktivitet, tillgänglighet, hållbarhet, livskvalitet och användning av platsen hanteras samlat över tid.

Åtgärderna är avsedda att genomföras stegvis över en flerårsperiod där vissa grundläggande delar behöver etableras tidigt för att skapa förutsättningar för efterföljande arbete. Samtidigt kan flera utvecklingsområden utvecklas parallellt när gemensamma strukturer, arbetssätt och prioriteringar börjar sätta sig organisatoriskt.

UNDERLAG TILL LOKAL HANDLINGSPLAN – ÖRNSKÖLDSDVIKS KOMMUN

Åtgärderna är avsedda att genomföras stegvis över en flerårsperiod, där en fungerande struktur för destinationsledning och tvärsektoriell samordning utgör en grundförutsättning för det fortsatta arbetet. Genomförandet behöver successivt integreras i kommunens ordinarie styrning och utvecklas i samverkan med Höga Kusten Destinationsutveckling AB (HK Dest) där detta är relevant.

En central utgångspunkt är att Örnsköldsvik behöver tydliggöra vilken roll turismen ska spela i kommunens långsiktiga samhällsutveckling och vilken typ av destination kommunen vill vara och utveckla över tid. Arbetet handlar därför inte enbart om att öka besöksnäringens omfattning, utan

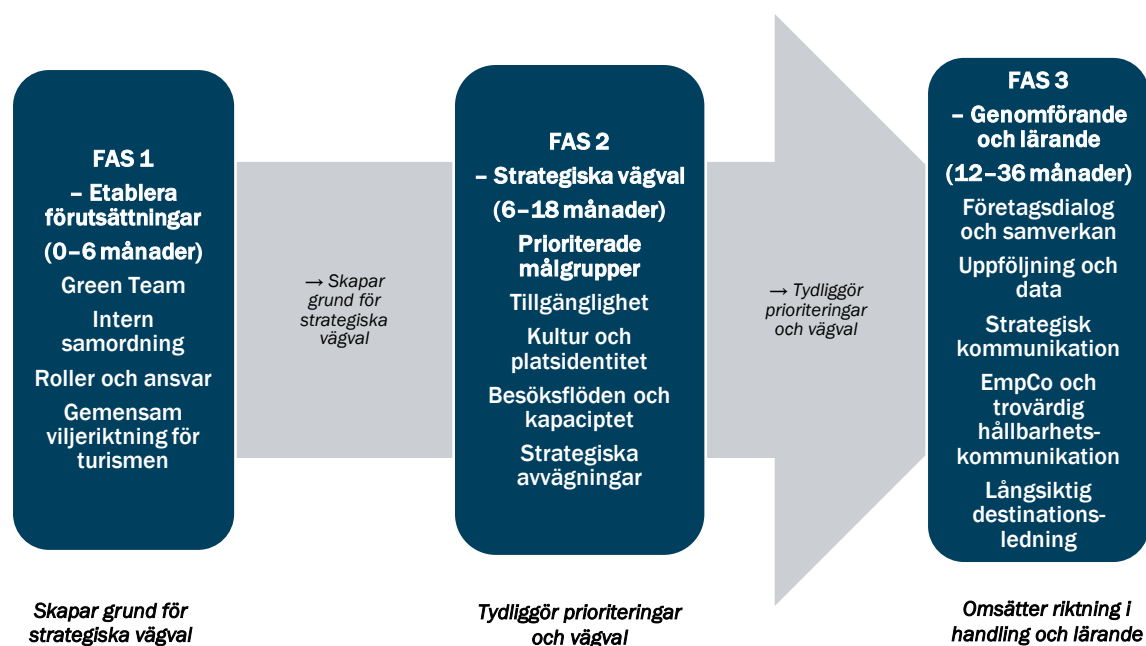

om att skapa en gemensam riktning för hur turismen ska bidra till platsens attraktivitet, livskvalitet, näringslivsutveckling och hållbarhet.

Genomförandet behöver samtidigt skapa förutsättningar för löpande strategiska avvägningar kring frågor som målgrupper, platsutveckling, tillgänglighet, markanvändning, företagsutveckling, kommunikation och hållbar användning av destinationens natur- och kulturvärden. Principen är att större utvecklingsinitiativ bedöms utifrån hur de sammantaget påverkar platsens funktion, identitet, attraktivitet och långsiktiga hållbarhet, och inte isolerat.

Green Team föreslås utgöra en sammanhållande struktur för dialog, samordning, prioritering och uppföljning, med syfte att säkerställa att destinationsperspektivet integreras tidigt i kommunens utvecklings- och planeringsprocesser och att arbetet successivt kan utvecklas från enskilda initiativ till ett mer långsiktigt och systematiskt arbetssätt.

GENOMFÖRANDELOGIK FÖR PRIORITERADE ÅTGÄRDER

Den övergripande inriktningen innebär att Örnsköldsviks kommun successivt behöver stärka sin förmåga att arbeta mer samlat, strategiskt och långsiktigt med destinationsutveckling.

Arbetet behöver inledningsvis fokusera på att etablera strukturer för intern samordning, tydliggöra roller och ansvar samt skapa en gemensam bild av vilken roll turismen ska spela i kommunens långsiktiga utveckling. Green Team föreslås utgöra en central samordnande funktion i detta arbete.

När grundstrukturen är etablerad behöver fokus successivt flyttas mot strategiska vägval och integrering av destinationsperspektivet i planering, platsutveckling och prioriteringar. Här blir frågor om målgrupper, tillgänglighet, platsidentitet, kapacitet och hållbar användning av Örnsköldsviks resurser särskilt viktiga.

Det avslutande steget handlar om att stärka genomförande, uppföljning och organisatoriskt lärande. Detta omfattar bland annat företags- och föreningsdialog, användning av data som beslutsstöd, utveckling av trovärdig hållbarhetskommunikation samt etablering av långsiktiga arbetssätt för destinationsledning.

FAS 1 – Etablera gemensam struktur och riktning

(0–6 månader)

- Etablera Green Team och tvärsektoriella arbetssätt
- Stärka intern samordning och dialog mellan berörda funktioner
- Tydliggöra roller, ansvar och mandat kopplade till destinationsutveckling
- Formulera en gemensam viljeinriktning för turismens långsiktiga roll i Örnsköldsvik

FAS 2 – Tydliggöra prioriteringar och strategiska vägval

(6–18 månader)

- Definiera vilken typ av destination Örnsköldsvik vill vara och utveckla
- Tydliggöra prioriterade målgrupper, erbjudanden och önskade besöksmönster
- Integrera tillgänglighet som en grundläggande utvecklingsprincip
- Stärka kopplingen mellan platsidentitet, kultur, naturvärden och destinationsutveckling
- Utveckla arbetssätt för strategiska avvägningar kopplade till tillväxt, kapacitet och hållbarhet

FAS 3 – Stärka genomförande, uppföljning och lärande

(12–36 månader)

- Utveckla långsiktiga former för företags- och föreningsdialog och gemensamt genomförande
- Stärka användningen av data och kunskapsunderlag som stöd för beslut
- Integrera kommunikation och marknadsföring tydligare i destinationens strategiska riktning
- Säkerställa trovärdig hållbarhetskommunikation i linje med kommande EU-regelverk och EmpCo
- Utveckla långsiktiga arbetssätt för uppföljning, lärande och destinationsledning

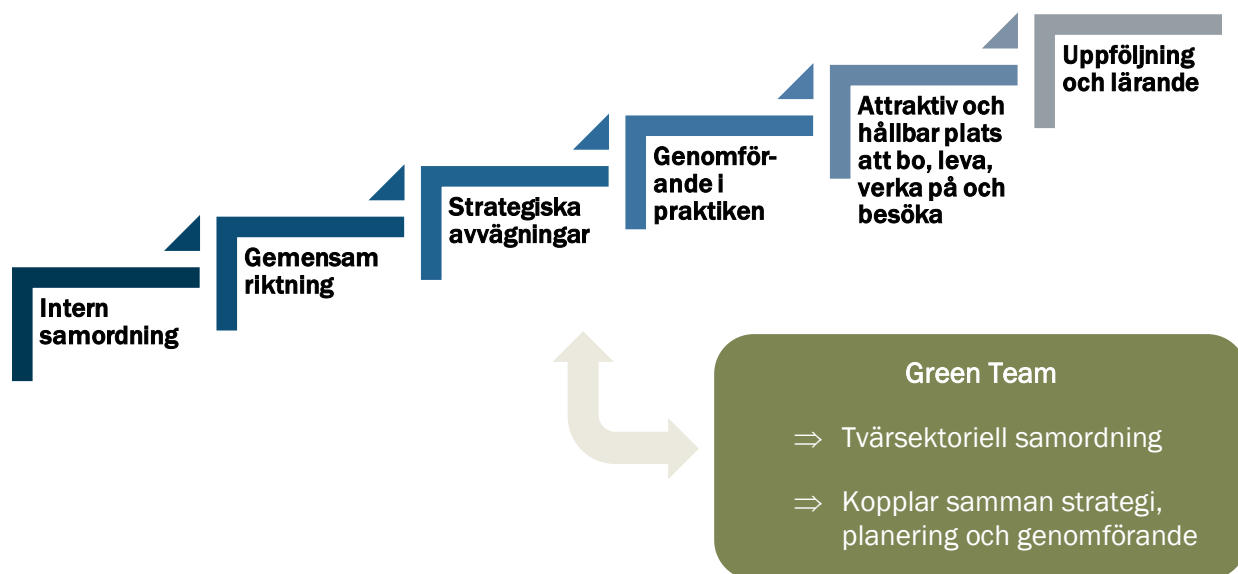
Den övergripande logiken innebär att arbetet successivt går från struktur och intern samordning, till strategiska vägval och prioriteringar, och därefter till långsiktigt genomförande, uppföljning och organisatoriskt lärande.

Arbetssättet förutsätter ett långsiktigt och tvärsektoriellt angreppssätt där ansvar och mandat tydliggörs, dialog sker löpande mellan berörda aktörer och uppföljning används som stöd för prioritering och utveckling över tid.

Utan sådana strukturer finns en risk att destinationsutvecklingen fortsatt bedrivs parallellt inom olika verksamheter och processer, vilket försvårar samlade prioriteringar, strategiska avvägningar och långsiktig styrning.

Strategi · Planering · Genomförande · Uppföljning

LOKAL RÅDIGHET OCH REGIONAL SAMVERKAN

Örnsköldsviks kommun är en del av destinationen Höga Kusten och verkar inom en regional struktur där flera frågor utvecklas gemensamt.

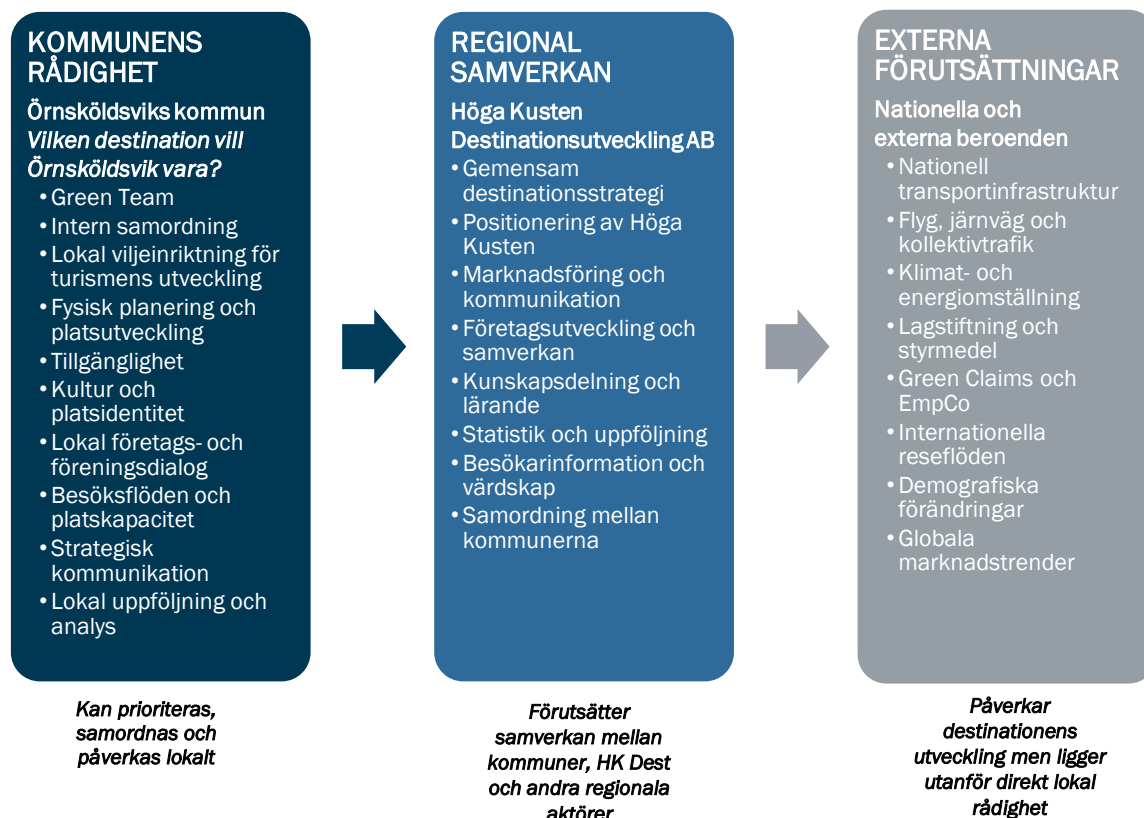
Det innebär att flera frågor som påverkar Örnsköldsviks utveckling inte fullt ut kan hanteras lokalt av kommunen ensam. Örnsköldsvik har stora möjligheter att tydliggöra sin egen riktning, stärka den interna samordningen och skapa bättre lokala förutsättningar för att bidra till och dra nytta av det gemensamma destinationsarbetet inom Höga Kusten.

Samspelet mellan den regionala destinationens övergripande strategi och Örnsköldsviks egna prioriteringar behöver stärkas ytterligare. HK Dest har formulerat en tydlig ambition kring vilken position och utveckling som eftersträvas för Höga Kusten som destination, men analysen visar att frågan om vad Örnsköldsvik själv vill uppnå genom turismens utveckling ännu inte är fullt ut definierad och förankrad inom kommunen.

En tydligare lokal viljeinriktning skapar bättre förutsättningar att bidra aktivt till den regionala utvecklingen, samtidigt som den stärker kommunens förmåga att göra egna strategiska prioriteringar kring exempelvis platsutveckling, investeringar, tillgänglighet, målgrupper och användning av kommunens natur- och kulturmiljöer.

Rådighet, samverkan och förutsättningar för genomförande

Detta blir särskilt viktigt i Örnsköldsvik där flera utvecklingsfrågor – exempelvis besöksflöden till kust- och skärgårdsmiljöer, utveckling av friluftsliv och naturturism, tillgänglighet, kulturmiljöer samt framtida investeringar i besöksnäringen – kräver samordning mellan lokal och regional nivå.

Figuren illustrerar hur kommunen genom tydligare intern samordning och en gemensam lokal riktning kan skapa bättre förutsättningar att samverka strategiskt med HK Dest och övriga kommuner inom destinationen, samtidigt som lokala behov, prioriteringar och förutsättningar tydliggörs i det gemensamma utvecklingsarbetet.

GREEN TEAM SOM SAMMANHÅLLANDE STRUKTUR

I det fortsatta arbetet bedöms etableringen av ett tvärsanktorielt Green Team vara en av de viktigaste åtgärderna för att stärka Örnköldsviks kommuns långsiktiga arbete med destinationsutveckling.

Green Team föreslås utgöra en praktisk samverkansstruktur som samlar relevanta kommunala funktioner, stärker dialogen mellan verksamheter och bidrar till att frågor som påverkar Örnköldsviks utveckling hanteras utifrån ett gemensamt helhetsperspektiv.

Strukturen skapar förutsättningar att:

- stärka intern samordning mellan berörda verksamheter
- skapa kontinuitet i destinationsutvecklingen över tid
- synliggöra målkonflikter och strategiska avvägningar i ett tidigt skede
- stärka kopplingen mellan strategi, planering, genomförande och uppföljning
- integrera turismens perspektiv tydligare i kommunens ordinarie utvecklingsarbete
- skapa en tydlig struktur för dialog med externa aktörer när detta är relevant för genomförandet.

Behovet av en sådan struktur framkom tydligt under både dokumentstudier och rundabordsamtal. Ansvar, kunskap och engagemang finns inom flera delar av kommunen, men arbetet idag bedrivs i stor utsträckning parallellt snarare än samlat.

Green Team kan därför fungera som den sammanhållande funktion som säkerställer att frågor kopplade till platsutveckling, tillgänglighet, kultur, naturmiljöer, besöksflöden, hållbarhetskommunikation och företagsutveckling hanteras mer strategiskt och långsiktigt.

Strukturen blir särskilt viktig i relation till de vägval som identifierats i analysen kring vilken typ av destination Örnköldsvik vill vara, vilka målgrupper som ska prioriteras och hur utvecklingen ska balansera ekonomiska, sociala och miljömässiga värden över tid.

Det fortsatta arbetet handlar om att etablera ett arbetssätt som stärker kommunens förmåga att använda turism som ett verktyg för långsiktig platsutveckling, attraktivitet och hållbar samhällsutveckling – snarare än att utveckla besöksnäringen som ett separat verksamhetsområde.

ÖVERSIKT – PRIORITERADE ÅTGÄRDER OCH GENOMFÖRANDE

Åtgärdsområde	Huvudsakligt syfte	Tidsperpektiv	Ansvar och samverkan
1. Etablera struktur för samordning och genomförande	Etablera gemensam samordning, tydliga arbetssätt och ett Green Team	0–12 månader	Kommunledning + berörda verksamheter
2. Formulera en gemensam riktning för Örnsköldsviks utveckling	Skapa en gemensam strategisk riktning genom utvecklingsramar, prioriteringar och fokusområden	6–18 månader	Green Team + kommunledning + HK Dest
3. Säkerställ samlad bedömning vid strategiska beslut	Integrera helhetsbedömningar i strategiska utvecklingsfrågor	6–18 månader	Green Team + berörda verksamheter
4. Stärk kopplingen mellan platsutveckling och attraktivitet	Integrera platsutveckling, attraktivitet och hållbar utveckling	12–24 månader	Samhällsplanering + Green Team
5. Använd tillgänglighet som strategisk princip	Säkerställa tillgänglighet och användbarhet genom hela utvecklingsprocessen	6–24 månader	Green Team + berörda verksamheter
6. Stärk kulturens och platsidentitetens roll	Integrera kultur, identitet och platsberättelser i utvecklingsarbetet	6–18 månader	Kulturfunktion + Green Team
7. Stärk företagens roll i Örnsköldsviks utveckling	Utveckla dialog, engagemang och hållbart företagande	12–36 månader	Näringsliv + Green Team
8. Utveckla uppföljning och beslutsstöd	Utveckla analys, uppföljning och kunskapsbaserade beslutsunderlag	12–36 månader	Green Team + berörda verksamheter
9. Stärk koppling mellan utveckling, kommunikation och trovärdighet	Säkerställa långsiktig förankring, dialog och trovärdig kommunikation	6–24 månader	Kommunen + Green Team

Åtgärderna är nära sammankopplade och ska inte läsas som separata projekt eller isolerade insatser. Flera åtgärder behöver utvecklas parallellt och bygger successivt vidare på varandra över tid. De tidiga åtgärderna lägger grunden genom att skapa struktur, samordning, gemensam riktning och prioriteringar. Därefter ligger tyngdpunkten successivt på genomförande, uppföljning, lärande och långsiktig utveckling.

Flera av åtgärderna förutsätter samtidigt nära samverkan mellan Örnsköldsviks kommun, Höga Kusten Destinationsutveckling, näringsliv, föreningsliv och regionala aktörer. Detta gäller särskilt i frågor där ansvar, rådighet och utvecklingsförutsättningar delas mellan flera nivåer och aktörer.

1. ETABLERA EN SAMMANHÅLLEN STRUKTUR FÖR DESTINATIONSLEDNING

Analysen visar att Örnsköldsviks kommun redan har flera viktiga förutsättningar för en långsiktig och hållbar destinationsutveckling. Kommunen är en aktiv del av destinationen Höga Kusten och har genom samverkan med Höga Kusten Destinationsutveckling AB (HK Dest) tillgång till etablerade strukturer för bland annat marknadsföring, företagsutveckling, kunskapsutveckling och samverkan.

Samtidigt visar analysen att det lokalt saknas en sammanhållen struktur för hur frågor som rör turism, platsutveckling, samhällsplanering, kultur, tillgänglighet och hållbar utveckling samordnas inom kommunens ordinarie arbete. Ansvar och relevanta funktioner finns redan idag, men arbetar huvudsakligen inom sina respektive verksamhetsområden.

Detta innebär att destinationsperspektivet riskerar att hanteras fragmenterat och att frågor som påverkar destinationens långsiktiga utveckling inte alltid bedöms utifrån en gemensam helhetsbild.

Åtgärden syftar därför till att stärka kommunens förmåga att arbeta samlat, tvärsektoriellt och långsiktigt med destinationsrelaterade frågor genom en tydligare intern struktur för samordning, prioritering och uppföljning. Samverkan med HK Dest och andra externa aktörer utgör en viktig del av arbetet, men förändrar inte kommunens eget ansvar för att skapa en sammanhållen lokal destinationsledning.

ÅTGÄRD 1.1 – ETABLERA ETT TVÄRSEKTORIELLT GREEN TEAM

Tid: 0–6 månader

Ansvar: Kommunledning i samverkan med berörda kommunala verksamheter.

Samordnande funktion: Utsedd funktion inom kommunen med ansvar för att samordna destinationsrelaterade frågor, säkerställa kontinuitet i arbetet samt fungera som kontaktpunkt gentemot externa samverkansaktörer.

Analysen tar inte ställning till exakt organisatorisk placering eller framtida ansvarsfördelning mellan kommunen och HK Dest. Det centrala är att det finns en tydligt utsedd samordnande funktion som kan hålla ihop arbetet, säkerställa kontinuitet och skapa koppling mellan destinationsutveckling och kommunens ordinarie utvecklings- och planeringsprocesser.

Innehåll:

Etablera ett permanent tvärsektoriellt Green Team som samlar relevanta kommunala funktioner i ett gemensamt forum för destinationsrelaterade frågor.

Gruppen bör inkludera funktioner kopplade till exempelvis:

- samhällsplanering
- näringslivsutveckling
- kultur
- miljö och hållbarhet
- kommunikation

- friluftsliv och rekreation
- teknisk förvaltning
- tillgänglighet
- landsbygdsutveckling

Gruppens uppdrag är att:

- skapa en gemensam bild av destinationens utveckling, möjligheter och utmaningar
- stärka samordningen mellan kommunens berörda verksamheter
- säkerställa att destinationsperspektivet integreras tidigt i kommunens planerings- och utvecklingsprocesser
- identifiera målkonflikter, synergier och behov av strategiska avvägningar
- utgöra en gemensam arena för dialog, samordning och prioritering i destinationsrelaterade frågor
- samordna kommunens dialog med externa aktörer i frågor där destinationsutveckling berör flera organisationer eller ansvarsområden

Funktion i praktiken:

Green Team ska inte fungera som en ny beslutsnivå utan som ett praktiskt samordningsforum som stärker kvaliteten i:

- dialog
- analys
- prioriteringar
- beslutsunderlag
- uppföljning
- långsiktig samordning

Syftet är att skapa bättre förutsättningar för samlade bedömningar i frågor där platsutveckling, samhällsutveckling och destinationsutveckling påverkar varandra.

Samverkan:

Arbetet bör ske i löpande dialog med relevanta externa aktörer utifrån frågans karaktär. För frågor som rör destinationsutveckling, marknadsföring, företagsutveckling och den gemensamma utvecklingen av Höga Kusten är Höga Kusten Destinationsutveckling AB (HK Dest) en naturlig samverkanspart. I andra frågor kan samverkan exempelvis behöva ske med regionala myndigheter, näringsliv, föreningsliv eller andra berörda aktörer.

Särskild samverkan bör ske kring:

- destinationsstrategi och målbild
- företagsutveckling
- kunskapsutveckling och uppföljning
- marknadsföring och positionering
- hållbar destinationsutveckling

Det ska tydliggöras att ett Green Team inte behöver fatta beslut. Men det behöver uppfattas som relevant, och därmed måste det finnas ingångar som kan driva på och leda till förändring. Ytterst handlar det om en grupp som träffas regelbundet, har bred representation med flera perspektiv, kontinuitet, kan identifiera, prioritera, följa upp och driva utvecklingsfrågor samt fungerar som en samverkans- och uppföljningsstruktur. Vid behov hämtas deltagare, kunskap och perspektiv från

befintliga nätverk och forum. Det viktigaste är inte att snabbt etablera ett Green Team. Det viktigaste är att etablera rätt Green Team.

Exempel på praktisk organisering

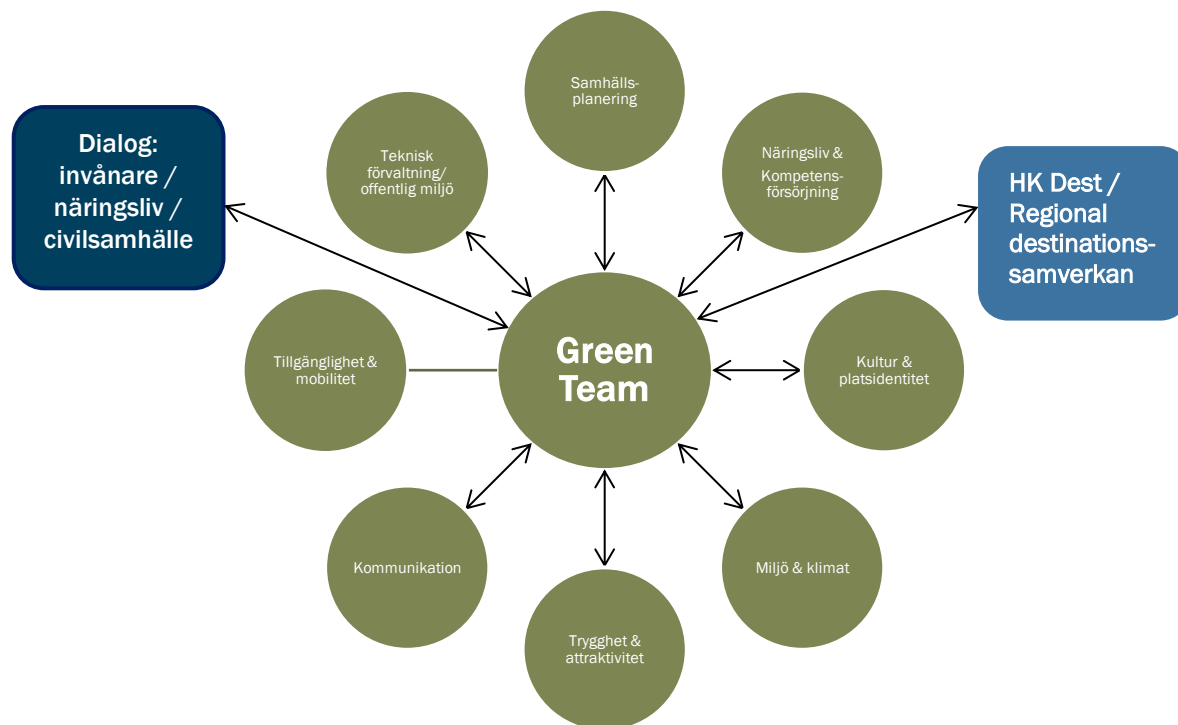
För att skapa tydlighet i uppstarten kan Green Team organiseras enligt följande. Exemplet illustrerar ett möjligt arbetssätt och behöver anpassas utifrån kommunens befintliga organisation, ansvarsfördelning och arbetssätt.

- **Ägarskap och sammanställande funktion:** En utsedd kommunal funktion ansvarar för att sammanställa gruppen, samordna arbetet och säkerställa kontinuitet mellan mötena.
- **Mötesstruktur:** Gruppen träffas regelbundet, exempelvis fyra till sex gånger per år, samt vid behov inför eller i samband med större utvecklings- eller planeringsfrågor.
- **Rapportering och koppling till styrning:** Arbetet återkopplas regelbundet till kommunledning eller annan relevant styrfunktion genom korta sammanfattningar, identifierade prioriteringar och eventuella behov av strategiska ställningstaganden.

Syftet är att skapa kontinuitet, intern samordning och tydlighet utan att bygga upp en ny parallell organisation eller beslutsnivå, utan att stärka befintliga arbetssätt.

Green Team utgör kommunens samordnande forum för destinationsrelaterade frågor. Gruppen verkar inom kommunens ordinarie styrning och samverkar vid behov med näringsliv, civilsamhälle, HK Dest och andra relevanta aktörer för att stärka genomförandet av kommunens långsiktiga destinationsutveckling.

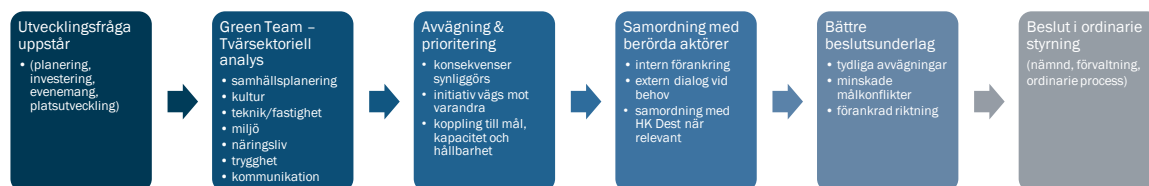
Green Team – en tvärssektoriell struktur för samordning och destinationsledning

Green Team utgör kommunens tvärssektoriella samordningsstruktur för destinationsrelaterade frågor. Genom att samla relevanta kommunala funktioner skapas bättre förutsättningar för gemensamma prioriteringar, samordning och långsiktiga beslut. Vid behov sker samverkan med externa aktörer, utifrån frågans innehåll och kommunens utvecklingsbehov.

Green Team som stöd i kommunens utvecklings- och beslutsprocesser

Illustrativt exempel – Så kan ett utvecklingsbeslut hanteras genom Green Team

Figuren illustrerar hur Green Team kan användas som ett praktiskt stöd för samordning och strategiska avvägningar i frågor där destinationsutveckling, samhällsutveckling och platsanvändning påverkar varandra.

I Örnsköldsvik blir detta särskilt relevant i relation till:

- utveckling av besöksmål och naturmiljöer
- tillgänglighet till leder, kust- och friluftsområden
- världsarvets långsiktiga förvaltning
- kultur- och naturmiljöer med flera användningsintressen
- utveckling av boende, service och besöksinfrastruktur
- besöksflöden och platskapacitet
- samordning mellan lokala och regionala utvecklingsinitiativ

Ett konkret exempel kan vara utvecklingen av ett område där naturvärden, friluftsliv, kulturmiljöer och besöksfunktioner möts. I ett sådant läge kan Green Team användas för att tidigt samla relevanta perspektiv och synliggöra:

- målkonflikter
- konsekvenser för natur- och kulturvärden
- kapacitets- och tillgänglighetsfrågor
- behov av samordning mellan verksamheter och aktörer
- långsiktiga effekter för platsens funktion, attraktivitet och hållbarhet

Syftet är att stärka kvaliteten i beslutsunderlag och skapa bättre förutsättningar för samlade och långsiktiga beslut – inte att skapa ett nytt beslutssteg.

ÅTGÄRD 1.2 – INTEGRERA ARBETSSÄTTET I ORDINARIE STYRNING

Tid: 6–12 månader

Ansvar: Kommunledning i samverkan med Green Team

Innehåll:

- Koppla Green Teams arbete till kommunens ordinarie processer för planering, prioritering och uppföljning
- Säkerställa att destinationsperspektivet integreras i återkommande utvecklings- och planeringsfrågor
- Tydliggöra roller, ansvar och samverkansformer mellan berörda kommunala funktioner
- Säkerställa ändamålsenlig samverkan med Höga Kusten Destinationsutveckling AB (HK Dest) i frågor där gemensam destinationsutveckling berörs.
- Integrera arbetssättet i kommunens långsiktiga arbete med attraktivitet, platsutveckling och hållbar samhällsutveckling

Resultat:

Destinationsutveckling blir en integrerad del av kommunens ordinarie styrning och utvecklingsarbete snarare än ett separat utvecklingsspår.

Vad detta innebär i praktiken

Att etablera ett Green Team är ett första steg. Den långsiktiga effekten uppstår först när arbetssättet blir en naturlig del av kommunens ordinarie styrning, planering och utveckling. Det innebär att destinationsperspektivet integreras tidigt i relevanta processer och används som stöd för samordning, prioritering och strategiska avvägningar.

Det handlar samtidigt om att skapa bättre koppling mellan:

- fysisk planering och platsutveckling
- tillgänglighet och mobilitet
- kultur och platsidentitet
- näringslivs- och företagsdialog
- kommunikation
- besöksflöden och platskapacitet
- kommunens långsiktiga utvecklingsprioriteringar

När arbetssättet används kontinuerligt skapas bättre förutsättningar för:

- långsiktig samordning,
- gemensamma prioriteringar,
- tydligare ansvarsfördelning,
- strategiska avvägningar,
- ökad samstämmighet mellan lokal och regional destinationsutveckling.

Arbetssättet bidrar samtidigt till att destinationsperspektivet integreras tidigare i utvecklings- och planeringsprocesser, vilket skapar bättre förutsättningar att identifiera målkonflikter, synliggöra konsekvenser och fatta mer välgrundade beslut.

Genom en löpande dialog med HK Dest skapas även bättre möjligheter att samordna lokala prioriteringar med regionala utvecklingsinsatser, samtidigt som Örnsköldsviks egna förutsättningar och behov tydliggörs.

Om arbetssättet inte integreras i ordinarie styrning finns en risk att destinationsrelaterade frågor även fortsättningsvis hanteras parallellt inom olika verksamheter och processer. Det försvårar samordning, strategiska avvägningar och långsiktig prioritering samt ökar risken att samband mellan platsutveckling, samhällsutveckling och destinationsutveckling inte synliggörs i ett tillräckligt tidigt skede.

2. FORMULERA EN GEMENSAM RIKTNING FÖR ÖRNSKÖLDSVIKS UTVECKLING

Analysen visar att Örnsköldsvik redan idag har ett stort antal strategier, program, utvecklingsinitiativ och samverkansstrukturer som på olika sätt påverkar kommunens utveckling. Samtidigt framträder en återkommande utmaning i att många insatser drivs parallellt utan att fullt ut kopplas samman inom en gemensam långsiktig riktning.

Detta gäller särskilt frågor där samhällsplanering, platsutveckling, attraktivitet, kultur, naturmiljöer, tillgänglighet och besöksnäring möts.

Åtgärden syftar därför till att skapa en tydligare gemensam riktning för hur Örnsköldsvik långsiktigt vill utvecklas som plats att bo, leva, verka och besöka. Syftet är inte att skapa nya strategier eller ytterligare styrdokument, utan att skapa bättre förutsättningar att samordna befintliga initiativ, tydliggöra prioriteringar och stärka förmågan att göra långsiktiga avvägningar.

En gemensam riktning skapar samtidigt bättre förutsättningar att hantera målkonflikter, prioritera mellan olika utvecklingsinitiativ och säkerställa att utvecklingen sker inom ramen för platsens långsiktiga kvaliteter, kapacitet och hållbarhetsmål.

ÅTGÄRD 2.1 – FORMULERA GEMENSAMMA UTVECKLINGSRAMAR

Tid: 6–12 månader

Ansvar: Green Team i dialog med kommunledning, berörda verksamheter och HK Dest

Innehåll:

Formulera ett begränsat antal gemensamma ramar för utveckling som kan fungera som stöd vid planering, prioritering och strategiska beslut. Befintliga initiativ och gemensamma plattformar inom Höga Kusten, däribland Höga Kusten-löftet, utgör värdefulla utgångspunkter genom att synliggöra gemensamma värderingar kring värdskap, ansvarstagande och platsens identitet. Dessa behöver samtidigt omsättas i en lokal viljeinriktning som utgår från Örnsköldsviks egna utvecklingsförutsättningar och prioriteringar. Ramarna bör tydliggöra:

- vilken utveckling som långsiktigt ska prioriteras
- hur olika intressen ska vägas mot varandra
- vilka värden som ska bevaras och stärkas
- hur platsens långsiktiga attraktivitet ska förstås och utvecklas
- hur utveckling ska bidra till ökad livskvalitet samtidigt som platsens attraktivitet och långsiktiga hållbarhet stärks.

Funktion:

Utvecklingsprinciperna ska fungera som ett gemensamt stöd vid:

- större investeringar
- utveckling av besöksmål
- planering och markanvändning
- utveckling av natur- och kulturmiljöer

- tillgänglighetsåtgärder
- prioritering av framtida utvecklingsinitiativ
- strategiska avvägningar mellan olika utvecklingsintressen

Vad detta innebär i praktiken

Att formulera gemensamma utvecklingsramar handlar inte om att begränsa utveckling, utan om att skapa större tydlighet kring vilken utveckling som långsiktigt stärker Örnsköldsvik som plats.

I många utvecklingsfrågor finns flera möjliga utvecklingsvägar. Varje vägval kan bidra positivt till platsens utveckling, men innebär samtidigt olika konsekvenser, prioriteringar och avvägningar.

Gemensamma utvecklingsramar hjälper kommunen att göra mer medvetna avvägningar mellan olika intressen. De bidrar till att tydliggöra vilka värden som ska bevaras, vilka kvaliteter som ska stärkas och hur utveckling ska relateras till platsens långsiktiga funktion, identitet och bärkraft.

I Örnsköldsvik blir detta särskilt viktigt eftersom flera av kommunens utvecklingsfrågor berör samma geografiska områden och resurser. Naturmiljöer, världsarv, kulturmiljöer, friluftsliv, näringslivsutveckling och besöksnäring behöver därför utvecklas utifrån gemensamma principer snarare än var för sig.

Syftet är att etablera ett gemensam utvecklingsinriktning som kan användas som stöd i kommunens fortsatta utvecklingsarbete – inte att skapa ytterligare ett styrdokument.

ÅTGÄRD 2.2 – IDENTIFIERA STRATEGISKA FOKUSOMRÅDEN OCH PRIORITERINGAR

Tid: 6–18 månader

Ansvar: Green Team i dialog med kommunledning, HK Dest, näringsliv och övriga relevanta aktörer

Innehåll:

Identifiera ett begränsat antal strategiska fokusområden som ska vägleda kommunens långsiktiga prioriteringar och utvecklingsarbete, och stärka:

- platsens attraktivitet
- livskvalitet för invånare
- näringslivets utveckling
- natur- och kulturvärden
- kommunens långsiktiga hållbarhetsmål

Prioriteringarna bör utgå från:

- Örnsköldsviks faktiska styrkor och förutsättningar
- kommunens långsiktiga utvecklingsmål
- Höga Kustens regionala utvecklingsinriktning
- platsens kapacitet och känsliga värden
- analysens identifierade möjligheter, utmaningar och strategiska vägval

Funktion

Fokusområdena ska fungera som stöd för:

- framtida prioriteringar
- resursfördelning
- utvecklingsinitiativ
- samverkan mellan aktörer
- kommunikation och positionering
- långsiktig destinations- och platsutveckling

Vad detta innebär i praktiken

Att identifiera strategiska fokusområden handlar om att skapa tydlighet kring vilken utveckling som långsiktigt ska prioriteras.

Örnsköldsvik har många starka tillgångar. Naturmiljöer, världsarvet Höga Kusten, friluftsliv, kustmiljöer, kulturmiljöer, entreprenörskap och en stark koppling mellan stad och landsbygd utgör tillsammans en bred plattform för fortsatt utveckling. Samtidigt innebär denna bredd att kommunen står inför ett stort antal möjliga utvecklingsvägar.

En central slutsats från analysen är att den fortsatta utvecklingen inte i första hand handlar om att skapa fler initiativ, utan om att tydligare prioritera vilka initiativ som långsiktigt bäst bidrar till den utveckling som kommunen vill uppnå.

Det innebär också att Örnsköldsvik behöver föra en mer strategisk diskussion kring vilken typ av plats man vill vara och vilken typ av utveckling som ska stimuleras över tid. Den regionala utvecklingsinriktningen för Höga Kusten utgör en viktig utgångspunkt genom HK Dest:s arbete, strategier och gemensamma initiativ. Analysen visar samtidigt att Örnsköldsvik behöver tydliggöra sin egen lokala viljeinriktning utifrån kommunens förutsättningar, ambitioner och utvecklingsmål. Frågan handlar därför inte enbart om vilka besökare som ska attraheras, utan om vilken roll turism, rekreation och platsutveckling ska spela i kommunens långsiktiga samhällsutveckling.

I praktiken innebär detta att kommunen successivt behöver tydliggöra vilka utvecklingsområden som ska prioriteras, vilka målkonflikter som behöver hanteras och vilka investeringar eller satsningar som sammantaget bedöms skapa störst långsiktig nytta för platsen som helhet.

Syftet är att skapa en gemensam strategisk riktning som stärker kommunens förmåga att samordna, prioritera och fatta långsiktigt hållbara beslut över tid.

3. SÄKERSTÄLL SAMLAD BEDÖMNING VID STRATEGISKA BESLUT

Analysen visar att många frågor som påverkar Örnköldsviks långsiktiga utveckling idag hanteras inom olika verksamheter, planer och processer. Samtidigt påverkar flera av dessa frågor samma geografiska områden, naturmiljöer, kulturmiljöer och samhällsfunktioner.

I takt med att intresset för natur, friluftsliv, rekreation och attraktiva livsmiljöer ökar, blir det också viktigare att olika utvecklingsinitiativ bedöms utifrån ett bredare helhetsperspektiv. Frågor som rör tillgänglighet, markanvändning, naturvärden, kulturmiljöer, platskapacitet och besöksflöden innebär ofta både möjligheter och utmaningar som behöver vägas samman innan beslut fattas.

Åtgärden syftar därför till att stärka kommunens förmåga att genomföra samlade bedömningar där olika perspektiv, konsekvenser och långsiktiga effekter synliggörs tidigt i utvecklings- och beslutsprocesser.

ÅTGÄRD 3.1 – ETABLERA ARBETSSÄTT FÖR STRATEGISKA AVVÄGNINGAR

Tid: 6-18 månader

Ansvar: Green Team i samverkan med relevanta kommunala funktioner. Samverkan sker vid behov med Höga Kusten Destinationsutveckling AB (HK Dest) och andra berörda aktörer.

Innehåll:

Utveckla ett gemensamt arbetssätt där större utvecklingsinitiativ och strategiska frågor prövas samlat utifrån:

- social påverkan
- miljömässig påverkan
- resursanvändning
- platskapacitet
- ekonomiska effekter
- påverkan på platsens långsiktiga attraktivitet och funktion

Arbetssättet bör särskilt tillämpas i frågor som berör:

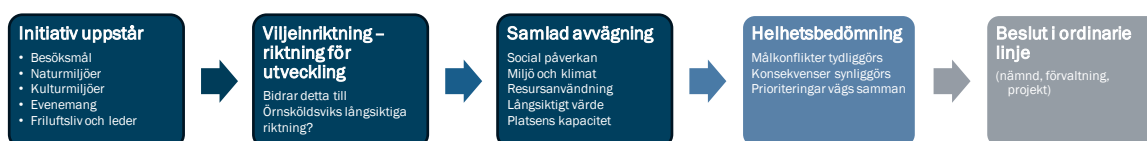
- utveckling av besöksmål
- leder och friluftsområden
- kust- och vattennära miljöer
- större evenemang
- tillgänglighetsåtgärder
- utveckling av natur- och kulturmiljöer
- investeringar i attraktiva platser och offentliga miljöer

Syfte:

Säkerställa att:

- kvaliteten i beslutsunderlag stärks
- konsekvenser och målkonflikter synliggörs
- intern samordning förbättras
- långsiktiga prioriteringar blir tydligare

Så kan större utvecklingsinitiativ prövas samlat i Örnsköldsvik

Figuren visar hur större utvecklingsinitiativ kan prövas samlat innan beslut fattas. I stället för att enskilda satsningar hanteras isolerat skapas ett arbetssätt där riktning, konsekvenser och strategiska avvägningar tydliggörs tidigt i processen.

Detta blir särskilt relevant i Örnsköldsvik, där utvecklingsfrågor kopplade till naturmiljöer, världsarvet Höga Kusten, friluftsliv, attraktiva livsmiljöer, tillgänglighet och platsutveckling ofta innebär tydliga avvägningar mellan användning, bevarande, kapacitet och långsiktig attraktivitet.

Genom att använda ett sådant arbetssätt stärks kvaliteten i beslutsunderlag och förutsättningarna för att utvecklingen sker i linje med destinationens långsiktiga riktning, prioriteringar och hållbara samhällsutveckling.

Innan större utvecklingsinitiativ går vidare bör fyra grundläggande frågor alltid besvaras.

Vad detta innebär i praktiken

Att etablera ett arbetssätt för strategiska avvägningar handlar inte om att skapa ytterligare ett administrativt steg i beslutsprocesserna, utan om att stärka förmågan att se helheten innan större beslut fattas.

I praktiken innebär det att större utvecklingsinitiativ behöver belysas ur flera perspektiv redan tidigt i processen, innan vägval och prioriteringar låses fast. Detta gäller särskilt frågor där nyttan kan vara tydlig på kort sikt, men där konsekvenserna uppstår över längre tid eller påverkar flera delar av platsens funktion samtidigt.

I Örnsköldsvik blir detta särskilt relevant i frågor som rör utveckling av besöksmål, natur- och friluftsområden, leder, kulturmiljöer, tillgänglighetsåtgärder och andra investeringar som påverkar hur platsen används och upplevs av både invånare och besökare. Många av dessa initiativ kan bidra positivt till kommunens attraktivitet, livskvalitet och utveckling, men innebär samtidigt avvägningar kopplade till exempelvis naturvärden, markanvändning, platskapacitet, resursanvändning och framtida drift och förvaltning.

Analysen visar att dessa frågor idag ofta hanteras inom respektive verksamhetsområde, vilket innebär att konsekvenser och målkonflikter riskerar att bedömas separat snarare än samlat. Ett mer gemensamt arbetssätt skulle därför skapa bättre förutsättningar att:

- synliggöra samband mellan olika beslut,
- identifiera målkonflikter tidigare,
- tydliggöra långsiktiga konsekvenser,
- och stärka kvaliteten i prioriteringar och strategiska vägval.

Arbetssättet blir samtidigt ett viktigt verktyg för att säkerställa att den gemensamma riktning som formuleras genom kommunens viljeinriktning och prioriteringar också används som stöd i praktiska beslut och utvecklingsprocesser över tid.

Syftet är att skapa bättre förutsättningar för att utvecklingen sker med större helhetssyn, tydligare prioriteringar och långsiktig hållbarhet som grund.

4. STÄRK KOPPLINGEN MELLAN PLATSUTVECKLING OCH ATTRAKTIVITET

ÅTGÄRD 4.1 – INTEGRERA ATTRAKTIVITET OCH ANVÄNDNING TIDIGT I PLANERING OCH UTVECKLING

Tid: 12–24 månader

Ansvar: Samhällsplanering i samverkan med Green Team

Innehåll:

- Integrera frågor kopplade till attraktivitet, rekreation och användning tidigt i planeringsprocesser
- Beakta platskapacitet, tillgänglighet och användning över tid
- Säkerställa att natur-, kultur- och rekreationsmiljöer fungerar för både invånare och besökare
- Integrera frågor kopplade till besöksflöden, tillgänglighet och platsutveckling i relevanta utvecklingsprocesser

Resultat:

- Färre målkonflikter mellan utveckling och användning
- Starkare koppling mellan platsutveckling och livskvalitet
- Bättre helhetslösningar i planering och utveckling
- Ökad långsiktig attraktivitet för både invånare och besökare

Vad detta innebär i praktiken

Att integrera dessa perspektiv i planering och platsutveckling handlar inte primärt om turism, utan om hur platsen fungerar, används och upplevs över tid.

I Örnsköldsvik blir detta särskilt relevant eftersom många av de miljöer som bidrar till kommunens attraktivitet samtidigt är viktiga för invånarnas vardag, rekreation och friluftsliv. Kustmiljöer, naturreservat, leder, kulturmiljöer och offentliga platser fyller ofta flera funktioner samtidigt och behöver därför planeras utifrån ett bredare helhetsperspektiv för användning.

I praktiken innebär detta att frågor kopplade till tillgänglighet, rörelsemönster, platskapacitet, rekreation och användning behöver integreras tidigare i planerings- och utvecklingsprocesser. Det gäller både hur invånare använder platsen i vardagen och hur besökare rör sig mellan olika miljöer, upplevelser och funktioner.

När dessa perspektiv integreras tidigt skapas bättre förutsättningar att:

- minska målkonflikter,
- stärka attraktivitet och användbarhet,
- förbättra tillgänglighet,
- och säkerställa att utvecklingen sker inom platsens långsiktiga förutsättningar och kapacitet.

Det handlar i grunden om att gå från att hantera konsekvenser i efterhand till att tidigt skapa förutsättningar för långsiktigt hållbara och väl avvägda beslut.

5. ANVÄND TILLGÄNGLIGHET SOM STRATEGISK PRINCIP I DESTINATIONS- OCH PLATSUTVECKLING

ÅTGÄRD 5.1 – INTEGRERA TILLGÄNGLIGHET I PLANERING, UTVECKLING OCH BESLUT

Tid: 6–24 månader

Ansvar: Green Team i samverkan med berörda kommunala funktioner. Samverkan sker vid behov med Höga Kusten Destinationsutveckling AB (HK Dest), näringslivet och andra berörda aktörer.

Innehåll:

- Utveckla ett gemensamt synsätt där tillgänglighet ses som en integrerad del av platsens kvalitet, attraktivitet och användbarhet
- Säkerställa att frågor kopplade till användbarhet, tillgänglighet och människors möjligheter att ta del av platsen integreras tidigt i utvecklingsprocesser
- Integrera tillgänglighet i platsutveckling, besöksmiljöer och prioriterade utvecklingsområden
- Stärka kunskap och samverkan kring hur tillgänglighet kan integreras i platsutveckling, besöksmiljöer och upplevelser

Detta omfattar:

- fysisk tillgänglighet
- digital tillgänglighet
- information och kommunikation
- natur- och friluftsområden
- kultur- och besöksmiljöer
- transporter och förflyttning

Syfte:

Skapa en plats som:

- fungerar för fler människor,
- är attraktiv och användbar året runt,
- stärker livskvalitet och inkludering,
- samt bidrar till långsiktig attraktivitet för invånare, arbetskraft och besökare.

Vad detta innebär i praktiken

Att arbeta strategiskt med tillgänglighet handlar inte enbart om att uppfylla lagkrav eller genomföra enskilda anpassningar. Det handlar om att utveckla en plats som fungerar för fler människor och där användbarhet ses som en del av platsens kvalitet.

I Örnsköldsvik framkom tillgänglighet som ett återkommande tema under analysarbetet. Flera aktörer lyfte både goda exempel och områden där det finns potential att utveckla destinationen ytterligare. Detta gäller såväl den byggda miljön som natur- och friluftsområden, information, kommunikation och besöksupplevelser.

I praktiken innebär detta att tillgänglighet behöver integreras tidigt i planering, platsutveckling och andra relevanta utvecklingsprocesser. Frågor om hur människor kan ta del av, använda och uppleva olika miljöer behöver beaktas redan när utvecklingsinitiativ planeras, snarare än att hanteras som kompletterande åtgärder i efterhand.

Ett sådant arbetssätt stärker inte enbart möjligheterna för personer med funktionsvariationer. Det bidrar samtidigt till bättre användbarhet för äldre, barnfamiljer, internationella besökare och andra grupper med varierande behov och förutsättningar.

Tillgänglighet bör därför ses som en strategisk utvecklingsprincip snarare än ett separat arbetsområde. Genom att integrera tillgänglighet i planering, platsutveckling och utvecklingsbeslut kan Örnsköldsvik successivt stärka attraktivitet, inkludering, användbarhet och långsiktig konkurrenskraft.

6. STÄRK KULTURENS OCH PLATSIDENTITETENS ROLL I UTVECKLINGEN

ÅTGÄRD 6.1 – INTEGRERA KULTUR OCH PLATSIDENTITET I STRATEGISK UTVECKLING

Tid: 6–18 månader

Ansvar: Kulturfunktion och samhällsutveckling i samverkan med Green Team. Samverkan sker vid behov med Höga Kusten Destinationsutveckling AB (HK Dest), kulturaktörer och andra relevanta aktörer.

Innehåll:

- Säkerställa att kultur- och platsidentitetsperspektiv integreras i strategiska utvecklingsfrågor
- Stärka kopplingen mellan kultur, natur, världsarv och destinationsutveckling
- Involvera lokala aktörer, föreningar, kulturutövare och kunskapsbärare i utvecklingsarbetet
- Synliggöra hur kultur- och naturmiljöer bidrar till platsens identitet, attraktivitet och särprägel
- Stärka samordningen mellan kultur, platsutveckling, kommunikation och besöksnäring

Syfte

Att stärka:

- lokal förankring och identitet
- platsens attraktivitet och särskiljande kvaliteter
- förståelsen för vad som gör Örnköldsvik unikt
- kulturens och platsidentitetens roll i kommunens långsiktiga utveckling

Vad detta innebär i praktiken

Att stärka kulturens och platsidentitetens roll handlar inte om att skapa nya aktiviteter eller projekt, utan om att tydligare ta tillvara de värden som redan bidrar till Örnköldsviks attraktivitet och identitet.

Örnköldsvik har starka tillgångar genom kombinationen av världsarv, kustlandskap, skärgård, naturmiljöer, industrihistoria, friluftsliv och lokala berättelser. Tillsammans utgör dessa värden en viktig del av platsens identitet och av hur både invånare och besökare upplever kommunen.

Samtidigt visar analysen att dessa perspektiv inte alltid integreras fullt ut i strategiska utvecklingsprocesser. Kultur, natur och platsidentitet riskerar därför att hanteras som separata frågor snarare än som en del av den samlade utvecklingen av platsens attraktivitet.

I praktiken innebär detta att kultur- och platsidentitetsperspektiv behöver integreras tidigare i planering, platsutveckling, kommunikation och destinationsutveckling. Det handlar om att tydligare utgå från de kvaliteter som redan finns och använda dem som stöd för prioriteringar och utvecklingsbeslut.

Detta blir särskilt viktigt i en kommun där en stor del av attraktiviteten bygger på samspelet mellan natur, kultur och lokalsamhälle. När dessa värden utvecklas i samverkan stärks både platsens identitet, invånarnas relation till platsen och destinationens långsiktiga attraktionskraft.

Kultur och platsidentitet är inte enbart viktiga för besöksnäringen. De spelar samtidigt en central roll för lokal stolthet, inflyttning, attraktivitet och kommunens långsiktiga utveckling som en attraktiv plats att bo, leva, verka och besöka.

7. STÄRK FÖRETAGENS ROLL I ÖRNSKÖLDSVIKS UTVECKLING

Analysen visar att företagen utgör en central del av Örnköldsviks utveckling och av hur platsen upplevs i praktiken. Det är genom företagens erbjudanden, föreningslivets engagemang samt lokala initiativ och samarbeten som många av platsens kvaliteter blir konkreta och synliga för både invånare och besökare.

Samtidigt visar analysen att det idag saknas mer sammanhållna och långsiktiga strukturer för hur företag successivt involveras i den strategiska utvecklingen av platsen. Arbetet sker i stor utsträckning genom enskilda initiativ, projekt och dialoger snarare än genom ett gemensamt och kontinuerligt arbetssätt kopplat till platsens långsiktiga riktning.

Detta blir särskilt viktigt i relation till de frågor som identifierats genom analysen. Om Örnköldsvik ska utvecklas på ett sätt som stärker platsens attraktivitet, livskvalitet och långsiktiga hållbarhet behöver företagen vara en aktiv del av utvecklingen. Det är i företagens verksamheter som många av destinationens värden omsätts i praktiken genom värdskap, upplevelser, kommunikation och mötet mellan plats och besökare.

En viktig utgångspunkt är det arbete som redan sker genom Höga Kusten-löftet, som bidrar till att stärka värdskap, platsförståelse och ansvarstagande inom destinationen. Initiativet utgör en gemensam plattform för hur platsens värden och identitet kan omsättas i praktiken genom företag, verksamheter och lokala aktörer.

Samtidigt finns på regional nivå potential att över tid vidareutveckla arbetet genom gemensamma strukturer för kunskapsutveckling, kvalitet och hållbar företagsutveckling, exempelvis genom Responsible Tourism Program (RTP). Detta är i första hand en fråga för regional samverkan och Höga Kusten Destinationsutveckling AB, men kan på sikt skapa ytterligare möjligheter för företag inom Örnköldsvik att stärka sin konkurrenskraft, sitt hållbarhetsarbete och sin långsiktiga utvecklingsförmåga.

Åtgärden syftar därför till att stärka företagens roll i Örnköldsviks utveckling och skapa bättre förutsättningar för dialog, samverkan och gemensam utveckling. Där regional samverkan är relevant bör arbetet ske i nära dialog med Höga Kusten Destinationsutveckling AB och övriga kommuner inom destinationen.

ÅTGÄRD 7.1 – STÄRK DIALOG, SAMVERKAN OCH GEMENSAM UTVECKLING

Tid: 12–36 månader

Ansvar: Näringslivsfunktion i samverkan med Green Team. Samverkan sker vid behov med Höga Kusten Destinationsutveckling AB (HK Dest), näringslivet och andra relevanta aktörer.

Innehåll:

- Stärka företagens möjlighet att bidra till Örnsköldsviks långsiktiga utveckling
- Skapa forum för dialog, erfarenhetsutbyte och samverkan mellan företag, kommun och destinationsorganisation
- Tydliggöra kopplingen mellan platsutveckling, attraktivitet och företagens verksamhet
- Synliggöra hur företag kan bidra till genomförandet av gemensamma prioriteringar och utvecklingsmål
- Skapa bättre förutsättningar för kunskapsutveckling kring kvalitet, värdskap, hållbarhet och framtida marknadsförutsättningar

Princip

Arbetet bör bygga på:

- frivillighet
- relevans
- praktisk användbarhet
- affärsnytta
- lokal förankring

Vad detta innebär i praktiken

Att stärka företagens roll handlar inte om att skapa nya krav eller administrativa processer, utan om att skapa bättre förutsättningar för företag att bidra till platsens långsiktiga utveckling.

I praktiken innebär detta att arbetet behöver gå från enstaka projekt och tillfälliga initiativ till mer kontinuerliga arbetssätt där dialog, erfarenhetsutbyte och gemensam utveckling sker över tid. Kommunen behöver skapa förutsättningar för ett mer kontinuerligt samspel med företag, föreningar och andra lokala aktörer i frågor som rör platsens långsiktiga utveckling. Samtidigt behöver utvecklingsarbetet vara relevant och användbart ur företagens perspektiv.

Många företag bidrar redan idag till platsens attraktivitet genom värdskap, lokalt engagemang och utveckling av upplevelser och tjänster. Utmaningen handlar därför inte främst om att skapa fler initiativ, utan om att skapa bättre koppling mellan företagens arbete och den gemensamma riktning som successivt formas för platsens utveckling.

Detta blir särskilt viktigt i relation till frågor som rör platsidentitet, attraktivitet, tillgänglighet, hållbarhet och kommunikation. Många av dessa frågor påverkar företagens förutsättningar direkt samtidigt som företagen spelar en avgörande roll för hur platsen upplevs av både invånare och besökare.

Ett mer sammanhållet arbetssätt kan därför bidra till att stärka både företagens utvecklingsförmåga och platsens långsiktiga attraktivitet.

Höga Kusten-löftet, kunskapsutveckling och regional samverkan

Som en del av arbetet med att stärka företagens roll i Örnsköldsviks utveckling finns behov av att fortsätta utveckla kunskap, dialog och gemensamma arbetssätt kopplade till värdskap, kvalitet, hållbar utveckling och framtida marknadsförutsättningar.

I detta sammanhang utgör Höga Kusten-löftet redan idag en viktig gemensam plattform. Genom att samla företag, föreningar och andra lokala aktörer kring gemensamma värden och förhållningssätt bidrar initiativet till att stärka både platsidentitet och ansvarstagande inom destinationen.

Samtidigt kan framtida regionala initiativ, exempelvis Responsible Tourism Program (RTP), skapa ytterligare möjligheter att stärka företagens kunskap, konkurrenskraft och hållbarhetsarbete.

Om ett sådant arbete initieras framöver bör det ske på destinationsnivå genom Höga Kusten Destinationsutveckling AB i nära dialog med kommunerna och näringslivet. Örnsköldsviks roll blir i detta sammanhang att bidra aktivt till dialogen, tydliggöra lokala behov och skapa goda förutsättningar för företagens delaktighet och engagemang.

8. UTVECKLA UPPFÖLJNING OCH BESLUTSSTÖD FÖR DESTINATIONENS LÅNGSIKTIGA UTVECKLING

Analysen visar att det redan idag finns tillgång till stora mängder data, statistik, analyser och kunskapsunderlag som på olika sätt berör Örnsköldsviks utveckling. Det gäller exempelvis information kopplad till befolkning, näringsliv, friluftsliv, naturmiljöer, kulturmiljöer, besöksnäring, transporter och samhällsutveckling.

Samtidigt visar analysen att dessa underlag i begränsad utsträckning används samlat som stöd för prioritering, uppföljning och långsiktiga vägval. Kunskapen finns ofta tillgänglig inom olika verksamheter och organisationer, men används inte alltid som en integrerad del av ett gemensamt beslutsunderlag.

I takt med att utvecklingsfrågorna blir mer komplexa ökar också behovet av att bättre förstå samband mellan olika initiativ, investeringar och utvecklingsinsatser. Detta gäller inte minst frågor kopplade till attraktivitet, tillgänglighet, platsutveckling, natur- och kulturvärden samt hur olika satsningar påverkar platsens långsiktiga funktion och kvalitet.

Åtgärden syftar därför till att stärka kommunens användning av kunskap, data och uppföljning som stöd för prioritering, lärande och långsiktiga beslut.

ÅTGÄRD 8.1 – DEFINIERA GEMENSAMMA PRINCIPER FÖR UPPFÖLJNING OCH BESLUTSSTÖD

Tid: 12–36 månader

Ansvar: Green Team i samverkan med relevanta kommunala funktioner. Samverkan sker vid behov med Höga Kusten Destinationsutveckling AB (HK Dest) och andra berörda aktörer.

Innehåll

- Identifiera vilka frågor och utvecklingsområden som långsiktigt behöver följas upp
- Tydliggöra vilken kunskap som är relevant som stöd för strategiska beslut och prioriteringar
- Skapa bättre koppling mellan uppföljning, analys och utvecklingsarbete
- Stärka samordningen mellan lokal och regional uppföljning och kunskapsutveckling där detta är relevant
- Utveckla arbetssätt där uppföljning används som stöd för lärande, prioritering och långsiktig utveckling

Inriktning

Arbetet bör:

- fokusera på praktisk användbarhet
- utgå från kommunens faktiska behov
- bygga vidare på befintliga system och underlag
- utvecklas stegvis över tid

- bidra till bättre beslutsunderlag snarare än ökad administration

Vad detta innebär i praktiken

Att utveckla uppföljning handlar primärt om att tydligare förstå vilken kunskap som behövs för att fatta bättre beslut över tid.

I många sammanhang finns redan statistik och underlag kopplade till exempelvis befolkningsutveckling, besöksflöden, friluftsliv, naturmiljöer, kulturmiljöer, transporter och näringslivsutveckling. Samtidigt visar analysen att dessa underlag ofta används var för sig snarare än som stöd för samlade prioriteringar och strategiska vägval.

I praktiken innebär detta att kommunen successivt behöver tydliggöra:

- vilka frågor som är viktigast att följa upp
- varför de behöver följas upp
- hur informationen ska användas som stöd för beslut
- hur uppföljning kan bidra till lärande och utveckling över tid

Detta blir särskilt viktigt i relation till de utvecklingsfrågor som identifierats i analysen. Om kommunen vill stärka kopplingen mellan platsutveckling, attraktivitet, natur- och kulturvärden, tillgänglighet och långsiktig hållbarhet behöver uppföljningen också ge underlag för att förstå vilka effekter olika satsningar faktiskt ger över tid.

Samtidigt bör inte uppföljning utvecklas som ett separat system vid sidan av ordinarie verksamhet, utan integreras i befintliga arbetssätt, prioriteringar och utvecklingsprocesser.

Fokus behöver därför ligga mindre på mängden indikatorer och mer på att identifiera ett begränsat antal relevanta indikatorer som är användbara, jämförbara över tid och kan bidra till bättre beslutsunderlag samt en gemensam förståelse för destinationens utveckling.

Ett aktuellt exempel på hur ett sådant arbetssätt kan utvecklas är pilotarbetet i Region Västerbotten, där EarthCheck Benchmarking prövas som ett komplement till Responsible Tourism Program (RTP). Pilotarbetet syftar till att pröva hur EarthCheck Benchmarking och gemensamma indikatorer kan användas för en mer strukturerad uppföljning av företagens hållbarhetsarbete inom bland annat energi, vatten, avfall och växthusgasutsläpp.

Erfarenheterna från pilotarbetet kan på sikt ge värdefulla lärdomar om hur gemensamma indikatorer och strukturerad datainsamling kan användas för att stärka uppföljning, analys och långsiktigt beslutsstöd, om liknande arbetssätt längre fram blir aktuella även inom Höga Kusten.

Syftet är att successivt stärka kommunens förmåga att använda kunskap och data som ett naturligt stöd för samordning, prioritering och långsiktiga beslut – inte att bygga upp omfattande nya uppföljningssystem.

9. STÄRK KOPPLING MELLAN UTVECKLING, KOMMUNIKATION OCH TROVÄRDIGHET

Analysen visar att Örnsköldsvik har starka kvaliteter kopplade till natur, friluftsliv, kulturmiljöer, världsarvsvärden och livskvalitet. Dessa kvaliteter utgör samtidigt en viktig del av platsens attraktivitet och av den bild som kommuniceras till både invånare, företag och besökare.

Samtidigt visar analysen att frågor kopplade till kommunikation, platsidentitet och hållbarhetsbudskap blir allt viktigare i takt med att förväntningarna på transparens, ansvarstagande och trovärdighet ökar. Detta gäller inte minst inom besöksnäringen där hållbarhetsrelaterade budskap i allt högre grad behöver kunna kopplas till faktisk utveckling, konkreta arbetssätt och dokumenterade resultat.

Utvecklingen inom EU genom Empowering Consumers for the Green Transition (EmpCo) och Green Claims-regelverket förstärker denna utveckling ytterligare. Förväntningarna ökar på att hållbarhetsrelaterad kommunikation ska vara tydlig, relevant och möjlig att verifiera.

I detta sammanhang blir sambandet mellan platsens utveckling, företagets arbete och den externa kommunikationen allt viktigare. Kommunikationen behöver i högre grad spegla det som faktiskt sker i praktiken och bidra till en gemensam förståelse för platsens värden, prioriteringar och långsiktiga utveckling.

Åtgärden syftar därför till att stärka kopplingen mellan utveckling, genomförande och kommunikation samt skapa bättre förutsättningar för en trovärdig och långsiktigt hållbar kommunikation om Örnsköldsviks utveckling och roll inom destinationen Höga Kusten.

ÅTGÄRD 9.1 – STÄRK SAMBANDET MELLAN PLATSENS VÄRDEN, GENOMFÖRANDE OCH KOMMUNIKATION

Tid: 12–36 månader

Ansvar: Kommunen i samverkan med Green Team. Samverkan sker vid behov med Höga Kusten Destinationsutveckling AB (HK Dest), näringslivet och andra relevanta aktörer.

Innehåll:

- Säkerställa att kommunikation och platsprofilering utgår från faktiska styrkor, prioriteringar och utvecklingsinsatser
- Stärka kopplingen mellan platsutveckling, företagets arbete och extern kommunikation
- Integrera hållbarhet som en naturlig del av platsens kvalitet och utveckling
- Utveckla gemensam förståelse för hur platsens värden och identitet kommuniceras
- Bidra till ökad kunskap om krav och förväntningar kopplade till hållbarhetskommunikation och relevant EU-lagstiftning.

Syfte

Att stärka:

- platsens trovärdighet
- lokal förankring
- attraktivitet och konkurrenskraft
- kopplingen mellan utveckling och kommunikation
- förutsättningarna för långsiktig och ansvarsfull platsprofilering

Vad detta innebär i praktiken

Att stärka kopplingen mellan utveckling och kommunikation handlar inte främst om att kommunicera mer, utan om att kommunicera det som faktiskt görs och utvecklas.

I praktiken innebär detta att kommunikation i högre grad behöver bygga på de kvaliteter, värden och prioriteringar som kommunen och destinationen långsiktigt vill utveckla. När kommunikation och utveckling går i takt stärks både trovärdighet och förtroende.

Örnsköldsvik har redan många starka berättelser att bygga vidare på. Världsarvet Höga Kusten, naturmiljöerna, friluftslivet, kulturmiljöerna och kopplingen mellan stad, landsbygd och kust utgör tillsammans en stark grund för platsens identitet och attraktivitet.

Samtidigt behöver dessa berättelser i allt högre grad kunna kopplas till konkreta åtgärder, långsiktiga prioriteringar och dokumenterade resultat. Detta blir särskilt viktigt i takt med att hållbarhetsfrågor får ökad betydelse och att nya krav ställs på hur hållbarhetsrelaterade budskap används i kommunikation och marknadsföring.

Syftet är att skapa bättre förutsättningar för en kommunikation som är tydlig, relevant och långsiktigt trovärdig – inte att begränsa kommunikationen.

Höga Kusten-löftet som gemensam plattform för värdskap, ansvarstagande och platsidentitet

Höga Kusten-löftet utgör idag en viktig plattform för destinationens värdskap och kommunikation. På sikt kan Höga Kusten-löftet även utvecklas vidare som en gemensam plattform för ansvarstagande och besökarbemötande inom destinationen, om destinationens aktörer väljer att utveckla arbetet i den riktningen.

Initiativet bidrar till att skapa en gemensam förståelse för vad som gör Höga Kusten unikt och hur företag, organisationer och lokala aktörer tillsammans kan bidra till att stärka platsens kvalitet och attraktivitet över tid.

I takt med att frågor kopplade till hållbarhet, trovärdighet och kommunikation får ökad betydelse finns samtidigt möjligheter att vidareutveckla löftets roll som en gemensam plattform för dialog, lärande och ansvarstagande inom destinationen.

Detta innebär inte att Höga Kusten-löftet ska ersätta andra styrdokument eller utvecklingsprocesser. Däremot kan initiativet bidra till att stärka sambandet mellan platsens värderingar, företagens arbete och den bild som kommuniceras till omvärlden.

SÅ BIDRAR ÅTGÄRDERNA TILL ÖRNSKÖLDSVIKS LÅNGSIKTIGA UTVECKLING

De föreslagna åtgärderna ger Örnköldsviks kommun ett sammanhållet ramverk för att omsätta destinationsanalysens resultat i praktiskt utvecklingsarbete. Åtgärderna syftar inte till att skapa nya organisationer, strategier eller parallella processer, utan till att stärka samordningen mellan befintliga initiativ, verksamheter och utvecklingsområden.

Örnköldsvik har redan idag många av de förutsättningar som krävs för en långsiktigt hållbar utveckling. Kommunen har betydande natur- och kulturvärden, starka friluftstraditioner, ett aktivt näringsliv, ett starkt föreningsliv, etablerade samverkansstrukturer samt ett omfattande arbete inom samhällsplanering, hållbarhet och platsutveckling. Den fortsatta utvecklingen handlar därför främst om att tydligare koppla samman dessa delar inom en gemensam riktning.

I detta sammanhang blir etableringen av ett tvärsektoriellt Green Team särskilt viktig. Green Team skapar en struktur för dialog, samordning och gemensamma avvägningar mellan frågor som idag ofta hanteras inom separata verksamheter. Det stärker kommunens förutsättningar att tidigt identifiera målkonflikter, synliggöra konsekvenser och skapa bättre beslutsunderlag i frågor där platsutveckling, näringslivsutveckling, kultur, naturmiljöer, friluftsliv och besöksnäring möts.

En central del av åtgärdsförslagen handlar samtidigt om att formulera en tydligare gemensam riktning för kommunens fortsatta utveckling. Det finns en stark regional riktning genom arbetet inom Höga Kusten Destinationsutveckling AB, samtidigt som behovet av en tydligare lokal diskussion kring prioriteringar, vägval och utvecklingsramar framkommit i både dokumentstudier och rundabordssamtal. Genom att tydligare formulera vilka kvaliteter som ska bevaras, vilka värden som ska stärkas och vilken utveckling som långsiktigt ska prioriteras skapas bättre förutsättningar för konsekventa beslut över tid.

Åtgärderna stärker också kommunens förmåga att hantera de strategiska avvägningar som följer av utveckling. Frågor kopplade till exempelvis besöksmål, naturmiljöer, friluftsliv, tillgänglighet, evenemang, kulturmiljöer och framtida investeringar innebär ofta både möjligheter och konsekvenser. Genom ett mer samlat arbetssätt kan dessa frågor bedömas i relation till varandra och till platsens långsiktiga kapacitet, kvaliteter och hållbarhetsmål.

En särskilt viktig aspekt är kopplingen mellan platsutveckling och attraktivitet. Många av de kvaliteter som gör Örnköldsvik attraktivt för besökare samtidigt är avgörande för livskvalitet, inflyttning, kompetensförsörjning och lokal utveckling. Naturmiljöer, kulturmiljöer, tillgängliga friluftsområden, attraktiva offentliga miljöer och ett levande lokalsamhälle utgör gemensamma värden som bidrar till platsens utveckling ur flera perspektiv samtidigt.

Företagen har samtidigt en central roll i hur platsens kvaliteter omsätts i praktiken. Det är genom företag, föreningar och andra lokala aktörer som många av kommunens värden blir synliga och tillgängliga för både invånare och besökare. Genom att stärka dialog, kunskapsutbyte och gemensam utveckling skapas bättre förutsättningar för att fler aktörer ska kunna bidra till kommunens långsiktiga attraktivitet och utveckling.

Samtidigt finns utvecklingsfrågor där fortsatt samverkan med Höga Kusten Destinationsutveckling AB och övriga kommuner är en viktig förutsättning för ett långsiktigt genomförande. Det gäller exempelvis gemensam marknadsföring, besökarinformation, kunskapsutveckling och företagsstöd. En tydlig lokal riktning skapar samtidigt bättre

förutsättningar för Örnköldsvik att bidra aktivt till den regionala utvecklingen och dra nytta av gemensamma initiativ.

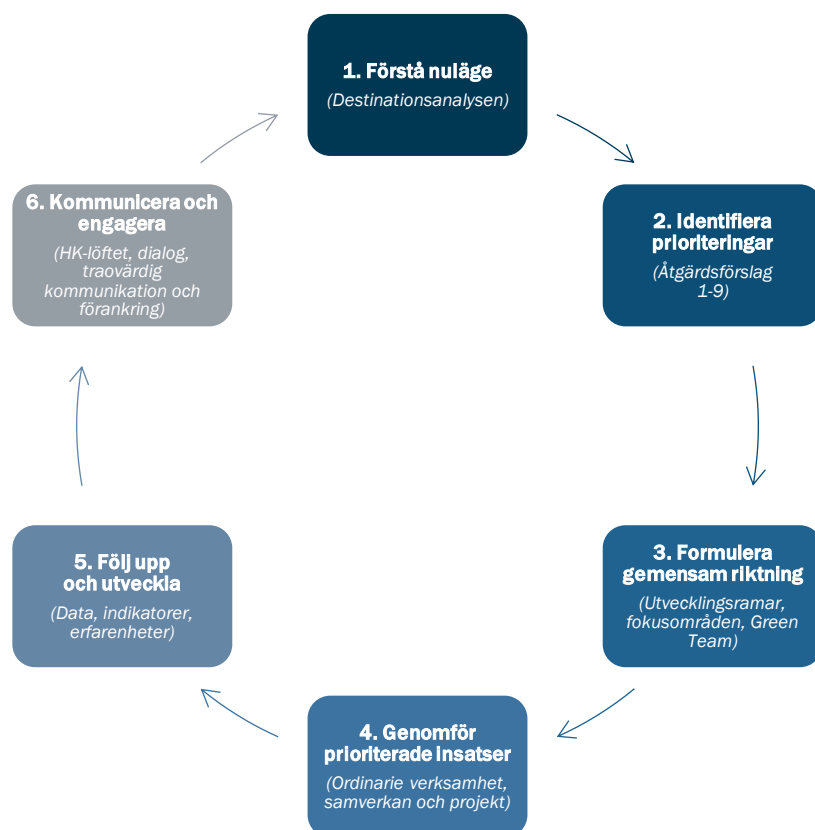
Åtgärderna bidrar även till att stärka kommunens förmåga att arbeta mer kunskapsbaserat över tid. Genom tydligare uppföljning, gemensamma prioriteringar och bättre användning av befintliga data och kunskapsunderlag skapas bättre förutsättningar att förstå hur olika insatser påverkar platsens utveckling och vilka vägval som ger störst långsiktig nytta.

Samtidigt stärks kopplingen mellan faktisk utveckling och hur platsen kommuniceras. I takt med att krav på trovärdighet, transparens och hållbarhetskommunikation ökar blir det allt viktigare att kommunikation och platsprofilering bygger på verkliga kvaliteter, genomförda insatser och tydliga prioriteringar. Här kan Höga Kusten-löftet fortsatt spela en viktig roll som en gemensam plattform för värdskap, ansvarstagande och kommunikation, samtidigt som det bidrar till att stärka kopplingen mellan platsens identitet och den upplevelse som möter invånare och besökare.

Sammantaget skapar de föreslagna åtgärderna bättre förutsättningar för Örnköldsviks kommun att samla befintliga initiativ, styrkor och ambitioner inom ett mer sammanhållet arbetssätt för destinationsutveckling. Arbetet stärker kommunens förmåga att göra medvetna prioriteringar, hantera målkonflikter och använda turismen som ett verktyg för långsiktig plats- och samhällsutveckling. Därmed skapas också bättre förutsättningar att utveckla Örnköldsvik på ett sätt som stärker platsens attraktivitet, livskvalitet och långsiktiga hållbarhet.

FRÅN ANALYS TILL GENOMFÖRANDE

Figuren illustrerar hur destinationsanalysen, de prioriterade åtgärderna och det fortsatta genomförandet hänger samman över tid. Arbetet bör inte ses som ett linjärt projekt med en tydlig slutpunkt, utan som ett långsiktigt arbetssätt där förståelse, prioritering, genomförande, uppföljning och kommunikation successivt stärker varandra. På så sätt kan analysen utvecklas från ett beslutsunderlag till ett långsiktigt stöd för kommunens fortsatta utveckling som plats att bo, leva, verka och besöka.

BILAGOR

- Anteckningar Rundabordssamtal Örensköldsvik 26 Maj 2026.pdf
- Enkätssammanställning - Örensköldsvik.pdf
- GSTC-Destination-Criteria-Swedish.pdf
- Höga Kusten - Örensköldsvik 260526.pdf

Extern bilaga för internt bruk:

- GSTC Destination Program - Örensköldsvik

KÄLLFÖRTECKNING

Följande dokument har använts för analys och informationsinsamling,

Kriteriegrupp A

- Agenda 2030 – Kolada Örensköldsviks kommun
- Aktuell Hållbarhet Kommunranking – Örensköldsvik
- Attitydundersökning Höga Kusten 2023
- Barn- och utbildningsstrategi 2021–2024
- Besöksnärringsstrategi för Höga Kusten mot 2030
- Friluftspolitisk strategi
- Grönt varumärke Höga Kusten
- Handlingsplan Besöksnäring & Evenemang
- Höga Kusten-löftet
- Idrottsstrategi
- Inköps- och upphandlingspolicy
- Inköps- och upphandlingsstrategi
- Integrationsstrategi
- Internationell policy för Örensköldsviks kommun
- Internationell strategi för Örensköldsviks kommun
- Jämställdhetsstrategi 2020–2024
- Klimatstrategi 2021–2026
- Koldioxidbudget Örensköldsvik
- Kommunikationspolicy
- Kommunikationsstrategi Höga Kusten
- Kulturstrategi
- Landsbygdsstrategi
- Målgruppsanalys Höga Kusten 2026
- Näringslivsstrategi
- Policy för exploateringsavtal
- Policy för god ekonomisk hushållning
- Policy för markanvisning med riktlinjer för markanvisningsavtal
- Regional utvecklingsstrategi för Västernorrland 2023–2030
- Resa i Sverige 2025 – Höga Kusten
- Räkna med friluftslivet i Västernorrland 2025
- Statistik Höga Kusten 2025
- Strategi för cykling i Örensköldsviks centralort
- Strategi för kommunens fastigheter
- Strategi för laddinfrastruktur – publik laddning
- Strategi för måltider vid förskola och skola inom Örensköldsviks kommun
- Strategi för prioritering av detaljplaner
- Strategi för resor i tjänsten
- Strategi för trygghet och säkerhet 2016–2019
- Utbildningsstrategi
- Utvecklingsprogram för en kraftig befolkningstillväxt i Örensköldsvik
- VA-strategi för Örensköldsviks kommun

- Verksamhetsplan 2025
- Verksamhetsplan 2026
- Årsredovisning 2024 – Höga Kusten Destinationsutveckling AB
- Översiktsplan 2040

Kriteriegrupp B

- Attitydundersökning Höga Kusten 2023 – Fördjupad analys
- Behovet av fler bäddar i Örnsköldsvik
- Besöksundersökning Västernorrland 2025
- HK statistik 2024
- Policy för bostadsförsörjning med riktlinjer för bostadsförsörjning
- Policy för folkhälsa och social hållbarhet
- Policy för trygghet och säkerhet 2016–2019
- Smaka på Höga Kusten 2026
- TEM regionala turismeffekter 2023
- Utbildningspolicy
- Utbudsanalys Höga Kusten 2025

Kriteriegrupp C

- Attitydundersökning Världsarvet 2023
- Förvaltningsplan för världsarvet Höga Kusten/Kvarkens skärgård
- Hållbar platsutveckling i världsarvet
- Kulturmiljöprogram

Kriteriegrupp D

- Avfallsplan 2023–2033
  - Friluftspolitisk policy
  - Grönplan för Örnsköldsviks centralort
  - Måltids- och livsmedelspolicy
  - Naturvårdsprogram
  - Policy för cykling i Örnsköldsvik centralort
  - Policy för ekologisk hållbarhet
  - VA-policy för Örnsköldsviks kommun
-

